

Manuale Sacramentorū, secundū
 vsum alme Ecclesie Mexicane, nouis
 simè impræssum, cū decretis sancti cō
 cilij Tridē. & Bullis a summis Pōti
 ficihus istis neophitis concessis,
 quę omnia in Indice replet.

Del apogento Real de la Gran. Xa de la

*De la
 Libreria
 de la
 Xa de la*

MEXICI.

Excudebat Petrus Ocharte,

ANNO. 1568.

COMISION.

Os Don Fray Alonso de Montufar, Por la
misericordia Divina Arçobispo de Mexico,
y del consejo de su Magestad, &c. Por quan-
to para administracion de los sanctos Sacra-
mentos, ay necesidad se torne a imprimir el
Manual, que nos y los Obispos, anos sustra-
ganeos ordenamos se ymprimiesse, y por q̃
muchas cosas estan agora nueuamente decididas en el sacro
sancto Concilio Tridentino, en razon de la forma, que se ha
de tener en administrar los sanctos Sacramentos, y para que se
pueda imprimir, conuiene al seruicio de Dios nuestro Señor,
y ala buena expedicion, que en administrar lo suso dicho de-
ue auer, se corrija el dicho Manual, y en los lugares, que asy
conuiniere, se ponga y engera lo que pareciere, segun el di-
cho sancto Concilio estar decretado. Por la presente damos li-
cencia y facultad al muy R. padre Presentado Fray Iuã de Bu-
tamente dela orden de los Predicadores, y al Bachiller Iuan
de Salzedo Clerigo de Epistola, para que vean, corrijan, y
examinen el dicho Manual, y en las partes que vieren que cõ-
uenga, pongan lo que en el caso pareciere estar diffinido por
el dicho sancto Concilio, de fuerte que refecando lo que no
corre, ni procede por lo nueuamente dispuesto por el dicho
Concilio, añadan en su lugar, lo que segund derecho nuevo se
deue tener, guardar, y administrar, que para todo ello y cada
cosa en particular les damos poder y facultad en forma, qual
de derecho è tal caso se requiere. Fecha è Mexico, a cinco dias
del mes de Março, de mill y quinientos y sesenta y ocho Años.

*Ff. A. Archieps
Mexicanus.*

Por mandado de su Señoría Reuerendíssima,
Diego Maldonado su Secretario.

EXAMEN DELA OBRA.

Vmos, corregimos, y examinamos los
infra scriptos el presente Manual, cõ
forme alo nueuamente dispuesto por
el sancto Concilio Tridentino, por co
mision y mandado de su Señoria Re
uerendissima, y refecando lo que pare
scia no correr segun derecho antiguo,
añadimos en su lugar, lo que el sancto Concilio Tri
dentino dispone y manda, se guarde cerca de la admi
nistracion de los sanctos Sacramentos, y asy ordena
do en la manera suso dicha, nos parecio, que dando
su Señoria Reuerendissima licẽcia para que se impri
ma, se deue imprimir, por quanto nos parece estar ca
tholico y conuiniente para la buena administraciõ, q
los Curas deste Arçobispado y su prouincia deuen te
ner en los sanctos Sacramentos. Y portanto lo fir
mamos de nuestros nombres. Que es fecho en Ude
pico, a quinze de março, de mill y quinientos y sesenta
y ocho años.

Pray Iuande Bussamante.

El Bachiller Salzedo.

LICENCIA.

En la ciudad de Mexico de la nueva España, onze dias del mes de Setiembre, de mille quinientos y sesenta y ocho años, el yllustrissim o y reuerendissim o señor don Fray Alonso de Montufar. Arçobispo de Mexico, y del consejo de su magestad. etc. Viendo visto la comission por su Señoria dada: al padre Presentado fray Juan de Bustamante, y al Bachiller Juan de Salzedo clerigo, para la correction del Manual, y visto el parescer de los dichos sobre la dicha correction: dixo, que por la presente daua y dio licencia a Pedro Ocharte impressor de libros, vezino desta ciudad, para que pueda imprimir el Manual deste Arçobispado y prouincia, segun se lo diere corregido y emendado para el dicho effecto, el dicho Bachiller Juan de Salzedo, y siendo impresso, mandaua y mando al dicho impressor por si, ni por interposita persona, no venda los dichos Manuales, hasta tanto q por su Señoria reuerendissima se tasse el valor y precio, que por cada vno se ha de dar, y por este su auto, asilo proueyo y mando, y firmo lo.

Fr. A. Archieps
Mexicanus.

Passo ante mi.
Diego Maldonado su Secretario.

Cassacion y mādamiento, para q
 por este **A**nnual se administrẽ los sanctos Sacramẽ
 en todo este Arçobispado y prouincia.

Nos don Fray Alonfo de **A**dõtufar, por
 la miseraciõ diuina Arçobispo de **M**exi
 co, y del cõsejo de su **A**gessad. **z**c. **A**ui
 endo visto los gastos, que se hã hec o en
 la impõsion del **A**nnual, q para la admi
 nistraciõ de los sc̃tõs Sacramẽtos en esta ciudad mādã
 mos se tornasse a imprimir, y lo qnueuamẽte sea añedi
 do de lo dispuesto por el sc̃tõ cõcilio Tridentino, y bul
 las de su Sanctidad: por la p̃sente mādamos, q en este
 nro Arçobispado y prouincia se lleue por el dicho **A**nnual
 enquadernado en papelones quatro pesos ò oro
 comũ, y òfendemos, q no se pueda pedir ni llevar mas
 cãtidad de lo suso dicho, por **D**iego de Sãlores, q a su
 costa lo hizo imprimir, lo pena de excomuniõ mayor, y a
 tẽto lo q por el dicho sancto cõcilio se prouee cerca de la
 colaciõ de los sc̃tõs Sacramẽtos, y de otras cosas y
 bullas, q su Sanctidad ha hecho gracia a los natura
 les desta nueva España, y Españoles q en ella residẽ,
 cõtenido todo en este **A**nnual. Y porq̃ aya conformi
 dad e todos los ministros, y sepã lo q hã de hazer: por
 la p̃sente mādamos a todos los q tienẽa cargo la admi
 nistraciõ de los sanctos Sacramẽtos, asĩ ò Indios co
 mo ò Españoles, los administrẽ todo nuestro Arçobis
 pado y prouincia por este **A**nnual, y no por otro
 alguno. Fecho e **M**exico, a diez del mes de Octubre
 de mill, y quiniẽtos y seseuta y ocho años.

J. F. Arçobispa.

Aldonatus.

Por mandado de su Señora Reuerendissima,
Diego **A**ldonado su Secretario.

EPISTOLA.

AD SACRORVM MINIS

iros Archiepiscopus Me-
xicanus, .i.,

N. VOBIS QVEM EF-
flagitastis Sacramentarium co-
dicem, cui vestra de causa (qua
potuimus diligentia) men-
dis omnibus expurgato: ab eo
quæ de iure erāt antiquiori i ese-
cantes, secundum Sacrosanctæ
Oecumenicæ Tridentinæ Sy-
nodi decreta, Sacramentalis ad-
ministrationis normam adde-
re iussimus. Inuenietur quip-

pè in eo (nisi fallimur) quòd non suo loco, aut extra rem,
aut sine delectu esse videatur, nam ita profectò est, qualem a-
me vobis exhiberi erat in votis. Atenim quòd variandi, in sa-
cris dandis huiusmodi, non maneat amplius occasio, sed hoc
vno ex æquo omnes, & passim instruantur, erudiantur, &
fungantur ministri, iterum edicimus & quoad possumus,
Diocesis nostræ atq; prouintiæ Clericis & ministris iniun-
gimus, nè deinceps, alia quauis forma, in Sacrorum datione
quàm ea quæ hic nuncupatim tradditur, vtantur. Poenam
sanè qui alioquin fecerit, arbitrio nostro, aut nostri Vicarij
generalis grauem subditurus.

Valete.

aconatus ordine insignitus, in iure canonico Bachalareus, Christiano & perito Lectori sinceram in Domino optat felicitatem, .i.

ST FVITQVAE SEMPER CO
lendisimi nostri Archipastoris in oues custodiae suae commissas: adeo acris vigilantia, huiusmodiq; studium, vt noctes diesq; nihil aliud ageret, nihil aliud cogitaret, quam quo pacto animarum aeternae saluti diligentissime prospiceret, tuncq; suis rationibus consultum impense existimatis: cum suis est ouibus ex animi sententia prouisum, quod vel ex hoc perspicias benignissime Lector, quod ad Sacramenta ministranda Manualia (sic enim vulgo vocant) desiderari ratus, ad haec animaduertens: quae sacrosancto Concilio Tridentino in Sacramentorum administrationem statuta leguntur, Fratri Ioanni Bustamantio designato, mihiq; tamen (quod ingenuè fateor) inerudito, illiteratoq; viro, huius Manualis examen duxit committendum, fecitq; copiam, vt quae necessaria nobis fore videretur suis in locis non vereremur adiscere, ea praesertim: quae in sacra Tridentina Synodo diffinita deprehenderemus, reiectis ac sublati è medio, quae de iure antiquo minimè hodiè obseruentur, paruimus libenter, hilariq; animo iuxta commissionis normam negotium suscepimus, vt autem maiori obsequio legentes demereremur, nè quid esset: quod animarum pastores desiderare possent, summo studio prouidimus. Adieci namq; praeter Sacramenta complures casus non inutiles, & maximè Sacerdotibus necessarios, cognituq; dignissimos, quos qui non ocitanter hoc Manuale legerint, de-

præhendet operis progressu, vel ne foliorum evolutione detarigetur: eo ipso indice quem adiunxi, in quo quæcunq; concilijs decreta sunt: adscripti, quæq; in ipsa iuris dispositione consistant: adieci. Præterea omnia Diplomata istis Indis cõcella, tum Hispanorum nonnulla, eo sanè concilio, vt cui animatum pastorem esse contingerit: haud ignoret quæ de iure, concilio, specialiꝝ Priuilegio eum scire oportebit, quod rectius lucum munus possit obire, quem proinde oro, & obtestor, sincero candidoꝝ animo hunc meum laborem suscipiat, nè id sibi negotij dari putet, vt efficiem obrectandi libidinem hoc in opere expleat, & exaciat, quod si qua rectius quàm antehac, & vberius distinctiusq; legerit, hanc laudem rerum omnium parenti Deo tribuat, à quo bona cuncta manant, & in quem omnia debent referri, at si candide Lector, quod tuas aures mordèat, & offendant, (quod credo reperies) depræhendes, caue carpas, sed potius foelicioris ingenij tui lima emendare ne pudeat.

Vale,

C Anno h3 mēses. xij. Mēb3. l4. 2 die
vññ, 2 habet dies. ccc. lxxv. 2 horas. vi.

Aureus
nume.

KL

Ianuari
us ha
bet dies

xxvi. Luna, xxx. Nox ha
bethor, xv. Dies 30. ix

iii	a	Dies mēsis. 1	✠ Circuncitio Domini. i. dig.
	b	iiij Nūñ. 2	Octaua sancti Stephani. v. dig.
xj	c	iiij 3	Octaua sancti Ioan. apostoli. v. di.
	d	Prid. no. 4	Octaua sanctorum Innocen. v. di.
xix	e	Nonis 5	Vigilia Iolemans.
viii	f	viii Idus. 6	✠ Epiphania Domini. i. di.
	g	vii 7	Iuliani & basilisse mar. v. dig.
xvi	A	vi 8	Fulgentij epī astigita. cōfesso. v. d.
v	b	v 9	
	c	iiii 10	Pauli Primi Haremitar.
xiii	d	iii 11	
ii	e	Prid. Id. 12	
	f	Idibus 13	Octaua Epiphanię. ij. dig.
x	g	xix, ca. fe. 14	Hylarij epī, cōf. & doctoris. v. di.
	A	xviii 15	Festum dulcis. nominis Iesu. j. di.
xviii	b	xvii 16	Marcellipapę & martyris. v. di.
vii	c	xvi 17	Antonij monachi. ij. dig.
	d	xv 18	Priscę virginis & martyris. vi. d.
xv	e	xiiii 19	
iv	f	xiii 20	✠ Fabiani & Sebastiani mar. ij. d.
	g	xii 21	Agnetis virginis & martyris. v. d.
xii	A	xi 22	Vincentij martyris. ij. dig.
i	b	x 23	Illephonii Archiepiscopi.
	c	ix 24	

ix	d vi	25	Conuersio sancti Pauli, iij. dig.
	e vii	26	Policarpī episcopi & mar. vj. di.
xvi	f vi	27	
vj	g v	28	Agnetis secundo. vj. dig.
	A iij	29	Valerij episco, cesar. aug. ma. v. d
xiii	b iio	30	
vi	c Prid, cal	31	

Aureus
numm.

KL **Febru**
arius.
hē di.

xxvij. Luna, xix. Et
quādo est hū iextusha
bet dies, xxix Nox habet horas, xiiij. Dies vero, x

	d	Dies mēsis.	1	Ignatij episcopi & martyris .v. d.
ix	e		2	Purificatio beatæ Mariæ .j. d.
xvi	f	ij	3	Blasij episcopi & martyris. ij. di.
vj	g	Prid, nos.	4	
	A	Nonis.	5	Agathę virginis. v. dig.
xv	b	vij Idus	6	Vedasti & Amandi episco. vj. di.
v	c	vij	7	Dorotheę virginis. vj. dig.
	d	vij	8	
xii	e	v	9	
ij	f	ij	10	Scholasticę virginis. vj. dig.
	g	ij	11	
	A	Prid, lc	12	Eulalię barchi, virgi. & mar. v. d
	b	Idibus	13	
xvij	c	xvj ca, n	14	Valentini presby. & mar. vj. di.
vij	d	xv	15	Solin pifce
	e	xii	16	
xv	f	xii	17	
xij	g	xi	18	
	A	xj	19	

xij	b	x	20	
	c	ix	21	
	d	viii	22	Cathedra sancti Petri apostoli, ij. d.
x	e	vii	23	Ieiunium
	f	vi	24	✠ Mathie Apostoli, ij. dig.
xvij	g	v	25	
vj	A	iiii	26	
	b	iii	27	
xiii	c	Prid. cal.	28	

nureus
umer

KL

Mars
hēt di
es, xxxj

Luna, xxxj. Nox habet
hora, xiiij. Dies x, xj

iii	d	Dies mēsis.	1	Albini episcopi, ij. dig.
	e	vñones.	2	
xj	f	v	3	Emeterij & celedonij mar, v. dig.
	g	iiij	4	
xix	A	iiij	5	
viii	b	ij	6	
	c	Nonis	7	Perpetue & foelicitatis mar, v. d.
xvj	d	viñleus	8	Thomæ de aquino p̄sb, & d. ij. d.
v	e	vij	9	
	f	vij	10	
xiii	g	v	11	Dedicatio Ecclesie hispale. ij. di.
ij	A	iiii	12	Gregorij papæ cōfe, & doct. ij. d.
	b	iii	13	Leandri archiepiscopi & do. ij. d.
x	c	Prid. Id.	14	Florentine virginis, v. dig.
	d	Idibus	15	
xviii	e	xvñ cal. ap.	16	
vij	f	xvj cal.	17	
	g	xv	18	Gabrielis archā. ij. d. Soli ariete.
xv	A	xiiiij	19	✠ Ioseph cōt, Ipon, virginis Ma

iii	b di	20
	c xi	21
xii	d x	22
i	e x	23
	f ix	24
ix	g viii	25
	a vii	26
xvii	b vi	27
vi	c v	28
	d iiii	29
xvi	e iii	30
v	f prid cal	31

Octaua sancti Leandri. v. dig.
 Benedicti abbatis & conse. v. dt.

Annunciatio beate Marie. j. d.

Autent
numer.

KL Aprilis
 habet
 di. xxx
 Luna. xxix. Nox hēt
 ho. xj. Dies vero, xliij

g	Dies mēi.	1	Mariae Eypciace. ij. di.
a	iii Non	2	Francisci de Paula. conse. v. dig.
b	ii non.	3	Ambrosii episco. & cōt. & do. j. d
c	Prīd. no.	4	Ysidori archiepiscopi cōte. j. dig.
d	Nonis	5	
e	viii	6	Trāslatio sancti Leādrī arc. iiii. d.
f	vii	7	
g	vi	8	
a	v	9	
b	iiii	10	Octaua sancti Ysidori. ij. dig.
c	iii	11	
d	Prīd. id.	12	Trāsl. sctōrū. seruādī & ger. iiii. d
e	Idibus	13	Emergildi Regis & marty. ij. di
f	xviii. ma.	14	Tibur. & valer. & max. mar. vj. d

vij.	g xvij	15 Engra. virg. & soc. suis. mar. v. di.
	A xvij	16 Thoribij epīastoriceñ. v. dig.
xv	b xv	17 Sol in tauro.
iiij	c xiiij	18
	d xiiij	19
xij	e xij	20
i	f xj	21
	g x	22 Leonis papæ confesso. v. dig.
ix	A ix	23 Georgij martyris. ij. dig.
	b viij	24
xviij	c viij	25 ✠ Marci Evangel. f. x. ij. dig.
vj	d vj	26 Cleti pape & martyris. v. dig.
	e v	27
xiiij	f iij	28 Vitalis martyris. vj. dig.
iiij	g iij	29 Petri mar. ordinis Prædicat. v. dig.
	A Præd. cal.	30

Aureus
numeri.

xj	b Dies mēsis.	1 ✠ Aposto. Philippi & Iacobi. ij. d.
	c vj nonas.	2 Athanasij episcopi. v. dig.
xix	d v	3 ✠ Inuentio sancte crucis. j. dig.
viiij	e iij	4 Corona Domini. j. dig.
	f iij	5
xvj	g Præd. non.	6 Ioannis ante portam latinam. ij. d.
v	A Nonis	7
	b viij	8 Reuelatio beati Michaelis. ij. dig.
xiiij	c viij	9 Translatio sancti Nicolai. v. dig.
iiij	d vj	10 Gordiani & Epimachi. mar. vj. d.

Mayus
habet
di. xxxj

Luna. xxx. Nox habet
horas. x Dies vero. xiiij

	e v	11	
x	f iij	12	Dominical calcia, confessoris, ij, d.
	g iij	13	
xviii	A Pridie Id.	14	Victoris & Coronae marty, vi, di.
vii	b Idibus	15	Torquati epī & cōt. & soc. eius, v, d.
	c xvi/ea, lul	16	
xv	d xvj	17	
iiii	e xv	18	Trāslatio s̄cti Antonini mar. vj, d
	f xiiii	19	Petrus de murone confessoris, v, di.
xii	g xiiij	20	Bernardini cōte, de or, mino, ij, d.
i	A xij	21	
	b xj	22	
ix	c x	23	
	d ix	24	
xvii	e viij	25	Vrbani p̄p m & ar. v, d. Estas oris.
vi	f vij	26	Petronille virginis, vj, dig.
	g vi	27	
xiiii	A v	28	
iii	b iij	29	
	c iij	30	
xj	d Prid, cal.	31	

Aureus
numer.

KL Iunius
habet dñ
es. xxx.
Luna, xxix, Nox habet
hor. viij, Dies vero, xvj.

Dies mēsis
iij Non.
g iij

1 Nomedis & reueriani, mar. vi, d.
2 Marcellini & Petri marty, v, dig.
3

xix
viij

xvi	A	Pridentino.	4
v	b	Nonis	5
	c	viii idus	6
xv	d	vii	7 Eueritij p'sb. & hiere. & aliorū trīū
ix	e	vi	8 Medardiepi & cōf. vj. d. (mar. vi. d)
	f	v	9 Primi & elictiani martyrum vj. d.
x	g	iiii	10 Getulij & cereal's martyrium. vj. d
	A	iii	11 ✠ Barnabæ apol'oli. ij. dig.
xviii	b	Prident. Id.	12 Bassidiscyrini nabo. naza. m. vi. d
vii	c	Idibus	13
	d	xviii ca. lu.	14 Antonij confesso. de or. mi. ij. dig.
xv	e	xvii	15 Viti & modesti & cresce. mar. vj. d
ix	f	xvi	16 Cyrici & iulitæ martyrum. vj. dig
	g	xv	17 Sol in cancro.
xii	A	xiiii	18 Marci & marcelliani mar. vj. dig.
i	b	xiii	19 Geruasij & prothasij mar. v. dig.
	c	xii	20 Siluenij pape & martyris. vj. dig.
ix	d	xi	21
	e	x	22 Acatij & .x. millium marty. v. di.
xvii	f	ix	23 Vigilia solē. Home. Ieiunium.
vi	g	viii	24 ✠ Natiuitas sancti ioā. bapti. j. d.
	A	vii	25
xiiii	b	vi	26 Ioannis & Pauli martyrum. v. di.
iii	c	v	27 Zoily martyris. ij. dig.
	d	iiii	28 Vigilia solēnis. Home. Ieiunium.
x	e	iii	29 ✠ Apol'olo. Petri & Pauli. j. dig.
	f	Prident. cal.	30 Cōmemoratio sancti Pauli. ij. dig.

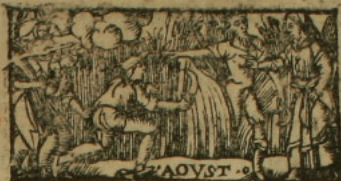
Aureus
numm.

KL Iulius ha
bet dies.
xxxj. Lu
na xxxj. Nox habethor
as. ix. Dies vero. xv.

xi	g	Uica mē. cal.	1	Octaua scti iohā, baptista. ij. dig.
vii	a	vi. nonas.	2	✠ Vilitatio sctē Marię virg. j. dig.
	b	v	3	
xvi	c	iii	4	Laurea, archie. hisp. & mar. ij. dig
v	d	ii	5	
	e	Prid. non.	6	Octa. aposto. Petri, & Pauli. ij. dig
xiii	f	Nonis	7	Martialis epī & confessoris. v. dig
ij	g	viii	8	
	a	vi	9	Zēo, & alio. x. mil cc. et. iij. m. vj d
x	b	v	10	Septem fratrum martyrum. vi. di.
	c	v	11	Transla. scti bñdicti abba. v. dig.
xviii	d	iii	12	Naboris & iulix marty. vi. dig.
vii	e	ii	13	Margaritę virg & martyris. vj. dig
	f	Prid. Idus	14	Heracti epī & cōle. vj. di. Uica.
xv	g	Idibus	15	Eutropij zosimę & bonosę m. vi. d
iiii	a	xv. cal. au	16	Triūph. sa. ietę crucis iij. di
	b	xv	17	Iustę & rufinę virg. & mar. j. dig.
xii	c	xv	18	Marinę virg. & mar. ij. d. bellico
i	d	xiiii	19	Sperati & comitumetus mar. vj. d.
	e	xiii	20	Seueri septuaginta & confessoris. vi. d
ix	f	xij	21	Praxedis virginis. ij. dig.
	g	xj	22	✠ Marię magdalena. ij. dig.
xvii	a	x	23	Apollinaris episcopi & mar. vi. di.
vi	b	ix	24	Vigilia solēnis. Homelia. leuniū.
	c	viii	25	✠ Iacobi apostoli. j. dig.
xiiii	d	vii	26	Christophori & cucufa, mar. ij. di.
iii	e	vi	27	✠ Anne matris Marię. ij. dig.
	f	v	28	Nazarij celsi & pantaleonis marty.
xi	g	iiii	29	Matthę virginis. ij. dig.
xix	a	iii	3	Abdon & sennen marty.
	b	Prid. cal.	31	Octaua sancti Iacobi. ij. dig.

**Augus-
tus ha-
bet di-
es. xxxij. Luna. xxx. Nox
habet ho. x. Dies. xxiij.**

KL Aug-
stus ha-
bet di-
es. xxxij. Luna. xxx. Nox
habet ho. x. Dies. xxiij.

viii	e	Dies mensis	1 Vincula sancti Petri. iij. dig.
xvi	d	iii Non.	2 Stephani Papae & martyris. vj. di.
v	e	iiii	3 Inuentio sancti Stephani. v. dig.
xiii	f	Prædie non.	4 Marię de niuibus. j. dig.
ii	g	Non.	5 ✠ Sancti Dominici Confessoris. de ordine Prædicatorum. ij. dig.
x	A	viii Idus.	6 ✠ Transfiguratio Domini. j. dig.
xviii	b	vii	7 Sixti, Fæli. Iusti & Pastoris. v. dig.
xi	c	vi	8 Cyriaci, Iar. & smarag. mar. vj. dig.
xix	d	v	9 Romani martyris. vj. d. Ieiunium.
vi	e	iiii	10 ✠ Laurentij martyris. ij. di.
xiv	f	iii	11 Tiburtij martyris.
iii	g	Prædie Id.	12 Clarę virginis. v. dig.
xxi	A	Idibus	13 ✠ Hypolitæ mar. cū socijs suis. Ser. (detulit tantū in ciuitate Mexicana.
xviii	b	xix cal. fe.	14 Vigil. solemnis. Home. Ieiunium.
xvi	c	xviii	15 ✠ Assumptio beatę Marię virg. (nō. j. dig.
xiii	d	xvii	16
xi	e	xvi	17 Octaua sancti Laurentij.
ix	f	xv	18 Agapiti martyris.
Sol in virgine.
xvii	g	xiiii	19
xvi	A	xiii	20 Bernardi abbatis & doctoris. ij. di.
xiv	b	xii	21 Priuati episcopi & martyris.
xii	c	xi	22 Octaua sanctę Marię. ij. di.

a

23 Clauaste, Thi, Apo, martyrū. vj, d,

(Ieiunium,

xliij

e ix

24 Bartholomei apostoli. ij, dig.

liij

f viij

25 Genesij martyris. v. dig.

xliij

g vij

26 Ludouici Regis Francorum. ij, dig

xliij

A viij

27 Geor, aure, natal, martyrum. v. dig.

xliij

b v

28 Augustini episcopi & confe. ij. d

xliij

c iij

29 Decollatio Ioannis baptiste. ij, dig.

xliij

d iij

30 Felices & Audia. martyrum. vj, d

e Prid, cal.

31 Paulini episcopi & confessoris. vj, d

Aureus
numer.

KL

Septem
ber hēi
di. xxx,Luna, xxix, Nox habet
ho. xij, Dies vero, xij,

xviij

f Dies mēsis.

1 Egy liij Abbatis. v. dig.

v

g liij Noē.

2 Ananiam martyris. ij, dig.

A iij

3

xliij

b Prid, non.

4 Marcelli martyris.

xliij

c Nonis

5

Finunt Dies caniculares,

d viij Idus.

6

xliij

e vij

7 Vigilia solēnis. Home Ieiunium

f viij

8 Natiuitas beate Marie. j. dig.

xliij

g v

9

xliij

A iij

10

b iij

11

xliij

c Prid, Id

12 Gorgonis & Dorothei martyrum

xliij

d Idibus

13 Prothi & atheni martyrum.

e viij caloc.

14 Exaltatio sancte Crucis. ij, dig.:

xliij

f xviij

15 Natiuitas beate Marie virginis. ij, d.

f	g xvi	16 Euphemie virginis. v. dig.
	A xv	17 Cornelij & Cypria, martyrum. v. d
de	b xiiii	18 Solinibra.
	c xiii	19
xvii	d xii	20 Equinoctium estiuale letunum.
vj	e xi	21 Matthaei apostoli & euan. ij. dig.
	f x	22 Mauricij cum socijs suis mar. v. di.
xiii	g ix	23 Teclę virginis. vj. dig.
ii	A viii	24 Constantię virginis. v. dig.
	b vii	25 Cleophaę martyris. vj. dig.
xi	c vi	26 Cyprian & iustine martyrum. vj. d
xix	d v	28 Cosma & Damiani marty. v. dig.
	e iiii	29 Fausti & Ianuarij & martimar. v. d
viii	f iii	29 Michaelis Archangeli. j. dig.
	g Prick ca.	30 Hieronymi presbyteri. ij. dig.

Amec
mamer.

KL **Octo-**
ber ha-
bet di-
es, xxxj. Nox hęc hor.
xiiij. Dies vero, x.

xvi	A Dies mēsis	1 Remigij & Germanie pisco. vj. di
v	b vi Non	2 Leodegarue pisco. vj. di.
xiii	c v	3
ij	d iiii	4 Francisci Confessoris Patris. (de ordine minorum. ij. dig)
	e iii	5 Atillianepiscopi zamoreñ. v. dig.
x	f Pridię no.	6 Fidis virginis & martyris. v. dig.
	g Nonis	7 Linipapę & martyris. v. di.
xviii	A viii idus	8
vii	b vii	9 Dionisi rustici cum socijs. m. v. di.
	c vi	10 Paulinie pisco. & confesso. vj. dig.

xv	d v	16	
iiii	e iiii	12	Celestini & Saty. martyrum. vj. di.
	f iij	13	Geraldi confessoris. v. dig.
xij	g Prid. Id.	14	Calixti pape & martyris. v. dig.
j	a Idibus	15	
	b xvica. n.	16	
ix	c xvj	17	
	d xv	18	✠ Lucæ Evangelistæ. ii. dig. (Sol in Scorpione.
xvij	e xliij	19	
vj	f xii	20	Caprassi martyris. vj. dig.
	g xj	21	Nunillonis & Alodix virginū. v. d.
xliij	a xj	22	Vrsule virginis. cum vndecim mil (libus virgi. v. dig.
ij	b x	23	Servandi & Ger. martyrum. ij. dig.
	c ix	24	
xj	d viij	25	Crispini & Crispiniani marty. ij. d.
xix	e vij	26	Florentij martyris. ij. dig.
	f vj	27	Vincen. Sabine, & Christetæ mara (tyrum. v. dig. leiumum.
vij	g v	28	✠ Apolto. Symonis & Iudz. ij. di.
	a iij	29	
xvj	b iij	30	Octaua. sanctorū Ser. & Ger. v. dig.
v	c Prid. cal.	31	Vigilia omnium Sanctorū.

(leiumum.

Aureus
numet.

KL Nouem
ber hie
di. xxx.
Luna. xlix Nox habet
hor. xv. Dies vero. ix.

d Dies mēsis, 1^a ✠ Festivitas omnium Sanctorum, f. di.

xliij	e iij Non	2	Commemoratio omnium defun
liij	f iij	3	(ctorum, ij. dig.
	g Pridno.	4	
2	A Nonis	5	
	b viij Idos.	6	
xvii	e vij	7	
vij	d vj	8	Octava omnium Sanctorum, ij. dig
	e v	9	Theodori martyris, vi. dig.
xv	f iij	10	Mennæ martyris, vj. dig.
liij	g iij	11	Martini episcopi & confesso, ij. dig.
	A Prid. 10.	12	Emiliani Præbyteri, v. dig.
24	b Idibus	13	Bricij episcopi & confessoris, v. dig.
f	c xvij ca. d.	14	
	d xvij	15	Eugenij episcopi & martyris, v. dig
li	e xvj	16	
	f xv	17	Aciscii & Victoris martyrum, v. di
			Solin sagittario.
xv	g xliij	18	Octava sancti Martini, v. dig.
vj	A xliij	19	Helisabeth continen. ij. dig.
	b xij	20	Romani martyris, v. dig.
xliij	c xj	21	Præsentatio virginis Mariæ, f. di 3.
liij	d x	22	Ceciliæ virginis & martyris, v. dig.
	e ix	23	Clementis papæ & martyris, ij. di.
xj	f viij	24	Crispogoni martyris, v. dig.
22	g vj	25	✠ Catherinæ virgi. & mar. ij. dig.
	A vi	26	Petri alexandr. episc. & mar. v. dig.
vij	b v	27	Facundi & Primiti, martyrum, v. dig.
	c diij	28	
xvi	d iij	29	Saturnini episcopi & marty, v. dig.

(Ieiunium.

Aureus
numeral.

KL

Decem
ber hēt
di. xxxi.
Luna. xxx. Nox hēt ho
xvi. Dies vero, viii.

xiij	a	Dies mēsis	1	Crisanti Mauri & Darię martyrū.
ii	b	iii Non	2	
	c	A iii	3	
x	b	Pridie no	4	Barbarę virginis & martyris. j. dig.
	c	Nonis	5	
xviii	d	viii Idus	6	Nicolaie piscopi & confesso. ii. dig.
vii	e	vii	7	Octaua sancti Andree aposto. v. dig.
	f	vi	8	✠ Conceptio sanctę Marię. j. dig.
xv	g	v	9	
iiii	a	iiii	10	
	b	iii	11	Paulie piscopi, natbo.
xii	c	Pridie cal	12	
i	d	Idibus	13	Lucię virginis & martyris. ij. dig.
	e	xix calē	14	
ix	f	xviii	15	Octaua sanctę Marię virginis. ij. d.
	g	xvii	16	Leocadię virginis & marty. v. dig.
				Solstitium hyemale.
xvi	a	xvi	17	Eulalię virginis & martyris. v. dig.
v	b	xv	18	✠ Cōmemoratio Annuntiatio, san (& Marię virginis. j. dig.
	c	xiiii	19	(Sol in capricornio.
xiiii	d	xiii	20	Dominici abbatis, v. di. Ieiunium.
iii	e	xii	21	✠ Thomę Apostoli. ij. dig.
	f	xi	22	Translatio sancti Ysido, archi. hii. ij. d
x	g	x	23	

xix	A ix	24 Vigilia solemnis, Homelia, ieiunium.
	b vii	25 ✠ Natiuitas Domini, j. dig.
viii	c vi	26 ✠ Stephanus prothomartyris, ij. di.
	d v	27 ✠ Ioannis apostoli & euange, ij. dig.
xvi	e v	28 ✠ Sanctorum Innocentium, ij. dig.
v	f iij	29 Thomę cannturien, epi & mar. v. d.
	g ij	30 Translatio Sancti Iacobi apostoli, (iij. dig.
xiii	A Prid. cal.	31 Siluestri papę & confessoris, v. dig.

✠ O sacrū cōsuetū, i quo Chriſt⁹ su ✠

gloriæ nobis pignus datur. Alle. .

✠ mitur: recollitur memoria passionis ✠

✠ eius, mens impletur gra, 2 futur⁹ ✠

De aduentu.

Motandū, q̄ aduentus domini semper celebratur, ubi cūq; dominica inciderit: inter quintum calendas Decēbris, 2. tertium nonas eiusdē mēsis. Et erit semper, dominica proxima festo sancti Andree.

Quando quatuor tpa celebrētur.

Motandum, q̄ quatuor tempora, semper celebrātur, in feriis quartis, proximis post dies sanctæ Lucie, 2. cinerum, 2. penthecostes, 2. Exaltationis sanctę crucis.

Bissexus.

In anno bissextili, in quacunq; die euenerit festum sancti Mathie, in tali ieiunetur vigilia eius, 2. in sequenti die, celebratur, 2. seruetur festus. Et si sabbato euenerit: ipso sabbato celebratur, 2. ieiunetur vigilia eius, 2. seruetur festū in sequenti die dñica. Et si festū sancti Mathie euenerit in die dñica: ieiunetur in sabbato, 2. celebratur, 2. seruetur feria secunda sequēti.

Quia in isto libro manuali est pertractandum, principaliter de forma administrandi sacramenta, ideo breuiter principio et eruditione, est notandum,

Conci.
Triden.
Sess. 7. c.
1. 2. 6.
& 7.
De sacra.
in gñe.

quod septem sunt sacramenta noue legis, videlicet, Baptismus, Confirmatio, Eucharistia, Poenitentia, Extrema unctio, Ordo, et Matrimonium, quae multum a sacramentis antiquae legis differunt. Illa enim non conferebant gratiam, sed eam solum per passionem Christi dandam esse figurabant. Haec vero nostra, et continent gratiam, et ipsae dignae suscipientibus conferunt. Horum quinque prima, ad spirituale munus cuiusque hominis in se ipso perfectionem pertinent. Duo ultima ad totius Ecclesiae regimen, et multiplicatio-

Conci.
Floren.
sub Eu

nem ordinata sunt. Per baptismum enim renascimur, per confirmationem auge

augemur in gratia, & roboramur in fide. Renati aut & roborati, nutri-
 diuina Eucharistie alimonia. Quod ^{in vn Arm}
 si per peccatum: egritudine anime in-
 currimus, per poenitentiam sanamur.
 Spiritualiter etiam & corporaliter pro-
 ut anime expedit, per Extremam vn-
 ctionem. Per ordinem vero Ecclesia
 gubernatur, & multiplicatur spiritua-
 liter. Per Matrimonium corporali-
 ter augetur. Hec omnia sacramenta
 tribus perficiuntur, videlicet, rebus
 tanquam materia, verbis tanquam
 forma, & persona ministri conferentis
 sacramentum, cum intentione facien-
 di quod facit Ecclesia. Quorum si ali-
 quod desit non perficitur sacramen-
 tum.

Annotandum insuper est, quod hodie ^{Ses. 2. c. 1. D}
 post sacrosanctam Tridentinam Sy-
 nodum, non sat est, quod illa tria ad sacra-
 mentum matrimonij conficiendum co-
 currant, sed vbiter a proprio contrahē-
 tium paracho, tribus continuis dieb⁹

refor-
matri.

festiuis in Ecclesia inter missarū solē
nia contrahentes publicē fuerit denū
ciati, si nullum legitimum opponatur
impedimentum, ad celebrationē ma
trimonij in facie Ecclesie ⁊ forma cō
cilij Triden. procedatur. s. presente
parcho, vel alio sacerdote de ipsius
parochi, seu ordinarij licentia, ⁊ duo
bus vel tribus testibus adhibitis, qui
aliter matrimonium cōtraxerint, vel
contrahere attentabunt, eos sancta
Synodus ad sic contrahendum: om
nino inhabiles reddit, ⁊ huiusmodi con
tractus: irritos ⁊ nullos esse decernit,
prout eos ipso decreto irritos facit, ⁊
annullat. Insuper parochum vel ali
um sacerdotem, qui cum minore testi
um numero, ⁊ testes, qui sine parcho
vel sacerdote, huiusmodi contractus
interfuerint, necnon ipsos contrahen
tes: grauiter arbitrio ordinarij puni
ri precipit.

Inter hec sacramenta, Baptism⁹,
Confirmatio, ⁊ Quidō, characterem,

et spirituale quodam signum a cœteris distinctum, imprimunt in anima indelebile. Unde in eadem persona non reiterari: de fide, (sub anathematis poena) esse tenendum: fatetur idem Conci. Trid. Sess. 7. c. 9. de sacra. in genere. Reliqua vero quatuor: characterem non imprimunt, et reiteratio in gñe.

Sed quia de quolibet sacramento tam in genere quàm in specie, per doctores in. 4. sen. latissimè tractatur, et resolutivè, qualiter hodiè post acta concilii Tridentini sacramenta administranda sunt, (prolixitatis vitæ gratia) videndum curam animarum gerenti relinquimus, in Summario sacramentorum a magistro Bartholomæo Ledesmiæ edito, qui uti (tanti doctoris scientia erigit) egregiè agit, atq; explanat. Sed quæ nunc sequuntur memoriter teneat, tanquàm necessaria quoad presentem librum.

Dubiorum magis principalium quæ sequuntur a 3 cer

Regula de sacramentis.

cerdotibus obuiare possunt: circa ad-
ministrationem sacramentorum, et al-
liarum rerum in hoc manuali conten-
tarum, que unicuique sacramentorum ad-
dita non fuerunt, ut illi qui essent ad-
ministraturi non obstuperent, et rerum
suis locis sedentium, et hic sequentiū,
sacerdotes sint summa vigilia memo-
res, ut suo bene et perfecte fungantur
D. Gre. officio, quia ut ait diuus Greg. relat⁹
a Gratiano, in. c. Ignorantia. 38. dis.
Regimen animarum, Est ars artium,
et ignorantia mater cunctorum erro-
rum: maxime in sacerdotibus Dei vi-
tanda est, qui docendi officium: in po-
pulo Dei susceperunt, et primo sequi-
tur.

De administratione baptismi.

Primo, quod sacerdos non ba-
ptizet in domibus, nisi ur-
gente necessitate, ut habe-
tur in clemen. vnica de ba-
ptismo.

Secundo, quod si urgente neces-
sitate

tate baptizauerit in domib⁹, si infans
est totaliter nat⁹, debet baptizari cū
patrino, si cōmodē pōt haberi sine in
fātis piculo, propter expectationē pa
trini, quia tūc est sacramentum bap
tismi, quando superfunditur aqua cū
prolatione verborum, s. **Ego te bap**
tizo in nomine patris ✠ **et filij,** ✠ **et**
spiritus ✠ **sacri.** et quādo autē cō
trahatur cognatio spiritalis secun
dum formā concilij Tridētini, infra
dicetur.

Tertio, et si propter aliquam neces
sitatem sacerdos baptizauerit domi,
tamen non desinet fieri cathecismus:
et exorcismus in Ecclesia, vt ait diuus
Tho. in. 4. sen. dis. 6. q. 6. propē finē, D. Th
quem multi doctores sequuntur, prop
tereā curati admoneant parētes ba
ptizati, vt mittant ipsuz ad Ecclesiā,
vt faciant illi cathecismum, et exorcis
mū, et oleum atqz chrisma apponant,
et tunc faciet sacerdos totum officiū,
prout continetur infrā de administra

Regula de sacramentis.

tione baptismi, & dūmtaxat, dimittet
verba illa dicentia, **C**omo tellaman.
R. M. Dicat sacerdos. **M.** Quid pe-
tis? **R.** Baptismum, & sacerdos, **Q**uis
baptizari? **R.** **V**olo. &c. vsq; ibi **D**e
us omnipotens pater domini nostri.
&c. exclusiue.

¶ Quarto, ex quo in baptismo cōtra
bitur cognatio spiritalis: quę ipedit
matrimonium contrahendum, & diri-
mit iam contractum, sacroz ministri
præ oculis habere debent: formam iā
hodiē ā sacrosancto concī. Tridentī.
præfixam. s. qualiter curati se habere
debeant in patrinoz receptione ad
baptismum, & quę & qualis cognatio
inter illos cōtrahatur. **P**rimo igitur
sancta synodus considerans (docen-
te experientia) propter multitudinē
prohibitionum: multoties in casibus
prohibitis ignoranter cōtrahi matri-
monia, in quibus non sine magno pec-
cato pseuerat, vel ea non sinē magno
scandalo dirimūtur, volēs itaq; huic
in

Ca. 1. de
cogna-
spiri. li.
bro. 6.

Ses. 24.
c. 2. d. re
for. ma.

incōmodo prouidere, & cognationis
spiritualis impedimento incipiēs, q̄
sequuntur statuit, vt vnus tantū, si
uē vir, si uē mulier, (iuxta sacrorum ca
nonum instituta) vel ad summū vnus
& vna baptizatum de baptismo susci
pian, inter quos, ac baptizatus ipsuz
& illius patrem & matrem, necnon in
ter baptizantem, & baptizatum, bap
tizatiq; patrem & matrem: tantū spi
ritualis cognatio contrahatur.

In super precipit, q̄ parochus ante
quā ad baptismum conferendū ac
cedat, diligenter ab ijs, ad quos spec
tabit: sciscitetur, que, vel quos elege
rit, vt baptizatū dī sacro fōte suscipiāt,
& eū, vel eos tātū ad illū suscipiendū
admittat, & in libro ad hoc habendo:
eorū nomina describat, doceatq; eos,
quam cognationem contraxerint, nē
ignorantia vlla excusari valeant, q̄
si alij, vltra designatos baptizatus te
tigerint, cognationem spirituale nullo
pacto contrahant, constitutionib⁹

in contrarium facientibus: non obstantibus, quod si parochi culpa, vel negligentia, secus factum fuerit, sancta synodus (arbitrio ordinarij) puniendum decernit.

¶ Ex his notatis in concilio Tridē-
tino: constat, quod nulla alia cognatio spiritualis contrahatur, nisi inter eos, qui vel infantem tenent, dum sacerdos aquam infundit, vel tunc cum illum de manibus sacerdotis: dum illum emer sit, suscipiunt, et similiter secundum communem doctorum sententiam, alia cognatio spiritualis contrahitur, que est in cathecismis, que fiunt ante baptismum, que non tantam vim habet, sicut que contrahitur in baptismo, impedit enim hec cognatio per cathecismum contracta, matrimonium contrahendum, sed non dirimit iam contractum, ut patet in. c. contracto. de cognat. spir. et in. c. per cathecismum, eodem tit. lib. 6. et in. c. in cathecismo. de pse. d. 4.

¶ Sed hec cognatio quodammodo videtur

videtur derogata hodiè pòst conciliū Ses. 2.
c. 2. p.
for, m
Tridentinum: nam in loco suprà alle
gato, de cognatione contracta in bap
tismo solum facit mentionem, ⁊ non
de alia, quandò quidem dicit, quòd si
vltrà designatos, baptizatum tetige
rint, cognationem spiritualement nullo
pacto contrahant, (decissione alicu
ius constitutionis contrarium dispo
nentis) non obstante. Sed quia sub
dubio est, an hæc cognatio per cathe
cismum: post conciliū Tridentinū
cōtrahatur, hac de causa sacerdotes
curati scribant nomina patrinorum
baptismi (propter necessitatem) fa
cti in domo, si fortè huiusmodi neces
sitas paruuli: vocādi patrinū locū ad
miserit, ⁊ noīa patrinorū cathecismi
facti in Ecclesia, si non sunt ipsemet,
secūdū formā p̄stitutionis synodalz.
¶ Quito, caueāt sacerdotes nē bap
tizēt cum oleo, ⁊ chrismate veteri, nē
incidant in pœnam. tex. in. c. Siquis
de alio de cōse, di. 4. ⁊. vide. glo. in. c.

Quo

Regula de sacramentis.

Quoniam. de senten. excom. libro. 6.
verbo. Dubium, quam ob rem, quam
cito poterint, veniant sacerdotes cu-
rati ad Ecclesiam cathedralem, cum
vasis chris-matis, et collocatis in arcu-
la, ut seruatum chrisma, oleum cathe-
cuminum et infirmorum feratur, et hoc
ante exitum pasche fiat, vel infra spa-
cium quindecim dierum, post feriam
quintam in cena domini.

Item est notandum, cum in prose-
cutione officij baptismatis, inuenta
fuerit hec littera. **N**on intelligitur
sacerdotibus esse dicendus, **nombzal**
de, sed ipsimet sacerdotes nominatu-
ri sunt dicentes, **Pedro, o Maria** eis-
que nominantibus: circumstantes no-
minabunt, licet hoc non sit de substan-
tia, quod dicatur vno modo vel alio.

**De administratione sa-
cramenti Matrimo-
nij. . .**

(X)(X)

¶ Cir

Circa sacramenti matrimo-
 nij administrationem, præ-
 sertim circa nuptiarum be-
 nedictiones, iam hodiè ^{Ses. 24.}
 Sacrosancta Tridentina <sup>c. 10. de
for. ma,</sup>

Synodo huiusmodi forma tradita
 est, quam ab omnibus curam anima-
 rum gerentibus observandam præci-
 pit, videlicet, quòd ab aduentu domi-
 ni nostri Jesu Christi, vsq; in diem
 Epiphaniæ, & a feria quarta cinerum,
 vsq; in octauam paschatis inclusiue,
 antiquas solennium nuptiarum pro-
 hibitiones observari diligèter ab om-
 nibus: decernit, in alijs vero tempo-
 ribus nuptias solenniter celebrari p-
 mittit, quas Episcopi, vte a qua de-
 cet modestia & honestate fiant: cura-
 bunt, sancta enim res est matrimoni-
 um, & sanctè tractandum.

Sed sacramentorū ministri huius ^{Notab}
 noue Hispaniæ aduertant, quòd hoc ^{Ses. 24.}
 decretū sacri cōc. Tridē. ubi supra nō <sup>c. 10. de
for. ma,</sup>
 habet locū, nec est intelligendū quoad

illos

Regula de sacramentis.

istos Indos, nam extat diploma **Papae**
quarti Pontifici. mari. supplicationibus
Christianissimi Regis nostri Philippi
concessum, in quo ad annos viginti quinque conceditur, ut Indi in occidentali-
bus oceani maris partibus habitantes, in quocunque anni tempore, benedictiones nuptiales recipere possint, citra publicum festiue letitie strepitum, ut videre est per ipsum diploma in fine Summarij sacramentorum Bartholomei de Ledesma, appositum.

Ses. 24. c. 1. de re for. ma. ¶ Jam ubi supra summam formam qua matrimonij sacramentum celebrandum est: assignauimus, videlicet, quater a proprio parochio tribus diebus festiuis continuis, denunciationes in Ecclesia fiant, (quibus peractis) matrimonium celebretur presente parochio, vel alio sacerdote de eius vel ordinarij licentia, et adhibitis duobus, vel tribus testibus. Aduertendum sub
Ses. 24. c. 1. de re for. ma. sequitur ex ipso sacro concilio. Trident.

q̄ si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiosè impediri posse: si tot precesserint denunciationes, tūc vel vna tantum denunciatio fiat, vel saltem parochō, & duobus vel tribus testibus presentibus, matrimonium celebretur. Deinde ante illius cōsummationem: denunciationes in Ecclesia fiant, vt si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegātur, nisi ordinarius ipse expedire iudicauerit, vt predictę denunciationes remittantur, q̄ illius prudentię, & iudicio, sancta Synodus relinquit.

In super eadem sancta Synodus Sess. 24
c. 1. de
for, ma hortatur, vt coniuges ante benedictionem sacerdotalem, in templo suscipiendam: in eadem domo non cohabitent, statuitq; benedictionem a proprio parochō fieri, neq; a quoquam nisi ab ipso parochō, vel ab ordinario, licentiam ad predictam benedictionem faciendam: alij sacerdoti concedi posse, quacunq; consuetudine etiā

in memorabili (que potius corrupte
la dicenda est) vel priuilegio non ob-
stantibus, et contra huius decreti dis-
positionem venientibus poenam im-
ponendo: subdit, quod si quis parochus,
vel alius sacerdos, siue regularis, siue
secularis sit, etiam si id sibi ex priuile-
gio, vel in memorabili consuetudine lice-
re contendat, alterius parochie spon-
sos: sine illorum parochi licentia ma-
trimonio coniungere, aut benedicere
ausus fuerit, ipso iure tandiu suspen-
sus maneat: quamdiu ab ordinario eius
parochi, qui matrimonio esse debebat:
seu a quo benedictio suscipienda erat:
absoluatur, et ut certa regula et fides
contrahentium matrimonium habeatur,
decernit ipsum concilium. Tridē. quod
parochus librum habeat, in quo con-
iugum, et testium nomina, diemque, et lo-
cum contracti matrimonij describat,
quem diligenter apud se custodiat.

Ses. 24.
c. 1. de re-
for, ma.

Ses. 24
c. 1. De
re, ma.

Postremo ipsa sacra Tridē. syno-
dus coniuges hortatur, ut antequam
con-

contrabant, vel saltem triduo ante matrimonij consummationem, sua peccata diligenter confiteantur, quibus practis, si apti extiterit (confessoris arbitrio) ad sanctissimum Eucharistie sacramentum reuerenter accedant.

Ex quibus omnibus sequitur, quod non solum in predictis temporibus, prohibetur benedictio nuptiarum, sed etiam traductio ad domum inter coniuges, donec benedicantur in tempore permissio, de quo videndus est Turcre cre. in. c. Non oportet. 33. q. 4. et hostien. in summa. ritu. de feriis. s. quid non. vers. Item licet matrimonium. et licet iam sint benedicti, quia ambo sunt vidui, vel alias, non debet fieri traductio ad domum in tempore prohibito, laici tamen in hoc habent consuetudinem in contrarium, caueant autem sacerdotes, ne sint presentes ad talem traductionem, directe, vel indirecte, missam celebrando, secreta, vel publice, in presentia ipsorum.

Regula de sacramentis.

Ses, 24.
c. 1. dre
or, m2.

Ex quibus omnibus sic in sacro cō-
cilio Tridentino determinatis, deci-
dendum subsequitur, q̄ quando aliq̄s
ex alio oppido: matrimonium contra-
here vult, vel benedictionem nuptia-
lem recipere, prius in parochia vtrius-
q̄, denunciationes statutæ faciendæ
sunt, vt si aliqua subsunt impedimen-
ta: facilius detegantur, et sic cognito,
quod in vnaquaq̄ parochia facta fue-
re requisita: a sacrosancta synodo pre-
fixa, et quod nullum oppositum fuit le-
gitimum impedimentū, poterunt ma-
trimonio copulari, quod nō procedit:
quando ambo contrahētes facti sunt
ciues: ex aliquo tempore transacto, ex
quo iam domicilium contraxerint.

Item in isto titulo, in illis verbis
hispanis, dūm dicit, *Nos Maria que-
reys a Pedro por vuestro esposo.* &c.
Nemo putet, quod hæc verba sic tri-
plicata: in quolibet eorum: sint de sub-
stantia, sed tamen ponuntur propter
ornatum, immo, si sacerdos voluerit:
solum

solūm poterit dicere illa verba finalia. s. **Vos Maria otorgays os por muger y esposa de Pedro, que teneys presente, assí como lo mada la sancta madre yglesia y otro tanto a el, z hoc maxímē est seruandum in personis nobilibus, quæ cum labore z verecundia: solent proferre taliaverba.**

De communione infirmorum.

Utra cautiones ibi enarratas, oportet sacerdotes: sequentia pro viribus aduertere.

Primum, si sacerdos viderit in administratione sacramenti Eucharistiæ: infirmum tanto periculo constitutum, putans amissurum esse sensus, z intellectum, quando cum vnctione redierit, antequām indē recedat, interroget ipsum infirmum interrogationibus in fine totius vnctionis appositis, quoniam sunt utilissimæ.

De cōmunionē infirmorum.

¶ Secundū, hoc sacramentum etiā est concedendū: cunctis pueris doli capacibus, et sic illis qui habēt annos discretionis, vt in cap. Omnis vtriusq; sexus, de pœniten. et remissio. Et tūc dicuntur habere annos discretionis, cūm fœmina habet. xij. masculus xiiij. vt habetur in constitutione synodali. Sanctus Tho. in. iij. dist. ix. q. v. circa finem dicit, q̄ potest dari istud sacramentum: pueris iam incipientibus habere discretionem, etiā ante perfectā etatē, putā, cū sint. x. vel. xj. aut circa, si in eis signa discretionis, et diuotionis appareāt, q̄ prudēs sacerdos poterit benē cognoscere.

¶ Tertium, si aliquis repentē, aut ex interuallo caruerit eloquio, non habens locum confitendi: absoluator ā sacerdote, alio dicente confessionem generalem pro eo, absolutione cōmuni dicens, Absereatur tui. et. Indulgentiā. et. et administrabit illi hoc sacramētū: si manifestē ipse petiuit, aut per

per signa hoc mōstrauit, iuxta formaz
tex. in. c. Is qui in infirmitate. 2 in. c.
Is qui in tempore. xxvj. q. vj.

¶ Quartum, quando sacerdos accer
situr p̄ magna festinatione ad cōmu
nicandū aliquem in periculo constitu
tū, iubeat apud se ferri sacramentum
vñctionis, vt postq̄ infirmum cōmuni
cauerit, collocet custodiam cum sacra
mēto in altari ad hoc preparato, 2 eū
vngat, vt non moriatur sine vñctione:
Interim dūm sacerdos vadit ad Ec
clesiam, 2 redit.

¶ De vñctione infirmorum.

¶ Tra ibi notata, ponunt bre
uiter hic alia, non min⁹ ne
cessaria.

¶ Prīmū, q̄ licēt omni an
no i die cōe domini, oleū seu chrisma
debet confici, 2 vetus i Ecclesijs cre
mari, vt in. c. litteris. de cōse. dist. iij.
tamen sacerdotes poterūt seruari o
leū vetus infirmorum, vsq̄ in diem in
qua ituri sunt pro oleo 2 chrismate no

De unctione infirmorum.

uo, iuxta formam & infra terminuz po-
situz, suprà **de administratione bap-**
tismi in. s. Laueāt sacerdotes, versi.
quā ob rem. Et interim possunt cū ve-
teri oleo infirmoz administrare, vige-
te necessitate, aliās non, quia non be-
nē facerent, vt ibi dictum est.

¶ Secundū, q̄ hoc sacramentum po-
test ministrari: existentibus in agone
mortis, etiam non assumpto sacramē-
to Eucharistiæ: propter aliquod acci-
dens subitaneum, sufficit, q̄ talis fuit
confessus in tempore statuto a iure. s.
in quadragesima.

¶ Tertiū, istud sacramentū nō debet
dari furiosis, nisi tempore quo habue-
rint dilucida intervalla, Sctūs Th.
in additionibus. iij. p. q. xxij. art. iij.

¶ Quartū, q̄ hoc sacramentū non de-
bet iterari in eadem infirmitate, in-
telligendo modo sequenti, secūdū san-
ctū Th. in eadem. q. art. ij. vbi dicit
q̄ hoc sacramentū non respicit tantū
infirmitatez, sed etiā infirmitatis sta-
tum,

Ca. Om-
nis : de
peni. &
temi.

D. tho.

tum, quia non debet dari nisi infirmis, qui secundum humanam estimationem videntur morti appropinquare, quedam enim infirmitates non sunt diurne, unde si in eis datur hoc sacramentum: cum homo ad statum illum perueniat, qui sit in periculo mortis, et non recedit a statu illo, nisi infirmitate curata, ita iterum non debet vngi, sed si recidiuum patiat: erit alia infirmitas, et poterit alia fieri unctio

**Ordo ad reconciliandum
Ecclesiam non consecratam.**

Auerte, quod in quantum ibi dicit, quod sacerdos potest reconciliare ecclesiam non consecratam, pollutam semine, vel sanguine, de licentia sui episcopi, vel eius vicarii. Immo absque tali licentia poterit sacerdos ecclesiam non consecratam reconciliare, cum qualibet aqua exorizata, ut tenet glo. in. c. si. de cons. eccl. vel alta. que coiter tenetur. Tamen benefaceret sacerdos, impetrare licentiam, si commodum potest fieri. **Predicta**

Ad recipiēdū plātū, vel legatū.

habent locum, quādo pollutio est publica: si autem est occulta, nō indiget Ecclesia reconciliatione.

Ad recipiēdū praelatū, vel legatū.

Le ordo vel modus, recipiendi praelatus, vel legatum, prout ibi continetur, solum competit ecclesie cathedrali, quæ ad hoc habet omnia plena et necessaria, alie verò ecclesie inferiores possunt recipere suū praelatū, nouiter venientem, vel quando venit ad visitandum, cū responso. **Eccesacerdos.** et c. et orationib⁹ ibi positis, et alia facient put meli⁹ poterit, seruatis seruandis.

Ordo bñdicēdi aquā dñicis dieb⁹.

Alexander papa de conse. di. iij. c.

Aquā. cōstituit aquā benedici in dñicis diebus, et præcepit, q̄ sacerdos indutus vestibus sacris, dicat super sal coram eo positum. **V.** Adiutoriū nr̄uz

In noīe dñi. **R.** Qui fecit coelū et terrā.

V. Sit nomē dñi bñdictū. **R.** Ex hoc nūc et vlt⁹ in sæculum.

Et

Exorcismus salis

Exorcizo te creatura salis, p
deum **✠** viuū, per deū **✠** ve
rū, per deū **✠** sanctū, p deū
q̄ te per Eliseū prophetā in
aquam mitti iussit, vt sanaretur steri
litas aquæ, vt efficiaris sal exorciza
tū in salutem credentiū. Ut sis omni
bus te sumētibus sanitas animę & cor
poris, & effugiat atq; discedat ab eo
loco quo aspersum fueris: omnis fan
tasia, & nequitia, vel versutia diaboli
cæ fraudis, oīsq; spūs immūdus adiu
ratus. **P**er eū qui vēturus est iudica
re viuos, & mortuos, & sæculus per ig
nem. **R.** Amen. **O**remus. **O**ratio.

In mēsam clementiam tuam om
nipotēs æterne deus: humiliter
implozamus, vt hanc creaturā salis,
quam in vsum generis humani tribui
sti, bñ **✠** dicere, & sancti **✠** ficare tua
pietate digneris: vt sit omnibus su
mētib⁹ sal⁹ mētis & corporis, vt q̄cquid
ex eo tactū, vel resp̄sum fuerit careat

omni

Benedictio aquæ dñicalis.

omni iudicia, oīqz i pugnatione spū-
alis neq̃tie, p̃ vtutē dñi nr̃i Iesu Chri-
sti. Qui venturus est iudicare, viuos ⁊
mortuos, ⁊ seculū perignē. **R.** Amen

Eroizimus aque.

Eroizo te creatura aque, in
noie dī patris ✠ oipotētis,
⁊ in noie Iesu ✠ Christi filij
eiusdē dñi nostri, ⁊ in virtu-
te spīritus ✠ sancti, vt fias aqua exor-
cizata ad effugandā omnē potestātē
inimici, ⁊ ipsum inimicū eradicare: et
explātare valeas, cū āgelis suis apo-
staticis. Per vtutē eiusdē dñi nr̃i Iesu
ch̃i. Qui vētur⁹ est iudicare viuos ⁊
mortuos, ⁊ seculū pignē. **Orem⁹.**

O Deus q̃ ad salutem humani gene-
ris: maxima queqz sacramēta in
aquaz substantia p̃didisti, adesto p̃pi-
tius inuocationibus nr̃is, ⁊ elemento
huic: multimodis purificationib⁹ p̃p̃-
ato, vtutē tue bene ✠ dictionis in-
funde, vt creatura tua misterijs tuis
seruiens, ad abijciendos demones,

morboſqꝫ pellēdoſ, diuinæ gratiæ ſu-
 mat effectū, vt quicquid in domibꝫ,
 vel in locis fidelium: hæc vnda reſperſe-
 rit, careat om̃i imundicia, liberetur a
 noxa, non illic reſideat ſpiritus peſti-
 lens, non aura corrūpens, diſcedant
 omnes inſidię latētis inimici, & ſi quid
 eſt: quod aut in columitati habitantium
 inuidet, aut quieti aſperſione huiꝫ a-
 quę effugiat, vt ſalubritas per inuoca-
 tionē ſancti nominis tui expetita, ab
 omnibꝫ ſit impugnationibus deſen-
 ſa. Per dñm nr̃m Jeſum Chriſtum.

**Hic mittatur ſal in aquam
 in modum crucis dicens.**

Quñctio ſalis & aq̃, ſit pariter
 bñ dicta, in noīe p̃ris, & filij, &
 ſpūs ſcti. **Imē. v.** Dñe exaudi orōnes
 meā. **R.** Et clamor. **v.** Dñs vobiſcū.

v. Et cum ſpū tuo. **Oremus. Oratio.**

O iuictę ṽtutis auctor, & ſupa-
 bilis impij rex, ac ſemp magnifi-
 cus triumphator, qui aduerſæ domi-
 nationis vires reprimis, qui inimici
 rugi-

Asperio aqua benedictalis.

rugientis sœuiciã superas, qui hostiles nequitas potēter expugnas, te domine tremētes, ⁊ supplices deprecamur, ac petim⁹, vt hāc creaturā salis ⁊ aq̃ dignanter aspicias, benignus illustres, pietatis tue more sanctifices, vt vbicūq̃ fuerit aspersa: p̃ inuocationem sancti tui nominis: omnis infæstatio immūdi spirit⁹ abiiciatur, terrorq̃ venenosi serpentis procul pellantur, ⁊ præsētia sancti spūs nobis misericordiã tuam poscentibus: vbique adesse dignetur. Per dominum.

✠ Benedictio.

Benedictio dei patris omnipotentis: ⁊ filij: ⁊ spiritus sancti: descēdat ⁊ maneat sup̃ hāc creaturam salis ⁊ aquæ. **R.** Amen.

¶ De aspersione aquæ benedictæ.

✠ Diebus dñicis finita tertia, sacerdos celebratur⁹ missaz, vel rector accedit ad altare maius, ⁊ genibus flexis aspergit illud aq̃ bñdicta dicēdo. **Añs.**

Asper

Asperges me domine yfopo, et
mundabor, lauabis me: et super
niuem dealbabor. *v.* Misere-
re mei deus, secundum magnam mise-
ricordiam tuam. *v.* Gloria. *ps.* **A**s-
perges me. *Et interim q̃ dicta añā. cum*
suo versu cantatur: asperguntur om-
nes in ecclesia existentes, finita vero
antiphona dicit sacerdos. v. **O**sten-
tende nobis domine misericordiam
tuam. *R.* Et salutare tuum da nobis.
In oibus dominicis aduentus. *v.*
Emitte agnus dñe dñatorē terræ. *R.*
De petra deserti ad montē filię sion.
In dominicis ifra natalē domini.
v. **M**otum fecit dominus salutare su-
um. *R.* Ante conspectum gentium
reuelauit iusticiam suam.
In dominicis infra epiphaniā. *v.*
Cœli aperti sunt super eum. *R.* **E**t
vox patris intonuit. *v.* Dominus vo-
biscum. *R.* **E**t cū. **O**remus. **O**ratio.
Exaudi nos domine sancte pater
omnipotens eterne deus, et mit-
tere

Aspersio aquæ dominicalis.

tere digneris sanctum angelum tuum
de cœlis: qui custodiat, foueat, prote-
gat, visitet, et defendat omnes habitā-
tes in hoc habitaculo. Per christum
dominum nostrum. *R. Amen.*

Tempore Resurrectionis.

In die sancto paschæ Antiphona

Vidi aquam egredientem de tem-
plo a latere dextro, alfa, et oēs
ad quos peruenit aqua ista: sal-
uifacti sunt, et dicēt, alfa, alfa. *V. Hæc*
dies quam fecit dñs, exultemus, et læ-
temur in ea. V. Gloria. Sicut erat.

Repetitur Antiphona. Vidi aquam.

In alijs vero dominicis diebus vi-
et ad trinitatem exclusiue Antiphona Vidi
aquam. vt suprà. V. Confitemini do-
mino quoniam bonus. R. Quoniam in
seculum misericordia eius. V. Gloria
patri. R. Sicut erat. Quo finito di-
citur sacerdos. V. In resurrectione tua
christe, alleluia. R. Cœli et terra læ-
tentur alfa. V. Dñs vobiscum. R. Et
cum spū tuo. Q. remns.

Oratio.

So

Solita quæsumus domine: quos saluasti pietate custodi, vt qui tua sunt redempti passione: lætetur etiam tua sancta resurrectione. Qui viuís ⁊ regnas deus: per omnia sæcula sæculorum. *R. Amen.*

In ascensione domini dicitur. *ñ.*

In ascensione tua christe alla. *R. Cœli ⁊ terra lætentur alleluia. ñ. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo. Oremus.*

O ratio.

Solita quæsumus domine: quos saluasti pietate custodi, vt q̄ tua sunt redempti passione: lætetur etiã tua sancta ascensione. Qui viuís ⁊ regnas. Per omnia sæcula. *R. Amen.*

In die sancto penthecostes. *ñ.*

Spūs sctūs procedens a p̄re alla. *R. Apostolorū pectora inuisibiliter penetravit alleluia. ñ. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo. Orem⁹.*

O ratio.

Solita q̄sum⁹ dñe: quos saluasti pietate custodi, vt qui tua sūt redempti

Benedictio brevis aq̄ baptismi.

dempti passione: letentur etiam tua
sancta immissione. Qui vivis ⁊ reg-
nas deus, Per omnia. **R. Amen.**

**Benedictio brevis aque baptismi
lis per totum annum.**

**Sacerdos indutus superpellitio,
⁊ stola, ⁊ sacrista ferente oleum ⁊ chri-
sma ⁊ crucem incipit absolutē.**

**Exorziſo te creatura aquæ,
in nomine dei patris ⁊ om-
nipotentis, ⁊ in nomine Je-
ſu ⁊ Chriſti filij eius, ⁊ in
virtute ſpiritus ⁊ ſancti,
exorziſo te omnis virtus aduerſarij
diaboli, vt omnis fãtaſia eradice-
tur, ac fugetur ab hac creatura aquæ, vt fi-
at fons aquæ ſalientis in vitam æter-
nã, vt qui ex ea baptizatus fuerit, fiat
templum dei viui, ⁊ ſpiritus ſanctus
habitet in eo, in remiſſione ⁊ peccato-
rũ, in nomine domini noſtri Jeſu xp̃i,
qui venturus eſt iudicare: viuos ⁊ mor-
tuos, ⁊ ſeculum per ignem. **R. Amē.****

Oremus,

Oratio.

Do

O mine sancte pater omnipotēs
æterne deus, aquarū spiritualiū
sanctificator, te suppliciter depre-
camur, ad hoc ministeriū humilitatis
nostre respicere digneris, et sup̄ has a-
quas abluendis et viuificandis homi-
nibus preparatas: angelum sanctita-
tis emittas, vt peccatis vitæ prioris
ablutis, reatuq; deserto, purus sacra-
to spiritui habitaculum regeneratio-
nis procuret. Per xp̄m dñm nr̄m. Amen

**¶ Deinde ponat oleum in aqua, in
modum crucis dicens.**

Conunctio olei vnctionis, et aque
baptismatis, sanctificetur et fœ-
cundetur, in nomine patris, ✠ et filij,
✠ et spiritus ✠ sancti. Amen.

**¶ Deinde ponat chrisma in aqua, in
modum crucis dicens.**

Conunctio chrisomatis sanctificatio-
nis, et olei vnctionis, et aque bap-
tismatis, sanctificetur, et fœcundetur, In no-
mine pa ✠ tris, et fi ✠ li, et spiritus ✠
sancti. Amen.

Benedictio fontis.

Sanctificetur, et foecundetur fons
ille, et ex eo renascentes. In no-
mine pa- tris, et fi- lii, et spiritus
sancti. Amen.

✠ Benedictio fontis baptismi in sab-
bato, et per totā octauam paschæ, et in
sabbato antepenthecostem, cum op⁹
fuerit: sacerdos indutus superpelius,
et stola, et cruce, et lumine, et solco, et chri-
smate præparatis incipit lationem.

Kyrie eleyson. **α** hrie eleys-
son. **κ** yrie eleysō. **α** hrie
audi nos. **α** hrie exaudi nos
α hriste defende nos. **ρ** r
de coelis de⁹. Misere no-
bis. **κ** ili redemptor mūdi de⁹. Misere.
Spiritus sancte dñs. Misere no.
Sancta trinitas vnus deus. Misere.
Sancta maria. Ora pro nobis.
Sancta dei genitrix. ora
Sancta virgo virginum. ora
Sancte michaël. ora
Sancte gabriël. ora
Sancte raphaël. ora

O mnes sc̃ti āgeli ⁊ archāgeli dī. orate
a ncte iohannes baptista. ora

O mnes sancti patriarche ⁊ prophete. orate pro nobis.

a ncte petre. ora

a ncte paule. ora

a ncte andre a. ora

a ncte iacobe. ora

O mnes sancti apostoli ⁊ euāgelistæ.
 Orate.

O mnes sancti discipuli dñi. ora

a ncte stephane. ora

a ncte laurenti. ora

a ncte vincenti. ora

O mnes sancti martyres. ora

a ncte siluester. ora

a ncte gregori. ora

a ncte martine. ora

a ncte augustine. ora

ē s sc̃ti pōtīfices ⁊ cōfessores. orate.

a ncta anna. ora

a ncta maria magdalena. ora

a ncta lucia. ora

a ncta agnes. ora

Benedictio fontis.

Sancta catherina. ora
Oēs sanctæ virgines & viduæ. orate
Omnes sancti & sanctæ dei. orate.
Propitius esto. **P**arce nobis domine.
Ab omni malo. **L**ibera nos domine
Ab insidijs diaboli. liber. **A** pericu
lo mortis. li. **A**d ânatione perpetua
lib. **A** morte sabitanea. lib. **A** fulgu
re & tempestate. libe. **P**er passionem
& sanctaz crucē tuaz. libe. **P**er glorio
sam resurrectionem tuam. libe. **P**er
admirabilem ascensionē tuā. li. **I**n
die iudicij. li. **P**eccatores. **T**eroga
mus audi nos. **U**t pacē nobis dones
Terogamus. **U**t ecclesiā tuaz rege
re & dñsare digneris. **T**ero. **U**t fō
tē istū, bene **X** dicere, & p̄secrare dig
neris. **T**ero. **U**t nos exaudire digne
ris. **T**ero. **A**lii dei. tero. **A**lii dei.
tero. **A**lii dei. tero. **A**gnus dei qui
tollis peccata mūdi. **E**xaudi nos dñe
Agn⁹ dei qui tollis peccata mundi,
Miserere nobis. **A**gn⁹ dei qui tollis
peccata mundi. **D**ona nobis pacem.
Kyrie

K yrie eleyso. **C** hriste eleyson. **K** yrie eleyson. **P**aternr. **v.** Et ne nos. **R.** Sed libera nos. **v.** Adiutoriu no struz in nomine domini. **R.** Qui fecit coelūz terraz. **v.** Domine exaudi orationem meā. **R.** Et clamor me⁹ ad te veniat. **v.** Dominus vobiscuz. **R.** Et cum spiritu tuo. **O**remus. **O**ratio.

Omnipotēs sempiternē de⁹, adesto magnę pietatis tuę mysteriis, adesto sacramētis, ⁊ ad recreādos novos populos: quos tibi fons baptis matis parturit, spiritū adoptionis e mitte, vt quod nostrę humilitatis gerē dum est misterio: tuę virtutis impleatur effectū. **P**er dñz nr̃um. **P**refatio.

Per oia secula seculorū. **A**men. **O**ñs vobiscū. **E**t cū spū tuo. **S**ursuz corda. **H**abemus ad dñm. **G**ratias agam⁹ dño deo nr̃o. **D**ignū ⁊ iustū est. **V**erē dignum ⁊ iustum est, equuz ⁊ salutare. **N**os tibi semper ⁊ vbic⁹ gratias agere. **D**omine sancte pater omni

Benedictio fontis.

potens æterne de⁹. Qui inuisibili po-
tentia sacramentorū tuorū: mirabilit̃
operaris effectū, & licet nos tantis mi-
sterijs exequendis: simus indigni, tu
tamen gratiæ tuæ pietatis inclinās.
Deus cuius spiritus super aquas in-
ter ipsa mūdi primordia ferebatur, vt
iam tūc virtute sanctificationis: aqua
rū natura conciperet. **De⁹** qui nocen-
tis mūdi crimina: per aquas abluēs,
regenerationis speciem in ipsa dilu-
uij effusione signasti, vt vnus eiusdē
q̃ elementi mysterio: & finis esset vi-
tij, & origo virtutibus. **Respice do-**
mine in faciē ecclesiæ tuæ, & multipli-
ca i ea regenerationes tuas. Qui gra-
tiæ tuę affluentis: impetu letificas ci-
uitatē tuam, fontēq̃ baptismatis ape-
ris, toto orbe terrarū gentib⁹ innouā-
dis, vt tuę maiestatis imperio: sumat
vnigeniti tui gratiam de spū sancto.
Hic diuidat manu dextera aquam in
modū crucis dicens. Qui hanc aquā
regenerandis hominib⁹ præpatā: ar-
chana

Gen, 7

ps, 45

chana sui luminis admixtione fecun-
 det, vt sanctificatione pcepta: ab im-
 maculato diuini fontis vtero, in nouā
 renatam creaturā progenies celestis
 emergat. Et quos aut sexus in corpe:
 aut etas discernit in tēpore, omnes in
 vnam pariat gratia mater infantiaꝝ.
 Procul ergo hic iubēte te domine, om-
 nis spīritus immūdus abscedat, pcul
 tota nequitia diaboli cæ fraudis abssi-
 stat. Nihil hic loci habeat p trarię vir-
 tutis admixtio. Non insidiando circū
 uolet, non latendo subripiat, non infi-
 ciendo corrūpat. *Iterū diuidat ma-
 nu dextera ter aquā in modū crucis di-
 cens. Sit hęc sancta, z innocens cræ-
 atura, libera ab omni impugnatoris
 incurſu, z totius nequitie purgata dis-
 cessu. Sit fōs ✠ viuus, aqua rege ✠
 nerans, vnda puri ✠ ficans. Ut oēs
 hoc lauacro salutifero diluēdi (opā-
 te in eis spū sctō) pfectę purgationis
 indulgentiā psequantur. *Hic non di-
 uidat aquaꝝ sed benedicat. Unde be**

Benedictio fontis.

nedico te creatura aquæ, p̄ deū ✠ vi-
uum, per deū ✠ verum, per deum ✠
sanctum, per deum qui te in principio
Gen. 1. verbo separauit ab arida cuius spiritus
super te ferebatur. Qui te d̄ paradiso
Gen. 2. manare fecit, et in quatuor fluminibus
totā terram rigare precepit. *Ita acci-
piat de aqua manu d̄ trera, et effundat
parum de ea extrā fontem in quatuor
partes, in modū crucis, dicens. Bion
Fison. Tigris. Eufrates. Qui te i de-
Exo. 15. sereto amaram sua virtute indita fecit
esse potabilem, et sitiēti populo de pe-
Ex. 17. tra produxit. Bene ✠ dico te p̄ Iesum
xp̄m filiū eius vnicum dominū nostrū,
qui te in chana galilee signo admira-
Ioan. 2. bili sua potētia cōuertit in vinū. Qui
Mat. 14. pedibus super te ambulauit, et Joā-
ne in Jordane i te baptizat⁹ est. Qui
Matt. 3. te vnā cum sanguine de latere suo pro-
oā. 19. duxit, et discipulis suis iussit: vt credē-
tes baptizarētur in te dicens. Ite do-
Math. cete oēs gētes, baptizātes eos: in no-
mīne pa ✠ tris, et fi ✠ li, et spiritus ✠
sancti*

sancti. *Mic* aspiret sup aquā in modū
crucis ter sic dicens. Hec nobis prece
pta seruantibus: tu deus omnipotēs
clemens adesto, tu benignus aspira.
Tu has simplices aquas, tuo ore bene
dicito, vt preter naturalem emenda
tionem, quam lauandis possunt adhi
bere corporibus, sint etiam purifican
dis mentibus efficaces. *Mic mutat*
cereū ardentem in aquā fontis dicēs.

O escēdat in hanc plenitudinē fon
tis, virtus spūs scī tui totāqz huius a
quæ substantiā regenerādi fœcundet
effectu. *Mic* faciat crucē cereo, *stīlan*
do cerā in aquā. Hic omniū peccato
rum macule deleantur, hic natura ad
imaginem tuā condita, et ad honorem
sui reformata principij, cūctis vetusta
tis squaloribus emundetur, vt omnis
homo hoc sacramentum regeneratio
nis ingressus: vergi innocentie noua in
fātia renascatur, p eū qui vêturus est.
¶ *Postcā ponat oleum in aquā, in mo*
do in crucis, dicens.

Benedictio fontis.

Quoniam unctio olei unctionis, et aque baptismatis, sanctificetur. In nomine patris: et filii: et spiritus sancti. Amen.

Postea ponat chrisma in aquam: in modum crucis dicens.

Quoniam unctio chrismatibus sanctificationis, et olei unctionis, et aque baptismatis, sanctificetur. In nomine patris: et filii: et spiritus sancti. Amen.

Incipit Ordo administrationis Sacramentorum: secundum consuetudinem metropolis Ecclesie Americanae. Et primo de sacramento Baptismi, et de eius cathecismo, et exorcismo, qui debet fieri: non solum super baptizandum, sed etiam super iam baptizatum ex aliqua necessitate, quia solennitates Ecclesie non sunt omittendae. Imprimis est notandum, quod sacerdos indutus suppelitio et stola, eat ad portas Ecclesie, ubi sit infans, et primus omnium: antequam ad baptismi administrationem

strationem procedat, (seruata forma sacri concii. Tridē.) de qua suprà. fol. Ses. 24.
c. 2. dē
for. ma
s. verbo. Insuper. sciscitetur ab eis: ad quos spectat, quem vel quos elegerint, vt puerū de sacro fonte suscipiant, z eum vel eos tantū ad illum suscipiendum admittat, z in libro nomina illorū describat, eosq; doceat: quaz cognationem contraxerint, nē ignorantia vlla excusari valeant, quibus peractis, vn⁹ patrinozū baptizandum assumat, siuē sit masculus, siuē sit foemina, z ponatur sup brachiū dextrū patrinī, quia super illud cōmodiūs poterit sacerdos facere signa, z officiū sup infantem.

¶ Incipit Sacramentum Baptismi. .:

¶ Prīmū discooperiatur caput infantis, z interroget sacerdos eū qui tenet infantem, z dicat. .:

¶ Que

De sacramento baptisimi.

De trahes aquam infante, o in-
fantas. **R.** Respondeat pater
noster. Infantem, vel infan-
tā. **L.** Et sacerdos dicat. Que-
rere ser? **R.** Respondeat pater
noster Christianus, vel christiana. **L.** Et a-
cerdos. Como quiere aver nōbre? **R.** Re-
spondeat patrinus. Pedro, o Maria.
Et aut fuerit adultus respondeat cum
patrimis ad interrogaciones. **L.** Et lo-
cat sacerdos nominando illum et no-
men. **R.** Que pides a la yglesia? **R.**
Fee. **L.** Et sacerdos dicat. La fee que
te prestaras. **R.** Vida perdurable. **L.** Et
sacerdos dicat.

cap. 18.

Ecce sta autem vita eterna: ut cog-
noscas " unum verum deum, et
quem misit Jesum christum filium
eius, qui cum spiritu sancto vivit et regnat.
Per omnia secula seculorum. Amen.
¶ **Hic** insulet sacerdos in faciem in-
fantis in modum crucis. et dicat.:

Et immunde spūs ab eo, ^{de} et da lo-
cum advenienti spiritui sancto
para

paracletus, et recede diabole ab hac imagine dei.

¶ Deinde insufllet sacerdos in modum crucis in faciem infantis ter dicens.

Insuflato te diabole in nomine patris: et filii: et spiritus sancti: ut ex eas et recedas ab hoc famulo dei. **M.** quem tua fraude decepisti.

¶ Deinde faciat crucem in fronte infantis nominando et dicat **M.** Accipe signaculum dei patris omnipotentis, tam in fronte quam in corde ut precepta mandatorum suorum valeas adimplere. **Oremus.** **Oratio.**

R. Reces nostras quaesumus domine clementer exaudi, et hunc electum tuum cuius dominice crucis impræssione eum signamus: virtute custodi, ut magnitudinis, glorie tue rudimenta servas, per custodiam mandatorum tuorum, ad regenerationis tue gloriam pervenire mereatur. **Per christum dominum. Oremus.**

Oratio

¶ De

De sacramento Baptismi.

O Deus qui humani generis ita es conditor: vt sis etiā reformator propitiare populis adoptiuis, ⁊ nouo testamento sobolez: nouę prolis ascribe, vt filij promissionis q̄ non potuerunt assequi per naturam: gaudeāt se recepisse per gratiam, ꝑ̄ christum.

Exorcismus salis.

Pr. Adiutorium nostrum in nomine domini. **R.** Qui fecit cœlum ⁊ terraz.

Pr. Sit nomē domini benedictum. **R.**

Ex hoc nunc ⁊ vsq; in sœculum.

Exorcizo te creatura salis in nomine dei pa- tris oīpotētis, ⁊ in charitate domini nostri Iesu- christi, ⁊ in virtute spiritus sancti: exorcizo te per deum viuū: ꝑ̄ deum verum, ꝑ̄ deum sanctū, ꝑ̄ deū qui te ad tutelam humani generis procreauit, ⁊ populo venienti ad credulitatē: per seruos suos consecrari precepit. ꝑ̄ oīndē rogamus te dñe deus noster, vt hanc creaturam salis sancti- ficando sanctifi- ces

ces, bene **X** dicendo benedicas, vt fiat omnibus accipiētibus perfecta medicina, permanēs in visceribus eorū. In nomine domini nostri Iesu Christi, qui venturus est iudicare, &c.

¶ Aspergatur aqua bñdicta super sal & circūstātes. Et sacerdos mittet sal in ore infantis in modū crucis dicēs.

Accipe sal sapientiæ, vt propitiatus sit tibi deus i vitam eternā. Amen. **¶** Post sal datū. **v.** Dñs vobiscum. **R.** Et cū. **Orem⁹.** **Oratio**

Que patrum nrorū, & deus vniuersę p̄ditor v̄itatis, te supplices exorā⁹, vt hūc famulū tuū **M.** respicere digneris p̄piti⁹, & hoc primū pabulum salis gustātē, nō vitiūse esurire p̄mittas, quomin⁹s cibo expleatur cœlesti, q̄tenus sit domine semp spū seruēs, spe gaudēs, tuo semp nomini seruēs, & perduc eum ad nouę regenerationis lauacrū, vt cum fidelibus tuis promissionū tuarum eterna p̄mia

De sacramento baptismit.

mla cōsequi mereatur. ^{inter} Per xpm.

Exorcism⁹ sup masculū ⁊ fœminā.

Exorcizo te immunde spirit⁹
in noīe pa^{tris}, ⁊ fi^{lii}, ⁊
spiritus^{is} sancti, vt ex eas
⁊ recedas ab hoc^{vis} famulo
dei. **M.** ipse enim tibi im-

perat maledicte damnate atq; dānā
de, q̄ pedib⁹ sup mare ābulauit, ⁊ Pe-
trom ergēti dexterā manuz porrexit.

Ergo maledicte diabole recog-
nosce sententiam tuam, ⁊ da ho-
nozem deo viuo ⁊ vero, da honore Jē-
su christo filio eius, ⁊ spiritui sancto pa-
racleto, ⁊ recede ab hoc^{vis} famulo^{lis}

dei. **M.** quia istum^{top} sibi deus ⁊ domi-
nus noster Iesus christus, ad suaz san-
ctam gratiam ⁊ benedictionem, fon-
temq; baptismatis dono suo vocare di-
gnatus est, ⁊ hoc signum sanctę crucis
quod nos frontē eius damus, tu ma-
ledicte diabole nunq̄ audeas violare.
Per eū q̄ vēturus est iudicare viuos ⁊
mortuos ⁊ seculū per ignez. **R.** Almē.

De

C Deinde faciat crucem sup frontem
infantis dicens. *Oremus. Oratio.*

O *E*º immortale presidium omnium
postulatium, liberatio supplicum,
parrogatium, vita credentium, resurrectio
mortuorum, te inuoco domine sup hunc
famulum tuum. *M.* qui baptisimi tui
donum petens, eternam consequi gratiam
spirituali regeneratione desiderat.

C Tunc sacerdos offerat eum domino,
ponensq manum super ipsius, dicat.

A *C*cipe eum domine, et quia digna
tus es dicere, Petite et accipie
tis, querite et inuenietis, pulsate et ape
rietur vobis, petenti: itaque premium
porrige, et ianuam pande pulsanti, ut
eternam celestis lauacri benedictio
nem consecutus, promissa tui mune
ris regna percipiat. *Per christum*
dominum nostrum. Amen. **C** *Dica*
tur euangelium sequens. V. Dominus
vobiscum. *R.* Et cum spiritu tuo. *V.*
Sequentia sancti euangelij secundum
Mattheum. *R.* Gloria tibi domine.

De sacramento baptisml.

In illo tpe. Respiciens Iesus ad patrē, dixit Confiteor tibi pater domine cœli ⁊ terræ, qui abscondisti hæc a sapientibus, ⁊ prudentibus, ⁊ reuelasti ea paruulis. Ita pater, quoniam sic fuit placitum ante te. Omnia mihi tradita sunt a patre meo. Et nemo nouit filiū nisi pater, neq; patrē quis nouit nisi filius: ⁊ cui voluerit filius reuelare. Venite ad me omnes qui laboratis, ⁊ onerati estis, ⁊ ego reficiam vos. Tollite iugum meum super vos, ⁊ discite a me: quia mitis suus, ⁊ humilis corde, ⁊ inuenietis requiem animabus vestris. Iugum enim meum suauē est, ⁊ onus meū leue. *Post hæc dicatur.*

De cons.
dist. 4.
ca. Vcs.

Los padrinos y madrinas soys obligados a amonestar a vuestros ahijados, y a sus padres e su nõbre como seã buenos christianos, y quando sean de edad que pcurẽ como sepã el Pater noster, y el Ave maria, y el Credo, y los articulos dela fe, diez man
da

*Lamentos, segun lo enseña la sancta
madre yglesia, diziendb el sacerdote
y los padrinos juntamente, vt sequi-
tur confessio catholice fidei.*

Credo in deū patrem oīpoten-
tem, creatorē cœli ⁊ terre. Et
in Iesū christū filiū ei⁹, unicū
dñm nostrū. Qui pceptus est
de spū sc̄tō. Natus ex Maria virgine
passus sub pōtio pilato. Crucifixus
mortuus, ⁊ sepultus. Descēdit ad ihe-
ros, tertia die resurrexit a mortuis.
Ascēdit ad cœlos, sedet ad dexterā
dei patris oīpotentis. Unde ventur⁹
est iudicare viuos, ⁊ mortuos. Credo
in spūm sanctū, sanctā ecclesiā catho-
licā, sanctorū cōmunionem, remissio-
nez peccatorum. Carnis resurrectionem.
Vitā æternā. amen. kyrie eley-
son. Christe eleyson. kyrie eleyson.

Oratio dominicalis.

Pater n̄r qui es i cœlis. Sc̄tifice-
tur nomen tuū. Adueniat regnū
tuum. Fiat voluntas tua, sicut in cœ-

De sacramento baptismi.

lo ⁊ in terra. Panē nr̄m quētidianū
da nobis hodie. Et dimitte nobis de-
bita nostra, sicut ⁊ nos dimittim⁹ debi-
torib⁹ nostris. Et ne nos inducas i tē-
tationē. Sed libera nos a malo. amē.

De cons.
dist. 4.
c. postea
el. 2.

Postea tangat aures ⁊ nares dī spū
to, tinctis primis duob⁹ digitis man⁹
dextere, dicēs. **O** homo has nōbre?
R. **M.** sacerdos reppetat nomen. **M.**
infantis, ⁊ tangat aurē dexteram, ⁊ di-
cat. **E**ffeta q̄ est ad apire. **R.** **E**ffeta.
Deindē sacerdos tangat nares infan-
tis dicens. **I**n odorē suauitatis. **R.** **E**-
ffeta. **S**acerdos tangat aurē sinistrā
⁊ dicat. **T**u autē effugare diabole ap-
propiq̄bit enī iudiciū dei. **R.** **E**ffeta.
Deinde sacerdos accipiat infan-
tem manu dextera, dicens.

Mar. 7

Ingredere in templū dei, vt habeas
vitā æternā. **E**t bñdicat eum dicēs.
Et bñdictio dei pa-
tris oipotētis,
⁊ fi-
lij, ⁊ spūs
sancti, descendat ⁊
maneāt sup te, ⁊ angelus dñi perdu-
cat te ad sanctuz baptismū. **A**men.

Ibis.

Ubi expletis eat sacerdos ad fontes, et si non fuerint benedicti, benedicantur ut supra. Si autem fuerint benedicti, eruatur infans, et interroget sacerdos dicens.

Quomodo te llamas? **R**espōdeat paterinus. **M.** Si autem qui baptizatur fuerit adultus: faciat ei sacerdos interrogationes sequentes in suo vulgari. **E**t dicat sacerdos. **A**brenunciās sathane? **R.** Abrenuncio. **I**tem sacerdos. **E**t omnibus operibus eius? **R.** Abrenuncio. **I**tem sacerdos. **E**t omnibus pompis eius? **R.** Abrenuncio. **E**t liniat eum de oleo in pectus et inter scapulas in modum crucis dicens. **E**go te linio oleo salutis in pectus, et inter scapulas tuas, ihsu christo iesu dño nro: ut habeas vitam eternam, et viuas in secula seculorum. Amen. **D**einde interroget eum sacerdos et dicat. **Q**uomodo habes nōbre? **R.** M. **E**t sacerdos. **Q**uaredis in deū patrē omnipotētē creatorē celi et terræ? **R.** Aredo. **E**t sacerdos.

De sacramento
vntio.
c. Cū venisset.

De sacramento baptismi.

Quædis in Iesum ch̄m filiū eius v̄
nicū dominū nostrū, natū ⁊ passum? **R.**

Credo. Et S. Q. Quædis in spūz
sanctū: sanctā ecclesiā catholicā, san
ctorū cōmunionem, remissionē pecca
torū, carnis resurrectionem, vitam
eternam post mortem? **R. Credo.**

Tunc sacerdos accipiat aquam, ⁊
inuocato nomine infantis, dicat

Quomodo te llaman? **R. M. Dicat**

sacerdos. Quid petis? R. Bap

tismum. Et sacerdos. Vis baptiza

ri? R. Volo. Et sacerdos. Vis ba

ptizari? R. Volo. Et sacerdos. Vis

baptizari? R. Volo. Et sacerdos. Sta

tū ⁊ spargendo aquā in capite infan

tis vel adulti, dicat. Ego te bapti

zo. In nomine patris, ⁊ filij, ⁊ spiritus

sancti. Amen. Et aduertat sacerdos

magna cum diligentia: ⁊ tali modo ba

ptizet, ⁊ formam sic seruet q̄ simul ac

cedat verbum ad elementum. Itē si

dubitatur an sit baptizatus: sub hac

forma baptizetur. M. Si tu es bapti

zatus

sat⁹, ego nō te rebaptizo, ⁊ si nō es baptizatus, ego te baptizo. In noīe p̄ris, ⁊ filij, ⁊ spūs scti. Amen. **Et accepto chrismate, faciat sacerdos crucē i vertice isāt, vel adulti cū chrismate, dicēs**

Decōse.
dis. 4. c.
Accepti.
li.

Q Eus omnipotens pater dñi nostri Iesu christi, qui te regenera-
uit ex aqua ⁊ spiritu sancto, quiq; de-
dit tibi remissionē peccatorū omniū,
ipse te liniat chrisma ✠ te salutis in
xpo Iesu dño nostro, vt habeas vitā
eternā, ⁊ viuas in sc̄la sc̄lorum. Amen.

**¶ Deindē ponat chrismale super ca-
put eius dicens.**

Decōse.
dis. 4. c.
Potest.

Accipe vestē sanctā candidā, ⁊ im-
maculatā, quam pferas ante tribunal
dñi nři Iesu Xpi, vt habeas vitā eter-
nā, ⁊ viuas in sœcula sœculorū. Amen.

**¶ Postea sacerdos apprehēdat lam-
padem ardentē, ⁊ ponat in manu ba-
ptizantis, ⁊ in simul tenentes, dicat.**

Accipe lampadē ardētē irreprehēn-
sibilē, custodi baptismum tuum, vt cū
dominus venerit ad nuptias possis

Mat. 25

De sacramento baptismi l.

ei occurrere obuiā vnâcuz oībus sc̄tis
suis in aula cœlesti: vt habeas vitā æ-
ternā, ⁊ viuas ī sœcula sœculorū. amē.

Et benedictio dei patris **✠** omni-
potentis, ⁊ fi **✠** lii, ⁊ spiritus **✠** sanc-
ti descendat, ⁊ maneat sup te, ⁊ ange-
lus dñi custodiat te semper. amen.

¶ Post hęc sacerdos lauet man⁹ alia
aqua, ⁊ similiter q̄ tenuit infancē in sa-
cro fonte. Post q̄ inuolutus fuerit if̄s
dicat sacerdos sequēs euangelium. **✠**

Dominus vobiscum. **R** Et cū spiritu
tuo. **✠** Sequētia sc̄ti euāgelij secūduz
Matth̄. **R** Gloria tibi dñe. **Mat. vi. c.**

In illo tpe. Recumbentibus
vndecim discipulis: apparu-
it illis Iesus, ⁊ exprobrauit
incredulitatem illorum ⁊ du-
riciam cordis, quia his qui viderāt eū
resurrexisse a mortuis non crediderāt,
Et dixit eis. Euntes in mundum vni-
uersum, prædicate euangelium omni
creature. Qui crediderit: ⁊ baptizat⁹
fuerit: saluus erit. Qui vero non cre-
diderit

diderit condemnabitur. Signa autē
eos qui crediderint: hæc sequentur.
In nomine meo demonia eiicient, li-
guis loquentur nouis, serpentes tol-
lent. Et si mortiferum quid biberint,
non eis nocebit. Super egros manus
imponent, et bene habebunt. Et domi-
nus quidem Iesus, postquā locutus est
eis. Assumptus est in cælum, et sedet
a dextris dei. Illi autem profecti: præ-
dicauerunt ubiq; domino cooperāte,
et sermonem confirmante, sequētibus
signis. Deo gratias. ¶ Benedictus
qui venit in nomine domini.

);s:(*Forma baptismi ex*);s:(
tra ecclesiam.

¶ Si sacerdos vocatus fuerit, ut
baptizet aliquem infantem
in domo, propter aliquā ne-
cessitatem, tunc, si huiusmō-
di necessitas locum admissit: ut sa-
cerdos possit illis ad quos spectat, si-
gnificare decreta sacre Tridentinæ
synodi, ubi suprà de administratione

baptis-

Ses. 2
c. 2, d
for. n

De sacramento baptismi.

baptismi. f. 5. 2° sacramēto baptismi
fol. 22. posita, dicet, q^d vn⁹ esse debet
patrinus, vel ad summū duo, vnus 2 v
na, 2 quē vel quos ad tenendum pue
rum (dū fundenda est aqua) ellege
rint, vt illum vel illos tantū ad tenē
dum admittat, eosq³ doceat: (si tem
pus poposcerit:) quam cognationem
in hoc casu contraxerint, 2 nomina il
lorum describat, iuxta nobis relata, d^o
administratione Baptismi, Verbo,
Quarto ex quo. in fine. fol. 5. Quibus
relatis, tunc nudo infante, vel inuolu
to, si imminet periculum, posito in ma
nibus patrini: sacerdos interroget.

Ne teneys aqui, infante,
o infanta? **Respondeant.**
Infante, o infanta. **Sacer**
dos. Como quiere auer nō
bre? **R.** Pedro o Maria.

Sacerdos. Que pides? **R.** Baptis
mo. **Sacerdos.** Vis baptizari? **R.**
Volo. Vis baptizari? Volo. Vis ba
ptizari? Volo. **Tunc sacerdos infun**
dat

dat aquā super caput infantis dicēs.
Ego te baptizo in nomine patris, ⁊ fi-
 lij, ⁊ spiritus sancti. Amen. Et talimo-
 do, q̄ verba ⁊ actus conformēt. ¶ Si
 aut̄ infās nō est totaliternat⁹, sed ha-
 bet aliquod mēbrū foris: putā caput,
 manū, aut pedē: ⁊ timet̄ de ei⁹ piculo,
 tūc in illo mēbro sic apparēte, supfun-
 datur aqua p̄ aliquē existētiū bene in-
 structū dicēs Ego te baptizo in noīe
 p̄is, ⁊ filij, ⁊ spūs sc̄ti. Amen. Sine a-
 liqua alia interrogatione: ⁊ talis ite-
 rū nō est baptizādus, si caput fuerit ba-
 ptizatū: sed si pes aut man⁹ fuerit ba-
 ptizata, sub p̄ditione baptizeē dicēs.
 Si tu es baptizat⁹, ⁊ c. sed exorcism⁹ ⁊
 cathecism⁹ cū ip̄ositiōe noīis i ecclia fi-
 et. Et si forsan infātē mori p̄tulerit, se-
 pelietur velut ch̄ianus i sacro loco.

¶ De baptismo adultorum.

Los adultos q̄ se hāb̄o bap-
 tizar, los hā p̄mero de ense-
 ñar en q̄tro cosas siguiētes.

¶ Lo primero, les hā de en-
 señar

Ca. De
 trahe, i
 q. 1.

De baptismo adultorum.

señar los articulos d la fe , y exponer
se los en su lengua. ¶ Lo segundo, los
mãdamientos de dios, y los d la ygle
sia cõ alguna breue exposiciõ, pa que se
cũpla lo que nos manda el redemptor
por sant Marcos vlti. ca. Eũtes er-

go docete omnes gentes baptizantes
eos. &c. Docentes eos seruare oĩa q̃
cunq; mandauĩ vobis. Donde prime
ro dije que les han de enseñar.

¶ Lo tercero, han les de enseñar a p
ñarse y sanctificarse y el Vater no
ster, y el Ave maria, y el Credo.

¶ Lo quarto, les han de enseñar, qua
les sean los peccados mortales, y co
mo han de dexar el culto del demonio
y toda la ydolatria, y supersticiones,
y apartarse de todos los de mas pec
cados. Y despues que estuuieren ense
ñados en estas quatro cosas, y supie
ren bien las oraciones, y en los articu
los responder: preguntando se les, si
saben responder, si es articulo, o no, aũ
que no los sepan memoriter, ha les de

preguntar el ministro, átes que les baptize, si les pesa d auer cometido estos peccados, y si proponen de no los hazer mas, porque a los que tuuierẽ proposito d pseuerar enillos, no les ha de dar el sacramẽto, porq̃ pecara mortalmente dando se lo, aunque si se lo dies- sen quedarían baptizados, aunque è tonces no rescebirian la gracia.

Todo lo sobredicho se entiende, si el adulto estuviere bueno y sano. por q̃ en tiẽpo de necesidad bastara: q̃ firmemente crea, y tenga lo que tiene, y cree la sancta madre yglesia. y q̃ pida por su propia boca el baptismo, y ha se le dbar, y no d negar.

Sequitur modus ad ministrandi sacramentum matrimonij ..)

Vando el sacerdote o parochiano viere de despolar no- uios, antes que los despole: sean hechas las solennidades que el scro concilio Tridentino dispone se hagan: para cele-

brar

Ses 24
c. 1. d. 1
for, m

De sacramento matrimonio.

biar el sancto sacramento del matrimonio, conuiene a saber, que tres vezes en tres dias continuos de fiesta, el parochobaga tres amonestaciones publicamente ala misa mayor, porq̃ si algun impedimento vultre entre los tales que se quisieren casar, mas facilmente se sepa, y discubra al cura, a causa dela gran copia de gente que auerajuntada el dia de fiesta, que no en dias de trabajo, y las amonestaciones seã hechas en esta manera.

Alanohijo defulano: y defulana, y fulana hija de fulano y defulana, naturales de tal parte quieren casar, si ay alguno: o alguna que sepa algũ caso, porque este matrimonio se impida, y no se deua de hazer, venga lo a dezir, so pena de excomunion mayor.

Mas es de notar, q̃ si acaso vultre alguna probable sospecha, q̃ el tal matrimonio sera impedido maliciosamente, si tres amonestaciones que el sacro concil

concilio mada: se hazen, en tal caso p^o p^oncel suso dicho concilio, que vna amonestacion tan solamente se haga, o alomenos el matrimonio se celebre p^o s^onte el paroch^o, y dos o tres testigos despues antes dela consumacion del matrimonio, las tales amonestaciones sean hechas en la yglesia, porque si vniere algunos impedimentos mas facilmente se manifiesten, lo qual no pceda si al ordinario le pareciere, q^u las dichas amonestaciones se deren de hazer, lo qual en este caso el sancto concilio Tridentino dera a su suzgo y prudencia.

Ses. 4.
 c. 1. d^e re
 for. ma,

Ses. 24.
 c. 1. De
 re. ma.

En otra manera el matrimonio q^u se celebrare sin preceder las amonestaciones en la forma por el concilio dada, y sin asistir al dicho matrimonio el paroch^o, o otro sacerdote, de licencia del mesmo paroch^o, o ordinario. y dos otros testigos, la sacrosancta synodo Tridentina a los assi cōtrayentes, los de por. inhables, y de cla-

Ses. 24.
 c. 1. d^e re
 for. ma

De sacramento matrimonij.

ra por irritos y ningunos en si semejantes contractos. como por el mismo decreto los anulla, repone, y reuoca.

Nota

Cuando es de notar, que si los así contrayentes se quisieren despues casar guardando la forma por el sancto concilio buda, se podran casar, porque la sancta Synodo, declara por ningunos los contractos que se celebraren, no guardando se la forma susodicha, mas si los contrayentes despues quisieren contraher matrimonio: è la forma ya repetida, se podran casar.

Item mas el parrocho, o otro sacerdote, que con menos numero de testigos delde arriba señalado, y los testigos que sin el parrocho, o otro sacerdote de licencia del mesmo parrocho, o del ordinario, estuuiere presentes a semejante contracto, y jutamente los mesmos contrayentes, manda y dispone el sancto concilio, seã castigados a arbitrio del ordinario, por todo rigor. y esta es la forma que el sancto concilio

Ses. 24
c. 1. De
re. ma.

llo Tridentino da para administrar el sancto sacramêto del matrimonio, la qual todos los sacerdotes curas y vicarios vean y sepan, segun de suso esta referida, porque por ella sabrà como han de administrar lo suso dicho a sus feligreses.

Item, si los que quieren cōtraher matrimonio fueren estrangeros, noten y aduertan los curas lo que el sacro concilio Trident. dispone, que por quanto son muchos los que vagan y andan peregrinando, y no tienen asiento, ni morada cierta, y como son de improbo ingenio, derada la primera muger con quien estan casados, se tornã a casar segunda vez en diuersos lugares, con otra y otras muchas, viviendo la primera. El la qual dicha èfermedad, queriendo el sancto cōcilio occurrir, disine, y paternalmente amonestã a todos aquellos, a quiẽ toca incumber remediarlo, que semejante genero de hombr:es vagantes y peregrin

Ses. 24.
c. 7. dre
for. ms.

De sacramento matrimonij.

nos, tan facilmente no sea admitido a contraher matrimonio. E para esto encarga a los magistrados y potestades seculares que con rigor a semejantes hombres castiguen, y a los curas y parochos manda, no se hallen presentes a los matrimonios de los tales si no vieren hecho primero diligente examinacion, la qual siendo llevada primero al ordinario, alcançaran del licencia para poder hazer el dicho matrimonio.

EY assi los que se quisieren casar, despues de hechas las amonestaciones y las de mas solenidades, que arriba tenemos referidas, el cura que les vniere de desposar en la yglesia o en su casa ha de dezir a los circunstantes, lo siguiente.

Alano y fulana que estā presentes quieren casar, si ay aquí alguno o alguna que sepa algun caso, por que este matrimonio no deua ser hecho, yo le amonesto por primera y segunda

gunda y tercera vez, que lo diga.

E para que les conste, les diga los impedimentos que impiden el matrimonio. Que son, si son parientes dentro de quarto grado de consanguinidad, para lo qual es de notar, que este impedimento: a lugar en los españoles los quales no pueden casar se dentro del quarto grado de consanguinidad, sin dispensación.

Adas en los Indios no corre, por Notab. que su sanctidad de **nuestro muy sancto padre Paulo. 3.** por bulla particular, concede a todos los Indios naturales deste nuevo orbe, se pueda casar dentro o tercero y quarto grado de consanguinidad, la qual bulla y razón o su disposición, pone y refiere el **Maestro fray Bartholomeo de Ledesma**, es su summa de sacramentos, o impedimento consanguinitatis, difficul. 36. fol. 383. columna. 2.

O si son parientes dentro de quarto grado de afinidad, la qual dicha afinidad se entiende auer se contrahido por la

consanguinidad.

Ses. 24.
c. 4. de
for. ma.

¶ Mas la otra afinidad que se contrahe por copula ilícita, **el sancto concilio Tridentino** con muchas y gravísimas causas mouido, dispone, que el impedimento de afinidad que se induze y contrahe por fornicacion, que despues dirime el matrimonio ya hecho, el dicho **sacro concilio** lo restringe y limita a los que estan ajuntados en primero, y segundo grado, en los de mas grados desta afinidad contracta por copula ilícita determina el matrimonio, que despues fuere hecho no dirimir se ni deshazer se.

Ses. 24.
c. 2. de
for. ma.

¶ Si son parientes por compadrazgo o ahijadazgo, que es la que se llama cognacion spiritual, la qual despues del **sacro concilio Tridentino** se contrahe tan solamente, entre los padrinos y el baptizado, y entre su padre y madre del baptizado, y entre el cura y el niño, y los padrinos del niño baptizado.

EY la mesma cognacion spíritual, q se contrahe enel sacramento del baptismo, se contrahe enel sacramento o la confirmacion, la qual se contrahe entre el obispo y el confirmado, y su padre y madre del confirmado, y el padrino que lo tiene, que para este efecto fue señalado y escogido por aquellos a quien incúbe **segun el dicho sancto concilio, vbi suprà.**

Ses. 24
c. 2, De
re, ma.

Si está impedidos por cuñadazgo. **O** si saben, que el dicho fulano o la dicha fulana se ayan desposado cō otra o con otro por palabras de presente, auiendo precedido la forma en este caso dada por el sancto cōcilio **Triden.** **O** si han hecho el o ella voto de castidad, o de entrar en religion.

Ses. 24.
c. 1. de
tor, ma.
La. vii. d
voto. in. 6
21e. War
sus. 21 ca.
mimio. 21
c. insinuā
te. q. cle. J.
volentes.
L. psbly
27. di. c. se
niti. 32. d
c. 1. 2. 11. q
cler. l. von
se. 24. c
9. d. fa. ma

O si saben, que el dicho fulano sea ordenado de orden sacro, porque este caso impide no se haga el matrimonio, y deshaze el ya contrahido, segun el derecho canonico antiguo, y nueuamente el sancto concilio **Triden.** declara

De sacramento matrimonij.

por anathemas, a los que dixeren, que los clerigos ordenados de orden sacro, y los frayles q̄ solenniter hã p̄ofessado castidad, se pueden casar, y el tal cōtracto matrimonial ser valido.

O si saben, que aya entre ellos otro algun caso que impida el matrimonio presente, qualquiera que lo supiere, luego lo diga, porque no sea participante del delicto y peccado, en q̄ estã los q̄ cō tales impedimētos se casan, como p̄sonas q̄ lo pudierō euitar y no lo euitarō.

E sino ay algũ impedimēto, digã q̄ pa ē vno son. E si por vētura viere algũ impedimēto p̄tra el tal matrimonio, ha se d̄ suspēder hasta q̄ se determine la causa por el ordinario. Y si no viere impedimēto, pōga el sacerdote al esposo ala mano derecha dela esposa, y tomãdoles las manos derechas, y poniendo se juntas, diga primero a ella.

Vos Maria q̄ reys a Pedro q̄ esta p̄sente por v̄ro esposo y marido. **R**es pōda. Si quiero. **E** t̄lac. **O** torgay

os

Despon
sa duorū
c, Licet

os por su esposa y muger, assi como lo
máda la sctā madre yglesia? **Respon**
da. Si otorgo. **Luego pregunte a el**
vizlédo. Vos Pedro q̄reys a Ma-
ria q̄ esta p̄sente por v̄ra esposa y mu-
ger? **Respōda.** Si quiero. **Etacer.**
Otorgais os por su esposo y marido,
assi como lo máda la sctā madre ygle-
sia? **Respōda.** Si otorgo. **Et statim sa**
cerdos dicat. Yo d̄ parte de Dios to-
dopoderoso, y de la sctā madre ygle-
sia os d̄poso, y este sacramento ètre vo-
sotros confirmo. In nomine patris, y
filij, y spiritus sancti. Amen. Quos
deus coniunxit, homo non separet.::

El q̄ tenemos dicho el mo-
do q̄ se ha de tener è admini-
strar el sctō sacramento del
matrimonio, segū la forma
q̄l sctō p̄ci. Trid. tiene dada, si guese d̄
poner el tiēpo è q̄ no està cerradas las
bñdictiones nuptiales, pa q̄ se sepa q̄n
do se puedan velar los nouios, o no:
Para lo qual el dicho sacro concilio

Ses. 24.
c. 1. dre
tor. ma,

De sacramento matrimonij.

Ses. 24.
c. x. d re
for. ma.

Tridentino dispone y mãda, que por todos diligentemente se guarden las prohibiciones antiguas d las bodas, desde el aduiento de nuestro señor Jeſuchriſto, haſta el dia d la Epiphania, y desde el miercoles de ceniza: haſta el dia de paſcua de Reſurrección incluſiue, en todos los de mas tiempos del año permite ſe puedan celebrar nupcias y bodas con ſolenidad, las quales (dizela ſacra Synodo) tendrá en ydado los obiſpos ſe hagã y celebren con la modestia y honeſtidad que ſe o ue al ſancto ſacramento del matrimonio, pues es coſa ſancta, y por tanto ſanctiſſimamente ha de ſer tractado.

Notab.

QUas noten y aduertan los curas o parrochos, que eſte decreto del ſancto concilio Tridentino, de que aqui ſe haze mencion, y ſe haze arriba, verbo, Sed ſacramentoꝝ miniſtri. fo. 7 no ha lugar ni ſe entiende en los naturales Indios deſta nueva Eſpaña: porq̃ tienẽ priuilegio de nuestro muy ſancto

sancto padre Pio. 4. concedido a instancia del christianissimo Rey don Phelippe nuestro Señor: para que è todo el tiempo del año, (por espacio de veynte y cinco años) se puedan velar y recibir las bñdicciones nuptiales (secluso todo siruendo publico de alegría o regozijo.)

Etem deue saber qualquiera sacerdote, que si velare nouios, que entrambos fueren biudos ha de bendezir las arras y oyan su missa. Y no se les ha de dar otra bendicion. Excepto que è fin de la missa les diga. *Trado tibi virorem, &c. vt in frâ inuenies.* Y qualquiera clerigo que diere bendiciones a los tales, es suspenso de officio y beneficio, E no prede ser absuelto sino por corte de Roma. E assi lo hallaras en la decretal. *De secundis nuptijs. cap. Capellanus.* Esta decretal esta derogada por vna estrauagante del Papa Juan. xxiij. En q̄dize. Que si qualger de los nouios marido o mu-

De sacramento matrimonij.

ger, no vniere rescebiendo las bendiciones, que merezca auer las dichas bendiciones: el vno por el ouo. Y la estrauagante es esta que se sigue.::

La estrauagãte del papa Juã. xxiij

Esteãdo poner fin a vna anti-
gua contienda y q̃stion, por
el presente decreto z manda-
miento declaramos, que aun-
que el hombre o la muger que casarẽ
dos vezes, no deuen rescebir las ben-
diciones. E mpero el varõ o la muger
q̃ con este o cõ esta tal casare, deue las
rescebir. E si por vêtura algũo dellos,
o ambos q̃ assi casan la segũda vez, e
la primera vez no rescibierõ estas bẽ-
diciones, deuen se las dar e la segũda.
E q̃riendo templar el rigor antiguo:
otorgamos, q̃ los sacerdotes q̃ a sabiẽ-
das dierẽ bẽdiciones a los que casarẽ
dos vezes, no seã obligados por esto a
venir a la sede apostolica, mas que pu-
edan ser absueltos por sus diocesanos
dela

de la pena de suspension establecida
en este caso.

¶ *Modus contrahendi de presenti
per procuratorem.*

Alano, siendo yo medianero por
virtud del poder, que para este
negocio del tengo, de que hago p^rsen-
tacion, te rescibe por su muger, y se o-
torga por tu marido, como lo manda
la sancta madre yglesia de Roma.::

¶ *Y de la mesma manera responde-
ra la donzella al procurador del tal.*

¶ Yo, siendo tu medianero, como e-
res de fulano, por virtud del dicho po-
der, que del tienes, le rescibo por mi
marido y esposo, y me otorgo por su
esposa y muger, como lo manda la san-
cta madre yglesia de Roma.::

¶ *Quando algunos se quieren casar
por procurador, es necessario, que pri-
mero se hagan las amonestaciones,
que el sacrosancto concilio Tridenti-
no manda se hagan, como lo pusimos*

Ses. 24.
c. 1. d. re
for. ma.

De sacramento matrimonij.

de sacramento matrimonij. fol. 7. las
quales siendo hechas, a los de casar
al procurador y a ella al parochó, o o-
tro sacerdote de licēcia del mismo pa-
rocho, o del ordinario, y del áte de dos
o tres testigos, y desta manera se cele-
brara el tal matrimonio por procura-
dor, y assi fecho el tal casamiēto, quā-
do despues los tales contrayentes vi-
nieren a uer se presentes, no tienen ne-
cessidad de tornar se a les desposar
de nueuo, sino solo velarse, aunque no
sera inconuiniēte para quitar toda
dubda, de q̄ el sacerdote les torne de
presente a tomar las manos.

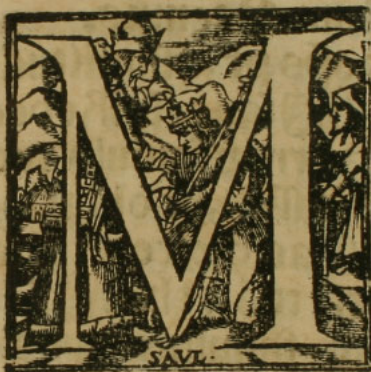
(:s:) Ordo ad cœlebran (:s:)

⁊) dum nuptias. (⁊)

Institutis nubentibus ante
fores ecclesiæ, accedat ad e-
os sacerdos induit⁹ alba, ma-
nipulo, ⁊ stola, ⁊ cappa præ-
cedentibus ministris cum cruce ⁊ yflo-
po: ⁊ illis salutaris querat âparanimo-
phis illos offerentibus ⁊ circumstan-
tibus,

tibus, utrū sint desponsati domi sue,
secundū formam cōcilij, si non, de
sponsset eos modo suprà notato. Et to-
do assi esto fecho, de mādela arras, q̄
bande ser treze monedas y dos ani-
llos, y bendiga lo todo en la forma si-
guiente.

Manda deus virtu-
ti tuę: cōfirma hoc
deus quod opera-
tus es i nobis. **A**
templo sancto tuo
quod est in hierusa-
lem: tibi offerēt re-
ges munera. **I**n

crepa feras arundinis p̄gregatio tau-
rorum in vaccis populorum: vt exclu-
dāte eos qui probati sunt argēto. **G**lo-
riā patri. **S**icut erat. Kyrie eleyson.
Christe eleyson. Kyrie eleyson. Pa-
ter noster. **V.** Et ne nos. **R.** Sed libe-
ra nos. **V.** Adiutorium nostrū in nomi-
ne domini. **R.** Qui fecit cœlum & ter-
ram. **Oremus.**

Oratio.

Crea

De sacramento matrimonij.

Grego.
30. q. 5.
c. Poemi
nis, i glo.

Reator & conseruator gene-
ris humani, dator gratiæ spi-
ritualis, largitor æternæ sa-
lutis, tu domine emitte tuam
bene **✠** dictionem super hos anulos,
vt armati virtute coelesti: qui eos ge-
stauerint: defensionis tuę muniantur
auxilio. Per christum. Oremus. **Oratio**

Gen 24

O domine deus oꝓs pꝛ, q̃ similitudi-
nē sc̃i cōnubij, Isaac cū Rebec-
ca, p̃ intermissioneꝝ arraz famulo tuo
Abrahæ destinare iussisti, vt oblatio-
ne muneꝝ numerositas cresceret filio-
rū: q̃ sumus oī potētīā tuā, vt hāc obla-
tionē arraz quā hic ^{hic} famulus ^{tuus}
dilectæ ^{sue} suæ ^{sponsæ} offerre procu-
rat, ^{nos} sanctificator accedas, eosq̃ cū
suis sanctis muneribus propiti⁹ bene
✠ dicas. Quaten⁹ tua bene **✠** dictio
ne protecti, vīnculo dilectionis inneri
gaudeant se felicitē cū tuis fidelibus
perēniter mācipari. Per Xpm. **Oratio.**

Bene **✠** dic dñe has arras quas
hodie tradit ^{uit} famulus ^{tuus} in
manu

manu^{bas} ancille¹⁷ tuæ, ²⁷ quemadmo- Gen. 17
Gen. 25
Gen. 30
 dum benedixisti Elzababā cum Sarra,
 Isaac cum Rebecca, Jacob cum Ra-
 chel, dona super eos gratiā tuā bene-
 dictionis, ⁊ abundantiam bonorū ope-
 rum, ⁊ perseverantiā mandatorū tuo-
 rū, floreat sicut rosa plantata in hieri- Ec. 24.
 co, ⁊ dñm nr̄m Iesuz xp̄m timeāt, ⁊ a-
 dorent. Qui tecum. Oremus. *Oratio*

O Deus qui mundi crescentis exor-
 dia, multiplici prole: benedictis
 propitiare supplicationibus nostris,
 ⁊ super hunc ⁷⁰ famulum ¹⁰ tuum ⁰⁵ ⁊ fa-
 mulam ⁰² tuam: ⁴¹ opem tuę bene *✠* di-
 ctionis infunde, vt coniugali conso-
 tio effecti compares, mente consimi-
 li, sanctitate mutua copulentur. Per
 Christū dñm nostrū. *Benedictio.*

Et benedictio dei pa *✠* tris om-
 nipotentis, ⁊ fi *✠* lis, ⁊ sp̄rit⁹ *✠*
 sancti: descendat sup̄ istos anulos ⁊ su-
 per istas barras. Amen. *¶* **D**ica super
 gat aqua benedicta super anulos ⁊ ar-
 ras, ⁊ super circumstantes. Et tunc el

esposo

De sacramento matrimonij.

esposo el anillo cō los tres dedos de la mano derecha, y metalo en el dedo de la mano siniestra dē la esposa q̄ se llama medico, que es el quarto comencado a contar desde el pulgar. Y comience del pulgar, y diga. **In nomine patris, Et filij, y al otro. Et spiritus sancti. amen.** De la mesma forma, q̄ el esposo pone el anillo en la mano de la esposa, assī le ha de poner la esposa en la mano del esposo, y en el mesmo dedo. E tome el sacerdote las arras, y de las al esposo. E la esposa pare las manos, en que las resciba. E diga el sacerdote al esposo, dezia assī. .:

E Spōsa estas arras vos dono en señal de matrimonio, y cō mi cuerpo vos honro, assī como lo manda la Sancta madre yglesia de Roma. : Diga la esposa. **H** así las rescibo. Y mande el sacerdote al esposo, que tome por la mano a su esposa, y vayanse para el altar, y oyan su missa. E el sacerdote, yendo diga este psalmo.

¶ Beati

¶ Beat omnes qui timent dominū. ps. 127.
 Y diga lo todo cō esta oraciō q̄ se sigue.

Respice dñe de cœlo super
 hāc cōuentionem per ange
 lum Raphaelez, fiant q̄z di
 gni tua benedictione. Per
 dominum nostrum Jesum.

¶ Denenotar el sacerdote, q̄ admini
 strare el sacramento del matrimonio, q̄
 d̄s de la octaua d̄la epiphania hasta la
 ceniza se dize ala missa el officio **Pu**
er nat⁹ est nobis. Que es d̄la missa
 mayor d̄la natiuidad cō todo lo d̄mas,
 excepto, la epistola y euāgelio q̄ se di
 rā delas nupcias. Y entiendese, q̄ di
 cha la oraciō dela missa q̄ se direre, se
 diga luego la oraciō delas nupcias, y
 ambas sub vna clausula. E d̄s de el do
 mingo de quasi modo, hasta el aduen
 to, se dira la missa del dia, ē q̄ se celebra
 ren las tales bodas. De manera, q̄ si
 en este tiēpo se velarē nouios ē alguna
 fiesta muy p̄cipal, como son fiestas de
 n̄ra señoa, o d̄ apostoles, o sant Juan

De sacramento matrimonij.

baptista, dezir se ha el officio de la tal
fiesta, con tal q̄ se diga la epla y euāge
lio o las nupcias, y la oñō o la tal fiesta
y de las nupci. se digā sub vna clausula

Et octava epiphanię vsq; ad feriã
quartã cinerũ. Ad missam Introitus

Ver nat⁹ est nobis,
z filius datus est no
bis, cuius imperiū
super humerum ei⁹
z vocabitur nomen
eius magni consilij
angelus. **ps.** Can
tate dño canticum

nouū: q: mirabilia fecit. **G** lia pa. 2c.

Gloria excelsis deo. fo. 44. v. 10.

Concede q̄sumus om̄ip̄s de⁹: vt
nos vnigeniti tui noua p̄ carne
natiuitas liberet, quos sub peccati iug
go vetustas seruitus tenet. *Alia oꝛo.*

Exaudi nos omnipotens et misericors deus, ut quod nostro ministratur officio, tua benedictione potius impleatur. Per eundem dominum.

De

Lectio Epistolę beati Pauli, apo-
stoli Thimothei, Ad Corinthios.

Ratres. Nescitis, quoniam corpora
vestra. Inuenies. fol. 45. Graduale.

Viderunt omnes fines terrę saluta-
re dei nostri, iubilare deo omnis ter-
ra. **V.** Motum fecit dominus salutare

ps. 97.

suum, ante conspectum gentium reue-
lavit iustitiam suam. **Alleluia. V.** Di-
es sanctificatus illuxit nobis, venite
gentes et adorare dominum, quia ho-
die descendit lux magna super terraz.

Euangelium secundum Matthæum.

In illo tempore. Venit Iesus in fi-
nes iudeę. Inuenies. fol. 45. Credo in
vnū deū. fol. 45. **Offertorium.** **G**ustant cœ-
li et tua est terra, orbē terrarum et pleni-
tudinem eius tu fundasti, iustitia et iu-
diciū præparatio sedis tuę. **Secreta.**

Oblata dñe munera noua vnigeni-
ti tui natiuitate sanctifica, nosq; a
peccatōz nřorum maculis emūda. **Alia.**

Suscipe q̄sum⁹ dñe pro sacra con-
nubij lege mun⁹ oblatuz, et cuius

De sacramento matrimonij.

largitor es opis, esto dispositor. *Per.*

¶ *Præfatio de nuptijs. Inuenies. fo.*

*49. Cio. U*iderunt omnes fines terre salutare dei nostri. *Post cōmunio.*

Pæsta q̄s om̄ps deus, vt nat⁹ hodie saluator mūdi: sicut diuine nobis generationis est auctor, ita rimortalitatis sit ipse largitor. *Alia oratio.*

Quæsum⁹ op̄s de⁹, instituta p̄uidēt̄ie tue pio amore comitare, ⁊ quos legitima societate p̄nectis, lōgeua pace custodias. *p. Via alia dicatur ad lōgū, vt ē i missa sc̄tissime Trini. fol. 44*

¶ *Tēpore Resurrectionis. Introit⁹*

Resurrexi ⁊ adhuc tecū suz, alla, posuisti super me manuz tuam alleluya, mirabilis facta est scientia tua alleluya, alleluya. *ps. Domine probasti me ⁊*

cognouisti me, tu cognouisti sessionem meam, ⁊ resurrectionem meam.

R. Gloria patri. **Dicatur** Gloria in
excelsis deo. **Oratio.**

O Deus qui hodierna die vnigenitū
tuum eternitatis nobis aditum:
deuicta morte reserasti, vota nostra q̄
præueniendo aspiras: etiam adiuuan
do prosequere. **Alia oratio.**

Audi nos omnipotens ⁊ mise
ricors deus, vt quod nostro mini
stratur officio: tua benedictione poti
us impleatur. **Per dominum nostruz.**

**Lectio epistolæ beati Pauli apo
stoli: ad Corinthios.**

Fratres, Nescitis, quoniam corpo
ra vestra. **Inuenies. fol. 45. R.** Hæc ps. 117.

dies quam fecit dominus, exultemus
⁊ lætemur in ea. **R.** Confitemini dño
quoniā bonus, quoniā in sæculū mise
ricordia eius, alleluya. **R.** Angelus
domini descendit de cælo, ⁊ accedens
reuoluit lapidem, ⁊ sedebat super eū.

Euāgeliz. **I**n illo tempore. Venit
Iesus in fines Iudee. **Inuenies. fo.
45. Q.** credo in vnum deū. **Offertoriū**

De sacramento matrimonij.

Terra tremuit ⁊ quiescit dum resurge
ret in iudicio deus: alleluya. *Sacra.*

Ascipe q̄sumus domine pre
ces populi tui cū oblationib⁹
hostiarū, vt paschalibus inti
tiata misterijs: ad eternitatis
nobis medelā te opāte, pficiāt. *Alia*

S Ascipe q̄sumus dñe pro sacra cō
nubij lege munus oblatū, ⁊ cuius
largitor es opis, esto disposito. *Per.*

Præfatio d̄ nuptijs, inuenies. fo. 49

Lōio. **P**ascha nostrū immolatus est
christus, itaq; epulemur in azimis sin
ceritatis ⁊ veritatis. alla, alla, alla.

Post communionem. Oratio.

Spūz nobis dñe tuę charitatis ifūde,
vt quos sacramētis paschalib⁹ satia
sti, tua facias pietate p̄cordes. *Alia*

Quæsumus omnipotēs deus, insti
tuta prouidentie tue pio amore comi
tare, ⁊ quos legitima societate conne
ctis, lōgeua pace custodias. *Per dñz.*

*¶ Si ualia dicātur ad longū, vt eū in
missa sc̄tissime trinitatz, q̄ seq̄tur statim.*

Triesto sanctissimæ Trinitatis
vsq; ad aduentum. Introitus.

Benedicta sit sanc-
ta trinitas atq; in-
diuisa vnitas cōfi-
tebimur ei, qz fecit
nobiscū misericordi-
diā suā. **ps.** Bñedi-
camus patrem ⁊ fi-
lium euz sancto spī

ritu, laudemus ⁊ superexaltemus euz
in sœcula. **v.** Gloriā patri ⁊ filio. ⁊c.
Sicut erat in p̄cipio. **B**enedicta.
Kyrie eleyson. X̄p̄e el. Kyrie eleyson.

Glo ria in excelsis de o.

Et terra par hominib⁹, bone vo-
lūtatis. Laudam⁹ te. Benedic-
mus. Adoram⁹ te. Glorificamus te.
Gr̄as agimus tibi, propt̄ magnā glo-
riā tuam. Domine deus rex coelestis:
deus pater omnipotēs. Domine fili

De sacramento matrimonij.

vnigenite Iesu Chryste. Domine de
us agnus dei: filius patris. Qui tollis
peccata mūdi, miserere nobis. Qui tol
lis peccata mūdi: suscipe deprecationem
nostrā. Qui sedes ad dexterā pa
tris: miserere nobis. Quoniam tu so
lus sanctus. Tu solus dominus. Tu
solus altissimus Iesu Chryste. Cum
scō spiritu: in gloria dei patris. Amē

Dicantur iste due collectie sub vna
terminatione. Et sic in secretis ⁊ in
postcommunicandis. **Oratio.**

Omnipotēs sempiternē de⁹, qui
dedisti famulis tuis in confessio
ne veræ fidei, eternæ trinitatis gloriā
agnoscere: ⁊ in potentia maiestatis a
dorare vnitatem: quęsumus, vt eius
dem fidei firmitate, ab omnibus sem
per muntamur aduersis. **Alia oratio.**

Audi nos omnipotens ⁊ mise
ricors deus, vt quod nostro minis
tratur officio: tua benedictione poti
us impleatur. Per dominum nostrū.

**Lectio Epistolę beati Pauli apo
stoli**

Noli: ad Corinthios.

Iratres. Nescitis, quoniam corpora vestra membra christi sunt? Tollens ergo membra Christi faciam membra meretricis. Absit. An nescitis quoniam Gen., 2 am qui adheret meretrici, vnum corpus efficitur? Erunt inquit duo in carne vna. Qui autem adheret domino: vnus spiritus est. Fugite fornicatione. Omne enim peccatum quodcumque fecerit homo, extra corpus est. Qui autem fornicatur, in corpus suum peccat. An nescitis, quoniam membra vestra templum sunt spiritus sancti? qui in vobis est, quem habetis a deo et non estis vestri? Empti enim estis precio magno. Glorificate et portate deum in corpore vestro.

R. Benedictus es domine qui intueris abissos, et sedes super cherubin. **V.** Benedicite deum coeli, quia fecit nobiscum misericordiam suam: alleluia. **V.** Qualis pater, talis filius, talis spiritus sanctus. **Se**quentia sancti euangelij, secundum Mattheum.

In illo tpe. Venit Iesus in
nesiudee trans Iordanē,
et secute sunt eū turbe multe,
et curavit eos ibi. Et accesserūt
ad eū publicani et phari
sei, et tentantes eū et dicētes. Magister, si
licet hōi dimittere uxorē suā quāvis ex
causa? Qui respōdēs ait illis. Non le
gistis: quia qui fecit ab initio masculū
et fēminā fecit eos? et dixit eis. Prop
ter hoc dimittet homo patrem, et ma
trem, et adhærebit uxori suæ. Et erūt
duo in carne vna. Itaqz iam nō sunt
duo, sed vna caro. Quod ergo deus cō
iunxit, homo non separet.

Cre dō in vnum de um.

Atrem omnipotētē: factorē
coeli et terre, visibīlium omni
um et invisibīlium. Et in vnū
dominum Iesum christum fi
liū dei vnigenitū. Et ex patre natū an
te

te omnia secula. Deum de deo, lu-
men de lumine. Deum verum de deo
vero. Genitum non factum consubstā-
tialē patri, per quem omnia facta
sūt. Qui propter nos homines, ⁊ pro-
pter nostram salutē descendit de cœ-
lis. Et incarnatus est de spiritu san-
cto ex Maria virgine, ⁊ homo factus
est. Crucifixus etiā pro nobis sub pō-
tio Pilato, passus ⁊ sepultus est. Et
resurrexit tertia die secundū scriptu-
ras. Et ascendit in cœlū, sedet ad dex-
teram patris. Et iterū venturus est
cum gloria iudicare viuos ⁊ mortuos,
cuius regni non erit finis. Et in spiri-
tum sanctum dominum ⁊ viuificantē;
qui ex patre filioq; procedit. Qui cū
patre ⁊ filio simul adoratur ⁊ conglo-
rificatur, qui locutus est p̄ prophetas.
Et vnā sanctam catholicā ⁊ apo-
stolicā ecclesiā. Confiteor vnum
baptisma in remissionem peccatorū.
Et expecto resurrectionem mortuo-
rum, Et vitam venturi seculi. Amen

Offer

De sacramento matrimonij.

Offertorium.

Benedictus sis deus pater, vnigenitusq; dei filius, sanctus queq; spiritus: quia fecit nobiscum misericordiam suam.

Sacra.

Sanctifica quesumus domine, per tui nominis inuocationem: huius oblationis hostiaz, et per eam nos metipsos, perfice tibi munus æternū.

Alia oratio.

Suscipe quesumus domine, pro sacra cōubij lege: munus oblatum, et cuius largitor es opis, esto dispositior. Per.

Prefatio Trinitatis.

Et omnia secula seculorum.

Amen. Dñs vo biscū. Et cum spī

spiri tu tu o. Sursum corda.

Rebe mus ad domi num.

Grati as aga mus domi no

de o no stro. Dignum ⁊

iustum est. **U**ere dignū ⁊ iustum
est

Desacramento matrimonijs.

est equum ⁊ saluta re.

Mos tibi semper ⁊ ubiq3 gra

ti as agere. Domie sancte pater

omnipotens eterne de us. Qui

cum vnigenito filio tuo: ⁊ spiri

tu

tu sancto vnus es deus vnus es

dominus. Nō in vnus singularis

tate personæ: sed in vni us

trinitate substantiæ: qđ enim

de tua glo ri a reuelante te

cre

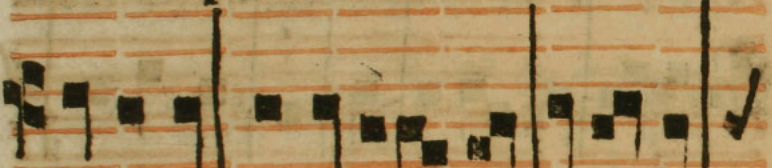
25 Desacramento matrimonij.

credimus. Hoc de fili o tuo

Hoc de spiritu sancto si ne disse

renti a discretio nissentimus.

At in confessione verae sempiternae

q̄de i tatis. Et in p̄sonis pro
prie

pri etas: et in essentia v ni

tas et in maiestate adoretur et

qua litas. Quē laudāt angeli atq3

archangeli: cherubi quoq3 ac sera

phim qui non cessant clamare quo

g tidie

De sacramento matrimonij.

ti di e v na voce dicentes.

Præfatio de nuptijs.

Terne deus. Qui cœde-

ra nuptiarum blando cōcordiæ iu-

go ⁊ insolubili pacis vinculo ne-

ru isti vt multiplicādis adoptio-

num

num filijs, sctōruꝝ connubi orum foe-

cunditas pudica seruaretur. Tua

eniz domie puidentiā tua gratia

in effabi libus modis vtrunqꝝ dis-

pensat: vt qđ generatio carnalis ad

De sacramento matrimonij.

mundi edidit ornatum, hec rege

neratio ad coeleste perducatur

augmētū. Et ideo cum angelis et

archangelis, cum thronis et domi

nationibus. Cumque omni militia
coele

cœlestis exer cit⁹ hymnū gloriæ

tu æ canimus si ne fi-

ne dicentes.

Anctus. **S**anctus. **S**ā-
ctus. Dominus deus sab-
baoth. **P**leni sunt cœli ⁊
terra gloria tua. Hosanna
in excelsis. **B**enedictus
qui venit in nomine domini. Hosan-
na in excelsis.

Tigi=
tur clemen
tissime pa
ter, per Je
sum Chri
stum filius
tuum do

Eminum nostrum supplices
rogamus, ac petim⁹: vt ac
cepta habeas, ⁊ benedi
cas. **H**æc do **X**na. **H**æc
mu **X**nera. **H**æc san **X**
cta sacrificia ilibata.

De sacramento matrimonij.

Ignatius papa constituit.

Ad primis quæ tibi offerim⁹
pro ecclesia tua sancta catho-
lica, quā pacificare, custodi-
re, adunare, ⁊ regere digne
⁊, toto orbe cerra⁹, vnâ cū famulo tuo
papa nostro. **M.** ⁊ antistite nostro. **M.**
⁊ rege nostro. **M.** ⁊ omnibus orthodo-
xis atq; catholicæ, ⁊ apostolicæ fidei
cultoribus.

Celestinus papa constituit.

Dicoret prouis.

Memento domine famulorū
famularumq; tuarum. **M.** ⁊
omnium circumstantiū, quo-
rum tibi fides cognita est, ⁊
nota deuotio, pro quibus ti-
bi offerimus, vel qui tibi offerūt hoc
sacrificium laudis, pro se suisq; omni-
bus, pro redemptione animarum sua-
rū, pro spe salutis ⁊ incolumitatis sue,
tibiq; reddunt vota sua æterno deo vi-
uo ⁊ vero.

Sergius papa composuit.

Com

Communicātes ⁊ memorias
venerantes imprimis glo-
riosæ sempq3 virginis Ma-
rie genitricis dei, ⁊ domini
nostri Jesu Christi, sed ⁊ beatorū apo-
stolorum, ac martyrum tuorum. **P**etri
Pauli, **A**ndreæ, **I**acobi, **I**oānis
Thome, **I**acobi, **P**hilippi, **A**r-
tholomæi, **M**atthæi, **S**imonis, ⁊
Thadei, **L**ini, **A**leti, **A**lemētis,
Sixti, **A**ornelij, **A**ipriani, **L**aurē-
tij, **G**risogoni, **I**oannis ⁊ **P**auli
Aosmæ, ⁊ **A**amiani, **O**mniumq3 san-
ctorum tuorum, quorum meritis pre-
cibusq3 concedas, vt in omnibus pro-
tectionis tue muniamur auxilio. **P**er
eundē Christū dominū nostrū. **A** mē.

Innocentius papa constituit.

Hinc igitur oblationem quā
tibi offerimus pro famula^{bus}
tua **M.** quā^{bus} pducere dig-
nat⁹ es ad statū mēsure ⁊ ad
diē nuptiarū p qua^{bus} maiestati tue sū-
dim⁹ pces, vt ppitius eā^{bus} cu3 viro^{is}
suo

De sacramento matrimonij.

suo copulare digneris: quesumus domine ut placatus accipias. Diesq; nostros in tua pace disponas: atq; ab eterna damnatione nos eripi, & in electorum tuorum iubeas grege numerari. Per christum dominum nostrum.

¶ Gergentius papa constituit.

¶ Nam oblationem tu deus omnipotens in omnibus quesumus bene dictas: ascriptas: rationabilem acceptabilemque facere digneris: ut nobis corpus & sanguis fiat dilectissimi filij tui domini nostri Iesu Christi.

¶ Britius papa constituit.

¶ Qui pridie quam pateretur accepit panem in sanctas ac venerabiles manus suas: & elevatis oculis in coelum ad te deum patrem suum omnipotentem: tibi gratias agens: bene dixit, fregit, deditq; discipulis suis dicens. Accipite & manducate ex hoc omnes.

Hoc

Hoc est enī
corpus me-
um.

Simili modo postq̃ coenatū est,
accipiens ⁊ hunc preclarum ca-
licem in sanctas ac venerabiles ma-
nus suas. Item tibi gratias agēs. Be-
ne **¶** dixit deditq̃ discipulis suis di-
cēs. Accipite ⁊ bibite ex eo omnes.

Hic ē enī calix sā-
guinis meo =
ni ⁊ eterni testa =

mentī mysteriū fidei: q̃ pro vobis ⁊ p̃ mul-
tis effūdetur in remissionē peccatorū.

Hec quotienscūq̃ feceritis, in
mei memoriam facietis.

De sacramento matrimonij.

Ex gene
ca. 24.

Cuando el corpus christi cubra los
nouos con vn velo, al nouio por el cu-
ello, y ala nouia por cima ola cabeça.

Sergius papa constituit.

Vnde et memores domine nos
tui serui, sed et plebs tua san-
cta eiusdem Christi filij tui
domini dei nostri, tam beate
passionis, necnon et ab inferis resurre-
ctionis, sed in celos gloriose ascensio-
nis, offerimus preclare maiestati tue,
de tuis donis ac datis. Hostias ✠ pu-
ram, hostiam ✠ sanctam, hostiam ✠
immaculatam. Pa ✠ ne sanctus vite
eternę. Et ca ✠ licet salutaris perpetue.
Supraque propitio ac sereno vultu re-
spicere digneris, et accepta habere, si-
cuti accepta habere dignatus es mu-
nera pueri tui iusti Abel, et sacrificium
patriarchę nostri Abrahę, et quod ti-
bi obtulit summus sacerdos tuus Mel-
chisedech: sanctum sacrificium imma-
culatam hostiam.

Leo papa constituit.

Hic

Hic inclinatus ponat brachia
in modum crucis dicens.

Applices te rogamus om-
nipotens deus, iube hæc
perferri per manus sanc-
ti angeli tui, in sublimè alta-
re tuum, in cōspectu diuinæ
maiestatis tuæ, vt quotquot ex hac al-
taris participatione sacrosanctū filij
tui Cor-**X**pus et san-**X**guinē sumpse-
rimus, omni bene-**X**dictione cœlestis
gracia repleamur. Per eundem Chri-
stum dominum nostrum. Amen.

Celestus papa constituit.

Hic oriet pro defunctis.

Memento etiā dñe famulorū fa-
mularūq; tuarū. **M.** Qui nos
precesserūt cum signo fidei et
dormierunt in somno pacis,
ipsis dñe et omnibus in christo quiescē-
tibus, locū refrigerij, lucis, et pacis: vt
indulgeas deprecamur. Per eundem
christum dominum nostrum. Amen.

Celagius papa constituit.

Per.

Percutiat pectus dicens.

O his quoq; peccatoribus famulistuis, de multitudine miserationū tuarū spantib⁹ partē aliquam, ⁊ societatem donare digneris, cū tuis sanctis apostolis, ⁊ martyribus cū **I**oāne, **S**tephano, **M**atthia, **B**arnaba, **I**gnatio, **A**lexādro, **M**arcellino, **P**etro, **F**ælicitate, **P**erpetua, **A**gatha, **L**ucia, **A**gnete, **C**ecilia, **A**nastasia. Et cum omnib⁹ sanctis tuis: intra quorū nos cōsortiū non æstimatur meriti, sed veniē q̄sumus largitor admittite. **P**er christū dominū nr̄m. Amen.

Sixtus papa constituit.

Der quem hæc omnia domine semp bona creas. Sancti ✠ ficas, viui ✠ ficas, bene ✠ dicis ⁊ prestas nobis. **P**er ip̄ ✠ sum, ⁊ cum ip̄ ✠ so, ⁊ in ip̄ ✠ so, est tibi dē ✠ o patri omnipotenti, in vnitate spiritus ✠ sancti omnis honor ⁊ gloria.

Per

Er omnia seecula seeculo

ruz. Amē. Oremus. Preceptis sa lu

taribus moniti, ⁊ diuina instituti

one formati audem⁹ dicere. Pa

ternoster quies in cœlis. Sanctifice

tur

De sacramento matrimonij.

tur nomē tuum. Adueni at re-

gnum tuum. Fiat voluntas tu a:

sicut in celo ⁊ in terra. Danē

nostrum quotidī anum da nobis

hodi e. Et dimitte nobis debita

nostra: sicut ⁊ nos dimittimus

debito 2 vobis nostris. Et ne

vos inducas in tentationē. **R.**

Sed libera nos a malo. Amē

Ibera nos q̄sum⁹ dñe, ab omib⁹ malis præteritis, presentibus ⁊ futuris, ⁊ intercedente pro nobis beata ⁊ gloriosa sēp̄s virgine dei genitrice m̄da
b r̄a

De sacramento matrimonij.

ria ⁊ bris apostolis tuis Petro ⁊ Paulo, atq; Andrea cum omnibus sanctis,
Da propiti⁹ pacē in diebus nris, vt ope
misericordiæ tuæ adiuti, ⁊ a pctō si
mus simpliberi, ⁊ ab oī pturbatione
securi. *Qua finita non dicatur. Per
eundē. Nec tēgat hostiā, sed reuerta
tur sacerdos ad nubētes, ⁊ dicat sup
eos hos vñsus. V. Saluos fac seruos tu
os. R. Deus me⁹ spantes in te. V. O
stēde eis dñe misericordiā tuā. R. Et
salutare tuū da eis. V. Mitte eis dñe
auxiliū de sancto. R. Et de sion tuere
eos. V. Exurge dñe adiuua eos. R.
Et libera eos ppter nomē tuū. V. Dñe
exaudi orationē meā. R. Et clamor
me⁹ ad te veniat. V. Dñs vobiscum
R. Et cum spū tuo. Oremus. Oratio.*
Proptiare dñe supplicationibus
nris, ⁊ institutis tuis quibus pro
pagationem humani generis ordina
sti, benignus assiste, vt quod te aucto
re iūgitur, te auxiliāte seruetur. Per
dominū nostrum. ⁊c.

¶ Prefatio.

Per

Er oia secula seclorum. *R.* Mi
 me. *V.* Dñs vobiscū. *R.* Et
 cū spū tuo. *V.* Sursus corda.
R. Habem⁹ ad dñz. *V.* Gra
 tias agamus dño deo nro. *R.* Dignū
 et iustū est. *V.* Vere dignū et iustū est, equū
 et salutare. Mos tibi semp et ubiqz gra
 tias agere. Dñe sc̄tē pater oipotens
 eterne de⁹. Qui potestate virtutis tue
 de nihilo cūcta fecisti. Qui dispositis
 vniuersitatis exordijs, hominē ad ima
 ginē dei facto, ideo inseparabile mulie
 ris adiutoriū pdidisti, vt fœmineo cor
 poris: d virili dares carne principiū, do
 cēs quod ex vno placuisset institui, nū
 q̄liceret dislungi. De⁹ qui tā excellē
 ti misterio cōiugalē copulā cōsecrasti,
 vt Xpi et ecclesiæ sacramētū p̄signares
 i fœdere nuptiarū. De⁹ p quē mulier tū
 gitur viro, et societas p̄cipaliter ordi
 nata: ea bñ *X* dictione donatur, q̄ so
 la nec p originalis pcti poenā, nec per
 diluuij est ablata sententiā. Respice
 dñe, ppiti⁹ super hāc famulā tuā
 h 2 que

Gen. 1

Gen. 29

Gen. 2, 2

Gen. 1, 7

Gen. 1, 4

De sacramento matrimonij.

que maritali est ^{tunt} iungēda ^{de} cōsortio:
tua se expetit ^{tunt} protectione muniri.
Ad col. Sit in ea ^{is} iugū dilectionis ⁊ pacis: si
Ioſſen. 3. delis ^{les} ⁊ casta ^e nubat ^{ut} in christo: imi
Ad Ti. 2 tatrixq; ^{ces} sc̄tarū p̄maneat ^{ut} fœmina
1. cor. 7 rū. Sit ^{ut} amabilis ^{les} vt Rachel viro suo
Gen. 29 sapiēs ^{tes} vt Rebecca: longeva ^{ie} ⁊ fide
Gen. 27 lis ^{les} vt Sarra. Nihil in ea ^{is} ex actib;
Gen. 23 suis ille auctor p̄uaricationis vsurpet,
nera ^{re} fidei mādatisq; permaneat ^{ut}
vni thoro iuncta, ^{te} contactusq; illicit
tos fugiat, ^{ut} muniatq; ^{ant} infirmitatē
suam robore disciplinæ. Sit ^{ut} verecū
dia grauis, ^{eo} pudore venerabilis, ^{les}
doctrinis cœlestibus erudita. Sit ^{is}
fœcunda ^{de} in sobole, sit ^{ut} probata ^{te} ⁊
innocens, ^{tes} ⁊ ad beatorum requiem,
atq; regna cœlestia perueniat. ^{ut} Et
Tho. 9. videat ^{ut} filios filiorum suorum vsq; in
tertiā ⁊ quartā progentem, ⁊ ad o
ptatā perueniat ^{ut} senectutem.

¶ His peractis, vertat se sacerdos
ad faciē altaris, ⁊ inclinatus discoope
riat calicem cum maxīma reuerentia
accl

accipiat hostiam, et frangat more sol-
to dicens. Per eundem dominum no-
strum Christum filium tuum. &c.

Er omnia seecula seecu-

lorū. Amē. Pax ✠ domini sit ✠ sem-

per vo ✠ bliscū. Et cum spiritu tuo.

¶ *Hic dicantur per.* Agnus dei qui
tollis peccata mundi. **¶** Misere nobis

¶ *Hic particula quam tenet in manu
dextera, proijcit in calice dicens.*

Ec sacrosancta cōmictio cor-
poris et sanguinis dñi nostri Je-
su Xpi fiat nobis et omnibus su-

De sacramento matrimonij.

mentibus salus mentis ⁊ corporis, ⁊
ad vitam eternam capescendam præ
paratio salutaris. Per eundē christus.

Hic datur par. Finitis his oibus er
ga patrē dicat sacerdos orationē hāc
scti Augustini ad filiū, quē a nse tenet.

Domine Jesu christe vere deus me
us, qui es vera par, ⁊ vera concor
dia, fac nos pacificare i hac sctā hora.

Hic recipit pacē a ministro, ⁊ dicit
Par tecū, ⁊ oib⁹ sumētibus in ecclesia
sancta dei. R. Et cū spū tuo. Oratio.

Domine Jesu christe fili dei vi
ui, qui ex voluntate patris co
operante spiritu sancto per
beatissimam mortem tuā mū
dum viuificasti, libera me per hoc sa
cro sanctum corpus ⁊ sanguinem tuū,
ab omnibus iniquitatibus meis, ⁊ ab
vniuersis malis, ⁊ fac me tuis semper
obedire mandatis, ⁊ a te nunc in per
petuum separari permittas. Qui cū
patre ⁊ spiritu sancto viuīs ⁊ regnas
deus in secula seculorum. Amen.

Alia

¶ Illa oratio.

Dilectio corporis et sanguinis domini nostri Jesu christi, quam ego indignus sumere presumo, non mihi veniat ad iudiciū, neque ad condemnationē, sed ad salutem et remedium anime mee, et omnium fidelium uiuorum et defunctorum. Per eundem Christum dominum nostrum. amen. **¶ Ad corpus.**

Panem celestem accipiam, et nomen domini inuocabo.

O domine non sum dignus, ut itres sub tectum meum, sed tantum dic verbo, et sanabitur anima mea.

Et dicitur ter.

Deinde dicitur.

Aue in euum sanctissima caro christi, mihi in perpetuum summa dulcedo.

Corpus domini nostri Jesu christi custodiat animam meam in vitam æternam. Amen. **¶ Ad sanguinem.**

Aue in æuum celestis potus, qui mihi ante omnia, et super omnia dulcis es.

Quid retribuam domino, pro omnibus quæ retribuit mihi. Calicem salutaris acci-

plam, et nomē domini inuocabo. Lau-
dans inuocabo dominum, et ab inimi-
cis meis saluus ero. Sanguis domi-
ni nostri Iesu Christi custodiat ani-
mam meam in vitam æternā. Amen

¶ Postq̃ communicauerit, dicat has
orationes sequentes.

 Quod ore sumpsimus domine
pura mente capiamus: ut de
corpe et sanguine domini no-
stri Iesu Ch̃i, fiat nobis re-
mediū sempiternū. Per eundem ch̃i-
stū dominum nostrū. **Alia oratio.**

Quius tuus dñe, quod sumpsi: et
sanguis tuus quē potavi, inhe-
rat in visceribus meis: et nō veniat mi-
hi ad iudiciū neq̃ ad cōdēnationem:
sed ad salutē et remediū animæ meæ,
et omniū fide-liū viuo-rū et defunctorū.

Amen. Deinde dicat. Nūc dimittis ser-
uū tuū dñe. **totū cū Gloria p̃ri. Lō.**

Benedicimus deū cœli, et corā om-
nibus viuē-tibus cōfitebimur ei:
quia fecit nobiscum misericordiā suā.

Post

¶ Post communionem Oratio.

Rosficiat nobis ad salutem corporis ⁊ animæ domine deus, huius sacramenti perceptio, ⁊ sempiternæ sanctæ trinitatis: eiusdēq; indiuiduæ vnitatis p̃fessio. **¶ Alia post cō.**

Qæsumus omnipotens deus, instituta prouidentie tuę pio amore comitare p̃sidio: vt quos legitima societate cōnectis, lōgeua pace custodias. **Per dñm. Hic vertat se sacerdos ad altare, ⁊ inclinat⁹ dicat.** Placeat tibi sancta trinitas obsequium seruitutis meę, ⁊ p̃sta: vt oib; pro quibus illud obtuli, te miserāte sit propitiabile. **Per Ch̃m dñm. Hic vertat se ad nubētes, ⁊ dicat sequentem benedictionem. Benedictio.**

Omninus deus omnipotēs be **✠**nedicat vos, ⁊ ostēdat vultus suū sup vos, impleatq; bene **✠**ditionem suam in vobis, ⁊ videatis filios filiorum vestrorum, vsq; in tertiam ⁊ quartam progeniem, ⁊ ad optatam per

Missa pro sponso et sponsa.

perueniatis senectutem. Amen.

Ad benedictio dei pa- tris om-
ni-
nipotētis, et fi- lii, et spiritus
sancti, descendat et maneat sup vos, et
angelus domini bonus custodiat vos
semp. amen. **A**qui disjunga el sacero-
de te los nonios, y entregue la novia
al nonio disiendo. **T**radotibi vxore
non ancillā, tu aut custodi et dilige eā:
sicut et christus dilexit ecclesiam. **Que-
rere de zir.** Yo te entrego muger y
no sierua, tu assi la guardaras y ama-
ras: como Iesu christo ala sancta ygle-
sia. In nomine pa- tris, et fi- lii, et
spiritus sancti. Amen.

**Missa pro sponso et sponsa, secun-
dū vsū Romane ecclesie. Introitus**

Deus Israël coniun-
gat vos, et ipse sit vo-
biscū, qui misertus
est duobus vniciis,
et nunc domine fac
eos plenius bene-
dicere te. **ps. Be-
ati**

Adeph.
ea. 5.

Tho. 7

atioēs qui timent dñz, qui ambulāt in ps. 126.
vijs eius. *R. Gloria pñi. Sicut. Oro*

O Deus qui tā excellēti misterio cō
iugale copulā cōsecrasti, vt chri
sti z ecclesiæ sacramētum p̄signares
in foedere nuptiarū, præsta q̄sumus, vt
quod n̄ro ministratur officio, tua bñdi
ctione potius īpleatur. Per dñz n̄r.

Epistola ad Corinthios. 1. c. vi.

*Frates: Nescitis, quoniam corpo
ra vestra, vt supra fol. 45. Graduale.*

Uxor tua sicut vitis abūdās in lateri ps. 127.
bus domus tuæ. *R. Filij tui sicut no
uelle oliuæ in circuitu mēse tug. Alla
alla. R. Adittat vobis dñs auxiliū de* ps. 19.
sancto, z de siō tueatur vos. alleluia.

Secundum Matthæum. 9. ca.

In illo tempore. Accesserunt ad Je
sum pharisei tentantes, z dicentes.
vt supra fol. 45. Offertorium.

In te sp̄auit dñe, dixi tu es de⁹ me⁹ in ps. 30.
manibus tuis tēpora mea. *Secreta.*

Suscipe quesumus domine pro sa
cra cōnubij lege munus oblatū,

Disaproposito 2 spensa.

et cuius largitor es operis, esto disposito-
r. Per dominum; Prefationem et
sacrum canoem, inuenies supra. fol.
50. et 52. atequã dicat, **P**ar domini.
dicitur hæc benedictio sup nubetes.

Propterea domine supplicatio-
nibus nostris, et iustificationibus
tuis quibus propagationem humani
generis ordinasti benignus assiste, ut
quod te auctore iungitur, te auxiliãte
seruetur. Per dominum nostrum Je-
sum christum. et c. Oremus. **O**ratio.

O Deus qui potestate virtutis tuæ
de nihilo cuncta fecisti, qui dis-
positis vniuersitatis exordijs, homi-
ni ad imaginem dei facto: ideo insepa-
rabile mulieris adiutorium cõdidisti,
ut foemineo corpori, d virili dares car-
ne principium: docēs quod ex vno pla-
cuisset institui, nunc pliceret disungi.
Per dominum nostrum Iesum christum
filium tuum. Oremus. **O**ratio.

De p quẽ mulier iungitur viro, et so-
cietas principaliter ordinata, ea
bene

bene **X** dictione donatur, quę nec so-
 la p originalis peccati poenā, nec per
 diluuij est ablata sententiā. Respice
 propitius sup hāc ^{is} famulam ^{is} tuā,
 quę maritali iungēda ^{is} est p sortitu
 a se expetit ^{cum} protectione muniri, sit
 in ea ^{is} iugūz dilectionis 7 pacis: fide-
 lis ^{is} 7 casta ^{is} nubat ^{is} in christo, imita-
 trixq̃ ^{is} sanctarū permaneat ^{is} foemi-
 narum, sit ^{is} amabilis ^{is} vtrachel viro
 suo, sapiens ^{is} vt Rebecca, longeva
 7 fidelis ^{is} vt Sarra, nihil in ea ^{is} ex a-
 ctib⁹ suis ille auctor p̃uaricationis
 usurpet, nexa ^{is} fidei mandatq̃ per-
 maneat ^{is} vñt thoro iuncta, 7 tactus
 illicitos fugiat, ^{is} munit ^{is} infirmita-
 tem suam robore disciplinae, sit ^{is} vere-
 cundia grauis, ^{is} pudore venerabilis,
^{is} doctrinis ecclestibus erudita, ^{is} sit ^{is}
 foecunda ^{is} in sobole, sit ^{is} probata ^{is} 7
 innocens, ^{is} 7 ad beatorū requiē, atq̃
 celestia regna pueniat. **Sup̃t̃rosq̃**
Et videant ambo ^{omnib⁹} filios filiorum
 suorū vsq̃ in tertiam 7 quartam gene-
 ratio

Missa pro sponso et sponsa.

rationē, et ad optatam perueniat ^{ante} se
necrutē. **Hic vertitur ad altare, et di-**
cit. Per eundem. et Pax dñi. Cōmu.

ps. 127

Ecce sic bñdicetur omnis hō, qui ti-
met dñz, et videas filios filioꝝ tuoꝝ pa-
cem super israhē. **Post cōmunio. Oratio**

Quæsumus omnipotēs deus, in
stituta prouidētiæ tuę pio fauo-
re comitare: vt quos legitima
societate connectis, longeuā pace cu-
stodias. **Per. C Post officium mis-**

se, super vtrosq; Benedictio.

Deus Abrahamā, et deus Isaac,
et deus Jacob, sit vobiscū, et ip-
se impleat benedictionē suā
i vobis, et videatis filios filio-
rū vꝝoꝝ, vsq; in tertiā et quartā gene-
rationem, et postea vitam eternā ha-
beatis sine fine, adiuvante domino no-
stro Iesu Christo, qui cum patre et spi-
ritu sancto vivit et regnat deus, per o-
mnia secula seculorum. **R. Amen.**

Constructio confessoris ad visi-
tandum infirmos.

Cum

Uz sacerdos audierit aliquē
 infirmari ī sua parrochia, vel
 vocatus fuerit ad infirmum,
 non moram faciat, sed citō ad
 eum pergat. Et ingressus domū dicat
Par huic domui. ac. vt inferiūs vide
 bis. Et post aliquos sermones (modi
 co interuallo facto) sacerdos omnes
 iubeat extra cubiculū exire. Et propi
 us accedēs ad lectū, in quo infirmus d
 cumbit, eū blande leniterq; alloqua
 tur, vt omnē spem suā in deo ponat, vt
 flagellum dei patienter ferat, vt pec
 cata sua confiteatur, vt emendationē
 promittat, vt si deus vitam ei concesserit:
 pœnitentiā pro culpis commissis
 spondeat, et substantiam suam dum ad
 huc sensus et ratio viget, disponat, vt
 peccata sua eleemosinis redimat, his
 qui in se peccauerūt indulgeat, vt rec
 tā fidem et credulitatem teneat. Et si
 fidem non tenuerit ex integro, p̄sby
 ter eum docere debet. Et vta dei mi
 sericordia nunq; desperet, doceat. . .

De audienda confessione.

Deinde faciat eum signare signo crucis dicendo. Per signum sanctæ crucis: de inimicis nostris, libera nos domine deus noster. In nomine patris, et filij, et spiritus sancti. Amen. Et dicat confessionem generalem cum eo. Et sacerdos sit discretus, et cautus, et anteq̃ veniat ad particularitates peccatorum, respiciat personam in qua etate et conditione est, et officium eius. Et si est verecundus vel non, vel non potest confiteri propter dolores infirmitatis: quia infirmus qui necessitate infirmitatis vigente cōfiteatur peccata sua, sub ea conditione a sacerdote reconcilietur, vt si ei dominus vitam donauerit, sanitatēq̃ reddiderit, secundū qualitatem delicti, et secundū canonum statuta poenitentialium poeniteat, et quōd obediēt mandatis Ecclesiæ, et etiā suis obtemperabit. Videns autem sacerdos infirmū verecundantem vel gravatum aliquo impedimento, rursū prosequatur.

Fortassis charissime non omnia quæ
 gessisti ad memoriam veniunt. Ego
 te interrogabo, tu caue ne (diabolo sua
 dente,) aliquid celare presumas. **Edi
 cat sibi uita.** Frater noli erubescere cō
 fiteri peccata tua, nam & ego peccator
 sum, & fortassis peiora quàm tu feceris
 commisi. Nam quicquid dixeris mihi
 coram deo dicis, qui omnia scit, & cor
 dium inspector est verus. Si vero sce
 lera nostra celauerimus, ab illo mani
 festabuntur, qui accusator est peccati,
 Paulo teste, qui ait. Si nos metipsos
 iudicaremus, non utiq; iudicaremur.
 Et interroget eum per ordinem, qua
 liter seruauit decem præcepta decalo
 gi. Et de septem vitijs, & circumstan
 tijs eorundem. Et de operibus miseri
 cordiæ si adimpleuit. Et de alijs virtu
 tibus, & vitijs, secundùm q̄ viderit ex
 pedire: quia diuersitas culparum diuer
 sitatem facit pœnitētibus medicamē
 torum. Velut medici corporum diuer
 sa medicamina, vel potationes solent

ps. 37.

C. quibus
de. R. is.
in. in vo
lu. de cre
talium.
Mat. 15

facere contra diuersitatem infirmita-
tum. Ne fortê per stultum medicû vul-
nera animarum putrescant, et peiora fi-
ant, Propheta dicente. Computru-
erunt cicatrices à facie insipientie mee.
O stulte medice, noli discipere animas,
ne pro illis duplicem poenâ accipias,
quia non est excusatio pastoris, si ouis
perdatur. Audi christum dicentem. Si
cæcus cæcum ducit, ambo in foueam ca-
dunt. Propter quod oportet presby-
terum: quod sciat cognoscere quicquid
debet iudicare, et sciat discernere in
peccatis omnibus: quod est veniale, et
quod est mortale, et quod sciat ad quæ pec-
cata, sua potestas se extendere potest:
Quis tempore necessitatis, quilibet
sacerdos, habet potestatem absolu-
endi de quocunq; peccato, solemnitate
tamen iuris obseruata. Propterea te-
netur scire canones poenitentiales, a-
liter vix in eo nomen presbyterici cõsta-
bit, secundum Augu. Ideo causa bre-
uitatis hoc tenendum est, quod dum infir-
mus

mus agit in extremis, de quocunq; crimine, vel peccato, per præsbyterum suum, iuxta formam Ecclesiæ, debet et potest absolui. Et non debent denegari suffragia ecclesiæ, qz vbi magis periculum vertitur, ibi cautius est agendum. Ideo quilibet rector debet semper vigilare super oues dñicas, quas dominus noster Iesus christus redemit proprio sanguine, ne aliqua illarū pereat, et ipse met patiatur pro ea. Nā si diabolus scit mille modos decipiendi homines, oportet sacerdotes quibus domini populus commissus est, cuz magna constātia, vigilare super dominicas oues, ne lupinis morsibus: id est diaboli stimulis: lanientur. Propter eā unus quisq; præsbyter suū officium perfectē discat, cū sit ars artium regimen animarū. Qui autem illiteratus est, ab officio suspendatur quoadusq; sciat ea q̄ dei sunt, cū rationē reddere debeat in die iudicii, summo pastori nrō dño Iesu Xpō, de ouibus sibi cōmendatis

Ca. vbi
piculū.
delecti.
in. 6.

Ca. igno
rātia. 38
dist.

De poenitentia infirmi.

C De reconciliacione, et poenitentia, seu absolutione infirmi.

Infirmus tamen non est poenitentia iniungenda, sed innotescenda qualitas, et quantitas poenitentiae, dicendo sic. Si sanus esses: talē poenitentia agere deberes, pro tali et tali re. Sed quia infirmus es, eam non tibi iniungo. Sed si decesseris, pro anima tua facias pro hac poenitentia dari hoc, et hoc. Et quod fiat illud propter quod anima tua exoneretur. Et si convalueris eam ages. Vel si euaserit, quod eam implere proponat. Et si forte, in aliquo casu papali, vel episcopali, fuerit innotatus, quod promittat dum oportunitate temporis habuerit: se coram illo vel filius presentabit, vel quod mittet nuncium pro absolutione. Et si decesserit, erit amicorum orationibus, et elemosinis adiuvandus, et a presbitero tunc debet absolui de omnibus peccatis, saltem cum uno Pater noster, et de sacro viatico reficiendus, et oleo ante mortem unguendus.

C Et

Et sic debet infirmus reconciliari,
 ⁊ ei pœnitētia imponi, ⁊ etiā absolui
 per modū consolationis, ostēdēdo be
 nignitatē misericordiē dei, peccata re
 mittentis, magis q̄ p modū terroris
 ostendendo s̄ueritatē iustitię puniē
 tis, quia in quacunq; hora conuersus
 fuerit peccator ad pœnitentiam, vita
 viuet ⁊ non morietur. Vera enim pœ
 nitentia in vltimo tēpore potest esse.

Eze. 18.

Ordo ad cōmunicandum infirmū.

Para llenar y cōmunicar el cuer
 po de nuestro señor Jesu christo
 al enfermo, la manera que se ha de te
 ner, es la siguiente. **¶** Lo primero, q̄
 el sacerdote tenga mucho cuydado y
 auiso, que en confessando al enfermo,
 luego le de el sacramento, porque por
 su culpa no dexe de rescebir tan singu
 lar bien. **¶** Lo otro, q̄ si el tal sacerdo
 te confessare al tal enfermo, auise pri
 mero a los q̄ tienen cargo del, q̄ tengā
 limpia la casa, y adereçado y adorna
 do cō buenos olores, el lugar dōde esta

el enfermo, y hecho vn altarico pequeño, en el qual aya algunas ymagines con velas encendidas adōde el sacerdote ponga la custodia con el sanctissimo sacramento.

Notab.

EY así para que concorra gente para acompañar el sanctissimo sacramento, mandara el cura, que repiquen las campanas vn poco, y luego que vuieren repicado, tañeran con la campana mayor, dando quinze cápanadas: de cinco en cinco, paq̃ todos los christianos deuotos vengan alo acompañar, y para que el mayordomo que tuuiere cargo dela cera de la cofradia dō dicho sanctissimo sacramento, la venga a repartir, y a dar el estādarte (que se acostumbra al presente de llevar dō áte del palio,) avñ sacerdote, o ē su ausencia, a vn ordenado dō orden sacro, y la vara con que se rige la procesiō se dara a vnā psona anciana noble, paq̃ cō la veneracion que sea possible sea acompañando el sanctissimo sacramento.

Quotro, que entre tãto q̃la gētese
 allega, el sacerdote se ha d̃ vestir vna
 sobrepelliz, y ponerse vna ellola, y eci
 ma ponerse el paño capa o velo q̃ tuuie
 re, y pōga ēla custodia el cuerpo d̃ ñro
 redēptor, y otra parte o forma **plaga**
 da pa q̃ reciba el ēfermo, o las q̃ fuerē
 menester, segū fueren los enfermos q̃
 hā de coicar, no dexādo el sagrario d̃ la
 yglesia sin sacramento, y haga llevar
 vn yfopo cō agua bēdita, y vn caliz cō
 su patena, y si la custodia no tuuiere
 cruz q̃ se pueda d̃lla sacar, se llene vna
 cruz peq̃ña, pa q̃ el enfermo la adore.
 Y saliēdo el sacerdote d̃l sagrario, va
 ya diziēdo el **Te deū laudam⁹**. Y por
 el camino ala yda y venida las horas d̃
 ñra señoza, o las mayores, o los psal
 mos penitenciales, o lo q̃ el sacerdote
 mejor supiere, o ē duociō tuuiere. En
 trādo ē casa d̃l ēfermo diga (**Pax huic
 domui, ⁊ oib⁹ habitātib⁹ i ea**). Y tome
 el yfopo, y eche el agua bēdita al ēfer
 mo, y a todos los circūstātes, diziendo.

A Sperges me domine yssopo, et mundabor, lauabis me et super niuem dealbabor. *℞.*

Miserere mei deus, secundū magnam misericordiam tuā. *℞.* Gloria patri, et filio, et spūi sancto. *totum.*

℞. Et super niuem dealbabor. *℞.* **S**tende nobis domine misericordiam tuam. *℞.* Et salutare tuum da nobis.

℞. Dominus vobiscum. *℞.* Et cum spiritu tuo. **Oremus.** *Oratio.*

Audi nos domine sancte pater omnipotens æterne deus, et mittere digneris sanctum angelum tuum de cœlis, qui custodiat, foueat, protegat, visitet, et defendat omnes habitantes in hoc habitaculo. Per Christum dominum nostrum. Amen.

¶ Y diga el sacerdote al enfermo.
Salue os dios hermano. Teneys alguna cosa que agraua vuestra consciencia, que por oluido ayays verado de confessar. **Y si dixere si,** haga apartar del lecho los circūstantes, y oyale de

cōfession. E si dixere no, haga le dezir
la cōfession general, en esta manera.

O peccador mucho errado y
culpado, me cōfiesso a Dios,
y a sc̃ta Maria, y a sant Pe
dro, y sant Pablo, y sant Mi
guel angel, y a todos los sanctos y san
ctas de la corte del cielo, y a vos pa
dre sp̃ritual digo mi culpa, que peque
en comer, en beuer, en reyz, en jugar, ē
escarnecer, en mal dezir, en mal p̃sar
en mal obrar, en mal perseuerar, ò mu
chos bienes que pudiera hazer: y no
los hize, de muchos males que me pu
diera apartar: que no me aparte, ò to
do me arrepiento de buen coraçon, y
de buena voluntad, con dolor de mi a
nima digo a Dios mi culpa, señoꝝ gr̃a
de es mi culpa, reniego del demonio,
y de todas sus obras, torno me siervo
de mi señoꝝ Jesu Christo, y ruego le
por su infinita bondad, me quiera per
donar todos mis peccados, p̃sentes,
passados, y en cōfession olvidados, q̃n

tos dire, consenti, encobrí, des encobrí,
en que me deleyte, desde el día q̄ supe
peccar hasta en este pūto en que ago-
ra estoy, y a vos padre spūal, que me
absoluays, y deys penitencia dellos.

Diga el sacerdote. Mientras hago
la forma dela absolucion dezi vna A-
ue maria, y encomiēde a los circun-
stantes, rezen sendas Ave Marias,
por el ēfermo, y diga el sacerdote **Adi-
fereatur tui omnipotens deus, et dimis-
sis omnibus peccatis tuis, perducatur
te ad vitam eternā. Amen. Indulgē-
tiam, et absolutionem, et remissionem
omniū peccatorū tuorū, tribuat tibi o-
mnipotēs et misericors dñs. Amen.**

Diga el sacerdote. Hermão todo bue-
no y fiel christiano, es obligado en to-
do tiempo, a confessar la fe q̄ recibio
en el sancto baptismo: especialmente
en el tiēpo de mayor necesidad. Por
tanto. Creeys en la sanctissima tri-
nidad, padre, hijo, y spū sancto, tres p-
sonas y vn solo dios verdadero, cria-

dor del cielo y de la tierra, saluador y
 glorificador? *R.* Si creo. Creeys, q̄
 nro señor Jesu christo, fue concebido
 en el vientre virginal d̄la virgen Ma-
 ria, por obra de spiritu sancto? *R.* Si
 creo. Creeys, que nascio della seyen-
 do ella virgen antes del parto, y en el
 parto, y despues d̄l parto? *R.* Si creo
 Creeys, que rescibio muerte y passi-
 on en el arbol dela cruz por la redemp-
 cion del genero humano? *R.* Si creo.
 Creeys, que fue muerto, y sepultado,
 so el poder de poncio Pilato? *R.* Si
 creo. Creeys, q̄ su bendita anima jun-
 ta con la diuinidad descendio a los in-
 fiernos, y saco dellos a los sanctos pa-
 dres que esperauan su sancto adueni-
 miento? *R.* Si creo. Creeys, q̄ al ter-
 cero dia, despues de su sc̄tissima passi-
 on resuscito verdaç cro dios y hōbre
 en cuerpo, y en aia glorificado? *R.* Si
 creo. Creeys, que a los quarenta dias
 despues de su gloriosa resurrecciō: su-
 bio a los cielos, y se asento ala diestra
 de

O dios padre, reynando para siempre
 jamas? **R.** Si creo. Creays, q̃ el dia
 del iuyzio ha de venir a juzgarlos bu
 enos y los malos, pa dar a los buenos
 la gloria, y a los malos pena para siẽ
 pre? **R.** Si creo. Con esta fee y creen
 cia, q̃ ereys adozar la seña l d̃ la cruz: e
 q̃ el rescibio muerte y passio? **R.** Si
 q̃ero. **Y de le a besar la cruz, diziendo.**

Doramus te **C**hriste, & benedi-
cimus tibi, quia per sanctaz cru-
cem tuam redemisti mundum.

Q si fuere persona simple, diga lo en vulgar. **V.** Per signum crucis, de inimicis nostris. **R.** Libera nos domine deus noster. **Oremus.** **O**ratio.

Audi nos deus salutaris no
ster, et per triumphum sancte
crucis, a cunctis nos defen
de periculis. Per Christum
nostrum. Amen. **Oratio**

lo suso dicho, vaya al altar adonde es-
ta el sanctissimo sacramento, y tome
la hostia consagrada, y vna forma en

la patena, y bueluase al enfermo, y descubra el cuerpo de nuestro Redēptor tomando lo en las manos con grā reuerencia, y vna patena debaxo, teniendo lumbre delante, y diga.

Hermano, veys aquí el cuerpo de nuestro redemptor y maestro Jesu Christo, a ueys de creer firmemēte, q̄ esta aquí en esta hostia tā poderoso y verdadero, como esta en el cielo. **Diga.** Si creo. Creeys así mismo, q̄ el sacerdote por peccador q̄ sea, diziendo aq̄llas palabras sacramentales, q̄ nuestro señor Jesu christo dixo el jueves de la cena, quando instituyo este sanctissimo sacramento: conuierte el pan en carne, y el vino en sangre d̄ nuestro señor Jesu christo. **R.** Si creo Creeys todo lo q̄ tiene y cree la sancta madre yglesia. **R.** Si creo. Pues conuiene q̄ perdoneys a todos los que os han injuriado. **R.** Si perdono. Y que demandeys perdón a los que vos aueys

De comunione infirmorum.

queys injuriado? **R.** Si demãdo. **Pu**
es hyziendo en vñros pechos dezi assi.
Señor mio Jesu christo, y no soy di-
gno^{da} que vos entreis en mi morada:
mas por vuestra sanctissima palabra
mis peccados serã perdonados, y mi
mi anima sera sana y salua. **E diga lo**
tres vezes. **E de luego el cuerpo de**
nuestro Redemptor. diziendo.

Corpus domini nostri Jesu Chri-
sti custodiat animam tuam, in vi-
tam æternam. Amen. **Y el sacristan**
de vna poca de agua al enfermo con el
caliz, y si por algun impedimento no
lo pudiere rescebir, adore lo, diziẽdo.:

Adoro te cuerpo de mi señoꝝ y salua-
dor Jesu Christo, y bendigo te: que
por la tu sancta cruz redemiste el mun-
do, señoꝝ salua la mi anima. **Y despu-**
es diga. v. Saluum fac seruum tuum.

R. Deus meus sperantem in te. **v.**

Domine exaudi orationem meam. R.
Et clamor meus ad te veniat. Ore-
mus.

Oratio.

De

Eus cui propriū est misereri semper et parcere, suscipe deprecatiōnem nostram, vt quem ⁱⁱⁱdelictorum cathena constringit, miseratio tue pietatis absoluat. Per christū dominum nostrum. Amen. *Y diga Nunc dimitis seruum tuum domine. et c. Y entre tanto que esto dize, puede poner el sacramento en la custodia, y tomalla en las manos, y diga.*

Hermano dad muchas gracias a dios por las mercedes que aueys rescibido de su diuina magestad, plega a su infinita misericordia de os dar aquella salud, que sabe que mas conuiene para la seguridad y saluacion de vuestra anima. Resta otro sacramento, que es la extrema vnction, si necessario os fuere, desde agora lo pedis ala sãcta madre yglesia: *Diga. Si pido. Y en la mesma orden que fue con el sanctissimo sacramento buelua ala yglesia. Y ponga la custodia sobre el altar, y buelua se al pueblo, y diga lo siguiente.:*

Dos los que aueys acom-
pañado este sanctissimo sa-
cramento, aueys ganado v-
na delas siete obras de mise-
ricordia corporales, que es
visitar los êfermos. Otro si, aueys ga-
nado muchas indulgencias y perdo-
nes, otorgados por los summos Pon-
tífices, los que aueys lleuado cãdelas
encendidas, o dieredes limosna para
la cera del sanctissimo sacramento los
ganays doblados. Para quemas dí-
gnamente los merezcaís ganar, mien-
tras el sanctissimo sacramento se po-
ne en su lugar acostumbra do, rezareis
tres vezes el Pater noster con el Ave
Maria.

El primero sera, por este êfermo
que venimos de visitar, que nuestro se-
ñor dios lo eche en aquellas partes: dō
de mas se sirua con el. na

El segundo sera, por los que estã en
peccado mortal, que nuestro señor di-
os, los saque dellos, y los trayga a esta
do

do de verdadera penitēcia. **E**l ter
cero sera, por las animas de Purgato
rio, y por vras mercedes y por mi, qñro
señor q nos ayūto en este sancto tēplo,
nos ayūte en su sancta gloria. Y enco
miēde les la limosna dela cera del san
ctissimo sacramento, y buelua se al al
tar, y muestre el sacramēto al pueblo,
para q lo adore, y buelua lo a su lugar.

(§) Ordo administrandi sacramē (§)
(§) tum Extreme vntionis. (§)

Arca hoc est notandū, q post
q infirmus cōmunicauerit,
non expectet sacerdos, q in
firmus sit tam in extremis,
q nullū intellectū habeat: imo meliūs
est, q infirmus intelligat, z moneatur
a sacerdote, vt mentem eleuet ad suū
creatorem, z q attentē z deuotē reci
piat sacramentū vntionis, quod est
maximē vtilitatis z deuotionis.

Etē est notandum, q hoc sacramen
tū, non potest ministrari infirmo, etia z
sacerdoti tempore interdicti, nisi in fir

De vntione infirmorum.

mus habeat ad hoc priuilegium, vel bullam, vel licentiam a iudice ponente interdictum: et tunc si hoc habuerit, deferat sacerdos sacramentum vntionis, cum solemnitate, ad demum infirmi, ac si non esset interdictum.

Item est notandum, quod hoc sacramentum est ministrandum doli capax, et sic illi qui habet habilitatem recipiendi sacramentum Eucharistiæ.

Item est notandum, quod si infirmus fuerit tam proximus morti, quod timeatur mori ante consummationem totius officij, tunc sacerdos, illico, absolute, et simpliciter, poterit ungere infirmum in locis infra signatis, dicendo in quolibet loco.

Per istam sanctam vntionem. &c.

Et postea, si interim non moriatur, perficiat psalmos et orationes et reliqua. Si autem tanto non timeatur mori, procedat sacerdos ad plenum per ordinem cum magna deuotione, prout sequitur.

Veniat sacerdos indutus superpellicio et stola, portans in manibus oleum sacra

sacratū infirmorum, ⁊ precedant ministri cum lumine, ⁊ cruce, ⁊ aqua benedicta. Ingressi autē domū, dūz fuerit prope infirmū, sacerdos dicat hāc aīam.

Pax huic domui ⁊ omnibus habitātibz in ea, pax ingredientibus ⁊ regredientibus in vitam eternam. Amen.

C Illuc aspargataquā bñedictā, dicēdo.

Asparges me dñe yssopo ⁊ munda bor, lauabis me, ⁊ superniue de alba bor. **R.** Misere mei deus, secū dū magnā misericordiā tuam. **R.** Gloria patri. **Ps.** Lauabis me. **R.** Osten

de nobis domine misericordiam tuā. **R.** Et salutare tuū da nobis. **R.** Domine exaudi. **R.** Et clamor me⁹ ad te veniat. **R.** Dominus vobiscū. **R.** Et cum spiritu tuo. **Oremus.** **O ratio.**

Audī nos domine sancte pater omnipotens æterne deus, ⁊ mittere digneris sanctum angelum tuum de cœlis, qui custodiat, foueat, protegat, visitet ⁊ defendat, omnes habitātes ⁊ conueniētes in hoc habitaculo.

De vncione infirmorum.

Per Christum. Oremus. *Oratio.*

Omnipotens æternedeb⁹, salus æterna credentiū, exaudi nos pro famulo tuo infirmo, pro quo miser cordie tuæ implozamus auxiliū, vt red dita sibi sanitate: gratiarum tibi in ec clesia tua referat actionem. *Oratio.*

Adesto domine supplicationib⁹ nostris, nē desit ab hoc famu lo tuo clementiæ tuæ longeva mise ratio, sanavulnera, ei usq; remitte pec cata, vt nullis iniquitatibus a te sepa ratus tibi domino deo semper valeat adhærere. Per christum dominuz.

E luego aderece el olio, y las es fio pas o algodones, que fueren me nes ter para las vnciones.

Item nota, q̄el olio ha de ser nre uo del año pzetente, y no del passado: porq̄ el clérigo que con olio viejo bap tizasse o vngiessse, seria si sp̄cnio. Y co mience el officio, en la forma siguiēte.

Absolutē incipit orationem sequentem. *Oratio.*

Omnipotens sempiterne deus, q̄
per beatum apostolum tuum Ja
cobū dixisti, infirmatur quis in vobis:
inducat præsbyteros ecclesie, ⁊ orent
pro eo, vngentes eū oleo sancto, in no
mine domini, ⁊ oratio fidei saluabit in
firmū, ⁊ alleuiabit eū dominus, ⁊ si in
peccatis sit: dimittentur ei, te suppli
ces exoramus, vt hic ^{hoc} famulus ^{us} tu
us ^{tuus} per misterium nostræ vncionis,
⁊ donum tue sanctæ pietatis, peccato
rum suorum veniam consequi, ⁊ ad vi
tam eternā peruenire mereatur. Per
christum dominum nostrum. Amen.

Añ. **O** ñe descende. *Psalm. david. 6.*

Domine ne in furore tuo argu
as me: neq̄ in ira tua corrip
as me. **M**iserere mei domi
ne quoniam infirmus sum: sa
na me domine quoniam cōturbata sunt
omnia ossa mea. **E**t anima mea tur
bata est valde: sed tu domine vsq̄quo.

Conuertere domine ⁊ eripe animā
meā: saluū me fac propter misericor

diam tuam. **Q**uoniam non est in morte qui memor sit tui: in inferno autem quis confitebitur tibi? **L**aboraui in gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum: lacrimis meis stratum meum rigabo. **T**urbatus est a furore oculus meus: inueteraui inter omnes inimicos meos. **D**iscedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam iam exaudiuit dominus vocem fletus mei, **E**xaudiuit dominus deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit. **E**rubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei: conuertantur et erubescant valde velociter. **G**loria patri. *zc. Psalmus david. xi*
Beatique quorum remissa sunt iniquitates: et quorum tecta sunt peccata. **B**eatus vir cui non imputauit dominus peccatum: nec est in spiritu eius dolus. **Q**uoniam tacui inueterauerunt ossa mea: dum clamarem tota die. **Q**uoniam die ac nocte grauata est super me manus tua: conuersus sum in erumna mea

mea: dum configitur spina. **O** elictus
meū cognitum tibi feci: et iniustitiam
meam non abscondi. **O** ixi cōfitebor
aduersum me iniustitiā meā domino:
et tu remisisti impietate peccati mei.

Pro hac orabit ad te omnis sanctus:
in tempore opportuno. **T**erūt amē
in diluuiō aquarum multarū: ad deū
non appropinabunt. **T**u es refugium
meū a tribulatione q̄ circūdedit me:
exultatio mea erue me a circūdātibus
me. **I**ntellecū tibi dabo: et instruā te
iūia hac qua gradieris: firmabo sup te
oculos meos. **N**olite fieri sicut equus
et mulus: q̄bus nō est intellectus. **I**n
chamo et freno maxillas eorū p̄stringe:
qui nō appropinquant ad te. **M**ulta fla
gella peccatoris: spantes autē in dñō
misericordia circūdābit. **T**ætami
ni in domino et exultate iusti: et gloria
mīnoēs recti corde. **G**loria. ps̄ 137.

O domine ne in furore tuo arguas
me: neq̄ in ira tua corripas me.
Quoniam sagittę tuę infiræ sunt mi-

hi: et confirmasti super me manū tuā.
Non est sanitas in carne mea a facie
 iræ tuæ: non est pax ossibus meis a fa-
 cie peccatorū meorum. **Q**uoniam ini-
 quitates meę supergressę sunt caput
 meū: et sicut onus graue grauatae sunt
 super me. **P**utruerūt et corruptę sunt
 cicatrices meę: a facie insipiētię meę.
Miser factus sum et curuatus sum vs-
 que in finem: tota die cōtristatus ingre-
 diebar. **Q**uoniam lumbi mei impleti
 sunt illusionibus: et non est sanitas in
 carne mea. **A**fflictus sum et humilia-
 tus sum nimis: rugiebā a gemitu cor-
 dis mei. **O**mine ante te omne deside-
 rium meum: et gemitus meus a te non
 est absconditus. **C**or meū conturba-
 tū est in me, dereliquit me virtus mea: et lu-
 men oculorū meorū et ipse non est me-
 cum. **A**mici mei et proximi mei: aduer-
 sum me appropinquauerūt et steterūt.
Et qui iuxta me erant de longe stete-
 rūt: et vim faciebant qui quærebant a-
 nimam meam. **E**t qui inquirebāt ma-
 la

la mihi locuti sunt vanitates: et dolos
tota die meditabantur. **E**go autem
tanquam surdus non audiebam: et sicut mu-
tus non aperiens os suum. **E**t factus sum
sicut homo non audiens: et non habens
in ore suo redargutiones. **Q**uoniam
in te domine speravi: tu exaudies me
domine deus meus. **Q**uia dixi nequa-
do supergaudeant mihi inimici mei: et
dum commouentur pedes mei super me
magna locuti sunt. **Q**uoniam ego in
flagella paratus sum: et dolor meus in
conspectu meo semper. **Q**uoniam ini-
quitatem meam annuntiabo: et cogita-
bo pro peccato meo. **I**nimici mei au-
tem mei viuunt, et confirmati sunt super
me: et multiplicati sunt qui oderunt me
iniquum. **Q**ui retribuunt mala pro bo-
nis detrahebant mihi: quoniam seque-
bar bonitatem. **N**e derelinquas me
domine deus meus: ne discesseris a me.
Intende in adiutorium meum: domi-
ne deus salutis mee. **G**loria patri, et
filio, et spiritui sancto. **Psalmus 50.**

Miserere mei deus: secundum magnā misericordiam tuam. **E**t secundum multitudinem miserationum tuarum: dele iniquitatem meā. **A**mplius laua me ab iniquitate mea: et peccato meo munda me. **Q**uoniam iniquitatem meā ego cognosco: et peccatum meum contra me est semper. **T**ibi soli peccaui et malum coram te feci: ut iustificeris in sermonibus tuis: et vincas cum iudicaris. **E**cce enim in iniquitatibus conceptus sum: et in peccatis concepit me mater mea. **E**cce enim veritatem dilexisti: incerta et occulta sapientie tuæ manifestasti mihi. **A**sparges me domine yssopo et mundabor: lauabis me et super niuem dealbabor. **A**uditui meo dabis gaudium et lætitiā: et exultabunt ossa humiliata. **A**uerte faciem tuā a peccatis meis: et omnes iniquitates meas dele. **C**or mundum crea in me deus: et spiritus rectus innoua in visceribus meis. **N**e propicias me a facie tua: et spiritus sanctum tuum ne auferas a me. **R**ed de

de mihi lætitiarū salutaris tuī: et spiritu
 principali confirma me. **D**ocebo ini-
 quos vias tuas: et impij ad te conuertē-
 tur. **L**ibera me de sanguinibus deus
 deus salutis meæ: et exultabit lingua
 mea iustitiarū tuarū. **D**omine labia mea
 aperies: et os meum annuntiabit lau-
 dem tuam. **Q**uoniam si voluisses sa-
 crificium dedissem: utique holocaustis
 non delectaberis. **S**acrificium deo
 spiritus contribulatus: cor contri-
 tum et humiliatum deus nō despicias.
Benigne fac domine in bona volun-
 tate tua sion: ut edificentur muri hie-
 rusalem. **T**unc acceptabis sacrificiū
 iustitiarū oblationes et holocausta: tunc
 imponent super altare tuum vitulos.
Gloria patri, et filio, et spiritui sancto.
Sicut erat in principio et nunc et sem-
 per et in secula seculorū. **psalm⁹ david. 101**
Domine exaudi orationem meā:
 et clamor me⁹ ad te veniat. **N**ō
 auertas faciem tuā a me: in quacūq;
 die tribuor inclina ad me aurem tuā.

In quacunq; die inuocauero te: velo-
 citer exaudi me. **Q**uia defecerūt sicut
 fumus dies mei: et ossa mea sicut cremi-
 um aruerunt. **P**ercussus sum vt fœnū
 et aruit cor meū: quia oblitus sum co-
 medere panem meū. **A** voce gemit⁹
 mei: adhesit os meū carni meę. **S**imi-
 lis factus sum pellicano solitudinis:
 factus sum sicut nicticorax in domici-
 lio. **V**igilauī: et factus sum sicut pas-
 ser solitari⁹ in tecto. **T**ota die expro-
 brabant mihi inimici mei: et qui lauda-
 bant me aduersum me iurabant. **Q**ui
 cinerem tanq̃s panem manducabam:
 et potū meum cum fletu miscebam. **A**-
 facie ire indignationis tuę: quia ele-
 uans allisisti me. **D**ies mei sicut um-
 bra declinauerūt: et ego sicut fœnum a-
 rui. **T**u autem domine in æternū per-
 manes: et memoria letuū in generatio-
 ne et generationem. **T**u exurgens do-
 mine misereberis sūo: quia tempus mi-
 serendi eius, quia venit tēpus. **Q**uo-
 niam placuerūt seruis tuis lapides e-
 ius

tus: et terræ eius miserebuntur. **E**t ti-
 mebunt gentes nomen tuum domine:
 et omnes reges terræ gloriā tuā. **Q**ui
 ædificauit dñs syon: et videbitur i glo-
 ria sua. **R**esperit in orationem humi-
 lium: et non spreuit preces eorū. **S**cri-
 batur hæc in generatione altera: et po-
 pul⁹ qui creabitur laudabit dominū.
Quia prosperit d̄ excelsō sancto suo:
 dñs de cœlo in terram asperit. **U**t au-
 diret gemitus compeditorum: vt sol-
 ueret filios interemptorū. **U**t annun-
 cient in sion nomen domini: et laudem
 eius in hierusalem. **I**n conueniēdo
 populos in vnū: et reges vt seruiāt do-
 mino. **R**espōdit ei in via virtutis sue:
 paucitatē dierū meorum nuncia mihi.
Ne reuoces me in dimidio dierū meo-
 rum: in generatione et generationē an-
 ni tui. **I**nitio tu domine terrā funda-
 sti: et opera manuum tuarū sunt cœli.
Ipsi peribunt tu autem permanes: et
 omnes sicut vestimentū veterascent.
Et sicut opertoriū mutabis eos et mu-
 ta

tabuntur: tu autem idem ipse es ⁊ anni tui non deficient. **F**ilij seruatorum tuorum habitabunt: ⁊ semen eorum in seculum dirigetur. **G**loria patri, ⁊ filio, ⁊ spiritui sancto. **Psalmus dauid. 129.**

De profundis clamaui ad te domine: domine exaudi vocem meam. **F**iant aures tue intendentes: in vocem deprecationis mee. **S**i iniquitates obseruaueris domine: domine quis sustinebit? **Q**uia apud te propitiatio est: ⁊ propter legem tuam sustinui te domine. **S**ustinuit anima mea in verbo eius: sperauit anima mea in domino. **A**c custodia matutina usque ad noctem: speret israel in domino. **Q**uia apud dominum misericordia ⁊ copiosa: apud eum redemptio. **E**t ipse redimet israel: ex omnibus iniquitatibus eius.

Gloria patri, ⁊ filio, ⁊ spiritui sancto. **S**icut erat in. **Psalmus dauid. 142.**

Domine exaudi orationem meam: auribus percipe obsecrationem meam, in veritate tua exaudi me in tua iusti

iustitia. **E**t non intres in iudicium cū
 seruo tuo: quia non iustificabitur in cō
 spectu tuo omnis viuens. **Q**uia per
 secutus est inimicus animam meā: hu
 miliavit in terra vitam meā. **Q**uollocauit me in obscuris sicut mortuos se
 culti: et anxiatus est sup me spūs meus: in
 me turbatū est cor meū. **Q**uoniam mor fui di
 erū antiquorū: meditat⁹ sum in oībus
 opibus tuis: et in factis manūū tuarū
 meditabar. **E**xpādi manus meas ad
 te: anima mea sicut terra sine aqua ti
 bi. **V**elociter exaudi me dñe: defecit
 spūs meus. **N**ō auertas faciē tuam a
 me: et similis ero descendētibz in la
 cū. **A**uditā fac mīhī mane misericor
 diā tuā: q̄ in te speraui. **N**otam fac
 mīhī viam in qua ambulem: quia ad
 te leuaui animā meā. **E**xripe me de
 inimicis meis dñe: ad te confugi doce
 me facere voluntatē tuam: quia deus
 meus es tu. **S**pīritus tuus bonus de
 ducet me in terram rectā: propter no
 mē tuum dñe viuificabis me in æqui
 tate

De vctione infirmorum.

tate tua. **A**duces de tribulatione animam meam: et in misericordia tua disperdes omnes inimicos meos. **E**t perdes omnes qui tribulant animam meam: quoniam ego seruus tuus sum. **G**loria patri, et filio, et spiritui sancto. **S**icut erat in principio et nunc et semper et in secula seculorum. Amen. **Una.** Domine descende, ut sanes filium meum priusquam moriatur, dicit ei Iesus. **V**ade, filius tuus vivit.

Es de notar, que acabados todos los siete psalmos, y el año postrero de ellos, el sacerdote ha de ungir al enfermo immediate, en todas las siete partes, diziendo a cada vna dellas. **P**er

istam sanctam vctionem. et c. ut sequitur. **P**rimamente, ponga el sacerdote el olio sancto al enfermo en los ojos in modum crucis, diziendo.

Per istam sanctam ✠ vctionem: et suam pijsissimam misericordiam: indulgeat tibi dominus quicquid peccasti per visum. **A**men.

Ey luego el sacerdote, alimpie el olio que assi puñere, en q̃lquiera de las siete partes al enfermo, cō las estopas o algodones, y las tales estopas o algodones, se pōgā en otro plato, para q̃ el ministro las lleue, y las queme en la pila del baptismo, y las funda alli.

Lo segundo, ponga el olio en los oydos, diziendo.

Er istam sanctam ✠ vntionez, z suam pijs̃simam misericordiā, indulgeat tibi dominus, quicquid peccasti per auditum. Amen.

Lo tercero, ponga el olio ē las narizes, diziendo.

Er istam sanctam ✠ vntionez, z suam pijs̃simam misericordiā, indulgeat tibi dominus, quicquid peccasti per odoratum. Amen.

Lo quarto, ponga el olio en la boca, diziendo.

Er istam sanctam ✠ vntionez, z suam pijs̃simam misericordiā, indulgeat tibi dominus, quicquid pec

De vñctione infirmorum.

casti p gustū. Amen. ¶ Lo quito, ponga el olio en las palmas de las manos. Y si fuere sacerdote, ha se de vngir en cima de las manos, y no las palmas, que estan vngidas. Y si fuere pōtifice, no se vngen las palmas, ni encima de las manos, porque ya estan vngidas. Sino ha se de vngir en los braços. E quando a alguno le faltare alguna mano o pie, ha se de vngir en el lugar mas propiū, ala tal mano o pie, diziēdo.

Per istam sanctam ✠ vñctionez, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi dominus quicquid peccasti per tactum. Amen.

¶ Lo sexto, ponga el olio al hombre en los lomos, y ala muger en el ombligo, diziendo.

Per istam sanctam ✠ vñctionez, et suam piissimam misericordiam, indulgeat tibi dominus, quicquid peccasti per ardorem libidinis. Amen.

¶ Lo septimo, ponga el olio en los pies, en la parte de encima, diziendo.

Per

Per istam sanctam ✠ vncionē,
 ⁊ suam pijsimam misericordiā,
 indulgeat tibi dominus, quicquid pe-
 casti per incesum pedum. Amen.

Es de notar, q̄ si algū enfermo aca-
 eciere morir, mientras le estā vngen-
 do, no se hade proceder adelāte: sino
 luego diga el sacerdote que le vngere
 vn R̄spōso por los diffunctos con su
 verso ⁊ su oracion. Alcabadās todas
 las siete vnciones, dira el sacerdote
 lo siguiente. ✠. Dominus vobiscum.

Notab.

✠. Et cum spū tuo. Orem⁹. Oratio.

Per istā sanctā vncionē, ⁊ bñ
 ✠ ictionē, mūdētur ab om-
 ni forde ⁊ cōtagione pcti, ⁊
 scti ✠ ficētur man⁹ tue, ⁊ os
 corq̄ ⁊ tact⁹, odoratus, visus, audit⁹,
 ⁊ gustus, ⁊ totius corpis ⁊ anime tue
 act⁹, vt idoneus efficiaris ad inuocā-
 dū christi nomen, reddat tibi dñs leti-
 tiam salutaris sui, ⁊ spūitu p̄cipali
 confirmet te, spūitum sanctum inno-
 uet in visceribus tuis, ⁊ nō auferat il-

De vñctione infirmorum.

lū a te, sed bñdictio dei ✠ p̄ris oipotē
tis, et si ✠ lū, et spūs ✠ sc̄i, descēdat su
per te, et defluat in extremā totius cor
poris partem, descendat virtusq; re
pleat, atq; circūdet, ac semper sit te
cum. Amen.

Incipit letania.

Kyrīeleyson. Chriſtcelei
son. kyrieleyſon. Chri
ſte audi nos. **P**ater d̄ coe
lis de⁹. **M**iſerere ei. **F**i
li redēptor mūdi de⁹. **M**i
ſerere ei. **S**piritus ſancte deus. **M**i
ſerere ei. **S**ancta trinitas vnus de⁹.
Miſerere ei.

Sancta maria. **O**ra pro eo.
Sancta dei genitrix. **O**ra pro eo.
Sancta virgo virginū. **O**ra pro eo.
Sanctemichael. **O**ra.
Omnēs ſancti āgeli et archāgeli dei.
Orate pro eo.

Sancte iohannes baptiſta. **O**ra.
Omnēs ſancti patriarche et prophe
te. **O**rate pro eo.

San

ante petre.

ora pro eo.

ante paule.

ora pro eo.

ante andrea.

ora pro eo.

ante iacobe.

ora pro eo.

ante iohannes.

ora pro eo.

omnes sancti apostoli, et euāgelistæ.

Orate pro eo.

ēs scti discipuli dñi. orate pro eo.

ēs sancti innocētes. orate pro eo.

ante stephane.

ora pro eo.

ante laurenti.

ora pro eo.

ante vincenti.

ora pro eo.

omnes scti martyres. orate pro eo.

ante siluester.

ora pro eo.

ēs scti pōtīfices et p̄fessores. orate

ctā maria magdalena. ora pro eo.

sancta anna.

ora pro eo.

omnes sctē virgines et viduæ. orate.

omnes sancti et sanctæ dei. orate.

propitiū esto. Misere ei domine.

ab omni malo. Libera eū domine.

a morte ppetua. libera eū dñe.

per annūciationem tuam. libera.

per passionem tuam. libera.

De vntione infirmorum.

Per mortem tuam. libera.
Per gloriosam resurrectionem tuā. lib.
Per admirabilem ascensionem tuam. lib.
Per gratiam sancti spiritus paclet. libera
Per intercessionem omnium sanctorum. libe.
In die iudicii. libera.
Ueccatores. **R**erogamus audi nos.
Ut iracundiam tuam flagella ab eo amoveas. **R**erogamus audi nos.
Ut spiritus eius a loco angustiae liberet. **R**erogamus audi nos.
Ut eum in congregatione virorum aeternis gaudiis foueri iubeas. **R**eroga.
Ut eum a mortifero vastatore defendere digneris. **R**erogamus audi.
Fili dei. **R**ero. **F**ili dei. **R**eroga.
Fili dei. **R**eroga. **A**gnus dei qui tollis peccata mundi. Misereere ei domine.
Agnus dei qui tollis peccata mundi.
Exaudi eum domine. **A**gnus dei qui tollis peccata mundi. Dona ei pacem.
O hie audi nos. **K**yrie eleison. **O** hie
Ste elcison. **K**yrie eleison. **P**ater noster.
R. Et ne nos. **R**. Sed libera.

Sal

Saluum fac seruum ^{an} tuum. ^{an} *R.* De
 us meus sperantes in te. *R.* Adste et
 dñe auxiliū de sancto. *R.* Et de siō tue
 re eum. ^{an} *R.* Libera eum ^{an} deus isra-
 el. *R.* Ex omnibus tribulationibus e-
 ius. *R.* Dñe exaudi orationē meā. *R.*
 Et clamor meus. *R.* Domin⁹ vobiscū.
R. Et cū spiritu tuo. *Orem⁹.* *O ratio.*

Omnīps sempiternus deus, qui in
 nomine vniuersi filij sui misit
 spūm sanctū secundum promissionem
 suam discipulis suis, effundat super te
 pacetū septiformē de cœlis, repleat
 te spiritu consilij ⁊ fortitudinis, spū in-
 tellectus ⁊ sapientiæ qui excoquat o-
 mnem rubiginē peccatorum, vt nullis
 tā iniquitatis confundaris erroribus,
 sed inducat in omnem sicut idem pro-
 misit filius veritatē, custodiatq; a to-
 tius nequitie prauitate, ⁊ mundanæ
 conuersationis seu carnalis immundi-
 cię contagione, ac impuræ mentis affe-
 ctu, ⁊ ab omnium inimicorum visibili-
 um ⁊ inuisibilium infestationibus,

De vñctione infirmorum.

vel incurſu liberet, perducaturq; ad gratiã & gloriã regni ſui, cuius honor & virtus & impiũ pmanet in ſc̃la ſc̃loꝝ. *A.*

*D*ominus Ieſus chriſtus apud te ſit, vt te defendat. *Amen.* Intra te ſit, vt te reficiat. *Amen.* Circate ſit, vt te cõſeruet. *Amen.* Ante te ſit, vt te deducat. *Amen.*

*D*ene *✠* dicat te pater deus. *Amen.* Sanet te dei *✠* filius. *Amen.* Illuminet te ſpiritus *✠* ſanctus. *Amen.* Corpus tuum cuſtodiat. *Amen.* Animam tuam ſaluet. *Amen.* Cor tuum irradiet. *Amen.* Senſum tuum cuſtodiat. *Amen.* Et ad vitam perducatur æternã. *Amen.* *Benedictio*

A Benedictio dei pa *✠* tris om̃ipotētis, & fi *✠* lis, & ſpiritus *✠* ſancti deſcendat ſuper te, & ad vitam perducatur æternam. *Amen.*

*A*cabado todo lo ſuſo dicho, preguntara el ſacerdote al enfermo, ſi eſtũmere en diſpoſicion que pueda hablar, & ſi no a los circunſtantes, ſi tie
ne

ne bulla, y si la tuuiere, absoluerle ha en la forma siguiente, y si no la tuuiere, absoluerle ha en la forma, que adelante desta se sigue.

Absolució plenaria, pa qualquiera enfermo q tuuiere bulla o privilegio.

Jos todo poderoso te perdono todos tus peccados, y te lleue ala gloria de parayso y vida perdurable. Amen. E yo por auctoridad de nuestro señor Je su christo, y de los bienauenturados apostoles sant Pedro y sant Pablo, y por auctoridad de la sancta madre yglesia de Roma, y por el poderio y gracia a ti fecho y ami encómendado por nuestro señor el padre sancto, te absoluo de toda sentencia de excómunio mayor o menor, si en ellas caiste, en qual quier manera. Y yo te rescibo a los sanctos sacramentos de la sancta madre yglesia, y a la cômunion de los fieles christianos. In nomine pa tris, et filij, et spiritus sancti. Amen.

De unctione infirmorum.

Y otra vez por auctoridad de nuestro
señor Jesu christo, y de los bien auen-
turados apostoles sant Pedro y sant
Pablo. E por la auctoridad sobre di-
cha dela sancta madre yglesia de Ro-
ma. Y por la especial gracia otifecha:
por nuestro señor el padre sancto, te ab-
sueluo a culpa y a pena, delas penas d
purgatorio a ti devidas, por las culpas
y offensas que tu has hecho y cometi-
do ptra dios, y cōtra tus primos, y cō-
tra a ti mismo, y d todos los tus pcdos
que tu has confessado y has contrici-
on, y de los olvidados. Yo te absueluo
y te torno en a quel estado de innocen-
cia en que tu eras quando fuiste bapti-
zado, segun que el dicho señor Papa
lo otorga assi te sea otorgado. Amen.
In nomine pa **✠** tris, **✠** fi **✠** lii, **✠** spiri-
tus **✠** sancti. Amen. E si por ventura
por la misericordia de dios desta dole-
cia escapares: reseruo te la gracia pa-
ra en el verdadero articulo d la muerte.

**¶ Si enfermo no tuviere bulla ni pri-
ui**

uilegio, ba se de absolver en la forma si-
guiente. Absolutio.

O Jos todo poderoso te perdone
todos tus peccados, y te lleue a
la gloria de parayso, y vida perdura-
ble. Amen. Y yo por la auctoridad de
dios todo poderoso, y de los bienauē-
turados apostoles sant Pedro y sant
Pablo, y de los summos pontifices, ē
quanto puedo, y deuo, te absueluo de
toda y qualquier sentençia de excom-
munion mayor o menor, ab homine, o
a iure posita, y de las otras censuras y
penas, en que por qualquier causa a-
yas incurrido, aunque la absolucion d
lla sea reservada a la sancta sede apo-
stolica, y reconcilio te a la participaci-
on de los sanctos sacramentos, y a la
uniō d los fieles christianos. El simi-
mo te absueluo: d todos tus peccados
crimines y excessos, aunque seā tales
q ala dicha sancta sede apostolica sea
reservada la absolucion dellos, los me-
ritos de la passion de nuestro Señor
Jesu

Jesu christo, sean en remission de tus peccados. In nomine pa^{tr}is, ⁊ fi^{li}i, ⁊ spiritus ^{san}cti. Amen.

Ey diga luego el sacerdote al enfermo, si en tal disposicion estuviere, que tenga iuyzio entendimiento.

Ermano alabad al señor, y dadle muchas gracias de coraçon, que os ha traydo a tal estado y tiempo que como fiel christiano, aueys recebido los sanctos sacramentos ordenados por el mesmo dios, para saluacion de las animas, y para mayor amparo de las cautelosas assechanças, y tentaciones del demonio nuestro aduersario, que no os pueda impedir el camino para yr a gozar de dios, y para mayor cõfusiõ del mesmo demonio, con mucho animo y voluntad, responde a las preguntas que os hiziere, las quales segun sant Aluiseimo, quien con la boca las confessare y con el coraçõ las creyere, no aura dubda en su saluacion. Creeys todo lo que es

fee

fee catholica de Jesu christo, como lo
 tiene y cree la sancta madre yglesia a
 lumbrada por el spiritu sancto? **R.** Si
 creo. **C.** Bozays os de mouir en esta
 sancta fee catholica de Jesu christo?
R. Si gozo. **C.** Y si por vñtura, lo que
 dios no quiera, por tentacion del de-
 monio, o por enagenamiento del entē-
 dimiento, desta sancta fee catholica
 os desuiaredes, o dubdaredes, prote-
 stays desde agora para entōces, y des-
 de entonces para agora, que en tal ca-
 so no dayes cōsentimiento, sino q̄ muy
 firme y alegremēte, q̄reis buir, y mo-
 rir, en la sancta fee catholica? **R.** Si
 protesto. **C.** Conoceys que aueys of-
 fendido a dios, de quien aueys resce-
 bido tantos bienes? **R.** Si conozco.
C. Arrepentis os de buē coraçon de
 vuestros peccados? **R.** Si arrepieito.
C. Pedis a dios, que por su infinita mi-
 sericordia, os los perdone? **R.** Si pi-
 do. **C.** Proponeys de os guardar de
 aqui adelante, de toda offensa y pec-
 cado

De vnctione infirmorum.

cado mortal? **R.** Si ppōgo. ¶ Sup-
plicays a dios que os de tal gracia,
para que en tan sancto y buen proposi-
to pseuereys, hasta el ultimo puncto,
q̄ desta vida partieredes? **R.** Si sup-
plico. ¶ Creeys, que por los meri-
tos dela passion de nuestro redemp-
tor Jesu christo, y no solo por los vne-
stros, aneys de yr a la gloria? **R.** Si
creo. ¶ Pues hermano, si el dmonio
os truxere algun mal pensam̄to, pa-
ra hazeros venir en desesperaciō, po-
nelde luego delante, los meritos dela
passion de Jesu christo, el qual es sa-
lud, y vida, y resurrectiō nuestra, por
el qual somos libres y saluos, y tened
mucha esperanca en su infinita mise-
ricordia, que soys de los escogidos, q̄
han de gozar del para siempre.

Y echale la bendicion, diziēdo.

Bendiciō del padre, y el amor
del hijo, y la gracia del spiritu s̄a-
cto, sea siempre con vos. Amen.

Ordo ad sepeliendos mortuos.

No

Letra congrua, et facto signo
campanarū, præbyter sup
pelicio indutus et stola, et om
nes clerici, processionaliter
et cum silentio incedentes: sequuntur
crucem prægiam, ferentes secum aquā
benedictam et librum. Et ante ostium
defuncti, commendant corpus in lec
tica iam positum, incipiente succento
re, et alij simul prosequētes Responsus.

Memento mei

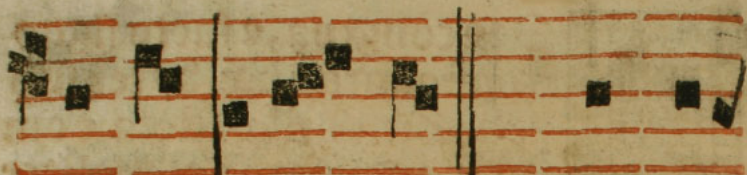
Deus, quia ventus est vi-

tame a. **ps** Me respiciet me-

visus

Officium mortuorum.

vi sus homi nis. ¶ Depro

fun dis clamaui ad te

domi ne: domine exau

di vocem me

am ps Me caspi ciet. Kyrie ele
yson

ysen. Christeeleyson. kyrie.

eleyson.

Pater noster. *R.* Et ne nos inducas
tentationem. *R.* Sed libera nos a ma
lo. *R.* A porta inferi. *R.* Erue domine
animam eius. *R.* Dominus vobiscum.
R. Et cum spū tuo. Oremus. *O ratio.*

Ibī domine cōmendamus ani
mam famulī tui, vt defunctus
a seculo tibi vivat, et quæ per
fragilitatem mundanę cōversationis
peccata commissit: tu venia misericor
dissime pietatis tuę absterge. Per
Christum dominum nostrum. Amen.

*¶ Et statim duo clerici inci
piunt letaniam, forma
sequenti.*

 yree le y

 son. Chreeleyson. Kyri

 e le yson. Pa ter

 de coelis deus Ad

 fere re e t.

Ali redemptor mūdi deus. Misere
re ei. **M**ic reiterantur. Kyrieleyson.

Spiritus sancte deus. Misere re ei.
kyrieleeison. **S**ancta trinitas vnus
deus. Misere re ei. Kyrieleeison.

Qu
dicitur. **S**ancta trinitas. **S**ancta
maria. omnes circumstantes flect-
tunt genua, exceptis duobus cantoribus
et sacerdote, qui facit officium. **Y**
acabado el verso **S**ancta maria. le-
uantar se hā todos y yran en procesion
con cātādo, y prosiguiendo la letania
y si fuere hōbre dezir seā tres respon-
sos, hasta llegar ala yglesia, y si fuere
muger, dēzir seā dos, é la forma siguiēte.

Qila zaru m

re sus ci ta sti a monumen

m 2 to

Officium mortuorum.

to feti dum. **ps** Tu

e is domine dona requiem

z locum indul gen

ti **æ**. Qui vêtur⁹ es

iudi care viues z mor
tuos

tu os, et seculum per

ignem. *ps* Tu es. kyrieleyson.

son. Christeeleyson. kyrieleyson.

*P*ater noster. *R.* Et ne nos inducas
in tentationem. *R.* Sed libera nos a
malo. *R.* In memoria æterna erit iu-
stus. *R.* Ab auditione mala non ti-
mebit. *R.* Dominus vobiscum. *R.*
Et cum spiritu tuo. Oremus.

Pro masculo oratio.

*I*ncline de mine aurē tuas ad pre-
ces nostras, quibus misericordiā
in 3 tuam

Officium mortuorum.

tuam supplices deprecamur, vt animā
famuli tui. **M** quaz de hoc ſæculo mi
grare iuſſiſti, in pacis ac lucis regio
ne conſtituas, ⁊ ſanctorum tuorum iu
beas eſſe conſortem. Per Chriſtum
Dominum noſtrum, Amen.

Pro fœmina oratio.

Quæſumus domine pro tua pieta
te: miſerere animæ famule tue, ⁊
a contagijs mortalitatis erutā in eter
næ ſaluationis partem reſtitue. Per
Chriſtum dominum noſtrum, Amen.

**Alqui ſe reiteran los kyri
os y letania. R.**

Peccāte me quo tidie ⁊ nō me

pe niten te timor mortis con

tur

turbat me. **ps** Quia in infer no

nulla est redēptio, mise rere

me i deus ⁊ saluame. **⁊** Deus

in nomie tuo saluum me fac, ⁊

in misericordia tua libera me. Quia

m 4 ky

kyrieleyso. Chreeleiso. kyrieleyso.
Pater noster. *R.* Et ne nos inducas.
R. Sed libera nos. *R.* Ne traddas
bestijs animam confitentem tibi. *R.*
Et animam pauperis tui ne obliuiscaris
in finem. *R.* Dominus vobiscum.
R. Et cum spiritu tuo. *Oremus.*

Pro masculo Oratio.

Absolve quæsumus domine ani-
ma famuli tui ab omni vinculo
delictorum, vt in resurrectionis glo-
ria inter sanctos et electos tuos resus-
citus respiret. Per Christum domi-
num nostrum. Amen.

Pro foemina Oratio.

Inueniat quæsumus domine, ani-
ma famulae tuae, lucis æternæ cō-
fortium, cuius perpetuæ gratiæ conse-
quuta est sacramentum. Per Xpm.

Qui se romanare iterar los

Kyrios, y la letania. R.

Equiem æ ter nam

dona eis dñe. Et lux ppetua

lu ceatez. *ps* Anima eius in

bonis dñmoret, ⁊ semē eius hereditet

terrā. Et lux ppetua. Kyrieleyson

Chri

Officium mortuorum.

Chreeleyson. kyrieleyson.

Pater noster. **R.** Et ne nos inducas
in tentationem. **R.** Sed libera nos a
malo. **R.** Requiem eternam dona ei
domine. **R.** Et lux perpetua luceat ei.
R. Dominus vobiscum. **R.** Et cum
spiritu tuo. Oremus.

Pro masculino Oratio.

O Quæsumus domine, vt animã
famulitui, quam de huius sæcu
li eduxisti laborioso certamine, sancto
rũ tuorũ cœtũ: tribuas esse consortẽ.
Per christum dominũ nostrũ. Amen.

**Qui se reciterant los Ky
rios y letania.**

In ingressu Ecclesie, dicatur: R.

Abue nite sancti de

i Occu rrite ange

li domi ni suscipiētes

animā ei⁹. **ps** Offerētes eaz in con

spectu al tisti mi. **✠.**

Suscipiat eam

christus
qui

Kyrie eleison. Xp̄eeleisō. kyrie eleisō.
 Paternoster. *℞.* Et nē nos inducas.
℞. Sed libera nos. *℞.* Credo uidere
 bona domini. *℞.* In terra uiuentiu.
℞. Dominus uobiscum. *℞.* Et cū spī
 rītu tuo. *℞.* *Pro masculis oratio.*
Inclina dñe aurē tuā. ut sup. fol. 91.
Pro femina oratio. *Q*uesumus do
 mine, videbis in eodem folio. 91.
Si fuere persona de calidad,
dezir se este Responso.

Ibera me do mine

de mor te eter na in

die illa tremenda. *ps.*

Quando coe li mouendi sūt et terra.

ps Dñe ve ne ris iudi ca re
seccu

see culuz pignē. **✠** Dies illa

di es i re calamitatis z

mise ri æ dies magna z ama

ra valde. **ps** Quādo, kyrieleyso.

Christeeleyson, kyrie le yson.
Dater noster. **✠** Et ne nos. **✠** Sed
 libe

liberanos. ✠. Requiem eternam. &c.
✠. Dominus vobiscum. R. Et cum spi-
ritu tuo, Oremus.

Oratio.

Non intres in iudiciū cum ser-
uo tuo domine, quoniā nul-
lus apud te iustificabitur ho-
mo, nisi per te omnium pecca-
torum tribuatur remissio, nō ergo eū
q̄sumus tua iudicialis sententia præ-
mat: quem tibi vera supplicatio fidei
christianę commendat: sed gratia tua
illi succurrente mereatur euadere iudi-
cium ultionis, qui dum viueret insigni-
tus est signaculo sanctę trinitatis.
Per eum qui venturus est. &c.

Oratio.

Ale q̄sumus dñe cum seruo tuo
defuncto misericordiam, vt fac-
torum suorum in pœnis non recipiat
vicem, qui tuā in votis tenuit volunta-
tem, vt sicut hic eum vera fides iunxit
fidelium turmis, ita eum illic tua mi-
seratio societ angelicis choris. Per eū
qui venturus est iudicare viuos & mor-
tuos & seculum per ignem. Amen.

Officium mortuorum.

EY luego se dira el antiphona. **Ego sum.** con todo lo de mas, que se sigue, hasta auer reiterado el antiphona. **Ego sum.** Y acabado se dira el. **R. Me recorderis.** con sus Kyrios. Y acabado el dicho. **R.** prosiga el sacerdote todo lo que se sigue.

Despues de dicha la Oracion, si fuere hora competente, dezir se ha una vigilia, y missa en la forma que adelante se porna. Y si no fuere hora competente, prosiga se el officio en la forma siguiēte. El sacerdote q̄ hiziere el officio encomience cātādo esta **ñña.**

Y los cantores encomiencen cātando el canticum d
Bñs dñs deus israel. Zachariæ prophete. Luc. ij.

Ego sum.

Bñdict⁹ dñs deus israel quia visitauit

tauit ⁊ fecit redēptionē plebis suæ.
Et erexit cornu salutis nobis: i domo
 dauid pueri sui. **S**icut locut⁹ est p os
 sanctorū: qui a sæculo sunt propheta
 rum. **S**alutē ex inimicis nostris: ⁊ de
 manu omnīū qui oderunt nos. **A**d fa
 ciendā misericordiā cū patribus nr̄is:
 ⁊ memorari testamēti sui sancti. **I**us
 iurādū quod iurauit ad abrahā patrē
 nostrū: daturū se nobis. **U**t sine tīmo
 re de manu inimicorū nostrorū libera
 ti: seruāmus illi. **I**n sanctitate ⁊ iu
 stitia corā ipso: omnibus diebus nr̄is.
Et tu puer propheta altissimi voca
 beris: præibis enim ante faciē dñi pa
 rare vias eius. **A**d dādā scientias sa
 lutis plebi eius: in remissionē pctōrū
 eorū. **P**er viscera misericordiæ dei nr̄i:
 in quibus visitauit nos oriens ex alto.
Illuminare his qui in tenebris ⁊ in

Officium mortuorum.

umbra mortis sedēt: ad dirigendos pe-
des nostros in viā pacis. **R**equiē a-
ternam dona eis dñe. **E**t lux. *Alia.*

Ego sum resurrectio et vita, qui

credit in me, etiā si mortu⁹ fuerit

viuet et omnis qui viuit et credit in

me nō mori etur in eternum.

*Interi, dñ sup dicit⁹ ps et alia cōtinentur,
ps byter q̄ facit officiū, dicat sequentē
orōnē*

orōnē iūctio, z sine salutiōe. *V.* Ad
 lutorū nr̄zi noīe dñi. *R.* Qui fecit cœ
 lum z terrā. *V.* Sit nomē dñi bñdictuz
R. Ex hoc nunc z vsq̄. *Orem⁹. Orō.*

O Deus qui fundasti terrā, z forma
 sti cœlos, qui loca sideribus sta
 tuta fixisti, qui captiuuz mortis laq̄o,
 hominē lauacri ablutione repasti, qui
 sepultos Abrahā, Isaac, z Jacob, in
 spelunca duplici, libro vitæ, atq̄ toti
 us gloriæ, principes annotasti, bene
 dicendos, ita bene dicere digne
 ris, hunc tumulum famuli tui, vt hic
 eum, requiescere facias, z in sinibus
 Abrahę, Isaac, z Jacob, collocare di
 gneris. Qui dominum nostrum Iesuz
 Christum filium tuum, deuictis laque
 is infernorum, credentium in se resur
 gere, z suorum membra iussisti resusci
 tare. Respice quesumus domine, su
 per hanc fabricam sepulture, descen
 dat hic, spiritus sanctus tuus: bñe
 dicendo benedicat, sancti ficando
 sanctificet, vt te iubente, sit ei in hoc

loco quieta dormitio, et in tempore iudicii tui, cum sanctis omnibus, vera resurrectio. Prestante misericordia tua deus. Qui cum patre, et spiritu sancto vivis et regnas in secula seculorum. Amen.

Hic aspergatur aqua benedicta, Et dicat sacerdos.

Benedictio dei patris omnipotentis, et filii, et spiritus sancti, descendat et maneat super hanc fabricam sepulture. Amen. **Hic ponatur corpus in sepulchro. Et sacerdos accipiat modicum de terra, et dicat.:**

Quæ de terra est, o terra loquitur, qui de cælo venit, super omnes est. In nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen.

Et mittat terram super corpus, et aquam benedictam. Y acabado todo lo suso dicho, los cantores y clérigos. que dixeren el cantico de Benedictus dñs. Recitaran el Antiphona Ego sum. Y acabada, el sacerdote q̄ hiziere el officio, dicat absolute. Dñr. v. Et

ne nos inducas. *R.* Sed libera nos.
 A porta inferi. *R.* Erue dñe aia mei
Dñs vobiscū. R. Et. Orem⁹. Oratio

Ibi dñe commendamus a-
 nimam famuli tui, vt defunc-
 tus seculo tibi viuat, ⁊ quæ p
 fragilitatē mundanę conuersationis
 peccata cōmissit, tu venia misericor-
 diſsimæ pietatis tuę absterge. Per do-
 minum nostrū. *R. Dñs vobiscum. R.*
Et cum spiritu tuo. R. Requiescāt in
pace. R. Amē. Dicat sacerdos. Pr
n̄r. Y dicho el Pr n̄r, diralo siguiente.

Merced pidamos a nuestro señor
 Jesu ch̄sto, por el anima de aq̄-
 ste defuncto, cuyo cuerpo de presen-
 te es sepultado, si biuiendo en este mū-
 do, hizo, o dixo, porq̄ mereciēse estar
 en pena: que plega a el de la sacar de-
 lla, y la llevar con sus sanctos, en su san-
 cta gloria, y en su memoria, y de todas
 las animas de purgatorio. *Pater no-*
ster. Y luego dira el sacerdote, y mini-
stros este. R. Requiez æternam dona

etis domine. **ps.** Et lux perpetua luceat eis. **v.** Anima eorum in bonis demorentur, et semine eorum hereditet terram. **ps.** Et lux perpetua luceat eis. **kyrieleyson. Chreeleyson. Kyrieleyson. Pater noster. v.** Et ne nos inducas. **r.** Sed libera nos a malo. **v.** In memoria eterna erunt iusti. **r.** Et in auditione mala non timebunt. **v.** Dominus vobiscum. **r.** Et cum spiritu tuo. **Oremus.**

Oratio.

Idelium deus omnium conditor et redemptor, animarum famulorum famularumque tuarum remissionem cunctorum tribue peccatorum, ut indulgentiam quam semper optauerunt: pijs supplicationibus consequantur. Qui vivis et regnas deus per omnia secula seculorum. **r.** Amen. **v.** Dominus vobiscum. **r.** Et cum spiritu tuo. **v.** Requiescant in pace. **r.** Amen. **Pater noster.**

Incipit inuitatorium, in vigilia defunctorum. r.

R e

Regem cui omnia viuūt. **ps.**

Venite a do remus.

ps

Venite exultem⁹ domino,

iubilemus de o salutari nostro

procuram⁹ faciem eius in p̄fessione,

Officium mortuorum.

z ipsalmz iubilem⁹ ei. **Ps** Regē

cui omnia. **O** uonā deus magn⁹

dominus z rex magnus super omnes

deos, quonā nō repellet dñs plebes

suam, qm̄ in manu eius sūt oēs fines
terrę

terre & altitudines montium ipse respicit. P.

Venite adoremus. Quonia ipse

est mare & ipse fecit illud & aridam

fundauerunt manus eius, venite adore-

mus, & procidamus ante deum plo-
remus

rem⁹ coram domino qui fecit nos, quia

ipse est domin⁹ deus noster, nos au

tem populus eius ⁊ oves

pascuæ eius. *ps.* Regē cui omnia.

*H*odie si vocē eius audieritis, nolite
obdu

obdurare corda vestra sicut in exa

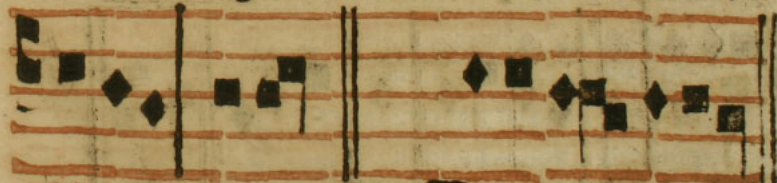
cerbatione secundū diem tētatio

nis in deserto ubi tentauerūt me pa

tres vestri probauerūt ⁊ viderunt

opera mea. *ps.* Venite adorem⁹.

Qua

Quadragesima annis proximis fulge

nerationi huic, ⁊ dixi semper hi

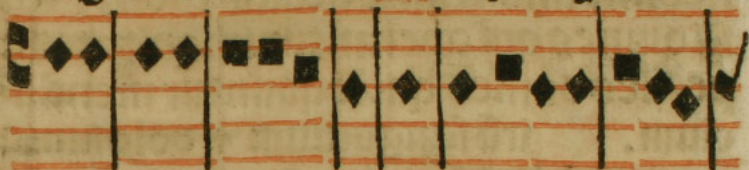
errāt corde, ipsi nō nō cognouerūt

vias meas, quibus iuravi in ira

mea: sicut iuravi in iram meam. **ps.**
Re

Regem cui omnia. **R**equiẽ eternam

dona eis domine ⁊ lux ppetua luceat

eis. **p̃.** Vẽite adorem⁹. Regem cui.

Aln. Di rige. **p̃s.** Verba mea.

Psalmus David. 5.

Verba mea auribus percipe
domine: intellige clamorem
meum. **I**ntende voci oratio
nis meæ: rex meus ⁊ deus me

us. **Q**uoniam ad te orabo domine:
mane

mane exaudies vocē meam. **M**ane a
 stabo tibi ⁊ videbo: quoniam non de-
 us volens iniquitatē tu es. **N**eque ha-
 bitabit iuxta te malignus: neque pma-
 nebunt iniusti ante oculos tuos. **O**di
 sti omnes qui operantur iniquitatem:
 perdes omnes qui loquuntur menda-
 cium. **T**irū sanguinum ⁊ dolosum a-
 bominabitur dominus: ego autem in
 multitudine misericordiæ tuæ. **I**n-
 troibo in domum tuam: adorabo ad tē-
 plum sanctum tuum in timore tuo. **D**o-
 mine deduc me in iustitia tua propter
 inimicos meos: dirige in cōspectu tuo
 viam meam. **Q**uoniam non est in ore
 eorum veritas: cor eorum vanum est.
Sepulchrum patens est guttur eorū,
 linguis suis dolose agebant: iudica il-
 los deus. **D**ecidāta cogitationibus
 suis, secundum multitudinem impie-
 tatum eorum expelle eos: quoniam ir-
 ritauerunt te domine. **E**t lætentur
 omnes qui sperant in te: in eternum e-
 xultabunt ⁊ habitabis in eis. **E**t glo-
 ria

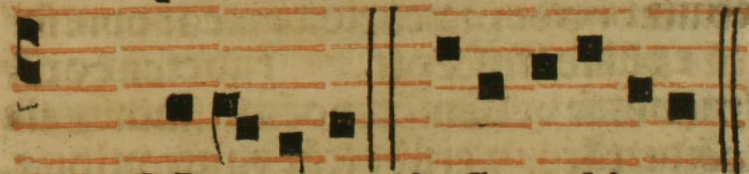
riabuntur in te omnes qui diligunt no-
men tuum: quoniam tu benedices ius-
to. **O**mine vt scuto bonæ volunta-
tis tuę: coronasti nos. **R**equiē eter-
nam dona eis dñe. **E**t lux. *Ant.*

Di rigedomie deus meus

in cōspectu tuo vi am meam.

Ant. **C**ōuertere. Dñe ne in furore.

Psalmus dauid. 6.

Omine ne in furore tuo arguas
me: neq; in ira tua corripias me.
Miserere mei dñe quoniam infirmus
sum: sana me dñe quoniam cōturbata
sunt

sunt ossa mea. Et anima mea turbata est valde: sed tu domine usquequo.

Conuertere domine et eripe animam meam: saluum me fac propter misericordiam tuam. Quoniam non est in

morte: qui memor sit tui: in inferno autem quis profitebitur tibi? **T**aborauit

gemitu meo, lauabo per singulas noctes lectum meum: lachrimis meis stratum meum rigabo.

Turbatus est a furore oculus meus: inueteraui inter omnes inimicos meos.

Discedite a me omnes qui operamini iniquitatem: quoniam exaudiuit dominus vocem fletus mei.

Exaudiuit dominus deprecationem meam: dominus orationem meam suscepit.

Erubescant et conturbentur vehementer omnes inimici mei: conuertantur et erubescant valde velociter.

Requiem eternam: dona eis domine. **E**t lux.

Alm **C**onuertere domine et eripe

ani

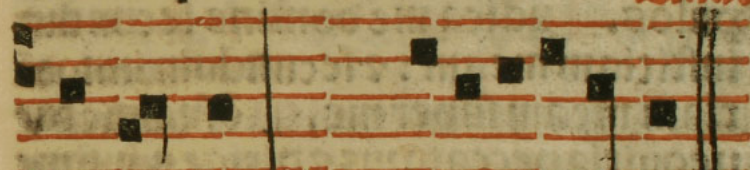

animā meam, quoniam non est in

mor te qui memor sit tu i.

Alia.

Nequando. *ps* Domine deus.

Psalmus dauid. 7.

Domine deus meus in te speravi:
saluus me fac ex omnibus perse
quentibus me ⁊ libera me. **D**e quan
do rapiat ut leo animam meā: dū non
est qui redimat neq; qui saluū faciat.

Domine deus meus si feci illud: si est
iniquitas in manib⁹ meis. **S**i reddi
di retribuētibus mihi mala: decida
merito ab inimicis meis inanis. **P**er
o se

sequatur inimicus animā meā: et com-
prehendat et conculcet in terra vitā
meā: et gloriā meam in pulverē dedu-
cat. **E**xurge dñe in ira tua: et exalta-
re in finibus inimicorū meorum. **E**t
exurge domine deus meus in pręcep-
to qđ mandasti: et sinagoga populorū
circundabit te. **E**t propter hanc in-
altuz regredere: dominus iudicat po-
pulos. **I**udica me domine secunduz
iustitiam meam: et secundum innocē-
tiam meam super me. **O**summe tur
nequitia peccatoruz et dirige iustuz:
scrutās corda et renes deus. **I**ustum
adiutorium meum a domino: qui sal-
uos facit rectos corde. **D**eus iudex
iustus fortis et patiens: nunquid iras-
citur per singulos dies. **N**isi conuer-
si fueritis gladium suum vibrauit: ar-
cum suum tetendit et parauit illum.
Et in eo parauit vasa mortis: sagit-
tas suas ardētibus effecit. **E**cce par-
turit iniustitiam: concepit dolorem et
peperit iniquitatem. **L**acum aperu-
it

Proce mihi dñe, nihil enim
sunt dies mei. Quid est ho-
mo qz magnificas eum: aut
quid apponis erga eum cor-
tuum? Visitas eum diluculo, et subito
probas illū. Usqz quo non parcis mi-
hi, nec dimittis me: vt glutinā saluam
meā? Peccaui. Quid faciam tibi o cu-
stos hominū? Quare posuisti me cōtra-
riū tibi, et factus sū mihi metipsi gra-
uis? Cur non tollis peccatū meū: et
quare non aufers iniquitatem meā?
Ecce nunc in puluere dormiam, et si
mane me quesieris non subsistam. R.

Oredo q̄redēptor men s

vi uit et in noui ssimo

die

Officium mortuorum.

go ip se ⁊ non
a li us, ⁊ o culi mei
con spectu ri
su nt.

Ps. Et in carne. *Le. II*
Edet animā meā vitæ meę,
dimittā aduersū me eloquiū
meū. Loquar in amaritudi
ne animæ meę, dicam deo.
Noli me condēnare, indica mihi cur
me

me ita iudices? Nunquid bonuz tibi
videtur, si calūnieris ⁊ opprīmas me,
opus manuū tuaruz, ⁊ cōsiliuz impio-
ruz adiues? Nunquid oculi carnei tibi
sunt? aut sicut videt homo ⁊ tu vi-
des? Nūqd sicut dies hoīs dies tui, ⁊
āni tui sicut humana sūt tpa? At q̄ras
iniquitatē meā, ⁊ peccatū meū scrute-
ris. Et scias q̄ nīhīl ipiū fecerī, cū sit
nemo, q̄ d manu tua possit eruere.

Q̄i la zarū m re

su scita sti a monumēto

foeti dum. p. Tue

Lectio.

Munus tuæ domine fecerunt
me, et plasmaverunt me to-
tum in circuitu, et sic repete
precipitas me. Memento
queso, quod sicut lutum feceris me, et
in pulverem reduces me. Mōne sicut
lac mulcisti me, et sicut caseum me coa-
gulasti. Pelle et carnibus vestisti me
ossibus et nervis compegisti me. Mi-
sericordiam et misericordiam tribuisti mihi, et
visitatio tua custodiuit spiritum me-
um.

Respon.

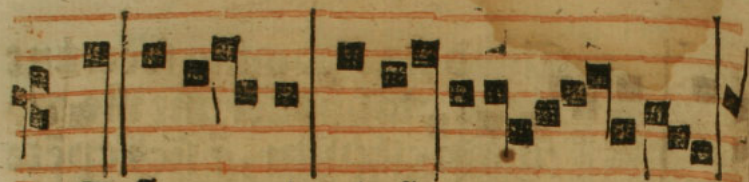

E recorde ris

pecca tamen a do mi ne.

ps.

ps. **D**ū veneris iudī care

scē culū pe r i

gnem. **Dirige** domi

ne deus me us incōspectu

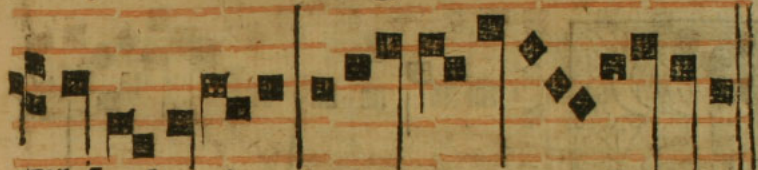

tu o vi am me am. **Ps.**

Dum

Duz vene ris. Kyrie le yson.

Chieleyson, kyrie e e leyson.

Pater noster. *Et ne nos iducas.*

R. Sed libera nos. A porta inferi

R. Erue domine animas eius. Do

minus vobiscu. R. Et cu3. Oremus.

Pro masculo oratio.

Mclina domine aurem tuaz
ad preces nostras, quibus mi
sericordiam tuam supplices
deprecamur, vt aiam famu-

li tui, quam de hoc seculo migrare ius
sisti, in pacis ac lucis regione constitu
as, et sanctorum tuorum iubeas esse
consortem. Per dominum nostrum.

Pro femina oratio.

Que

Officium mortuorum.

Quæsumus dñe pro tua pietate,
miserere animę famulę tuę, & a
cōtagijs mortalitatis erutā: in æter
næ saluationis partē restituę. Per d.

In missa defunctorum Officium.

Requiem æ ter

nam do na eis do

mi ne, & lux perpe tu a

luce at

is.
ps.

ps. Te decet hymn⁹ deus in syon, &

ti bi reddetur votū in hierusalem,

Exaudi ora tionez meam ad te

omnis caro veniet. **ps.** Re quem.

Kyri e

eleyson. Chree

le

leyson. kyri e e le yson.

Estuerē varō, dezir sea la oracion.
Inclina. Y si fuere muger. **Qu**esum⁹
 dñe. Y si fuere pontifice o sacerdote,
 hallaras sus crōnes adelāte al fin de
 ste officio. fol. 120. **L**ectio libri A.
 pocalipsis beati Joannis Apostoli.

In diebus illis. **A**udiui vo-
 cē de cœlo dicētē mihi. Scri-
 be. Beati mortui, qui in dño
 moriūtur. **N**ummodo enī ita
 dicit spūs, vt requiescāt a laboribus
 suis. **O**pa enim illorū sequuntur illos.
In tempore resurrectionis. **L**ec-
 tio eplæ bñ Pauli apli, ad corinthios.

Rēs. **C**hrisť⁹ resurrexit a mor-
 tuis, pmitte dormiētū. Quoniā
 qđ ē p hominē mors: ⁊ p hominē resur-
 rectio mortuorū. Et sicut in Ađā oēs
 moriūt, ita ⁊ in ch̄o oēs viuificabūt.

Anus

Anusq̄sq̄ aut̄ i suo ordie: p̄mitte x̄ps.

R. Requiem eter nam

do na eis do

mine. Et lux

perpe tua

lu ceat e is.

In memoria eterna erunt iusti: ab
auditiōe mala nō timebunt. *Tract.*

O profundis clamaui ad te do-
mine: domine exaudi vocē meā.
Hāt aures tuæ intendentes: in ora-
tionē serui tui. **S**i iniquitates obser-
uaueris dñe: domine quis sustinebit.

Euangelium secundus Ioannes.

In illo tempore. Dixit Je-
sus discipulis suis et turbis
iudeorum. Ego sum panis
uiuus: qui de coelo descen-
di. Si quis māducauerit
ex hoc pane, uiuet in eternum. Et pa-
nis quem ego dabo: caro mea est pro
mundi uita. Litigabant ergo Iudei
ad inuicem dicentes. Quomodo po-
test hic nobis carnem suam dare ad
manducanduz? Dixit ergo eis Iesus.
Amen amen dico uobis, nisi māduca-
ueritis carnem filij hominis, et bibe-
ritis eius sanguinem: non habebitis
vitam in uobis. Qui manducat meā
carnem, et bibit meum sanguinem: ha-
bet

bet vitam æternam. Ego resuscita-
bo eum in nouissimo.

In tempore resurrectionis scđz Joāne.

In illo tpe. Dixit Mar-
tha ad Jesum. Domine si
fuisses hic frater meus nō
fuisset mortuus. Sed nūc
scio: quia quæcumqz popo-

sceris a deo, dabit tibi deus. Dicit ei
Jesús. Resurget frater tu⁹. Dicit ei
Martha. Scio qz resurget in resurre-
ctione i nouissimo die. Dicit ei Jes⁹.
Ego sū resurrectio ⁊ vita. Qui credit
in me: etiā si mortuus fuerit, uiuet. Et
ois qui uiuit ⁊ credit in me: non morie-
tur in eternū. Credis hoc? Dicit illi. A-
tiqz domine. Ego credidi: quia tu es
christus filius dei uiui: qui in hūc mū-
dum venisti.

Offertorium.

Domine Jesu Chri ste rex
p glo

Officium mortuorum.

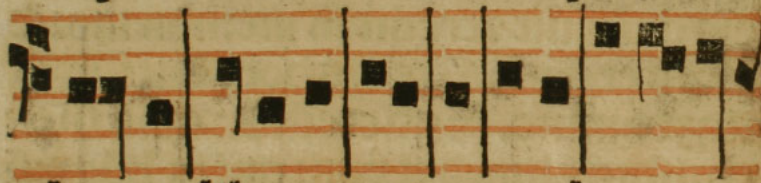
glo ri æ libera animas fi

de li um de fun ctoznm

de poenis infe rni ⁊ de profūdo

la cu, libera eas de ore le o

nis ne absorbeas
tar

tar tharus nec adātin obscura

tenebraruz loca sed si gnifer

sanct⁹ Adicha el reṣsentet e

a s in lu cem

san ctā quam o lim abra he

Sacra pro masculo.

Propitiare domine supplicatio-
nibus nostris pro anima famu-
li tui, pro qua tibi offerimus hoc sacri-
ficium laudis ut eam sanctorum tuo-
rum consortio sociare digneris. Per
dominum nostrum Iesum christum.

Sacra pro femina.

Ris sacrificiis quæsumus domine ani-
mæ famulæ tuæ a peccatis om-
nibus exuatur, sine quibus a culpa ne-
mo liber extitit, ut per hæc piæ placa-
tionis officia perpetuam misericordi-
æ consequatur. Per dominum nostrum.

Præfatio.

Per

Domina scia scolorum. Amē

Domine vobiscū. Et cū. Sursum corda

Habemus. Grās agamus domino deo

nro. Dig. Uere dignū et iustū ē ē

quū salutare. Mos tibi sep et ubiqz

p 3 grās

gratias agere. Domine sancte pater

omnipotens eterne deus, per christum dominum

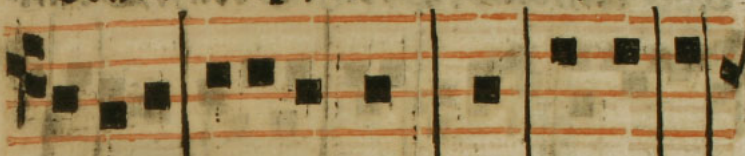
nostrum. Per quem maiestatem tuam laudant

angeli: adorant dominationes: tremunt

potestates. Celi caelorumque virtutes ac
bea

beata seraphin so cia exul ta

ti one concelebrat. Luz quibus

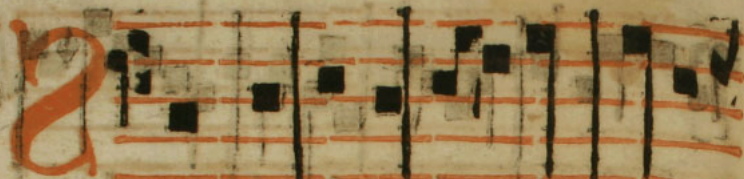
nostras voces ut admitti tibe

as deprecamur supplici confe

ssione dicentes.

Dunctus. Sctus. Sctus. Domi-

nus deus sabbaoth. Pleni sunt coe-

li & terra gloria tua

Danna in excel-

sis. Bene dictus qui venit in

no

nomine do mini. **E** stan

na in excel sis.

De igit clemētissime *ut supra, fo. 50*

Ex tania prode
functis.

Redemptor deus misere re.

Saluator veniam con cede.

Precibus virginis Marię.

Pec

Peccata eius dimitte.
Reiteratur Redemptor.

Precebus omnium sanctorum
 Peccata eius dimitte.
Reiteratur Redemptor.

Er omnia sc̃la sc̃lorum.

Almē. Q̃remus. Preceptis salutarib⁹

moniti, ⁊ diuina instituti one

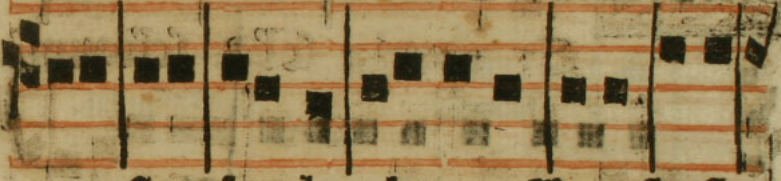
formati audem⁹ dicere. P̃noster q̃

es in coelis: sanctificetur nomen tuum.

Adueniat regnum tuum. Fiat voluntas

tua sicut in coelo et in terra. Domine noster

quotidianus da nobis hodie. Et di-

mitte nobis debitum nostrum sicut et nos

dimittim⁹ debitorib⁹ nris. Et ne

nos inducas in tentationem.

R Sed libera nos a malo. Amen.

Libera nos domine. *ut supra. fo. 55.*

Er o ia sc̃la sc̃lorū. Amē

Pat dñi sit sc̃ p̃ nobiscū. Et cū sp̃i

tu

tuo. **A**gnus de i qui tollis pec

cata mundi dona e is re

Iterum
reitera
tur.

quiez.

Agnus de i

qui tollis pecca ta mun di dona

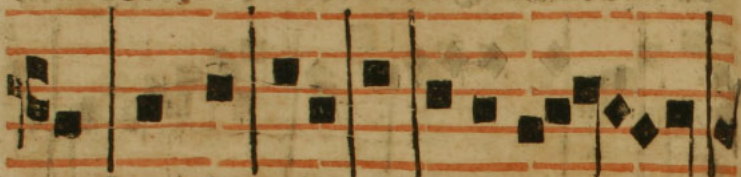
e is re quiez sempiternam.

Commune.

Lux

Tur eterna luceat eis domine

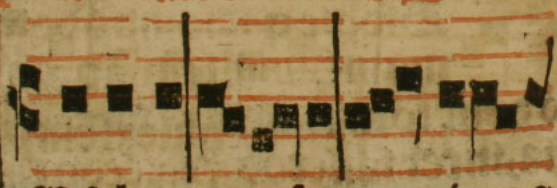
cum sanctis tuis in eternu **m**

quia pi us es. **v.**

Pro quorum commemoratione
corpus christi sumitur: dona eis
requiem sempiternam, et locum indul
gentie, cum sanctis tuis in eternum,
quia pius es.

Tempore resurrectionis Comu.

Wsolue domine a nimas
eo

e orum ab omni vinculo delictorum

ut in resurrectionis glori a

inter sanctos tu os resusci-

ta ti respirent.

Post coio. Pro masculino Oratio.

Absolve quesumus domine, ani-
mam famuli tui, ab omni vincu-
lo delictorum, ut in resurrectionis glo-
ria, inter sanctos & electos tuos resus-
cita

citatus respiret. **Per dominū nr̄um.**

¶ Pro femina oratio.

T Mueniat quæsumus domine, anima famule tuæ, lucis eternæ consortium, cuius perpetuæ gratiæ consecuta est sacramentum. **Per dominū.**

¶ Ad missa pro pōtifice dū functo. Oratio.

Eus qui inter apostolicos sacerdotes, famulum tuum, pontificali dignitate vigere fecisti, præsta quæsumus, ut eorum quoq; perpetuo aggregetur consortio. **Per dominum nostrum Iesum Christum filium tuum.**

Sacra.

S Ascipe quæsumus domine, pro anima famuli tui pontificis: quas tibi offerimus hostias, ut cui pontificali donasti meritum: dones et premium. **Per dominum nostrum Iesum.**

¶ Post cōmuniō. Oratio.

Repitiare domine supplicatio nibus nostris, et animam famuli tui pontificis, in viuorum regione, eternis gaudijs iubeas sociari. **Per**

dominum nostrum Iesum christum.

¶ Pro sacerdote defuncto oratio.

O nobis quesumus domine, vt animam famuli tui sacerdotis, quam de huius seculi eduxisti labori oso certamine, sanctorum tuorum cœtui tribuas esse consortem. Per dñm nr̃m Iesum christũ filiũ tuũ. **Sacra.**

Anue nobis domine, vt animę famuli tui sacerdotis, hæc pro sit oblatio, quam immolando, totius mundi tribuisti relaxari delicta. Per dominum nostrum. **¶ Post cois.**

Res sacrificialis q̃sumus omnipotens deus: purgata anima famuli tui sacerdotis, ad indulgentiam ⁊ refrigerium sempiternum, peruenire mereatur. Per dominum nostrum.

¶ Missa poib⁹ fidelib⁹ cōfuctis. 2°

Adelium deus omnium cōditor ⁊ redēptor, animabus famulorum famularũq; tuarum: remissionē cunctorũ tribue peccatorum, vt indulgentiam quā semper optauerūt: pijs

q sup

supplicationibus cōsequatur. Qui ui-
uis ⁊ regnas cum deo patre. *Sacra.*

Restias q̄sum⁹ dñe, quas tibi, pro
aiab⁹ famulorū famularūq3 tu-
arū, offerimus, propitiatus intēde, ut
quibus fidei christianę meritū contu-
listi; dones ⁊ premiū. *Ider. Post coio*

Animabus q̄sumus dñe, famu-
lorū famularūq3 tuarum, oīum
q3 fidelium defunctorum: oratio pro-
ficiat supplicātium, ut eas, ⁊ a pecca-
tis oībus eruas, ⁊ tuę redēptionis fa-
cias esse participes. Qui uiuis ⁊ reg-

*Incipit officium sepulture paru-
lorū christianorū: ante q̄ ad ætatem
septem annorum perueniant. In do-
mo defuncti, incipitur absolute, ⁊ sub
missa voce hec Antiphona.*

Ite accipiet benedictionem
a domino: ⁊ misericordiam
a deo salutari suo, quia hæc
est generatio querentiu3 do-
minum. *Deinde dicatur.* kyrieley-
son. *Christeeleyson* . kyrieleyson.

Pater noster. **℟.** Et ne nos. **℞.** Sed libera nos. **℟.** Ad autē propter innocentiam suscepisti. **℞.** Et confirmasti me, in conspectu tuo in æternū. **℟.** Dñs vobiscū. **℞.** Et. **O rem⁹. Et o**

Omnipotens et mitissime deus, qui omnib⁹ paruulis renatis baptismo: dum migrant a seculo: sine ullis eorū meritis: vitā ilico largiris eternā, sicut animæ huius paruuli credimus te fecisse, fac nos q̄sumus domine, per intercessionem beatę Marię virginis, et omnium sanctorū tuorum hic, purificati tibi mētib⁹ famulari, et in paradiso, beatis paruulis perenniter sociari. Per christum dominum nostrum. Amen.]

¶ Desde la casa del defuncto, van cantandola Antiphona siguiente.:

A te leua ui a nimam

q 2 me

 fficium mortuorum.

me am: de us me us in te

confi do non e ru bescam.

Meus irri de ant me

Inimi ci me i et enim

vniver si qui inte expectant
non

non confundentur. *ps* **U**ias tu as

domine dñmōstra mihi. Et semitas

Luego se dira este ps De pfūdis. por este mismo tono de Uias
 tuas edoce me. *tuas. y tras cada vfo reppetat* **U**ias tuas.

Et in ingressu ecclesiæ dicatur *ps*
 Laudate pueri dominum. totum cuz
 Gloria pñi. Et finito dicatur *℟.* **Q**uo
 do quod redemptor. fol. 106. y mien
 tras se dize el dicho *℟.* el sacerdote bñ
 dezira la sepultura, con todo lo dñ mas
 que se sigue: y acabado el dicho *℟.* cō
 sus *℣* y *℟*os, dira el sacerdote **P**ater
 noster. *℣.* Et ne nos. *℟.* Sed libera.

R. Sinite paruulos venire ad me. **R.**
 Talium est enim regnum coelorum.
R. Dominus vobiscum. **R.** Et cum
 spiritu tuo. **Oremus.** **O ratio,**

Omnipotens sempiterne deus:
 sanctę puritatis amator, qui ani
 mam paruuli, ad regnum coelorum ho
 die misericorditer vocare dignatus
 es, concede nobis, ita misericorditer
 agere, vt meritis tuę sanctissimę pas
 sionis, et intercessione beatę Martę
 virginis, et omnium sanctorū tuorū, in
 eodez regno, nos cū omnibus sanctis
 tuis et electis, semper facias conga
 dere celestibus. Qui. **¶ Qui venit**

ga el sacerdote la sepultura, diglendo.

Benedictio dei **✠** p̄ris oīpotētis
 et fi **✠** lii, et spūs **✠** sc̄i, d̄scēdat
 maneat, sup hāc fabricā sepulture. **A**
 men. **¶ Qui ecpe agua vedita sobre**

la sepultura y sobre el cuerpo: y luego
tome vn poco de tierra, y echando
la sobre el cuerpo dela criatura diga.

Qui d̄ terra est de terra loq̄tur, q̄ de
 cœl

coelo venit, sup oēs est. In noie pa-
tris, ⁊ fi-
lii, ⁊ spūs sancti. Amē.

¶ Qui sepoma el cuerpo, en la sepul-
tura, y dira el sacerdote lo siguiente.

¶ La anima de aquesta criatura, es-
ta en la gloria de parayso, porq
rescibio agua de spiritu sancto, y mu-
rio en el estado dela innocencia, mer-
ced pidamos a nuestro dios en su me-
moría, por todas las animas q estan
en las penas de purgatorio, cō la ora-
cion del Pater noster. Y mētras los
legos dicen el Pater noster. Dira el
prieſte y los de mas el. ix. Requiem æ-
ternam. Con todo lo de mas, que ar-
riba se sigue, hasta el cabo. fol. 99.

¶ Ordo ad reconciliandū ecclesiam
non consecratā siue coemiteriū, prop-
ter effusioneꝝ sanguinis, vel seminis.
Et hæc recōciliatio fieri potest, p sim-
plicem sacerdotem, ⁊ de mādato præ-
lati, vel eius officialis. Secus si eccle-
sia est consecrata, quæ non potest re-
conciliari, nisi p prælatum, cum certa

De reconciliatone ecclesie.

solēnitate, de qua quære in pastoral.

Primo præcedant ministri cū cruce, et cereis incēsis, et aqua benedicta, dicendo submissa et intelligibili voce añaz. **A** sperges me domine yssopo, cum ps **M**iserere mei deus. Et dicatur totus ps cum Gloria patri et filio. Et postea reppetatur añ. **A** sperges me. Interim autem, dū añ et ps dicuntur, sacerdos cum aqua benedicta, aspergat ecclesiam, et locū contaminatum, seu pollutum. Et dicatur hæc oratio sine salutatione. **O**remus

Oratio.

Dni potens et misericors deus, qui sacerdotibus tuis, tantam præceteris gratiam cōtulisti, ut quicquid in tuo nomine, digne, perfecteque, ab eis agitur, a te fieri credatur quesumus immensam clementiā tuā, ut quod modo visitaturi sumus: visitēs. Et quicquid benedicturi sum⁹: bene **X** dicas, sitque ad nostrę humilitati

tatis introitum, sanctorum tuorum me-
ritis fuga demonum, et angelus pacis in-
gressus. Per. **¶ Et** finita ista oratio-
ne, dicatur letania si libuerit, et siue di-
catur letania siue non, dicatur sequens
oratio sine salutatione. **Orem⁹. Oratio.**

O Deus qui ecclesiam tuam, de mundi
finibus congregatam, per tui no-
minis, admirabile sacramentum cunc-
tarum gentium matrem esse iussisti, quam
etiam populorum varietate delectam, san-
ctorum martyrum meritis decorasti, puri-
ficare, et reconciliare hanc orationis
domum digneris, renoua in ea tue sanc-
tificationis gratiam, et diuini tui mu-
neris impartire largitatem, te enim qui
sumus, ut sanctorum tuorum opitulante
suffragio, hunc locum mundare et purifi-
care digneris, et altare quod ornatur,
te iubente reliquias, et pia super istud
offerentium vota suscipias, atque fide-
liter, hic postulata, tue benedictio-
nis abundantiam concedas. Qui ui-
uis et regnas deus. Per omnia **et ccc.**

Incipit ordo super excommu-
nicationis et absolutionis forma.

Pro notandum est, quod duplex
est excommunicatio, videli-
cet minor et maior. Minor
excommunicatio contrahi-
tur per solam participationem cum ex-
communicatis: et a tali potest simplex sa-
cerdos absolvere: et hoc absque iurato-
ria cautione: taliter enim excommu-
nicatus, hoc modo confiteatur pro-
prio Sacerdoti, dicens.

Confiteor deo et tibi: quia sum exco-
municatus, quia participavi ta-
li excoicato, oratione, vel locutione, vel
bibendo, vel comedendo. **Sacerdos ve-
ro absolvens eum, dicat sic. Absolutio.**

Auctoritate dei omnipotentis,
et apostolorum eius Petri, et Pau-
li mihi commissa, absolvo te a vi-
culo huius excommunicationis in quo
ris quam confessus es, et a qualibet al-
lia simili si teneris: in quantum possum,
et restituo te sanctis sacramentis. **Eccle-
siae**

clesiæ. In nomine pa^{tri}tris, ⁊ fi^{lii}lii, ⁊ spiritus^s sancti. Amen.

Absolutio vero ab excomu-
 nicatione maiori a quo fie-
 ri possit. Sciēdū est q̄ re-
 gulariter absolvere potest
 qui ⁊ ligare. xxiiij. q. i. ca. si

Petrus. ⁊. xxi. distin. c. si inferior. ff.
 de re iudi. l. qui cōdēnare cū similib⁹:
 quæ regula fallit in nouē casib⁹ quos
 vide p̄ Siluestrū in summa de absolu-
 tione p̄mo i. s. incipiēti. Absolutio ve-
 ro. Et vt sciatur cui cōpetit sciēdū est
 q̄ in articulo mortis quilibet simplex
 sacerdos etiā nō proprius potest ab-
 soluere excomunicatū a qualibet exco-
 municatione tā iuris q̄ hominis. Sā-
 ctus Thom. in. iiij. dist. xviii. ⁊ di. xx.
 ⁊. c. Mōdūbiū. ⁊. c. eos desen. excom.
 lib. vi. sed hoc casu iniunget ei q̄ ipe
 dimēto cessante: se presentet ei a quo
 fuerat absoluēdus mandatū eius su-
 per hoc humiliter accepturus, i. c. ea
 nascitur d̄ sen. exco. ⁊ si nō fuerit quis
 in

in tali articulo absolutus, sed tamen
 in eo contritionis signa apparuerūt
 absolui poterit post mortem ab eo qui
 absoluerē poterat viuū & sanū: &
 ab eo huiusmodi absolutio est requi-
 renda in. c. *¶* In nobis, el scō de sen. ex.
 con. & valebit talis absolutio vt sepe-
 liatur in loco sacro, vel sepultus non
 exhumatur, & pro eo oretur ac cōcelebre-
 tur, eodē modo & a fortiori poterit in
 tali articulo simplex sacerdos a quo-
 cūq; peccato quantūcūq; enormi
 absoluerē, secundū sanctum *¶* Tho. v.
 bi sup. & Inno. in ca. *¶* Nuper. de sen.
 excō. & si talis absolutus euadet, non
 est necesse quod se præsente ei qui a
 lias poterat absoluerē nisi habeat an-
 nexā censurā pro qua sola inueni-
 tur cautus, vt quis se præsente. Quā-
 do excommunicatus non est infirmus,
 & non habet vnde soluat: vide tex. &
 glo. & doc. in. c. *¶* Oduardus. de solu.
 & glo. & do. i. c. *¶* Ex parte. el. j. de verb.
 sig. si excommunicatio est generalis po-
 test

test absolui, si non est reseruata: si est particularis ad petitionem partis: si non habet vnde soluat probata paupertate coram competenti iudice debet mandari absolui.

Circa absolutionem vero a maiori excommunicatione, siue ab homine, siue a canone prolata, tria sunt specialiter attendenda. Primum est, quod excommunicatus iuret ante omnia, parere mandatis ecclesie, et ipsius absoluentis, et super eo quod excommunicationis vinculo est ligatus, et propter manifestam offensam, propter quam excommunicatus sit, quod ante omnia satisfaciatur competenter. Item quod reconcilietur, quod fieri debet hoc modo. Excommunicatus stet ante fores ecclesie coram absolvente, et genua flectat. Et ipse absolvens tenens corrigiam vel virgā in manibus, dicat ps. **Adi**ferere mei deus. **vel Deus** misereatur nostri. **Totum cum Gloria patri.**

ps. 30.

ps. 66.

Et

851 **O**rdo absolutionum.

Et in quolibet verso, absolvens verberet absolvendum, cum corrigia vel virga, et finito ps, dicat kyrieleyson
 Chreeleyson, kyrieleyson. **Pr** nr.
R. Et ne nos. **R.** Sed libera. **R.** Saluus fac servus tuus. **R.** Deus meus sperantem in te. **R.** Nihil proficiat inimicus in eo. **R.** Et filius iniquitatis non apponat nocere ei. **R.** Esto ei domine turris fortitudinis. **R.** Et facie inimici. **R.** Domine exaudi orationem meam. **R.** Et clamor meus ad te veniat. **R.** Dominus vobiscum. **R.** Et cum spiritu tuo. **O**remus. **O**ratio

O Deus cui proprium est misereri semper et parcere, suscipe deprecationem nostram, et hunc ^{ac} famulum tuum quem excommunicationis cathena constringit: miseratio tue pietatis absoluat. Per Christum dominum nostrum. **A**men. **Y** luego diga. **A**bsolutio.

Ominus noster Jesus christus te absoluat, et auctoritate ipsius et Ecclesie sue sancte mihi commissa: ego

ego te absoluo, a vinculo excommunicationis maioris quam incurristi, propter tale factum, et restituo te participationi sacramentorum Ecclesie, et communioni fidelium. In nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen. .:

¶ Et indulget illi aliquam poenitentiam salutarem.

¶ Forma brevis Absolutionis pro fratribus, qui quotidie confitentur. .:

Misereatur vestri. **et c.** **I**ndulgentia. **et c.** **A**uctoritate domini nostri Iesu christi, et ecclesie sue sancte mihi commissa, ego te absoluo ab omni vinculo sententie excommunicationis, maioris vel minoris, suspensionis et interdicti, siquam vel quas incurristi, quotienscunq3, et quomodocunq3, et restituo te participationi sacramentorum ecclesie, et communioni fidelium. In nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen. **¶ Si ad hoc habet potestatem, si autem non habet, pro secularib3 dicat quod sequitur. s.**

Auc

Ordo absolutionum.

Auctoritate domini nostri
Jesu christi, et ecclesie sue
sanctae mihi commissa, ego
te absoluo a vinculo exco-
municationis minoris, si a
liquo teneris, et restituo te sanctis sa-
cramentis ecclesiae. In nomine patris.

et. Eadem auctoritate, ego te absol-
uo, ab omnibus peccatis tuis, mihi co-
fessis, oblitis et ignoratis, cum circum-
stantiis eorundem. Quicquid boni fe-
ceris, et mala quae pro deo tolleraue-
ris, iniungo tibi pro poenitentia. In
nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen.

**¶ Altera forma absolutionis commu-
nis et quotidiana.**

Confiteatur tui omnipotens
deus, et dimissis omnibus
peccatis tuis : perducatur te
ad vitam aeternam. Amen.

Indulgentiam absolutionem et re-
missionem omnium peccatorum tuorum
tribuat tibi omnipotens et misericors
dominus. Amen. **D**ñs noster Jesus
christus

christus: qui est pius et potens, te absol-
uat, et ego te absoluo ab omni vinculo
excommunicationis maioris, vel mino-
ris, a quo te possum absolvere, si forte
incurristi, et teneris, et restituo te sacra-
mentis sanctæ matris ecclesiæ, et unita-
ti fidelium. Et eadem auctoritate te
absoluo ab omnibus peccatis tuis, mihi con-
fessis, et oblitis, et a circumstantiis eo-
rum. In nomine patris, ✠ et filii, ✠
et spiritus ✠ sancti. Amen. Quicquid
boni feceris, et quæcumque patieris, sub
onere, et regulis preceptisque christianæ
religionis: sint tibi concessa, in remis-
sionem peccatorum tuorum, et poenarum pro
eis tibi debitarum. In nomine patris,
et filii, et spiritus sancti. Amen. Vade
in pace, et amplius noli peccare.

*¶ Illa forma absolutionis plenarie
pro habentibus privilegia seu bullas,
ut possint absolvi semel in vita, quas
faciat confessor, ut viderit quod con-
uenit secundum statum poenitentis
et formam sui privilegij. :*

Misereatur tui. *cc.* Indulgē-
 tiā. *cc.* Dñs nŕ Iesus xp̄s p
 suā sc̄tissimā passionē: ⁊ p su-
 am benignissimā misericor-
 diā parcat tibi, ⁊ ipse te absoluat. Et
 ego auctoritate oīpotētis dei, ⁊ eius-
 dē dñi nŕi Iesu xp̄i, ⁊ btōrum aposto-
 lorū eius Petri ⁊ Pauli, ⁊ dñi nŕi ro-
 mani pōtificis *M.* mihi cōmissa, te ab-
 soluo a q̄buscunq; excoicationū, suspē-
 sionū, ⁊ interdicti, alijsq; sententijs
 ecclesiasticis, censuris ⁊ pœnis a iure
 vel ab hoīe apostolica vel sedis apo-
 stolicę legatorū, dlegatorū, vel sub-
 delegatorū, ordinaria, vel alia q̄uis
 auctoritate, etiā p sinodales aut pro-
 uinciales vel gñalium conciliorū con-
 stitutiones, aut quoscunq; processus
 apostolicos, seu quascunq; extranagā-
 tes, quomodolibet promulgatis in ge-
 nere vel in specie, si quā vel quas incur-
 risti, etiā si talia sint propter q̄ aposto-
 lica sedes specialiter ⁊ exp̄sse sit meri-
 to consulenda, ⁊ restituo te sacramen-
 tis

tis ecclesie, et communioni fidelium. Itē
 te absoluo ab oībus negligētijs, et dē
 ctib⁹ cōmissis in sacramētorū admi
 nistratiōe, officijs, et actib⁹ tuis vel
 noīe tuo factis, supplēdo d̄ solito apo
 stolicę sedis clemētia oēs d̄fectus eo
 rūdē. Et oleo etiā oēs maculā infamie
 et rehabilitatis vnde cūq; cōtractā. Dis
 pēsoq; tecū sup omni irregularitate,
 et simonia in ordine et beneficio actiue
 vel passiue q̄cunq; occasione vel cau
 sa etiā circa te in collatione ordinū et
 aliorū sacramētorū cōtractis seu cō
 missis, et restituo et abilito te, ad statū
 famā, honorē, et executionē officiorū
 ecclesiasticorū quorūcunq;, ac ad oēs
 grad⁹ dignitatū et honorū ad bñficia
 ecclesiastica habita, et habēda, et tibi d̄
 his q̄ habes d̄ nouo pūdeo, relaxādo
 tibi fruct⁹ quos male pcepisti, seu leſa
 cōsciētia ex eis dē, ac alia q̄ iludo ex suc
 cessiōe ac alias ad te supuenerūt q̄ sub
 iacēt restitutioni vage in forma plenī
 ssima. In noīe p̄is, et filij, et spūs scti. a.

Ordo absolutionum.

Ite eadē auctoritate, ego te absoluo ab oībus ⁊ singulis pctis tuis, criminib⁹ ⁊ excessib⁹, ⁊ dīctis, etiā quātūcūq; enormibus, cōfessis, ⁊ oblitis, cū circūstantiis eorundē quomodo cūq; ⁊ qualitercūq; offendisti creatorē tuū, animā tuā, ⁊ proximū tuū, ⁊ regulā tuā, ⁊ do ⁊ cōcedo tibi plenā remissionē omniū pctōrū tuorū, ⁊ pœnarū in purgatorio debitarū: ⁊ restituo te illi innocētiē, in qua eras quādo baptizatus fuisti, in quātū mibi permittitur, ⁊ tibi cōceditur. In nomine patris, ⁊ filij, ⁊ spiritus sancti. Amen.

Alia absolutio plenaria tam a culpa q̃a pena...

Auctoritate dñi nr̃i Jesu xp̃i, ⁊ btō ruz ap̃lorū Petri ⁊ Pauli, ⁊ etiā sumi pōtificis tibi p̃cessa, ⁊ mibi cōmissa, te absoluo plenariē ab oīb⁹ pctis tuis, tā a culpa, q̃a a pena. In noīe p. &c.

Forma absolutionis p̃ suspēsiōne.

Ego absoluo te a vinculo suspēsiōnis, quam incurristi propter tales

lem causam, et restituo te executioni ordinum, et officiorum tuorum. In nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen. Etiam quibuscumque verbis utatur, valet ab eo qui potest absolueret.

Forma absolutionis in casu irregularitatis

Quantum ad irregularitatem secus est, nam relaxatio eius per eum qui valet debet fieri per istud verbum **D**ispenso, et non **A**bsoluo. Ego dispenso te cum in irregularitate quam incurristi propter talem causam, exprimendo causam, et restituo te ad actus legitimos, et in gradum pristinum. In nomine patris, et filii, et spiritus sancti. Amen.

Regula quis potest absolvere.

Standum est, quod quando parochialis sacerdos, scilicet curatus ponit alium clericum capellanium, scilicet ut loco sui populo suo serviat, cui curatorem

Regula quis potest absolvere,

mittit vices suas. Hoc intelligitur tantum omnia que ipse potest sua ordinaria potestate. Sed si ipse curatus habet aliquos casus episcopales ex commissione, non potest illos concedere suo vicario. Si episcopus, vel archiepiscopus concessit omnes, vel aliquos casus suos omnibus curatis sue diocesis, propter hoc non intelligitur: quod eos concessit ipsis vicariis, curatorum. ¶ Item nota, quod si proprius parochus potest dare licentiam suo parochiano, ut alteri sacerdoti seculari, vel religioso confiteatur, non tamen hanc licentiam dare potest ipse vicarius curati, sed mittat parochianum talem licentiam petentem ad propriam curam, ut eam sibi concedat vel neget, quoniam alias non valeret talis confessio. Et necesse est talem iterum confiteri. Hoc in libro **Defecerunt.**

Nota confessor quicumque sit, quod postquam audieris poenitentem, si ligatus fuerit a maiori excommunicatione, nullo modo eum absol

absoluere potes, vsq̃dū porter, 2 ostē
 dat tibi licētīā iudicis a quo excoṃmu-
 nicatus fuit, 2 sūsentētia est a canone,
 mitte eū ad diocesānū, vel ad Papā.
 Si aut excoṃmunicatus est minorū ex-
 communicatione, tu ipse eū absolue-
 re potes ab illa. Ideo facta confessio-
 ne, semp prius absolue pœnitentem a
 sentētia excommunicationis q̃ a pec-
 catis. Item prius iniunge pœnitētiā
 saluarem, q̃ facias absolutionem, vt
 realiter constet tibi, ipsum pœniten-
 tē, patum stare p oia, tuis pœceptis,
 q̃ si renuerit, nullo modo absoluas cō-
 tumacē, nisi iustissimā causā assignet.

Incipiunt casus episcopales.

Ciant sacerdotes, quod li-
 cet in priuata pœnitentia:
 pro multis delictis regula-
 rem possunt imponere pœ-
 nitentia; vt habetur i. c. *De soy. xxvj*
q. vj. Regulare enī est q̃ ipse cognosce-
 re possint, d oibus criminib⁹ occultis
 vt i. c. *Si peccauerit. ij. q. i.* Sūttan ē

Casus episcopales.

etiam certi casus, de quibus ipsi cognoscere non possunt, imo de talibus criminibus: oportet eos necessariò remittere sibi confitentes: ad superiorem prælatum, id est, episcopum, nisi habeant priuilegium eligendi sacerdotem, qui eos absoluat a casibus reservatis, et isti casus dicuntur episcopales. Quorum quidam sunt reservati de iure, alijs de consuetudine tantum. De iure tantum communiter reservantur quatuor vel quinque casus.

Primus est peccatum clerici propter quod incurrisset irregularitatem, quoniam talis irregularitas annexa: facit peccatum reservari.

Secundus est de incendiarijs, qui malo animo incenderint domos, et alia, aut incendere cõsuluerint, vel adiuuerint.

Tertius est peccatum, per quod inducenda esset solennis poenitentia. Sed ea iam non est in usu.

Quartus est peccatum, a quo episcopus

copus rationabiliter nolet absolue-
re.

¶ Quintus est absolutio a blasphem-
ia publica et notoria, reliquæ autem
dispensationes votorum, et iuramēto-
rum, et absolutiones ab excommunica-
tione maiori, non numerantur inter ca-
sus reseruatos, quia peccata non sunt.

¶ Casus de consuetudine reseruati
episcopo, sunt varij secundum quod
quidam plures, quidam pauciores re-
seruare consueuerunt, et sunt commu-
niter. Homicidium voluntarium con-
summatum, aut mutilationem membri.

¶ Peccatum falsariorum. Peccatū
violatorū ecclesiasticæ libertatis. Et
peccatum violatorum immunitatis ec-
clesiasticæ. Peccatum sortilegij, diui-
nationis, incantationis et huiusmodi.
Peccatum sacrilegij, cum alijs casu-
bus qui sunt dubij.

¶ Nota quod si episcopus cōmittat
casus suos omnibus curatis, aut eorū
locum tenentibus sue diocesis, subde-
le

Casus episcopales.

legatus ab istis nō potest de casib⁹ hu-
iusmodi absolvere. Si autē ep̄s nō cō-
missit casus suos curatis aut eorū lo-
ca tenentibus: oportet remittere pœ-
nitentem ad ipsum ep̄iscopū aut eius
vicariū generalez vices ep̄isopi ha-
bentez. Adverte tamen, q̄ sacerdos
vices ep̄isopi seu ordinarij habens
ad absolvendum in casib⁹ ep̄iscopali-
bus: potest in omnibus casibus supra-
dictis absolvere. Excipiuntur tamen
reservati ep̄isopo p̄ constitutionē si-
nodalez, c. xcj. huius archiep̄iscopat⁹
z p̄uincie. **¶** Homicidiū volūtariū.
Et q̄ hispanedicut hazer cercos ad
inuocādū doemones. Sumere corpus
nr̄i redēptoris, aut chr̄isma, oleū, aut
aras radere, aut altaria p̄secrata, aut
quid aliud ad facienda maleficia.
¶ Promoueri ad ordines p̄ saltū aut
sine licenciā sui p̄lati.
¶ Sacrilegium z violatio ecclesiæ.
¶ Periuriū factū in dānuz proximi.
¶ Excomunicatio p̄ ipsos ep̄os lata,
aut

Nota

aut per suos vicarios, aut iudices ecclesiasticos. Exceptis excommunicationib⁹ pro debit^{is}, aut supreb⁹ furtiuis, quoniã a talibus cum parti fuerit satisfactũ, poterũt absolvere rectores.

¶ Itẽ vxorati in regnis castellæ, qui in his partibus indiarum ultra quin quenniu³ sine vxoribus immorantur.

¶ Item absolutio matrimoniorum clandestinorum.

¶ Item impediētes solutionem decimarum seu primiciarum verbo, consilio, aut facto.

¶ Et alij q̃ plurimi sunt casus Romani pontifici & ep̃is reseruati, quos referre, magis erit laboriosu³ q̃ subtile, & ne poti⁹ fastidiu³: q̃ lenamen producerent, (p̃uirtutis vitandę gratia) sacramentoru³ ministri, & confessores pro audiendis pœnitentiu³ confessionibus expositi, p̃ se videre poterũt in manuali confessoru³ doctoris Nauarri in. c. 27. anu. 254.

¶ Papa autẽ nullus casus est reseruatus

natus, quoniam nullum est adeo enor-
me peccatum, a quo, episcopus non
possit absolvere, nisi annexam habue-
rit aliquam censuram, secundū *Arch.*
floren. 3. p. ti. I. c. 2. co. I.

*Ses. 24.
c. 6. de re-
tor. ma.*

Sed hodie sacra œcumenica *Tri-*
dentina synodus, facultatem impar-
titur, omnibus episcopis, videlicet,
quod liceat illis in quibuscunq; casu-
bus occultis (etiam sedi apostolicę re-
servatis) delinquentes quoscunq; sibi
subditos: in diœcesi sua per se ipsos,
aut vicarium: ad id specialiter depu-
tandum, in foro conscientię gratis ab-
solvere, imposita pœnitētia salutari.
Idem & in hæresis crimine in eodem
foro conscientię, eis tantum, non eo-
rum vicariis sit permissum.

Nota.
✱

Sed annotandum est, q̃ neophiti
isti in hoc nouo orbe degētes: retinēt
priuilegium a summo *Christi* vicario
Paulo. 3. pont. maximo prestitum, in
quo illis conceditur, q̃ a quibuscunq;
casibus, etiam sedi apostolicę reser-
uatis

natis, & in coena domini legi cōsuetis,
illozum vicarij, & animarū suarum cu-
ram gerentes, illos in foro consciētie:
imposita pœnitētia salutarī absolue-
re possint.

Nota tamen, q̄ si aliquis est ex-
cōmunicatus propter debitū
vel pro rebus furtiuis, talis po-
test, (satisfacta parte) d̄ principali, et
expensis, absolui a suo p̄sbytero par-
rochiali, vel eius vices gerente in to-
tum, non tamen ad tempus, vt habe-
tur in constitutione sinodali de Tala-
ueraca. rj. Cuius tenor talis est.

Dela absolucion delos desco-
mulgados.::

Porque algunos descomul-
gados, por negligencia, o
por no yz por las absolucio-
nes, o por no las pagar, se q̄-
dan por absolver en gran peligro de
sus animas. Nos queriendo proueer
cerca d̄sto: defendemos a nuestros of-
ficiales, y vicarios, y juezes, y a los o-
tros

tros inferiores de todo nuestro arceobispado: q̄ no lleuen derecho alguno: por las absoluciones delas descōmunionen: y si alguno se quiere absolver delas descōmunionen enillos puestas por deudas o de rebus furtiuis duntaxat: auiendo satisfecho alas partes del principal y costas: en tal caso por la presente damos poder a sus curas: olugares tenientes como dicho es para que los puedan absolver: tãto q̄ lo hagan delãte escriuano, o notario publico, por q̄ pueda cōstar d̄ todo. Ellos quales cometemos pa a ello n̄ras vezes por la p̄sente constituciō. Esto se entienda delas absoluciones q̄ se hacen en totũ: no con reincidencia, o ad tempus.

Sequuntur que tempore generalis interdicti positi in ciuitate, villa, aut loco de iure fieri possunt.

Primo, q̄tpe g̃nalis interdicti ne dũ missa cōuentualis: scd etiã a liã missæ: etiã si sint anniuersarioꝝ

possunt celebrari: in quibus possunt
 cōuenire clerici diuersarū ecclesiarū,
 & celebrare anniuersariū seruata for-
 ma interdicti. s. ianuis clausis: & non
 pulsatis cāpanis: ex cōmunicatis, & in-
 terdictis exclusis, sec⁹ in ecclesia inter-
 dicta: q̃ in ea non potest celebrari.

Et nota, q̃ in festiuitatibus natiui-
 tatis dñi nr̃i Jesu xp̃i, Pasche, Pen-
 thecostes. Et in festo & octauis cor-
 poris christi, ex privilegio Eugenij. 4
 Assumptionis virginis Marię. v. ex
 cō. habetur in. c. Alma mater. De
 sententia ex cōmunicationis. lib. vj.

¶ In Louarra. in. 2. p. relectio. s. s. p.
 omnes numeros. Et tēpore gñalis in-
 terdicti, possunt diuina celebrari, ia-
 nuis ap̃tis, pulsatis cāpanis, & exco-
 municatis exclusis: & interdictis admisis.
 Et hoc a p̃mis vesp̃is dictarū festiui-
 tatū, vsq; ad secundas vesp̃as. Ita,
 q̃ nō dicatur cōpletorius. De p̃ro, qd̃
 dictis dieb⁹, non possunt ecclesiastica
 sacramenta ministrari: nisi in casu ne-
 cessi

De tēpore gūal. interdicti.

cessitatis, prout inferius continetur.
Et dicto tempore interdicti potest le-
gi in mensa: et dari benedictio, et p̄di-
cari verbum dei: et pulsari cāpana ad
vocandū christi fideles, vt veniāt ad
predicationem, et in fine sermonis, fie-
ri confessio generalis, et pulsari cāpa-
na a laicis pro ostensione reliquiarū
vel pro aduentu alicui⁹ p̄lati, et pro
expellendis tempestatibus et potest
pulsari Ave maria, et cāpana in prin-
cipio noctis, et i auroza cū trib⁹ ictib⁹
cāpane, et potest ministrari baptism⁹
in debita forma, dūmodo non celebre-
tur officium in ecclesia: et admitti cō-
patres et cōmatres. Et potest dari ta-
li tpe eucharistia, siue cōmunio propi-
quis morti: non autem sanis etiam si
sint clerici, etiam p̄sbyteri nisi cele-
brent missam. Et potest portari cor-
pus christi ad infirmum: pulsata cam-
pana vt mos est: etiam pulsando cam-
panellā in via, cum luminaribus et ali-
is consuetis, et dicendo per viam cāti-
cum

cum gradus, vel septē psalmos, in via
dumtaxat. Et potest dari corpus xpī
patenter infirmo corā laicis: et possūt
ipsum inspicere et adorare, et possunt
recipi oblationes a laicis interdictis:
non tamen stare in missa neq; in diui
no officio. Et possunt contrahi matri
monia, et fieri sponsalia p manus sacer
dotis extra ecclesiā. Etia3 possunt au
diri tali tempore confessiones laico
rum, nisi fuerint excommunicati.

Et clerici prima tonsura insigniti,
qui cū vnica et virgine cōiugati fuerit,
etiā si habitū et clericalē tonsurā de
derint, nō possunt audire missam, nec
alia diuina officia tpe interdicti, vt d
cernit tex. in. c. vnico. de cleri. cōiuga
tis. lib. 6. quia huiusmodi clerici cū
vnica et virgine cōiugati, tonsurā et ha
bitū clericalē deferentes priuilegiū
obtinēt clericorum in duobus tan
tum: nempe quoad canonem, et forū,
quam tex. decissionem innouādo, ser
uandam præcipit sacra Tridentina

Nota.

Ca. vni
co. d cle
ri. cōiu
ga. li. 6.

Ses. 23.
c. 6. dñe
forma,

**Synodus, sessio. 23. c. 6. de reforma-
tione, his verbis. I**s etiam fori pri-
uilegio non gaudeat, nisi beneficium
ecclesiasticum habeat, aut clericalem
habitum & tonsuram deferens, alicui
ecclesie ex mandato episcopi inserui-
at, vel in seminario clericorum, aut in
aliqua schola, vel vniuersitate, de li-
centia episcopi, quasi in via ad maio-
res ordines suscipiendos versetur.:

Nota.

✠
Ca. vni
co, dñe
ri, cōiu
ga, li. 6,

In clericis vero coniugatis serue-
tur constitutio Bonifacii, viij. quæ in-
cipit Clerici, qui cum vnicis, modo hi
clerici alicuius Ecclesie seruitio, vel
ministerio ab episcopo deputati, ei-
dem ecclesie seruiant, vel ministrent,
& clericali habitu & tonsura vtantur,
nemini quoad hoc, priuilegio, vel con-
suetudine etiam immemorabili suf-
fragante. Quarum dispositionum ra-
tionē videre cupientib⁹ assignat Co-
uarr. in repeti. c. Illa mater. dñe sen-
ten. excōmu. lib. 6. 2. p. s. s. nu. 5. ver-
bo. Decimo ex his.

Couarr.

C Illi vero clerici conjugati, qui bi
gami nuncupantur, omni priuilegio
clericali nudati sunt, & defferre habi
tum & tonsuram clericalem, illis sub
anathemate prohibitum est, vt decer
nit ter. in. c. vnico. de bigamis. lib. 6.
Idemq; nouiter præcipit sacrum con
ciliū Tridentinū, sess. 23. c. 17. i fine.
Et laici possunt in ecclesia cātare pre
ces, rogationes & litanias.

Nota.
lib. 6.
c. 17.

Ca. vni.
code bi
gamis.
lib. 6.

Sed annotare oportet, q̄ isti Indi
in eorum fauorem habent diploma a
Pio. 4. pōti. max. (supplicationib⁹
catholici Hispaniarum regis nostri
Philippi) illis cōcessum, in quo (que
sequuntur) elargiūtur omnibus & sin
gulis vtriusq; sexus Indicę nationis
christi fidelibus, vt tempore interdic
ti huiusmodi, in eorum Ecclesijs & a
lijs pijs locis, (quauis etiam aposto
lica auctoritate appositi) dummodo
illi causā nō dderit, nec id eis speciali
ter interdicti p̄rigat, ecclias, & alia pia
loca huiusmodi ingredi, & ibi etiam

Nota.
✱

(sanctis apertis et pulsatis campanis,) per parochianos, rectores, vel eorum vicarios, aut alios presbyteros, missas et alia divina officia etiam alta voce, excommunicatis tamen et interdictis solūmodo penitus exclusis) celebrare facere, et illis interesse, necnon confessionis, Pœnitentiæ, Eucharistiæ, et alia ecclesiastica sacramenta suscipere, et illorum defunctorū cadauera, (etiam cum funerali pompa) ecclesiasticæ traditi sepulture, ac ipsis rectoribus vicariis, et alijs presbyteris eligēdis, ut missas et alia divina officia celebrare, et ecclesiastica sacramenta fidelibus huiusmodi ministrare, ita (ut celebrantibus ipsis) ad culpam nequeat imputari, ordinarioz locoz, vel alioz licentiā de super minimè requisita, liberè et licitè valeant ad triginta annos proximè futuros, dum tērat auctoritate apostolica de speciali gratia Dei, Christi vicarius concedit.

Sequentia de iure et tempore
generalis interdicti, nō po
ssunt fieri, imo prohibētur.
Primo, quōd eucharistia,
non debet tēpore interdic
ti dari mulieribus prāgnātib⁹, vel in
partu existentibus: neq; personis in
transitibus bellum, neq; intrātibus mo
re, neq; etiā obsessis ab inimicis. Et
tamē si dicte mulieres prāgnātes fue
rit talis dispositionis, vel qualitatis:
quōd in earum partu, timeatur de pe
riculo mortis in tali casu debet dari
eucharistia. Hoc dimittitur ad discre
tionem, dictū sacramentum ministrā
tis. Quo tempore, nō debet dari aqua
benedicta populo, neq; aspergi, neq;
panis benedictus, neq; absolutio a
maiori excommunicatione, cum solēni
tate et cum stola in porta ecclesie.
Neq; danda est benedictio ramorum,
neq; candelarum, neq; calicis, neq;
corporaliū cum solēnitate: neq; debet
dari poenitentia sollemnis, quę datur

Quæ nō pñt fieri tpe gñal. iterd.

prima die quadragesime, neq; pos-
sunt ordines conferri per episcopos:
neq; sacramentū extreme unctionis
dari: neq; clericis etiā sacerdotibus:
neq; clerici coniugati debent admit-
ti ad diuina officia, cum non gaudeāt
nisi duobus priuilegijs, vt supradictū
est. Benedictio nuptiarū non potest
dari dicto tempore interdicti peten-
tibus: excepto in festo ⁊ oct. corporis
christi, ⁊ festo assumptionis beatæ Ma-
rie. Et si aliquis obierit tēpore inter-
dicti: nō debet sepeliri in cœmiterio:
nisi talis defunctus priuilegium vel
bullam habeat quibus possit non ob-
stante dicto interdicto in cœmiterio
sepeliri.

Quæ debent fieri, tempore cessatio-
nis generalis a diuinis, circa sacramē-
ta, ⁊ celebrationem diuinorum.

Conceditur baptīsmus, tā adultis
q̃ paruulis: ⁊ confirmatio similiter.

Conceditur pœnitentia, omnibus
tam

Ca. 1. de
cleri. cō
iu. in. 6.

tam sanis q̃ infirmis.

Eucharistia conceditur, solūmodo infirmis, lumine ⁊ campanella præcedentibus, sicut mos est deferri infirmis. Sed non datur sanis.

Extrémaunctio, non datur alicui: neq̃ clericis, neq̃ laicis.

Sepultura conceditur, omnibus indifferenter, etiam si nullum habeāt priuilegium: sed absq̃ solēnitāte aliqua: quia neq̃ pulsantur campanæ: neq̃ dicitur officium, cum portatur funus ad sepeliendū: sed portetur cū cruce, ⁊ lumine, a laicis ⁊ sepeliatur.

Missa non cœlebratur, nisi solū ad renouationem Eucharistiæ: ⁊ pro infirmis, semel in hebdomada, vel ad decem, vel quindecim dies: secundū necessitatem occurrentem: cœlebre-
tur submissa voce vna missa, ianuis clausis, non pulsatis campanis: sicut t̃pe interdicti solet observari. Sed cum vno seruitore dicatur, non admis-
sis alijs.

Tempore cessationis a diuinis.

¶ Alqua benedicta, diebus dñicis benedicatur, similiter ianuis clausis, et panis similiter, etiā aqua ad baptizandum benedicatur ⁊ fiat publicē denūciatio festorum ⁊ precum.

¶ Possunt ire ad litanias, ⁊ laudes dei, ⁊ dicere añas, ⁊. R. ⁊ litanias laici, ⁊ pulsare campanas, sed non dicet missa, neq; aliquid deputatū alicui ordini.

¶ In quatuor festiuitatib⁹ scilicet, in festo natiuitatis domini, paschæ, penthecostes ⁊ assūptionis virginis Mariae, prima die in qualibet festiuitate, a primis vespers, vsq; ad secundas inclusiue, ⁊ etiā in festo corporis christi, ⁊ per totas octauas, tollitur cessatio: ⁊ potest celebrari solemniter sicut prius.

¶ Ordo ad benedicendos terminos.

¶ Primo sacerdos celebret missam de trinitate. **Offitium.** Benedicta sit sancta trinitas. **¶** Qua peracta, si cum

processione, clerus, vel populus, volūterire ad benedicendos terminos, sacerdos cum vestimentis missæ præter casulam cum cappa ereat, et cruce eleuata, cum aqua benedicta, processionaliter cantando. *ix.* et hymnos, ut placuerit. Si vero solus sacerdos, aut cum paucis hoc fecerit, sufficit quod sacerdos, cum superpelitio, et stola, et aqua benedicta, et cruce vadat. Et cum fuerit in loco, dicat sacerdos ut sequitur. .:

In nomine patris, et filij, et spiritus sancti. Amen. *oratio.* Adiutorium nostrum in nomine domini. *oratio.* Qui fecit coelum et terram,

oratio. Sit nomen domini benedictum. *oratio.* Ex hoc nunc et usque in seculum. *oratio.* Domine exaudi orationem meam. *oratio.* Et clamor meus ad te veniat. *oratio.* Dominus vobiscum. *oratio.* Et cum spiritu tuo. *oratio.*

O Domine Iesu christe fili dei viui qui coelum, et terram, mare, et omnia

Benedictio terminorum.

cunctis nos ⁊ terminos nostros de-
fende periculis.

Omnipotens sempiterne de⁹: q̃
nos omnium sanctorum tuorum
merita, sub vna tribuisti celebritate
venerari quesum⁹, vt desiderata ⁊ no-
bis, tue propitiationis abundantia ⁊,
multiplicatis intercessorib⁹ largia-
ris. Per dñm nostru⁹ Iesum christu⁹

Postea dicatur letania sequens.

Kyrieleyson. Christeeleyso
Kyrieleyson. **C**hriste au-
di nos. **P**ater de coelis de⁹
Misereere nobis. **F**ili redē-
ptor mundi deus. Misereere nobis.

Spiritus sancte deus. Misereere no-
bis. **S**ancta maria ⁊ omnes angeli
dei. **O**rate pro nobis. **S**ancte petre
cum omnibus apostolis ⁊ euāgelistis
dei. **O**rate pro nobis. **S**ācte stepha-
ne cum omnibus martyribus dei. **O**-
rate pro nobis. **S**ancte hieronymē
⁊ augustine cum omnibus confessori-
bus dei. **O**rate pro nobis. **S**ancta
ma

maria magdalena, brigida, agatha,
catherina, engratia, visula cum omni
bus sanctis dei. Orate pronobis.

Et benedictio dñi patris, ⁊ filij,
⁊ ⁊ spiritus sancti, descēdat
⁊ maneat super nos, ⁊ super terminos
nostros: ⁊ angelus domini bonus cu-
stodiat nos ⁊ eos semper. Amen.

Deide aspergatur aqua benedicta.

O rdo ad coniurādū tempestates.

Qualq̄r sacerdote q̄ouiere de con-
jurar nublados, due hazer lo sigulēte

Ego como siente tronar, a-
tes que el nublado entre en
el termino donde cada qual
tuuiere cargo, tañan la cam-

pana: ⁊ el sacerdote, vestido de vna so-
brepelliz ⁊ estola: llevando agua ben-
dita, ⁊ vna cruz pequeña: ⁊ hincado
de rodillas ante el sanctissimo sacra-
mento, breue ⁊ deuotamente, se enco-
miēde a dios, ⁊ salga rezando el psal-

mo **A**d te leuaui animam meā. De-
us meus in te confido. **totum.** ⁊ poga-
se

¶ Coniuratio tempestatis.

se, donde mas y mejor pueda ver to-
da la tierra, y señorear el nublado a la
vista, y comience a conjurar, en la for-
ma siguiente.

In nomine sanctę trinita-
tis pa ✠ tris, z fi ✠ lis, et
spiritus ✠ sancti, vnus de-
us. Amen. **P**er signū cru-
cis, ✠ de inimicis nostris,
libera nos domine deus noster. **D**e-
us miserere mei, z cōseruare digneris
fructum agroꝝ nostrorū, z omnium
populoꝝ christianorū. Amen. Iesus
Nazaren⁹ rex iudæorū. Titul⁹ trium-
phalis passionis dñi nr̃i Iesu christi.
Ecce ✠ crucem domini nostri Iesu
christi. **E**t ostēdatur crux p̃tra nubes.
Hugite partes aduersę, vicit leo de
tribu iuda, radix dauid alleluya. ✠
Christus vincit, ✠ christus regnat,
✠ christus impat, ✠ christus ab om-
ni malo nos z terminos nr̃os z nobis
commissos defendat. Amen. **R.** Do-
minus vobiscum. **R.** Et cum spiritu
tuo

tho. **R.** Initium sancti euāgelij, secū
dum Joannem. **R.** Gloria tibi dñe.

In principio erat verbum, et
verbū erat apud deū, et deus
erat verbū. Hoc erat in prī
cipio apud deū: omnia p ip
sū facta sunt, et sine ipso factum est ni
hil. Quod factū est in ipso vita erat, et
vita erat lux hominū, et lux in tenebris
lucet, et tenebrę eā nō cōpræhēderūt.
Fuit homo missus a deo, cui nomē e
rat Joānes. Ille venit in testimoniū
um, vt testimoniū perhiberet de lumi
ne, vt omnes crederēt per illum. Non
erat ille lux, sed vt testimoniū phibe
ret de lumine. Erat lux vera, quę illu
minat omnē hominē venientē in hūc
mundum. In mundo erat, et mundus
per ipsum factus est, et mundus eū nō
cognouit. In propria venit, et sui eū non
receperunt. Quotquot autem recepe
runt eum, dedit eis potestatem filios
dei fieri, hijs qui credunt in noīe eius.
Qui non ex sanguinibus, neq; ex volū
tate

Coniuratio tempestatis.

tate carnis, neq; ex volūtate viri: sed
ex deonati sunt. Et verbum caro fac
tum est, ⁊ habitauit in nobis. Et vidi
mus gloriam eius: gloriam quasi vni
geniti a patre, plenum gratię ⁊ veri
tatis. Amen.

*¶ Hic faciat ter signuꝝ crucis, manu
dextera, leuando eam contra nubes:
⁊ sic fiat vbicumq; fuerit posita ciuitas.*

Rex izote creatura nubis,
in nomine dei patris om
nipotentis. ⁊ in nomine
Iesu christi filij eiusdē do
mini nostri, ⁊ in virtute
spiritus sancti, vt fias nubis exorzi
zata, ad effugandam omnem potesta
tem inimici: ⁊ ipsum inimicum erradi
care ⁊ supplantare cum angelis suis
apostaticis, per virtutem eiusdem do
mini nostri Iesu christi: qui venturus
est. *rc. v. Dominus vobiscū. R. Et
cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.*

Deus inuictę virtutis auctor, ⁊
isuperabilis impij rex: ac semp
mag

Coniuratio tempestatis. 145

magnificus triumphator, qui aduerse dominationis vires reprimis, qui inimici rugientis squitiā superas, qui hostiles nequitias potenter expugnas: te dñe trementes, ⁊ supplices deprecamur ac petimus, vt hanc creaturā nubis dignanter ✠ aspicias, benign⁹

✠ illustres: pietatis tuæ more sanctifices, vt vbicūq; fuerit aspersa, per inuocationē sancti tui nominis, omnis infestatio immūdi spiritus abiiciatur terrorq; venenosī serpentis procul pellatur, ⁊ præsentiā sancti spūs, nobis misericordiā tuā poscētib⁹, vbiq; adesse dignetur. Per dñm nostrū.

✠. Hoc signū crucis erit i cælo. R. Cū dñs ad iudicādū venerit. Orem⁹. Oio

✠ Audi nos deus salutaris noster ⁊ per triumphum sanctę crucis, a cunctis nos ⁊ terminos nostros, et nobis commissos defende periculis. Per dominū nostrū. **Coniuratio.**

In nomine sanctę crucis ✠ ⁊ indiuiduę trinitatis, ꝑcípio ⁊ dico
t tibi

DAI *Coniuratio tempestatis.*

tibi et omnibus socijs tuis maledicte
atq; damnate: iter retro sathanas et lo-
cij tui, recognoscite sententiam ve-
stram, et date honorem deo viuo et ve-
ro, et date honorem Iesu christo domi-
no nostro, et date honorem spiritui san-
cto, et recedite a nobis famulis dei, et a
possessionibus nostris et nobis comi-
ssis, et ab omnibus parrochijs et termi-
nis nobis commissis: quia nos deus et
dominus noster Iesus christus, qui ad
suam gratiam et benedictionem, fon-
teq; baptismatis, et ad sacerdotalem
ordinem vocare dignatus est: et hoc sig-
num sancte crucis, **✠** quod vobis appo-
no, maledicti diaboli damnati nunquam
audeatis violare. Prestante domino
nostro Iesu christo. Qui vivit et reg-
nat. et c. Oremus.

O mine Iesu christe fili dei vivi
qui pro salute humani generis
mortis supplicium pertulisti: qui dolo-
res et languores nostros, iuxta vocem
propheticam, per lignum crucis por-
tasti:

taſti: ne reſpicias ad delicta mea, ⁊ ad
iniquitates noſtras, qui licet indigne
cogimur rogare pro alijs, per immen
ſam clementiam tuam, ⁊ per virtutez
ineffabilem tuam exaudi nos pro fru
ctibus terre vt non deleantur, ⁊ per in
teruentum beatiffime virginis Ma
rie, ⁊ omniū ſanctorum tuorum, ſaluos
fac ſeruos tuos, et fructus terre, et li
ga modo omnes nubes malas, et om
nes diabolos et omnes malicias eo
rum, et ſint ligati, et contriti, et inter
dicti: per virtutem et potentiam tuā.
Qui viuis et regnas deus. Per om
nia ſæcula ſæculorum. Amen.

**Commemoratio Sæcti Michæ
lis archangeli Antiphona.**

Sancte Michæel archāgele, defen
de nos in prælio, vt non peream⁹ i tre
mēdo iudicio. **V.** Stetit angelus iux
ta arā tēpli. **R.** Habens thuribulum
aureum in manu ſua. **Oremus.** **Oro.**

Exaudi nos domine ſancte pater
omnipotens æterne de⁹, et mit
t 2 tere

741 **Conjuratio tempestatis.**

tere digneris sanctū angelum tuū de
cœlis, qui custodiat, foueat, protegat
visitet ⁊ defendat omnes fruct⁹ terre
nostræ, ⁊ nobis commissos, hodie ⁊ o-
mnī tempore. Per christum dominū
nostrum. **Oremus.**

Oratio.

O mine Iesu christe fili dei uiui,
qui in hunc mundū venisti pro-
pter peccatores, d' sinu p̄ris tui mitte
re digneris sup nos miā tuā. **Amē.**

O niuro vos nubes malas. In
nomine ✠ domini nostri Iesu
christi, quī dedit nobis potestātē, per
virtutē ⁊ potētīā suā, eijcere dæmo-
niā per virtutē sanctæ ⁊ indiuiduę tri-
nitatis, ⁊ per beatā Mariā matrem
domini nostri Iesu christi, ⁊ per sanc-
tū Michaelem principem gloriosissi-
mū militiæ cœlestis, ⁊ p omnes virtu-
tes cœlorū, ⁊ per omnes sanctos ⁊ san-
ctas dei: p̄testor ⁊ coniuro vos nubes
malas, quæ de mare, vel de terra ad
nubes cœli ascendistis, si habetis
guttas malas, vel aliquā maliciā

aut

aut sagittas potētissimas, aut flāmā
aut fulgura, aut tēpestatē, non habea
tis potestatē neq3 licentiam in nobis
malum faciendi, nec lapides iactādi
infra terminos nostros, ⁊ nobis cōmi
ssos, nec possitis tollere fructus nec a
ues, nec bestias percutere, nec aliquē
malum inferre per virtutem domini
nr̃i Jesu Christi. Qui vēturus est. ⁊c

A Diuro vos ✠ tempestates, et
nubes malas, cum malicia ve
stra, per deū viuū ✠ per deum verum
✠ per deū sanctū ✠ qui totū mundū
continet, ⁊ p omnes virtutes coelozū,
vt non habeatis potestate ⁊ iactandi
malitiā vestrā in terminis nostris et
nobis commissis. Per eum, qui in tri
uitate perfecta, viuit ⁊ regnat deus.
Per omnia sœcula sœculozū. Amen.

Ece ✠ crucē domini nostri Jesu
Christi, fugite partes aduersæ, vi
cē leo de tribu iuda radix dauid alfa,
✠ sctūs de⁹, ✠ sanctus fortis, ✠ san
ctus immortalis miserere nobis, agios

841 **Coniuratio tempestatis.**

✠ O theos **✠** agios **✠** ysq̃uiros, **✠** agios **✠** athanatos, **✠** eleison, **✠** y mas **✠** sct̃s deus **✠** sct̃s fortis **✠** sct̃s immortalis, miserere nobis p̃ virtutē adonay ⁊ incarnati verbi. Amen.

Agnus dei qui tollis peccata mūdi, miserere nobis, ⁊ libera patriā istam de ista tempestate. Amen. **P**ie deus, munda me, **✠** sancte deus sanctifica me, **✠** sancte fortis confirma me, in honorē sancti Christophori. Amen.

✠ Christus est mecum, **✠** Christus mecum sit ad dexteram, **✠** Christus mecum sit ad sinistrā, **✠** X̃ps ante me sit ⁊ retro, christ⁹ **✠** vicit, x̃ps **✠** regnat, christ⁹ **✠** imperat, christus **✠** ab omni malo nos defendat. Amē. **A**diuro vos, ⁊ ligo vos diabolos, ⁊ nubes malas cum grandine, q̃ non noceatis nobis, neq̃ terminis nobis commissis, neq̃ super ipsos terminos petram laetare non possitis. **P**er Christum.

Adiuro vos diabolos tartari, belzebub̃ cū socijs eius p̃ deū

patrem omnipotentē, qui mundum fecit, et verbo suo omnia creauit: ipse dixit et facta sunt: ipse mandauit et creata sunt, et adiuro vos, per angelos: virtutes coelorum, et per omnes sanctos et sanctas dei, quod non habeatis potestatem super istos terminos et nobis commissos. Per eum qui venturus est iudicare viuos et mortuos, et seculum per ignem. Amen. Oramus.

Oratio.

O mine deus, qui fecisti partiri mare rubrum, et muros aquae stare fecisti ad dexteram, et ad sinistram populi Israelitici, qui eundem populum per medium maris eiusdem transire fecisti, sic fac nubes istas partiri: et sicut ros fugit ante faciem solis: ita nubes, et tempestates fugiant, et discedant ante faciem populi. Per dominum nostrum.

Et benedictio dei omnipotentis patris, et filii, et spiritus sancti, descendat, et maneat super terminos nostros, et nobis commissos, et discedant omnes insidiae inimicorum.

Coniuratio contra locustas.

a nobis, et ab his terminis. Per Christum dominum nostrum. Amen.

Cacabada la tempestad, buelua al sacerdote, ante el sanctissimo Sacramento, diciendo. Te deum laudamus.

Y acabado diga. Agimus tibi gratias omnipotens deus, pro vniuersis beneficijs tuis. Qui visis et regnas in secula seculorum. **N**e derelinquas nos domine deus noster, ne discesseris a nobis. In nomine patris, et filij, et spiritus sancti. Amen.

O rdo ad benedicendum et exorcizandum fructus, contra locustas, bruchos, et omne animal corrosiuum.:

Primo et ante omnia, sacerdos bonus et electus dicat missam de. lx. deinde accipiat suppeliciū, cū stola et cruce et aqua benedicta. Et ventens ad agrum vel vineā, vbi locusta, vel bruchus, vel animal corrosiuum est, vel retinetur, dicat vt sequitur ad orientē.

Adiutorium nostrum in nomine dñi

R. Qui fecit cœlū ⁊ terrā. **R.** Sit no
mendomini benedictum. **R.** Ex hoc
nunc ⁊ vsq3 in sœculuz. **R.** Benedica
mus patrē ⁊ filiū cū sancto spiritu. **R.**
Laudem⁹ ⁊ superexaltē⁹ eū in sœcu
la. **R.** Benedictus es domine in firma
mento cœli. **R.** Et laudabilis ⁊ glo
riosus ⁊ superexaltat⁹ in sœcula. **R.** Be
nedicat ⁊ custodiat segetem istā omni
potens ⁊ misericors dñs. **R.** Amen.
R. Dñe exaudi oꝛonem meā. **R.** Et
clamor me⁹ ad te veniat. **R.** Dñs vo
biscū. **R.** Et cū spū tuo. **Orem⁹.** **Oro**

O domine de⁹, qui creasti hominē
ad imaginē ⁊ similitudinē tuā,
clementiam tuam suppliciter exora
mus, vt hunc fructum: quem ad vsum
generis humani nasci fecisti, tua bene
dictione perpetua bene **R.** dicas, vt
germinet sup terrā, floreat, frondeat,
⁊ ad fructū maturitatis perueniat, q̄
tenus de eo tibi, suppliciter, ⁊ humili
ter famuli tui, acceptū sacrificiū, gra
tāq3 oblationez valeant offerre in cō
spectu

Confutatio contra locustas.

specu tuo, & de reliquo vitam suā nutrire, ad laudem & gloriam sanctissimi nominis tui. Non seminet super eos hostis antiqu⁹ semina sua, nō zizania non turbet eum aliquod maluz, nō calor siccet, nō tempestas cōturbet, nec grando conterat, nec vētus exurat, nō erugo aut tinea demoliat, nō locusta vel passares mordeāt, neq; animal aliud quodcumq; ificiat: sed sub tua protectione, eū pluuiā opportuna, salutaris & cōgrua satiet, refrigeret ros & vsq; ad cōplementū culturę ad manus laborātium in eo prospere, & cum salute perducatur. Per xpm. Oremus

O **E**⁹ q̄ ad salutē humanę **O** **o**.
ris, maximaq; q; sacramēta, i
aquarum substantia cōdidisti: adesto
propitiūsiuocationibus nostris: & e
lemēto hūic multimodis purificatio
nibus preparato, virtutē tuę benedi
ctionis ifunde: vt creatura tua ista mi
sterij tui tibi seruiens, ad abiiciendos
demonones, morbosq; pellēdos, diuine

Coniuratio contra locustas. 150

gratie sumat effectū, vt quicquid in a-
gris, vel vineis, vel hortis, vel segeti-
bus fidelium tuorum hęcundare et perserit
careat omni mundicia: liberetur a no-
xijs animalibus, non illic resideat spi-
ritus pestilens. Amen. Nō aura cor-
rumpēs. Amē. Nō brucus aut tinea de-
moliēs. Amē. Nō locustae vel passerēs
mordētes. Amē. Nō ventus vrens. a-
mē. Non grando conterens. Amen.
Nō tēpestas conturbans. Amē. Nō
calor siccans. Amē. Non zizania per-
turbans. Amē. Discēdāt ab eo oēs in-
sidie latētis inimici: et si quid est quod
incolumitati eius inuideat, aut quieti
aspersione huius aquæ effugiat atq; di-
scedat: vtsalubritas p̄ inuocationem
tui sancti nominis expetita, ab omni-
bus sit ipugnationib⁹ defensa. Per.
**¶ Postea sacerdos vadat cū aqua be-
dicta per totū aspergendo et dicen-
do. R. Quidā aquā egredientes de tem-
plo a latere dextro alleluya: et omnes
ad quos peruenit aqua ista salut fa-**
cti

Confuratio contra locustas.

cti sunt. Alleluya, alleluya alleluya.

Hæc dies quam fecit dominus: exultemus et letemur in ea. Gloria pñ.

Signum salutis pone domine in fructibus istis, et non permittas introire angelum percutientem in eos neque animal aliqd infructuosum. De coelo dñe pone signum tuum in eis. Et protege eos et non erit in eis plaga nocens.

Queste de nobis dñe misericordiam tuam. **R.** Et salutare tuum da nobis.

Domine exaudi orationem meam. **R.** Et clamor meus ad te veniat.

Dominus vobiscum. **R.** Et cum spiritu tuo. **Oremus.**

O ratio.

Audi nos domine sancte pater omnipotens eterne deus, et mittere digneris sanctum angelum tuum de coelis, qui custodiat, foueat, protegat, visitet, et defendat, omnes fructus in his agris, vel vineis existentes. Per christum dominum nostrum. Amen.

Et benedictio dei patris omnipotentis, et filii, et spiritus sancti: des

descendat, et maneat super hos fructus, et angelus domini bonus custodiat eos semper. Amen.

Ordo ad sanandos demoniacos.

Ad ante omnia est notandum, quod demoniaci sunt in duplici differetia. Primi sunt, qui ex melancolia naturali, vel ex aliquo casu fortuito, facti sunt demoniaci stupefacti, pensativi, tristes, nimis accusati atque perplexi, querentes solitudinem, in abscondito, in obscuritate, in taciturnitate, gementes, suspirantes, flentes, timore perterriti, ne sciunt quid petant, aut quid vellent de solati plurimum: quibus de non in insidijs insidiatur ut obsidat eos, et eos intret nisi eis subueniatur, aut a deo, aut ab angelis custodibus, aut ab ecclesie sanctae ministris. Et pro talibus erit hic ordo sanationis. **Secrete et non publice eius curatus accipiat demoniacum et exortetur eum, ut dicat ei veritatem, interrogando eum,**

si fecit falsum iuramentum, aut falsus
 testimonium in iudicio vel extra iudi-
 cium, aut fecit facere mandando, aut
 consulendo, aut quomodocumque con-
 sentiendo, vel si interfecit hominem:
 aut abortum fecit si mulier est, et inter-
 fecit, et abscondit, aut cōsuluit aut cō-
 senserit, aut adiunxit ad faciendum, vel
 si proditorie consensit in furtum vel dā-
 num proximi, vel si habet zelum de ma-
 rito, vel de uxore, vel si mortu⁹ es et
 aliquis parens, vel amicus, vel amasi-
 us vel amasia: quem, vel quam pluri-
 mum diligebat: vel si perdidit aliquā
 rem sibi caram: ut p^ote, anulos aure-
 os: vel aliquod ornamentum, aut loca-
 le p^ociosum: vel si aliquis ei iniuria aut bla-
 sphemias, aut cōuitia dixit, aut percu-
 ssit, vel vapulauit: & sic de alijs casib⁹
 plurimis, qui p^otingere possint, aut for-
 te ex sola naturali melancolia, hoc ha-
 bet. Et comperta causa, secundū p^o-
 dentiam, & discretionem, & facultatem
 possibilem: curatus adhibeat remedi-
 um

um secreto, et cū oī sollicitudine. Et fa-
ciat eum confiteri optime, et generali-
ter, et particulariter dicēdo causas tri-
stitiā. Et postea disponat eum, ad di-
gne suscipiendā eucharistiam, in iun-
cta sibi poenitentia salutari. Sūt qua-
tuor remedia, secundum doctrinā san-
cti doctoris, i prima parte, in. q. iij. ar-
ti. j. sufficientia sine dubio, ad curādū
tales, si adhibeantur cū diligentia.

Primū remediū est, medi-
tatio passionis Jesu xpī dñi
nostri: vnde curat⁹, de betex
hortari talē demoniacū, vt
iugem habeat memoriā eius, mandā-
do ei, vt sæpe, et sæpius, et sepissime a-
doret crucē cum crucifixo, pedes. s. et
manus, et latus, et faciat q̄ portet secū
aliquā imaginem crucifixi, et eam plu-
ries aspiciat idie, et in nocte. ¶ Secū-
dū remedium est, vt occupetur talis i
oratione deuota, si forte nescit Credo
in deum, et orationem dominicam, et
Aue maria, q̄ addiscat bene, et aliq̄s

¶ Id sanandas dæmoniacos.

orationes duotas virginis, et sancti Michaelis, et angelorum et alicuius alterius sancti, vel sanctę ei grati: et ordinet curatus eius deuotionem, dicendo ei, quod manedicat talē, meridiē talem, secundum deuotionem persone, et sufficientiam, et dispositionem. **¶** Tertium remediū est, societas amicorum, ita ut nunquā sit solus, donec fuerit sanus, dei amicorum, ita quod sint tali dæmonia cograti, et placentes, qui adiuent eū ad pellendam tristitiam, vel imaginationem, et ad confortandum, et lætificandum eum, subueniēdo euz in sua necessitate, et perplexitate, et angustia: et hoc est præcipuum remedium: secundum sanctum docto. supposita grā diuina. **¶** Quartū remediū, procuratio sanctorum delictiarum corporalium, scilicet, intret aliquod balneum odoriferum, ad consilium medicorum. Item bonus cibus, bonum vinum mediocriter libatum: et conueniens lectus, visio viridarum, fluenta aquarum videre, ire ad licitam

tā venationem, mutare patriam, iocari licitē, et ad corporales, et manuales operationes man⁹ apponere, vt diuertat mentem a melēcolia naturali, et a tristitia assumpta, in quadecimō insidiatur ei. Itē aliqui lapidarij consulūt certos lapides talib⁹ apponi, sed qz timetur de superstitione aliqua in eis, nō est confidendum in eis. Satis sufficiunt sine dubio, remedia supra dicta cū gratia diuina, pro qua impetrandam in similib⁹ dicantur ea q̄ sequūtur.

Primo. Tres missæ d̄ trinitate, cum Gloria, Credo, et Prefatione. **Secūdo** Una missa d̄ passionē christi. **Officiū** Humiliauit. **et. Tercio.** Una missa de assumptione btē Marię. **Quarto** Una missa de oibus angelis. **Quinto** Una missa d̄ omnibus sanctis. **Et inducatur, et consuletur, vt ieiunet, et det elemosinā, vel faciat aliud op⁹ piuz, secundū qualitatem oppressi. Et finaliter, dicantur super euz quatuor euāgelia sequentia, I n principio erat**
v ver

Ad sanandos dæmoniacos.

verbum, **Q**uissus est angelus gabriel,
Qum natus esset Iesus, **E**t recum-
bentibus vndecim discipulis. **E**t abi-
q; dubio curabitur, exercendo reme-
dia supra dicta. **S**æpe numero istud
est expertum.

Exorcismi cōtra dæmoniacos: q̄ ve-
re, et formaliter sūt obsessi a dæmonib⁹.

Instructio exorciste voletis expel-
lere dæmones a maleficiatis, vel dæ-
moniacis. **R**ubrica.

Ita, q̄ exorcista ordinatus,
volens expellere dæmones,
vel adiurare, per potestates
sibi traditas. **P**rimo, debet
se ipsum mundare, per humilē et legit-
mā confessionē suorū peccatorū. **P**o-
test aut exorcizare quilibet sacerdos,
et maximē parrochialis, et quilibet di-
aconus, si sibi fuerit cōmissum p̄ epis-
copū. **H**oc etiā, potest quilibet purus
exorcista, de cōmissione vt supra. **M**e-
lius est aut, exorcizare in ecclesia p̄er-
tra. **S**i sacerdos, vel diaconus exorci-

gant, debent habere sup albā, vel sup pelliceū ⁊ stola m, si vero subdiaconus manipulū: si accolitus, vel exorcista, super pelliceū id est cottam tantum.

Cum vero exorcismus legitur, ponatur crucifixus ante dæmoniacum. Et quando medius exorcismus lectus fuerit, bñdicenda est rutha, ⁊ incēsus, ⁊ sulphur etiam sunt bñdicendi: q̄ oīa sunt cremāda in igne bñdicto, ⁊ ponēda in ore ⁊ narib⁹ dæmoniaci, semel, vel bis. Bñdictionē ruthæ, ⁊ incēsi, et sulphuris, ⁊ ignis, habes infra. 160.

Exorcizatur⁹ igitur, facta diligenti cōfessione, ⁊ habita absolute, induit⁹ sacris vestibus, pro sui ordinis q̄litate: se ipsū corde humilians, ⁊ pctōrem reputās, nec in sua sed dñi potētia cōfidēs, deuotē, attētē, cōstāter, fidēter, ⁊ intrepidē, faciēs signū crucis in sua frōte ter, ⁊ dicens **I**n noīe pa^{tr}is, ⁊ fi^{li}i, ⁊ spūs^s sancti. Amen. **P**onat manū suā, sup caput dæmo-

Ad sanandos demoniacos.

niaci, z eā continue tenēs, humiliter
dicat non solū verbo, z superficialiter,
sed cū bona fide seq̄ntes exorcismos.

E Incipit p̄mus exorcism⁹ b̄ti Am-
brosij ep̄scopi, ad effugādū dōmonē
de oppressis a dōmonibus, vel etiā
maleficiatis. **Benedictio.:**

In nomie pa- tris, z fi-
lij, z spūs scti. **A**mē.
Mos cū prole pia, benedi-
cat virgo **M**aria. **E**c-
ce cru- cē dñi, fugite p̄tes
aduerse. **V**icit leo d̄ tribu iuda-
ra dix dauid. **D**ñe exaudi o-
rōnē meā. **E**t clamor me⁹. **O**rem⁹. **O**ratio.

O Deus angelorum, deus archāge-
lorum, deus p̄phetarū, deus
Martyrum, deus Cōfessoruz, deus
virginum: deus z pater domini nostri
Jesu christi, inuoco nomen sanctum
tuum, ac praeclarā maiestatis tuæ cle-
mētiā, supplex exposco, aduersus hūc
nequissimū sp̄ritū, z omnem qui ve-
rat hoc plasma tuū, vt mihi auxilium
prae

prestare digneris. Per eundē, &c. R.
 Amē. Aide ne delecteris, aut credas
 magis immundi spiritus, sed exemplo
 christi, & sanctorum, iube vt obmutes
 cat, & exeat. Et oēs cruces fac in fron
 te oppressi cum pollice, nisi vbi specia
 liter in alia pte corporis fieri debeāt si
 cut iuuenies signatū iferi. Exorcism⁹.

Exorcizo te imūdiſſime spūs, om
 nis incurſio aduerſarij, omnis ira
 oē fantasma, omnis legio, in noīe dñi
 nři Jeſu chriſti, eradicare, & effuga
 re ab hoc plasmate dī: ip ſe tibi im
 perat, qui te de ſupnis cœlorū, in infe
 riora terræ demergi pcepit. Audi er
 go, & time ſathanas, vict⁹, & proſtrat⁹
 abſcede, in noīe dñi nři Jeſu chri
 ſti. Tu ergo nequiſſime ſathana, ini
 mice fidei, hoſt⁹ generis humani, mor
 tis adductor, vitæ raptor, iuſtitie de
 clinator, malorū radix, fomes vitiōrū,
 ſeducator hominum, proditor gentiū,
 incitator inuidie, origo auaritie, cau
 ſa diſcordie, excitator dmonū, malorū,

Oratio sanandos daemoniacos.

magister. Quid stas et resistis, cum scias cum tuas perdere vires? Illum me-
tue qui in Isaac immolatus est, in Jo-
seph venundatus, in agno occisus, in
homine crucifixus, deinde inferni triu-
phator. Recede in nomine patris, et
filii, et spiritus sancti. Da locum
spiritui sancto, per hoc signum crucis Je-
su christi domini nostri. Qui cum patre et
eodem spiritu sancto, vivit et regnat deus.
Per omnia secula seculorum. **R. Amen.**
Si adhuc non recesserit spiritus malignus
instante et devote persequere ultra. V.
Domine exaudi orationem. R. Et clamor. V.
Domine. R. Et cum. Oremus. Oratio.

O Deus conditor et defensor generis
humani, qui hominem ad imagi-
nem tuam formasti: respice super hunc
famulum tuum, qui dolis invidi
serpentis appetitur, quem vetus adver-
sarius antiquus hostis terre formidinis
horrore circumvolat, et sensum mentis
humane stupore defixit, terrore contur-
bat, et metu trepidi timoris exagitat.

Re.

Repelle dñe virtutem diaboli, fallacesq; eius insidias amoue, procul impius tentator aufugiat. Sit nominis tui signo ✠ **In fronte**, famulus tuus munitus ✠ et anima tutus ✠ et corpe. **Quatuor cruceſequentes fiāt in pectore demoniaci. Tu pecto ✠ ris huius** eterna custodias: tu viscera ✠ regas tu cor ✠ da cōfirmes, in anima ✠ aduersatricis potestatis tēta menta evanesca t. Da dñe ad hanc inuocationē sanctissimi nominis tui grā am: vt qui hucusq; terrebat, territus aufugiat, et victus abscedat, tibi q; possit hic ^{hoc} famulus tuus ✠ et corde ✠. **Hæc crux fiat super cor demoniaci. Firmatus** et mente sincerus ✠. **In frōte. Debitum præbere famulatus. Per dñm nostrum Iesum. et c. Coniuratio.**

Adiuro te serpēs antique, per iudicem viuorum et mortuorum: per factores mundi, per euz qui habet potestate mittere te in gehennā: vt ab hoc ^{hoc} famulo dei **III. ✠ In fronte: q**
v 4 ad

Ad sanandos oemomiacos.

ad ecclesiæ sinū recurrit cum metu ⁊
exercitu furoris tui festinus discedas.
Adiuro te iterū **✠ in fronte** non mea
infirmirate, sed virtute spīrit⁹ sancti:
vt desistas ab hoc **✠** famulo ^{la} dei, **✠**
quē **✠** omni⁹ps deus ad imaginē suam
fecit. Cede igitur, cede non mihi, sed
ministro christi. Illius enim te viget
potestas, qui te affigēs cruci **✠** suę su-
biugauit. Illi⁹ brachium contremis-
ce, qui ductis gemitibus inferni, ani-
mas ad lucez pduxit. Sit tibi terror
corpus hoīs, **✠** nec moreris discede-
re ab homine, quoniā placuit christo
in homine habitare. Et nec cōtēnēdū
putes, dū me peccatorē nimis esse co-
gnoscis. Impat tibi de⁹. **✠** Impat tibi
maiestas Xpi. **✠** Impat tibi deus
pa^{ter}. Imperat tibi de⁹ fi^{lius}.
Impat tibi deus spīritus **✠** sanctus.
Impat tibi fides apostolorū Petri ⁊
✠ Pauli ⁊ ceterorū sanctorū. Impe-
rat tibi indulgētia cōfessorū. **✠** Im-
perat tibi martyrum sanguis. **✠** Im-
perat

perat tibi sacramentū cru ✠ cis. Im
 perat tibi ministeriorū ritus. ✠ Eri
 ergo transgressor, et seductor plene
 omni dolo et fallacia, veritatis inimi-
 ce, innocentium persecutor. Da locum
 durissime, da locum ipsissime, da locum
 christo in quo nihil inuenisti de opib⁹
 tuis, qui te spoliauit, qui regnū tuū de-
 struxit, qui te victū ligauit et vasa tua
 diripuit, qui te p̄iecit in tenebras ex-
 teriores, ubi tibi cū ministris tuis erit
 p̄paratus interitus. Sed quid trucu-
 lēter recogitas? quid temerarie retra-
 ctas? Reus omnipotēti deo es, cuius
 statuta trāsgressus es. Reus es filio
 eius Jesu xp̄o dñō n̄rō, quem tentare
 ausus es, et cru ✠ cis figere p̄sumpsi-
 sti. Reus es humano generi, cui tuis
 persuasionib⁹ mortis fructū propi-
 nasti. **Si adhuc nō recesserit, tu pumi-
 li⁹, et attentī⁹ p̄sequere, et nunc mōre-
 ris, p̄pter nugas aut q̄cūq; verba fal-
 sa diaboli. v. Domin⁹ vobiscū. R. Et
 cum spiritu tuo. Q. remus. V. ratio.**

O mine sancte pater omnis pater
 eterne deus, osana in excelsis, pa-
 ter dñi nři Iesux pti, qui illum refugā
 tirānum ⁊ apostatā, gehenne ignibus
 deputasti, qui vnigenitū tuuz in hunc
 mundum misisti, vt illum rugientez
 conereret, velociter attende, accele-
 ra, vt eripias hominē ad imaginē
 ⁊ similitudinē tuā creatuz, a ruina ⁊
 demonio meridiano. Da dñe terro-
 rē tuuz, super bestiā q̄ exterminat vi-
 neā tuā. Da fiduciā seruis tuis, ꝓ tra-
 neq̄ssimū draconē pugnare fortissime
 nec cōtemnat sperātes in te: ⁊ ne di-
 cat, sicut in ꝓpharaone qui iam dixit
 deū nō noui nec israel dimitto. Arge-
 at illū ꝓptera tua potens discedere a
 famulo tuo. **M. ✠** ne diuti⁹ ꝓsumat
 captiuuz tenere hoīez, quez tu ad ima-
 ginez tuaz facere dignat⁹ es, ⁊ in filio
 tuo redemisti. Qui tecuz. **Cōiuratio.**

Adiuro ergo te draco nequissi-
 me in noīe agni imma **✠** culari
 qui abulauit sup aspidez ⁊ basiliscum
 qui

qui cōculcauit leonem ⁊ draconem, vt
 discedas ab hoīe, ⁊ discedas ab ec-
 clesia. ⁊ dei. Contremisce ⁊ effuge in
 uocato nomine dñi illius quem inferi
 tremunt, cui virtutes celoz, ⁊ pote-
 states, ⁊ dominationes subiectę sunt,
 quem Cherubin, ⁊ Seraphin indefes-
 sis vocibus laudāt. Imperat tibi ver-
 bum ⁊ caro factus. Impat tibi nat⁹
 ex virgine. ⁊ Imperat tibi Je-
 sus nazareus, qui te cū discipulos eius
 cōtemneres, elisus, atq; pstratum exi-
 re pręcepit ab homine: quo pŕesente,
 cū te ab homine separasset, nec por-
 corum gregem cōtingere pŕsumebas.
 Recede ergo nunc, adiuratus in noīe
 ⁊ ei⁹ ab hoīe quem ipse plasmavit.
 Durū est tibi velle ⁊ resistere, durus
 est tibi cōtra stimulum calcitrare, ⁊
 qz quanto tardius exis, tanto tibi sup-
 plicium crescit malus, quia non homi-
 nes contēnis. Sed illum qui domina-
 tur viuoz ⁊ mortuozum. Qui ventu-
 rus est iudicare viuos ⁊ mortuos ⁊ ter-
 ra

Et sanandos daemones.

culum per ignem, R. Amen.

Si adhuc oppressus non fuerit liberatus, prosequere fide forti, et noli quasi fatigatus desperare, sed etiam caue, ne sub curiositate cuiusq; tibi fiat mora, vel protractio in loquendo cum mundo spiritu: quamuis multa occulta et mirabilia dicat, sed continua, et diuita omnem confusionem legendo aperte, et distincte: deuotionem tuam non permittas interrumpi vel retardari. **R. Domine exaudi orationem meam. R. Et clamor meus ad te veniat. R. Dominus vobiscum. R. Et cum spiritu tuo. Oremus. Oratio.**

Omnipotens dñe verbum dei patris, christe Jesu deus, et dominus vniuersæ creaturæ: qui sanctis apostolis tuis dedisti potestatem calcandi super serpentes et scorpiones: qui inter cœtera mirabiliũ tuorũ præcepta dignatus es docere, daemones effugare, cuius virtute motus tanq̃ fulgur de cœlo sathanas cecidit, tuũ sanctum nomẽ cum

cū timore ⁊ tremore suppliciter depre-
cor, vt idignissimo mihi seruo tuo, da-
ta mihi venia omniū delictorum meo-
rū, confidentiam, ⁊ possibilitatez do-
nare digneris, ⁊ hunc crudelez dæmo-
nē ⁊ draconem brachij tui sancti mu-
nitus potentia: fiducialiter ⁊ securus
aggrediar: per te Iesu christe dñe de-
us nr̄. Qui vêturus es. **Coniuratio.**

A Diuro ergo te oīs imūdissime
spūs, oē phātasma, oīs incursio
sathane in nomine Iesu ✠ Xpi naza-
reni, qui post lauacru3 Jordanis in d̄
sertu3 ductus est, ⁊ te in tuis sedibus
vicit, vt quē de limo terræ ad honorē
glorię suæ formauit, tu desinas impu-
gnare ⁊ in hoīe miserabili, non huma-
nā fragilitatē, sed imaginē omnipotē-
tis dei contremiscas. Cede ergo deo
✠ q̄ te humiliato famulo suo Job in
seruitutē redegit. Cede deo, ✠ q̄ te
⁊ maliciā tuā in pharaone ⁊ in ei⁹ erer-
citu p̄ moysen seruū suū in abyssum
demersit. Cede deo, ✠ qui te per-
da-

danielē puerū suū perdīdīt, ⁊ dracō
nem prostrauit. Cede deo, ⁊ qui te p
fidelissimū seruū suū dauid de re
ge Saule spiritualibus canticis pul
su fugauit. Cede de o, ⁊ qui te in Ju
da scarioth proditore dānauit. Ille
enim te diuinis ⁊ verberib⁹ angit, in
cuius cōspectu cū tuis legionibus tre
mens ⁊ clamās dixisti. Quid nobis ⁊
tibi fili dauid? venisti ante temp⁹ tor
q̄re nos. Ille te perpetuis flāmis vr
get, qui in fine temporū dictur⁹ est im
pijs. Ite maledicti in ignē æternū, q̄z
p̄parauit pater me⁹ diabolo, ⁊ āgelis
eius. Tibi enim impie, ⁊ angelis tuis
vermes erūt, qui nunq̄z moriētur. Ti
bi ⁊ angelis tuis inextinguibile prae
paratur incendium: quia tu es prin
ceps maledicti homicidij, tu auctori
cestus, tu sacrilegiorum caput, tu arti
um pessimarū magister, tu hæreticorū
doctor, tu totius obscenitatis inuen
tor. Exi ergo ⁊ ipie. Exi ⁊ scelerate
Exi ⁊ cū omni fallacia tua, ⁊ quia
ho

hoīem templum suum voluit esse de⁹.
 Sed quid diutius moraris hic? Da
 honorem deo p̄ri omnipotentī, ✠ cui
 omne genu flectitur. Da locum domi-
 no Iesu ✠ christo, qui pro homine sā-
 guinem suū sacratissimum fudit. Da
 locū spiritui sancto, ✠ qui per beatū
 apostolū suū Petrū manifeste te stra-
 uit in simone mago: qui fallaciā tuam
 in Ananiā, ⁊ Saphirā cōdemnauit.
 Qui te i Herode rege honorē deo nō
 dāte percussit, qui te in mago barieu,
 p apostolū suū Paulū cecitatis caligi-
 ne pdidit, ⁊ per eūdē d̄phitonissa ver-
 bo ipans exire pcepit. Discede ergo
 ✠ nūc, discede ✠ seductor, ✠ tibi hæ-
 remus sedes est, tibi habitatio serpēs
 est. Humiliare ⁊ prosternere. Nā non
 est differendū tempus. Ecce enim do-
 minator dominus proximat cito, ⁊ ig-
 nis ardebit ante ipsū, ⁊ p̄cedet, ⁊ in-
 flāmabit in circuitu inimicos suos. Si
 enim homines sefellentes, deū nō pore-
 ris irridere. Ille te eijcet, cuius cau-
 lis

lis nihil occultuz est. Ille te expellit,
cui⁹ virtuti vn̄uersa subiecta sunt. Il
le te excludit, qui tibi, ⁊ angelis tuis
p̄pauit æternā gehēnā. De cuius ore
eriet gladius bis acutus. Qui ventu
rus est cum p̄re, ⁊ spiritu sc̄tō, iudica
re viuos ⁊ mortuos, ⁊ s̄c̄culū per ignē
Amen. **¶ Explicit exorzismus be
ati Ambrosij archiep̄scopi.**

**¶ B̄ndictio ignis, i quo cōburēda sūt
th⁹, rutha, vel sulphur cōtra d̄monia.
cos. v. Adiu. no. Dñs v. Ore. O rō**

O mie sancte pater omnipotēs
eternē deus bene ✠ dicere, ⁊ s̄
cti ✠ ficare digneris ignē istum, p̄ tuā
clementissimā b̄ndictionem, quē nos
in nomine tuo, ⁊ dilectissimi filij tui,
⁊ spiritus sancti, bene ✠ dicimus: et
p̄resta, vt sit nobis in auxilium, contra
ignita tela inimici, ⁊ omnem virtutez
eius extinguere ⁊ fugare valeat. Per
eundem dominum nostrum. **ꝛc.**

¶ Benedictio incensū vel thuris.
**v. Adiuutoriu nostrū in nomine domi
ni**

ni. .rc. Dñs vobiscū. Orem⁹. **O ratio.**

O mine Jesu christe deus omni
potens, cui astāt exercit⁹ ange
lorū: propitiare supplicationibus no
stris, ⁊ hanc creaturā incensi, benedi
cere ⁊ sanctificare digneris, vtoēs lā
guores, ⁊ infirmitates, atq; isidig latē
tis inimici, ab hoc ^{par} famulo tuo. quē
^{am} p̄cioso sanguine tuo redemisti, ad e
ius odorē effugiāt ⁊ separētur, nec vn
q̄ ei nocere possint. Qui viuīs ⁊ reg.

¶ Alia benedictio ad idem.

VEniat q̄sumus dñe sup hoc in
cēsum, larga tuæ b̄ndictionis
infusio, vt in quocūq; loco fue
rit deportatū, expulsa diabolicæ frau
dis nequitia, virtus tuę maiestatis as
sistat. Per Christum dominum.

**¶ Benedictio ruthe contra demoni
acos. .v. Eldiutoriū nostrū. .rc. .v. Do
minus vobiscum. Oremus. O ratio.**

Omnipotēs sempiternē deus, qui
fecisti coelū ⁊ terram, mare ⁊ om
nia quę in eis sunt, bene **✠** dicere dig
neris

Bñdictiones diuersarum rerum.

neris hanc creaturā tuā, et sup̄ eam
bene **✠** dictionē tuā effundere digne
ris: vt per tuā sc̄tissimā virtutem, et co
piosissimā benedictionē, dæmonem,
hūc **✠** famulū tuū veratē torquat fa
get, expellatq; ipsū a famulo tuo **✠**
et preciosissimo sanguine domini no
stri Jesu **✠** xp̄i filij tu re demptū, et ab
oī dæmonū molestia liberatū, p̄ tuā
bonitatē custodire digneris, ad lau
dem tuī sc̄tissimi nominis. **Per eūdē.**

**Et sp̄gatur aqua benedicta omnia
sup̄a scripta, post bñdictionē factā.**

**✠ Bñdictio sulphuris p̄tra dæmoni
acos. ✠. Ad iuto. ✠. Dñs. O re. O ro**

Omnipotens et misericors de⁹, q̄
subuenis in periculis laboranti
bus, qui temperas flagella, dum ver
beras peccatores: te domine supplici
ter exoramus, vt bene **✠** dicere, et san
cti **✠** ficare digneris hāc creaturā sul
phuris, vt sit ad expellendū dæmonē
et eius potestatem, ab hoc famulo,
et creatura tua. **✠** p̄ virtutem tuā be
ne

ne ✠ dictionis efficax et potens, et si-
cut misisti diabolū in stagnum ignis,
et sulphuris, sic per fumū istius sulphu-
ris omnes malignos spūs qui sunt in
hoc famulo tuo **M.** excruciare, et ex-
pelleredigneris, ad laudem tuā sancti-
ssimi nominis. Per dominum nr̄z. **TC**

Benedictio aquæ, contra vermes,
et erucas. V. Adiutor n̄r̄um. **TC.**

V. Dñs vobiscum. **Oremus.** **Oratio**

Bene ✠ dic dñe hanc creaturam
aq̄, vt fugiāt volucres, et vermes
et erucæ, ab omnib⁹ segetibus vineis,
oliuetis, fructibus, et olcibus nr̄is, su-
per quibus asp̄sa fuerit, per nomen tu-
um sc̄tū, dñs pater ✠ op̄s, et filij tui
dñi nostri Iesu ✠ christi virtutem, et
sancti ✠ spūs bonitatem, quod quidē
nomen sanctum tuum inuocatus est su-
per ipsam creaturam tuam segetum
vinearum, oliuetoꝝ, fructuum, et oleꝝ
vt fiat salubre alimentus omnib⁹ qui
vescentur ex illis. Per eundem dñm
nostrum. kyrieleyson. Christeeley-

Benedictiones diuersarum rerum.

son. Kyrieleyson. **Dr n̄r. Aue Ma-**
ria, Credo indeus Ipse te bene **✠** di-
cat, qui te a principio creauit. Amen.
Ipse te bene **✠** dicat, qui sup te siccis
pedib⁹ ambulauit. Amen. Ipse te be-
ne **✠** dicat, qui in te a Joāne fuit bap-
tizatus Iesus christus dñs n̄r. Amen

Benedictio ad induendum puerum,
vel puellā habituz pro aliquo ucto...

℞. Adintorium nostruz in nomine do-
mini. **℞.** Qui fecit celum ⁊ terrā. **℞.**
Dñe exau. **℞c. ℞.** Dñs. Orem⁹. **Orō**

Omine Iesu christe, qui pro no-
stra salute, suscipiens humanaz
naturā, te vestimento carnis induere
dignat⁹ es, bñdictione sancta tua be-
ne **✠** dicista paruula vestimēta, q̄ pro
grat ijs tibi exoluēdis, cum oī deuotio-
ne sanctoq; voto ac veneratione btis
sime **M**arie infās iste, **sive** puella ista
sup se susceptur⁹ est, infunde in eum
q̄sum⁹ tuā sanctā bene **✠** dictionē,
vt cum p̄mu⁹ induerit hoc religioni si-
mile vestimentū, intercedēte sc̄to. **℞**

des

descendat super eū¹ gratia tua, et pte
gat illū¹ ab omni malo mentis et cor-
poris. Qui vivis et regnas. *et. Almē.*

**Deinde aspergantur vestimenta,
et adoleantur incenso. Cum vero exu-
it eum¹ sacerdos dicat.:**

Eripiat dñs de corde tuo sc̃i pō-
pas, quibus abrenūciasti dū ba-
ptismū suscepisti. *ps. Eripe me dñe*
ab hoīe malo: a viro iniquo eripe me.

Eripe me de inimicis meis de⁹ me⁹: et
ab insurgētib⁹ in me libera me. Eripe
me de opantibus iniquitatez: et de
viris sanguinum salua me. v. Gloria.

**Postea induat eū cappa et scapula-
riū, anteq̃ cingat, et dicat antiphonā.**

**Immittat in te dñs sanctum religio-
nis amorē, sanctoq̃ fervore succenda-
ris, et ardeas coelestium bonorū dñs de-
siderio. ps. Laudate pueri dñm, laudate**
nomē domini. v. Gloria patri et filio.

et. Postmodum cingat eum, dicēdo
**antiphonam. Præcingat dñs te zo-
na iustitię, vt immaculata conserues**

Benedictiones diuersarum rerum.

omnia mādāta sunt. **Ps.** Laudate dominum in sanctis eius: laudate eum in firmamento virtutis eius. **Deinde** **Dei** **ei cādelam accensam, et dicat. R.** Domine exaudi orationes. **sc. R.** Dominus vobiscum. **Oremus.** **Oratio.**

O mine Iesu christe lux vera de vero lumine: q̄sumus clementiā tuā, vt p̄ intercessionē beatissimi. **M**entē paruuli huius illumines, vt cū ad annos discretionis aduenerit, sc̄tō tibi aīo corporeq; d̄seruiat. Qui vltz. **P**ostea b̄ndicat puerū offerendo eū super altare dicendo añam. **Cōfir**ma deus in puero, **siue** in puella, quod in eo operari cepisti a templo sc̄tō tuo deducat eum spūs tuus bonus in terram rectam: et bene **X** dictio tua sit super eum semper. **Deinde** reddat illum parentibus. **Et conuersus ad omnes circūstantes dicat. G n̄ X** dicat vos diuina maiestas, pa **X** ter, et fi **X** lius, et spiritus **X** sanctus. **R.** Amen. **C**eterū **puerum post annos cum**

Exhortauerit habitū aliquo voto. R.

Adiutorium. R. Dñe exaudi. R. Et

clamor meus. R. Dominus vobis. R.

Et cum spiritu. Oremus. Oratio.

O mīne sc̄tē p̄r op̄s æterne deus
a quo d̄scendit oē bonū ⁊ omne
bonū, tibi gr̄as refferimus, ⁊ expleta
vota reddim⁹, suscipe vota n̄ra cū ac-
tionibus gr̄arū, ⁊ intercedente beata
Maria v̄gine, sc̄tōq3. M. huic infan-
ti, d̄ cœtero p̄sta salutē ⁊ mentis ⁊ cor-
pis, vt te creator ⁊ recta fide colat, in
te redēptore sp̄e suā p̄firmet, teq3 sum-
mū bonū super oīa diligat, atq3 sc̄ctis
mādatīs tuis semper obediat. Per d.

Deinde habitū exuēdo dicat añas

Reddite vota v̄ra deo, cum actioni-

bus suis. ps. Laudate dominum om-

nes gentes. R. Glorīa patri. C. De-

inde ponat habitum super altare ⁊ di-

cat. R. Dñe exaudi. R. Et clamor. R.

Dominus vobiscū. Oremus. Oratio.

S uscipe sancte p̄r op̄s æterne de-
us, vota p̄cesq3 supplicū: ⁊ per

Benedictiones diuersarum rerum.

intercessionē beatissimæ virginis Ma-
rie, scilicet. **M** p̄sta nobis, ita bñeficia
tua cognoscere, et in gr̄arum semp ac-
tione maneamus. **P**er dñm. **Postea**
benedicat circumstātes. **E**ne **X** di-
cat vos diuina maiestas, pa-**X** ter, et
fi-**X** lius, et spiritus **X** sc̄t̄s. Amen.
Benedictio ad initium salsiculis or-
peris boni. ps.

Ad te leuaui aīam meā: de⁹ meus
i te cōfido nō erubescā. **N**eqz ir-
rideāt me inimici mei: etenī vn̄uersi
q̄ sustinēt te nō cōfundēt. **C**ōfundā-
tur oēs inīq̄ agētes: sup vacue. **V**i-
as tuas dñe d̄mōstra mihi: et semitas
tuas edoce me. **O**irige me in v̄itate
tua et doce me: q̄ tu es de⁹ saluator me-
us, et te sustinui tota die. **R**eminisce
re miserationū tuarū dñe: et mīarū
tuarū q̄ a sc̄lo sūt. **O**elicta iuuentutis
meę: et ignorātiās meas ne memineris.
Secundū mīas tuā memēto mei tu: et
p̄pter bonitatē tuā dñe. **D**ulcis et re-
ctus dñs: p̄pter hoc legē dabit d̄linq̄n-
tibus

bus in via. **D**iriget māsuetos in iudi-
cio: docebit mites vias. **U**niuersę vie
dñi misericordia ⁊ veritas: req̃rētib⁹
testamentū eius ⁊ testimonia eius.
Propter nomē tuū dñe propitiabe-
ris pctō meo: multum est enim. **Q**uis
est hō qui timet dñm: legē statuit ei in
via quā elegit. **A**nima ei⁹ in bonis
d̃morabitur, ⁊ semē eius hereditabit
terrā. **A**rmamentum est dñs timen-
tib⁹ eū: ⁊ testamentum ipsi⁹ vt manife-
stetur illis. **O**culi mei semp ad domi-
num: quoniam ipse euellet de laqueo
pedes meos. **R**espice in me, ⁊ mise-
rere mei: q̃ vnicus ⁊ pauper sum ego.
Tribulationes cordis mei multipli-
cati sūt: dñe necessitatib⁹ meis erue me.
Vide humilitatē meā ⁊ labores me-
um: ⁊ dimitte vnīuersa delicta mea.
Respice inimicos meos: qm̃ multi-
plicati sunt: ⁊ odio iniquo oderunt me.
Custodi animā meā ⁊ erue me: nō e-
rubescā qm̃ sp̃aui in te. **I**nnocentes
⁊ recti adhęserunt mihi: q̃ sustinui te

Benedictiones diversarum rerum.

Libera deus Israel: ex omnibus tribulationibus suis. **G**loria patri. **S**icut erat. **R.** Dñe exaudi. **R.** Et clamor. **R.** Dñs. **R.** Et. **O**rem⁹. **O**ñs

O Deus a quo oñe bonus sumit initium, et semper ad potentiora progrediens percepit incrementum: cōcede q̄sum⁹ supplicationibus nr̄is: vt quod ad laudem nois tui inchoare aggredimur, eterno tuę paternę sapientię munere, p̄ducatur ad terminū. **P**er dñs.

Benedictio cupri, et aliorum metallorum. **R.** Adiutorium nostrum. **R.** Sit nomen domini benedictū. **R.** Ex hoc nunc et vsq; in seculum. **O**rem⁹. **O**ñs

Benedic dñe hoc metallū ignitum, quod benedici statuimus: q̄sum⁹ dñe tuā gratiam perfundere digneris, et tua virtute obumbres: vt tua clementia fauente: quod d̄sideram⁹ attingamus, ad laudē dei oipotētis, et ad sc̄ti, **vel** sc̄tę. **M.** Per xpm dominum. **zc.**

Sequitur benedictio artificis.

In

Iube domine benedicere.

Bomin⁹ sit in ore tuo, ⁊ in corde tuo, ⁊ in opetuo, vt ipso sic me diate, ⁊ bñā dī genitricis Ma-
ria intercedēte, dignetur cō-
ferre tibi gratiā, vt pfecte perficias o-
pus tuū, ⁊ bñdicat tibi. In noīe pa-
tris, ⁊ filij, ⁊ spirit⁹ sancti. **℟. Imē**
¶ Benedictio agni paschalis. V. Ad
futorum nrūz in nomine dñi. V. Dñs
vobiscum. R. Et. Oremus. Oratio.

Deus qui per famulum tuū Mo-
ysen, in liberatione populi tui d-
Egipto, agnū occidi iussisti, in simili-
tudine dñi nostri Iesu xpī, ⁊ vtrosqz
postes domorum, de sanguine huius a-
gni perungi præcepisti: ita bene di-
cere, ⁊ sancti-
ficare digneris hanc
creaturam carnis, quā nos famuli tui
ad laudem tuam sumere cōsideramus.
Per resurrectionē domini nostri Je-
su christi. Qui tecum viuit ⁊ regnat. . .

¶ Benedictio carniū, ouium,
vel ouium Oratio.

Benedictiones diversarum rerum.

Dignare dñe de⁹ omñips be-
ne **✠**dicere ⁊ sanctifi **✠**ca-
re has ouiu⁹, siue auium car-
nes, vt quicunqz ex pplis tu-
is fideliter d̄ eis comederint, omni be-
nedictione cū gratia saturati, repleā-
tur bonis. Per dominum nostru⁹. ⁊c.

¶ Benedictio casei, ⁊ ouoru⁹. R. Ad
tutoriu⁹. R. Dñs vo. Orem⁹. Oratio.

O creator ⁊ pseruator generis
humani, dator gr̄e spiritualis, ⁊
largitor æterne salutis, dñe effunde
bene **✠**ditionem tuā sup̄ h̄ac creatu-
rā casei, ⁊ ouoru⁹, vt armata coelesti d̄-
fensione, quicūqz ex eis gustauerint,
sibi p̄ficere sentiāt ad salutē. Per dñz

¶ Benedictio panis. R. Ad tutoriu⁹.
R. Dñs. R. Et cu⁹. Orem⁹. Oratio.

Domine sancte pater op̄s eterne
deus, bñ **✠**dicere digneris hunc
panē tua sctā spūali bñdictione, vt sit
oib⁹ sumētib⁹ salus mētis ⁊ corporis, at
qz cōtra oēs morbos, ⁊ vnīuersas ini-
micozū insidias tutamē. Per dñz nr̄z
Iesum

Jesum xp̄m filium tuum, panē qui de
celo descendit, ⁊ dat vitam, ⁊ salutem
mundo, ⁊ tecum viuit ⁊ regnat deus.
Per omnia secula seculorum. **Amē.**

Benedictio loci vel dom⁹. Oratio

Bene **X** dic dñe deus omni-
potens locum istum, vel do-
mum istā, vt sit in eo vel i ea
sanitas, castitas, victoria,
virt⁹, humilitas, bonitas, ⁊ māsueta-
do, plenitudo legis, ⁊ gr̄arū actio dō
p̄ri, ⁊ filio ⁊ spūi sancto, ⁊ hec bñdictio
maneāt sup hunc locū, vel super hāc
domum, ⁊ super habitantes in eo, vel
in ea. Per christum dominum. ⁊c.

Benedictio ad q̄cunqz vouerit. Oratio

Bene **X** dic dñe creaturā istā.
M. vel. M. vt sit remediū salu-
tare generi humano, ⁊ p̄sta per
inuocationē sc̄ti noīis tui, vt q̄cunqz ex
ea sumpserit, vel gustauerit, corpis sa-
nitatē, ⁊ aīę tutelā accipiāt. Per xp̄s.

**Ordo ad recipiendum p̄latum,
vel legatum processionaliter.**

Pre

Receptio praelati vel legati.

Praelatus, vel legatus, hoc modo processionaliter recipitur. Clero, et populo cum crucibus ciuitatis in cathedrali ecclesia congregatis, et processione extra fores ecclesie sollemniter ordinata cruce, et reliquijs, super tapetum cum panno serico, ibi a sacrista antea ordinatis. Praelatus ecclesie cum pluuiati, id est, capa serica, mitra et baculo. Et alij maiores ecclesie induti pluuialibus, sint in ultimo capite processionis. Sacrista tamen habeat yssopum cum aqua benedicta, et thuribulum cum carbonibus viuis, et thus antea prepatum. In absentia vero praelati: decanus vel alter sacerdos maioris dignitatis in ecclesia loco episcopi officium exequatur. Sint etiam quatuor canonici cum capis sericis, et ceptros habentes in manibus, qui processione regant: ut est moris. Et cum viderint praelatum, ad primam crucem processionis accessisse, incipiunt responsum.

Ece sacerdos mag

nus qui in diebus suis placu

i t de o. p. Ide

o iure iura ndo fecit

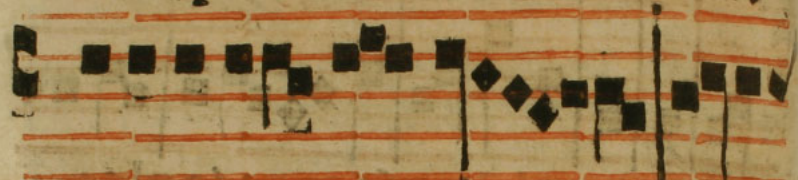
illudomi nu scire sce

re

Receptio prelati vel legati.

re in plebem su am.

Bndicti o ne m omni

um gētium dedit il li ⁊ te

stamentū suum cōfirmavit super

caput e in s.

ps. Ide o. Gloria patri.

Et hoc si est episcopus qui recipitur
Si aut non est episcopus dicatur. R.

Ecce vir prudens qui edificauit domum
suam supra petram, in cuius ore non est in-
uentus dolus. p. Quia deus elegit eum
in sacerdotem sibi. R. Ecce vere israeli-
ta in quodol non est. R. Gloria patri. 2c.

p. Quia deus. vel si sunt duo, vel plures
qui recipiuntur, dicatur. R. Cives apo-
stolorum. Et cum accesserit prius, vel
legatus, ubi crux vel reliquie in stratu
habentur, ibi genu flectit: et crucem, vel
reliquias de manibus praelati ecclesie,
vel sacerdotis accipiens osculatur: de-
inde surgit. Et tunc praelatus ecclesie,
vel sacerdos offert sibi yssopum cum
aqua benedicta, ut se, et circumstantes asp-
gat. Quo facto dat ei thuribulum benedicendum,
et thuribulum ponendum. Deinde idem prae-

Receptio praelati vel legati.

latus ecclesie, vel sacerdos succensat illū solum. Et dat ei euāgelium ad osculandum. Et mox ipse praelatus ecclesie, vel sacerdos a dextris, et alius maioris dignitatis in ecclesia a sinistris eū deducunt in ecclesiam. Omnes alij cantando responsū. Et reiterādo si opus fuerit. Et deducitur ad gradus coram altari, ubi est alia crux, super tapetū paratū. Et ibi prosternitur ad adorandū. Et datur sibi a praelato ecclesie, vel sacerdote, crux iterū osculanda. Responso autem finito, eo prostrato manēte. Praelatus ecclesie, vel sacerdos dicit super illum. **℟.** Protector noster aspice deus. **℟.** Et respice in faciem christi tui. Et hoc si ille fuerit episcopus. Si autē fuerit cardinalis, nō episcopus vel abbas, dicit. **℟.** Saluū fac seruum tuū. **℟.** Deus meus sperāte in te. **℟.** Aditte ei domine auxilium de sancto. **℟.** Et de sion tuere eū. **℟.** Nihil proficiet inimicus in eo. **℟.** Et filius iniquitatis non apponet nocere ei. **℟.** Dñe exau

exaudi orationē meā. *R.* Et clamor
meus ad te veniat. *A.* Dñs vobiscū.

R. Et cū spiritu. Oremus. *Oratio.*

 Omnipotēs sempiternē de⁹ qui
facis mirabilia magna solus:
pretende sup hunc famulū tuū,
et sup cūctas cōgregationes illi cōmis
sas, spūz grē salutaris, et vt i veritate
tibi cōplaceat, ppetuū ei rozē tuæ bñ
dictionis ifunde. Per xp̄m dñz nrm.

Amen. *O*ratione aut finita, erigitur ab
acubitu, a p[re]missis duob⁹ eū ducēt
bus iuxta altare. Et conuersus ad po
pulū, solēniter benedicat. Et indul
gentiā concedat. Si vero benedice
re nolit, vel est talis cui nō cōpetit bñ
dicere, vel indulgētiā dare. *M*ox ad
hospitium suū accedat, de p[re]missis
canonicis depositis pluuiatib⁹ seu ca
pis, eū associantibus. Si vero p[re]la
tus ipse ad visitādū ven erit, p[re]missa
forma seruata, o[ra]tio erit hæc. *Oratio.*

O Deus humilluz visitator, qui eos
paterna visitatione consolaris,

Letania.

qui in te veraciter confidunt, præten-
de societati nostræ gratiam tuam, vt
pro eis in q̄b⁹ habitas, tuū in nobis sen-
tiamus aduētū. Per xpm dñm nostrū.

*R. Almé. Si aut sit nou⁹ placus, pmo
ad ecclesiā veniēs, ozo erit bec. Ozo.*

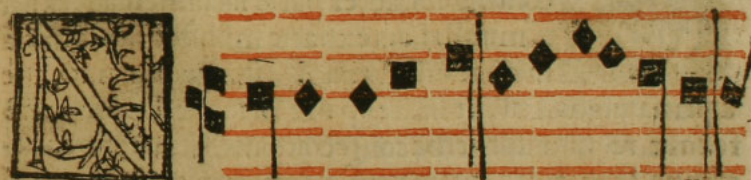
O Deus omniū fidelū pastor ⁊ rec-
tor, famulū tuum. *M.* pontificē
nostrum, quem pastorem ecclesie tuæ:
præesse voluisti propitius respice, da
ei q̄sumus, verbo ⁊ exēplo quibus præ-
est proficere, vt ad vitam vna cū gre-
gesibi credito perueniat sempiternā.
Per christum dñm nr̄m. *R. Almen.::*

*E*sta letania se dize, quando en las
rogaciones van desde la yglesia a q̄l
quiera otra yglesia toda la clerezia ē
procession, porque ala buelta se dize
el tono y letania comun.

E
(:X:) Terne de⁹ trinus ⁊ vn⁹ exaudi
pre

En acabando los dos cantores Eterne Deus, ⁊c. responde toda la clerezia lo mismo. Y en acabando la clerezia: diran los dos cantores Non sumus digni. ⁊c. hasta el acabo: ⁊ luego respondera la clerezia Eterne Deus. Y assi se fara tras cada verso de la letania.

(✠ ✠) Non sum⁹ digni a te exaudiri

TRACTATUS DE DEFECTIBVS in missa occurrentibus.

Effectus missae sunt quando requisita ad missae celebrationem deficiunt. Isti autem defectus contingunt, aut ex parte sacramenti, aut ex parte ministri, aut ex parte ministerij: quia in sacramento requiritur panis triticeus, vinum de vite aqua naturalis. Et sunt haec ex parte materiae. Ex parte vero formae, requiruntur verba consecrationis. Et intentio consecrantis. In ministro autem requiritur exterius, debitum vestimentum, & in corpore, ieiunium, & dispositio mentis & animae. Et in ministerio requiriturq; missa compleatur, scilicet, quoddam sacrificium sit completum & perfectum, & quoddam sacerdos sumat sacrificium communicando. Vnde de his dicendum est per ordinem.

PRIMO DE DEFECTU Panis.

Sciendum est igitur, qd conficiens in pane fermentato grauius peccat: quia facit cōtra statutum & consuetudinem ecclesiæ. Si vero conficiat in pane qui incipit corrumpi, similiter grauius peccat. Etiam conficiendo in azimo corrupto & infecto, propter irreuerentiam sacramenti: tamen in talipane si conficiatur, sacramentum est. Sed si panis sit adeo corruptus, qd in eo deficeret species panis, non potest confici, hoc est, per verba sacramenti non efficitur corpus Christi: & qd species maneat, potest cognosci ex hoc, qd continuas non est soluta, nec alia accidentia ablata. Hæc sanctus Thomas & Albertus.

Item si grana alterius generis fuerint admixta tritico, in tanta quantitate, qd alia speciem faciant, siue qd medium constituant non potest ex eo confici sacramentum, tamē ex modica quantitate non impeditur. Sanctus Thomas, & Albertus, & Petrus.

Si panis sit d aqua rosacea cōfectus, dubitatur inter doctores. Et sanctus Thomas dicit esse probabilius, qd non possit confici.

Si sacerdos infra missam ante cōsecrationem aduertit, hostiam non esse nitideam, vel esse corruptam: remota illa hostia, aliam ponat. Et a canone reincipiat. Si vero post consecrationem, hoc aduertit, idem faciat ponendo aliam hostiam & eā sumendo, sed nihilominus postea illā primamumat, aut alijs sumē dā tradat, vel eam reuerenter cōsetuet. Petrus. Quod autem dicit hic Petrus, qd reincipiat a canone, sanctus Thomas dicit in simili casu esse reincipiendum tantum a verbis cōsecrationis, vthabebis infra. Si vero sacerdos aduertat, dictum defectum hostiæ postq̄ sumpsisset: licet in isto casu, varient doctores, tamen sanctus Thomas tenet in. iij. parte, qd debeat aliam ponere hostiā, & consecrare & sumere, quia

preceptum de perfectione sacramenti maioris est ponderis,
q̄ preceptum, q̄ a ieiunis sumatur.

¶ Per id autē, quod dicit Petrus, si sacerdos infra missam ad-
uertat hostiā non esse triticeam, velle corruptā: pater quid
agendū sit si nulla hostia fuerit posita, vel si posita fuerit per-
dita, Et per id quod dicit sanctus Thomas, si aduertat de def-
ectu hostie post eius sumptionem, potest hoc idē intelligi
si aduertat etiā post sumptionem sanguinis, rursus quod po-
nat nouum panem, & nouum vinum, & consecret, atq̄ pro-
sequatur, & sumat ne sacramentum remaneat imperfectum
quod magis expressē apparebit infra, vbi statim dicitur de de-
fectu vini, & ponentur magis expressē verba ipsius Sancti
Thome.

DE DEFECTV VINI.

OE vino, primo sciendum est, quod si vinum factum
est omnino acetum, non potest de ipso confici sanguis
Christi, quia vinū differt ab aceto: sicut vitulus a mor-
tuo: secundū Philosophum. Sed si vinum sit in via quasi acef-
cendi, tunc idem est iudicium quod de pane, qui est in via ad
corruptionem: scilicet, quod potest confici: peccat tamen hu-
iusmodi conficiens grauiter, propter eius reuerentiam in faciemē-
ti. Sanctus Thomas & Albertus. Et addit Albertus, quod si
vinū putridū sit tātū, quod vininaturā perdidit, nō potest cō-
fici. Quod si nō est corruptū, sed in via, potest cōfici: sed tamē
cōficiens peccat, vt dictū est de vino, quod tendit in acetū. Et
idē intelligendū de vino multū pontico siue acri. De agresti
non potest confici. Sanctus Tho. & Alber. De musto potest
confici, non tamen faciendū de multū recenti propter impu-
ritatem. Sanctus Thom. & Petrus. Si vino apponatur tanta
aqua quod non conuertatur in vinum, non conficitur. Et nō
debet apponi aqua rosacea, vel alia artificialis. Si tamen ap-
poneretur in tam modica quantitate, quod in vinum conuer-
te-

retur, conficeretur. Hæc sanctus Tho. & Albertus.
 Item missæ sacerdos, post consecrationem corporis; scilicet, ante consecrationem sanguinis, percipiat aut vinum aut aquam non esse in calice: debet statim apponere & consecrare. Si vero post omnia verba consecrationis percipiat qd vinum non fuerit positum, sed aqua: siquidem hoc percipiat ante assumptionem corporis, debet, de posita aqua. si ibi fuerit, ponere vinum cum aqua, & resumere ea verbis consecrationis sanguinis. Si vero hoc percipit post assumptionem corporis, debet apponere aliam hostiam simul cum sanguine iterum consecrandam & in fine sumere hostiam iterum consecratam & sanguinem: non obstante etiam si prius sumpsit aquam quæ erat in calice: quia præceptum de perfectione sacramenti maioris ponderis est. Quam præceptum quod hoc sacramentum à ieiunio sumatur. Hæc sanctus Thomas. Ex prædictis nunc verbis demonstrantur illa duo quæ supradicta sunt, cum defectu panis dictum est. Dicit etiam sanctus Thomas, quod non sufficit sacerdoti solam hostiam sumere, ne imperfectum remaneat sacramentum. Sed si solum sanguinem aliquis consecraret & sumeret, ita remaneret sacramentum imperfectum, sicut si solam hostiam consecraret & sumeret. Tunc autem solum sanguinem consecrasset & sumpsisset, si post assumptionem sanguinis, cognosceret, quod hostia non fuisset vitæa, vel quod fuisset corrupta. Et ut hic dicit sanctus Thomas etiam si solum ieiunium, quod repetendum est sacramentum ut sit integrum. Et cum missæ celebritas terminetur benedictione sacerdotis: ut dicetur infra, non ita iudicandum est de defectibus missæ reparandis ante benedictionem sacerdotis, cum adhuc stet officium missæ, & post benedictionem sacerdotis: quando iam est solum officium missæ qui post benedictionem quicquid fuerit, magis videretur iteratio missæ, quam reparatio defectus. Item ex verbis sancti Thomæ

Immediatē supradictis apparet q̄ in reparatione sacramen-
tum perfecti, sufficit resumere a verbis consecrationis; inde
tamen omnia ordinate sunt reppetenda quia vt dicitur. vii. q.
i. perfecta non possunt dici sacramenta, quæ perfectum non
habent ordinem. Et sanctus Thom. dicit, q̄ immane est sa-
cilegium, si non perficiatur hoc sacramentum. Vnde concilium
Toletanum tulit sententiam excommunicationis in
eos, quicum possunt non perficiunt istud sacramentum, vt
patet supra in loco decreti immediatē allegato.

DE DEFECTIV AQVÆ.

Si sacerdos percipiat, aquam non fuisse apposi-
tam in vino ante consecrationem sanguinis, po-
nat eam, & dicat verba consecrationis. Si autē
percipiat post consecrationem sanguinis, nul-
lo modo debet postea aquā apponere: quia non
est de necessitate sacramenti; & sequeretur corruptio sacra-
menti in aliqua parte. Si quis tamen ante consecrationem sci-
enter dimittere rappositionem aquæ: grauer peccaret, quia
ageret contra constitutionem ecclesie, & quia dominum ap-
posuisse creditur. Non autem sufficit, q̄ aqua apponatur, quā-
do vinum adhuc est in dolio, quia hoc non significaret ali-
quid, sed oportet vt imminente oblatione, apponatur ad sa-
cramentum. Hæc sanctus Thomas.

DE DEFECTIV FORMÆ.

De noticia formæ sciendum est. q̄ Ambrosius in li.
de sacramentis dicit: q̄ hoc sacramentum confici-
tur in verbis & sermonibus Christi. Ex quo dicto
cōcludit, S. Tho. q̄ forma consecrationis huius sacramenti sit.

✠ Hoc est enim corpus meum. ✠ Et

✠ Hic est enim calix sanguinis mei ✠

noui

**noui & æterni testamenti, miserium fi-
dei, qui pro vobis & pro multis effun-
detur in remissionem peccatorum...**

Illā verò verba, Accipite & manducate. Pertinent ad vsum
materiæ consecratæ. Similiter illa verba. Hæc quotiescūq;
&c. Pertinent ad vsum huius sacramenti, quia vsum non est
de necessitate sacramenti, vt dicit idem S. Thom. Item illa C. Cum
coniunctio. enim. Non est de substantia formæ, tamen dicte marthe,
bet secundum vsum ecclesiæ, qui vsum a beato Petro initium de coele
sumpsit. Etiam beatus Thom. dicit, qd si prædictæ formæ bra-
mi mutantur, nihil efficitur, etiam si videantur verba idem si-
gnificare, similiter si aliquid de dictæ formis diminuitur. Si
verò aliquid adderetur, qd significationem non mutaret, nec
errorem induceret, magnum peccatum esset, tamen confice-
retur secundum Albertum.

¶ Dicit autem sanctus I ho, qd forma prædicta vtens pro no-
mine demonstratino, ostendit, qd materia consecranda debet
esse coram sacerdote. Vnde sacerdos existens in domo sua non
potest consecrare panem qui est in altari, aut etiā in toro: vel
vinum quod est in cellario. Sed quantacūq; sit quantitas pa-
nis & vini, quæ coram sacerdote ponitur, potest ab ipso con-
secrari. Sanctus I ho. etiam dicit, quod si sacerdos non recor-
detur se dixisse ea quæ in consecratione communiter dicun-
tur, nō debet ex hoc turbari. Nō enim qui multadicit, omniū
recolit, quæ dixit. Si tamen sacerdoti probabiliter constet, se
aliqua omisisse, si quidem non sunt de necessitate sacramen-
ti, non debet resumere immutando ordinem sacrificij, sed
debet vltius procedere. Si verò certificetur se omisisse ali-
qui eorum, quæ sunt de necessitate sacramenti, scilicet for-
mam consecrationis, debet resumere ipsa forma, & cetera per
ordinem recitari.

DE DEFECTV INTENTIONIS Ministr.

On solum autem necessaria sunt ad cōficiendum prædicta verba, sed etiā requiritur intentio: quia secūdm̃ Augustinū, in sacramētis sine intentione nihil agitur. Vnde sanctus Thomas dicit, q̃ ad perfectionem sacramenti, requiritur intentio ministri, qui se subijcit principali agenti, scilicet, vt intendat facere quod Christus fecit & Ecclesia, & dicit, q̃ non est necessaria intentio actualis, sed sufficit virtualis vt conficiatur. Putā, si cū sacerdos accedit ad altare ad celebrandum intendat facere quod facit Ecclesia: perficitur sacramentum. Sed si postea suspendatur eius intentio per aliam occurrentem cogitationem: nihilominus perficitur sacramentum, ex virtute intentionis propositæ. Tamē studiosē curare debet minister sacramenti: vt etiam actualem adhibeat intentionem, et dicit, quōd cum aliquis non intendit sacramentum perficere, sed de luto tē aliquid agere, talis peruersitas tollit virtutem consecrandi, & virtutem sacramenti, præcipuē, quando intentionem exterius manifestat. Si autem intentio ministri peruertatur quantum ad id quod sequitur sacramentū, putā si sacerdos intendat et conficere corpus Christi, vt eo ad beneficia vtetur, quia prius non dependet à posteriori, talis intentionis peruersitas, veritatē sacramenti non tollit: sed minister ex tali intentione grauitē peccat. Dicit enī Alber, q̃ si aliquæ hostiæ ex oblatione remaneant in altari, aut aliqua pars vini, & sacerdos conficiat illa, non sunt consecrata, quia de eis non intendit.

¶ Durandus autem posuit casum. Si sacerdos habeat coram se vndecim hostias, & intendit cōsecrare decē, quærens quot sint consecratæ. Respondit distinguendo, q̃ hoc potest primo duobus modis intelligi. ¶ Vno modo, q̃ numerus sit solū

in intentione, & non in opinione: intentio autē sit, quicquid sit corāle consecrare, verbi gratia, Si aliquis habeat consecrare, & corāle habeat vndecim hostias, & opinatur esse decem: ipse verò intendit consecrare quicquid est corāle: patet quod eius opinio fertur ad numerū, sed eius intentio non fertur ad numerū, vnde quia effectus consecrationis sequitur intentionem, & non opinionē: omnes vndecim sunt consecratae.

Alio modo potest intelligi praedictus casus quādo dicitur, habet corāle vndecim hostias, & intendit consecrare decem: vt non opinio sed intentio feratur ad numerum ita scilicet, q non velit plus q̄ decem, sed tantū decem consecrare, tūc in talicāso, praedictus doctor facit secundam distinctionem, dicens, q hoc duobus modis contingere potest. Vno modo, q sciat veritatem numeri. Alio modo q ignoret veritatem numeri. Et si sciat veritatem numeri, scilicet, q hostiae sint vndecim, & ipse decem tantum consecrare intendit: aut decē distictē intendit consecrare, id est distinguit decem hostias quas intendit consecrare ab vndecima quam non intendit cōsecrare. Et patet q illae decem tantum sunt consecratae, de quibus intendit, & vndecima de qua non intendit, non est cōsecrata. Aut sacerdos scit esse hostias vndecim & intendit consecrare decem non distinguendo, vel determinando quas decem intendit, & quam vndecimam non intendit, sed intendendo decem ex illis consecrate, tunc nulla est consecrata: eo quod intentio non fuit ad aliquam determinatam. Et cum istodictosatis cōcordat. S. Tho. in. iij. parte. q. lxiij. vbi dicit, quod minister sacramentorum, est sicut instrumentum principalis agentis scilicet Christi vel ecclesie. Et cum tale instrumentum habeat cognitionem, requiritur, quod per intentionem se determinet ad opus, quod in virtute principalis agentis producere debet. Inde sequitur, q vbi nō determinatle, nihil operatur. Si vero sacerdos ignoret veritatem numeri hostiarum, & in-

ten

tendit decem hostias tantum consecrare, dicit idē Durādus, qd eod ē modo distinguendum: est: vñ dñm determinet quas decem intendit vel non determinet. Et respōdendum est, sicut in casu immediatē pracedenti.

C Sed dubitat quomodo, cūm numerus ignoretur. Cui dubitationi respondetur, hoc posse contingere, qd decem hostias videate xtenas, & vna ibi lateat. Ipse autem intendit omnes quas videt, & nullam aliam consecrare. Vel potest esse, qd de decē ipse ibi posuerit, & vna erat ibi quam nesciuit: ipse verō intendat omnes illas quas p̄sūit consecrare, & reddit hic casus in casum supra positum Alberti, quia tunc illa non est cōsecrata quam nesciuit ibi esse, & omnes aliæ sunt cōsecratæ. Si autem vnā plus ipse posuerit q̄ crediderit: vel alius vnā decem posuerit, & ipse mandauit poni decem, & non intēdit consecrare nisi decem tantūm, tunc non est determinata eius intentio: & sicut supradictum est nulla est consecrata.

DE DEFECTV VESTIMENTORVM

S Ciendum est, qd secūdū S. Tho. & Alber & omnes Theologos, si omittatur aliquid de his que ad ritū celebrationis pertinent, quilibet omittens aliquid tale: putatē tempus debitum, altare et iibus maiōr p̄s cooperum, vestes, & huiusmodi. grauit̄ peccat, nihilominus consecrat si est ordinatus, & ad site ius intentio, & debita materia, & debita forma, sed grauit̄simē peccat, si sciēter hoc faciat. In his potes colligere quæ sint illa: sine quibus non cōficiuntur, scilicet, materia debita, & forma cum intentione, & ordo in conficiēte. Quicquid horum quatuor deficiat, non conficitur sacramentum. Et istis quatuor existentibus, quibuscumq̄ alijs deficientibus, veritas adest sacramenti.

S Secūdū Holtiē, sufficit, qd vnus sit p̄s gēns in missa qui faceret ot̄i respondeat: q̄uis de cōse. dist. i. dicatur, qd duo requiruntur. Mulier in missa ministrare non potest.

¶ Etiam si nelumine non debet aliquis celebrare, extra de cæ
le. missa, ca. Ex parte.

DE DEFECTV DIS-

positionis corporis.

N concilio Toletano factū fuit præceptum sacer
dotibus, q̄ nullus sacerdos post potū, cibūq̄ quā
tūcūq̄ minimū sumptū, missam celebrare præ
sumat. Et glo. ibidem dicit, q̄ intelligitur de ci
bo, vel potu post mediam noctē sumpto, quia in
media nocte incipit dies, secundum ecclesiā. Et nos videmus
esse verum, quia tunc incipitur officium diei, scilicet, matuti
num quasi pertinens ad mane illius diei velut initium. Dicit
etiā, S. Tho. q̄ post sumptionē aquæ, vel alterius potus aut
cibi, aut etiā medicinæ, in quā acūq̄ parua quāritate, nō licet
cōmunicare: nec refert vtrūm nutriet aut non: aut per se aut
cum alijs, dū modō sumatur per modum cibi vel potus: reli
quæ tamē cibi remanētis in ore, & si casualiter trasglutiātur,
non impediūt communionem, quia non trasglutuntur per
modum cibi, sed per modum saluæ, quæ vitari non potest.
Si autem ante mediam noctem sit sumptus cibus vel potus
potest cōmunicare. Nec refert vtrū postea dolet mieri, vel vtrū
cibus sit digestus, quātū ad rationem præcepti, tamē quātū
ad turbationē mentis, in hoc quod tollitur deuotio.

DE IMMUNDICIA CORPORALI.

¶ E immundicia verō corporali dicit, S. Thom. q̄ cum
iste cibus nō est corporalis sed mētis, ideo in eius su
ptione magis est cōsiderāda dispositio mētis q̄ cor
poris. Et ideo dicit, quod si immundicia corporalis sit ppeua si
ue diuturna, non est abstinendum à communionē, ne prop
ter immundiciā corporis perdat fructus mētis. Si autem
mundicia sit temporalis, & potest purgari nō prohibetur
sicut bene dispositionis i mēte. Tū laudabile foret abstinere

DE DEFECTIBVS MISSÆ:

pro modico tpe. Si autē sacerdos infra missam recordatur se nō esse ieiunum, quid faciendū, vide in sequēti rubrica in fine.

DE DEFECTV DIS

positionis Animæ.

Nterdictus, suspēsus, & ex cōmunicatus etiā iniuste, cōmunicare nō debet, quia in talibus est defectus rei significatę, scilicet, defectus vnitatis corporis mystici. Itē quicūq; cū conscientia peccati mortalis ad cōmunionē accedit, mortaliter peccat, i. Ad Corin. ix. Qui manducat & bibit indignē, iudiciū sibi, &c. Itē non sufficit ei qui cōmunicare intendit qd sit solū contritus, imo si habeat copiā sacerdotis qui eū possit absolvere, peccat sine cōfessione cōmunicādo. Si verò non habeat copiā, tunc si imineat necessitas cōmunicādi vel cælebrandi: putā quia timetur scādālū populi, vel iam inceptū est mysteriū sacramenti, vel aliquis infirmus locū amissit, & est in proposito cōfitendi minister nō peccat, q̄ citius potest cōmunicādo, vel alijs ministrādo, si primo non possit cōfiteri. Hęc Petr. & Alber. & S. Tho. Sacerdos autē qui cū conscientia peccati mortalis accedit ad altare, nō solū peccat mortaliter, ppter cōmunionē, sed etiā quia exercet actus ordinis, vt ostēdūt. S. Tho. & Alber. Verū pro sola executione actūū ordinis, sufficere ei sola contritio sine cōfessione, vt dictū est. In nullo autē casu potest aliquis cælebrare, vel cōmunionē recipere sine contritione, quin mortaliter peccet.

DE POLLVTIONE

Pollutio in somnis impedit cōmunionē, quando causata est à cogitatione præcedēti, quę fu erit peccatum mortale, si cōsensus fuerit in talicogitatione de actu, vel si consensit in delectatione cogitationis. Si dubiū est, vt rñ i p̄ ce, ientico cogitatione fuerit peccatum mortale, abstinendum

est

¶ nisi necessitas aliqua requirat, q̄ celebret, siue communi-
cet. Si vero certum est, q̄ in precedenti cogitatione nō fuerit
peccatum mortale. Vel si nulla cogitatio præcesserit, que can-
ta pollutionis meritis communicare potest nisi pollutio tantum
per turbauerit mentem ex commotione corporis, q̄ deuotio-
nē habere non possit, & cum fuerit abstinendū tempus quo
abstinendum est iuxta, xxiiij. hore. Hec sanctus Thomas.

¶ Si sacerdos post consecrationem inceptā recordetur se co-
medisse vel bibisse, nihilominus debet perficere sacrificium,
& sumere sacramentū. Et tū recordetur se peccatū cōmisisse,
debet penitere & dolere, cū pposito cōfitendi & satisfaciendi,
& sic nō indigne sed fructuose potest sumere sacramentū.
Etenim ratio est, si meminisse se cuiuscūq̄ excommunicationi
subiacere. Debet enim a sumere propositū absolutionem pe-
tendi, & sic per inuisibilem Pōtificem Iesum Christū, abso-
lutionem consequitur, quantū ad hunc actū per quem agit di-
uina ministeria. Si vero ante consecrationem alicuius pre-
dictorū memor sit, tutius reputarem maximē in casu excom-
municationis suspensionis, & interdicti, ac manducationis,
quod missam inceptam deferat, nisi timeretur graue scanda-
lum. Hec sanctus Thomas.

**¶ DE DEFECTIBVS MISSAM COE-
lebranti. interdum occurrentibus.**

Sacerdos qui celebrat missā, debet semper sume-
re sacramentū integrū, ut dicitur supra in ru-
brica de defectu panis & vini. Quod de beatus
sumere, patet de cōs. dist. ij. relatū. Toties autē
sumat, quoties celebrat, quia ipsum sacramen-
tum in sumptione, complementum suae significationis ac-
cipit. Et intelligendum est nisi per violentiam impediatur,
vel per infirmitatem vel per mortem, vel huiusmodi. Et si
plures missas aliquis celebrat in vna die, solum i vltima per

DE DEFECTIBVS MISSAE.

cipia per fusionē & non in præcedenti, quia tunc non esset ieiunus, nec aliā missam celebrare posset. Extra de celebra. miss. c. Exp arte. Sed si sacerdos post consecrationē infirmetur, & non habeatur alia hostia: nihilominus debet alius sacerdos requiri, qui scilicet missam psequatur ab infirmo non cōpletā, & hostiā debet diuidere, & vnā partem ipse sumere, & aliam infirmo dare. Hæc sanctus Tho.

¶ Item si sacerdos, morte, aut infirmitate graui occupetur, ante consecrationē corporis, non oportet q̄ per aliū suppleatur. Si vero consecrato corpe, ante consecrationem sanguinis vel etiā consecrato vtroq̄ debet celebrare per alium expletj, vt. vii. q. prima. ca. Nihil, sanctus. Thomas. Quomodo autem missam compleatur, ostendit p̄fatus canō supra dicti cōcilij dicens, Non enim aliud explementum in initiatis mysterijs competit, q̄ aut incipientis, aut subsequēntis, benedictione completa sit sacerdotis. Quantum autem ad hoc obligetur sacerdos: ostenditur in ipso eodē cap. inferius vbi dicitur, Nullus absq̄ patienti prouentu molestiæ minister vel sacerdos cū ceperit, imperfecta officia præsumat omnino reliquere. Siquis autem hoc temerariē presumpserit, excommunicationis sententię subiacebit.

¶ DE PERTVRBATIONIBVS OCCURRENTIBVS MISSAM CELEBRANTIBVS.

Post tractatum de defectibus missæ, dicēdum est de perturbationibus interdū occurrentibus, hijs qui missam celebrant. Turbatur autem missa, aut propter scandalū sacramēti, aut propter scandalū sacerdotis. Scandalum sacramenti est si cadat, aut si vomitu proijciatur. Scandalum sacerdotis est, si sumere nequeat aut propter cōmixtionē alicuius abominabilis vel piculī. Aut propter apparitionē alicuius speciei, q̄ non debet comedī vel potari.

¶ QUANDO CADIT CORPVS CHRISTI.

Si

Si propter refrigerus vel negligentiam hostia dilabatur in calice, propter hoc non est necesse aliquid reiterari, quia solum minima pars hostiae mittatur in calicem, hoc respicit corpus Christi mysticum; ideo propter missio huius, non facit impletionem sacramenti, Sanctus I hom. Ex cōci. Au relianensi. de conse. dist. ij. dicitur. Qui bene non custodierit, aut qui sacrificium perdidit in ecclesia, aut pars eius ceciderit, & non inuentus fuerit, xxx. dies pœniteat. De pœnitentia vi de in sequenti capitulo.

QUANDO CADIT SANGVIS CHRISTI.

Si per negligentiam aliquid de sanguine Christi ceciderit; si quidem super tabula quæ terre adhæreat, lingualambatur & tabula radatur, sed si non fuerit tabula, locus ipse radatur, & comburatur, cinis vero iuxta altare recondatur, & sacerdos quadraginta diebus pœniteat. Si vero super lapidem altaris ceciderit, sorbeat sacerdos stillam & tribus diebus pœniteat. Si super linteam altaris & ad aliud linteam puerit stilla, iij. diebus pœniteat sacerdos. Si usque ad tertium puerit, ix. diebus pœniteat. Si usque ad quartam. xx. diebus pœniteat. Prædictis autem diebus debet sacerdos ieiunare & a communione cessare: penfatistamen conditionibus negocij & personæ, potest minui, vel augeri ad pœnitentiam prædictam. Hec sanctus Thomas. Et idem intelligendum est in sequenti capi. & abluantur tribus vicibus lintheamina quæ stillæ tetigerunt calice supposito, & aqua ablutionis iuxta altare condatur, de consecra. dist. ij. si per negligentiam. Potest tamen summa sacerdotenisi propter horrorem dimittatur. Ut ponit sanctus Thomas. Et cautum est ut pars illa linthei siue palles post ablutionem abscidatur & comburatur, & cinis in altari condatur. Hec S. Tho.

DE VOMITV SACRAMENTI.

DE DEFECTIBVS MISSAE

Siquis Eucharistiā euomuerit. Si sit laicus & p ebrietate vel voracitate euomuerit. xl. diebus p̄niteat. Clerici vero, & monachi, presbyteri, diaconi, & subdiaconi. lxx. diebus p̄niteat. Episcopus autē, xc. Si vero causa infirmitatis euomuerit. vii. diebus p̄niteat. de consecrati. ij. c. Si quis ebrietate Et debet vomitū eremari, & cinis iuxta altare recodi, ut sup̄ dictū est. Hoc tñ obseruādū q̄ vbi cūq̄ sp̄s i tegre iueniatur, sūt reuelēter obseruādē & sumēdē, gare manētibus speciebus, remanet ibi corp⁹ Christi. Hec. S. Th.

DE MUSCA VEL ARANEA, VEL veneno, mixtis cum sanguine Christi.

Si musca, vel aranea in calicē ceciderit, vel venenū mixtū fuerit: si sacerdos ante cōsecrationē hoc dephēderit, debet calix abluī, & aliū vinū cōsecradū apponi. Si vero aliqd̄ eorū post cōsecrationē euenerit: debet alia cautē capi, & diligēter lauari, & cōburi, & ablutio simul, cū cineribus, in sacrariū mitti. Quēd si venenū ibidē esse dephēnditur, nullo modo debet sumi nec alteridari, ne calix vitæ vertatur in mortē, sed diligēter in vasculo seruari debet, & ne sacramētū remaneat imperfectū, debet aliū vinū apponi, & sacerdos debet resumere cōsecrationē sanguinis denuo, & sacrificiū pficere. Hoc intellige, si corpus nō sumpsit, quia tūc aliter faciēdū est, sicut sup̄ dictū est in rubrica de defectu panis & vini, scilicet, q̄ nouum panē apponat. Regula est autē, quod nihil abominabile solum debet occasione hui⁹ sacramenti, arti, de cōse. dist. ij. Si per negligentiam. Hec sanctus Thom.

DE NOVA SPECIE APPARENTE.

Quādo corpus Christi apparet in alia specie, cū vñs huius sacramēti sit p̄māduationē q̄ndos scilicet apparet in specie pueri, vel carnis eruētatae, vel simili modo, nō habet rationem cibi, nec debet sumi ab eo cui sic apparet. Qd si oib⁹ appareat, debet cū relijs poni. Hec. S. Tho.

E Mota q̄ quatuor noīatī fuerūt nobilissimī, z solēnissimī theologie magistri, sicut opa eorū demōstrāt, z oēs fuerūt fratres Prædicatores Petr⁹ sup̄ allegatus, fuit Papa Innocētius v. Durādus, fuit ep̄s Melden. Et dicta istorū iueniūtur ī scriptur̄ eorū sup̄ p. 4. lib. sen. Dicta Ro. Alberti sup̄ allegati sūt ī libro quē cōposuit d̄ officio missę. Dicta aut̄ s. Th. sūt i. 3. p. sūmę

Explicit a latu. ce defectu bus in missa occurrent. etc.

Regla del Visiesso.

E L visiesto se cōpone de q̄tro en q̄tro años, de seys horas q̄ tiene cada año mas de. ccclxv días. En q̄ en quatro años se cōpone vn día natural, el q̄l día se da al mes de Febrero. Y el año q̄ así se le da, es año de visiesto, y terra el dicho mes es tal año. 29. días, y los de mas años, no tiene mas q̄, xxviij. días. El qual año de visiesto conoceras, por la tabla delas letras dominicales q̄ se sigue. Porque el año que cayere en vna sola letra cōtarlo has por año comū, y el año que cayere en dos letras, sera año de visiesto para siempre.

TABLA DELAS LETRAS.

Dominicales para siempre.

d b a g f d c b a f e d c a g f e c b a g e d c b g f e
c e g b d f a

E N la tabla de letras arriba señaladas, hallaras para siẽpre la letra Dñical en esta manera. Las primeras dos letras, que son, d. y, c. daraslas al año de, 1558. La le-

tra siguiente q es. b. daras la al año de. 1569. Y anfi de allí adelante, yras pñguendo, hasta llegar al numero de la año, la letra del qualquieres saber: porq la letra, sobre la qual cayere el numero de aqñ año, sera la letra Dñica! La qñ si solacayere, etéderas q es año común. Si cayere doblada etéderas, q es año dñi sesto. Y etóces la primera (cōuier e a saber) la mas alta de la adosseruira, hasta la ñesta de sancto Mathia apostol. La manabaaseruira toda la otra parte del año. Y has de saber, que acabado el numero de veynte y ocho años, tornaras al principio con los años que corrieren en tñces.

Tabla para hallar para siempre el Aureo numero.

xi. xij. xlii. xliii. xv. xvi. xvii. xviii. xix. j. ij. lii. liii. v. vi. vii. viii. ix. x

O Elameisma manera, que estadicho de la letra Dñica! hallaras, el aureo numero, en la orden sobre dicha. Porq el primero que es. xj. darlo has al año de. 1568. El numero siguiente, que es. xij. daras lo al año de. 1569. Y anfi contaras de allí adelante, hasta que llegues al año que buscas. Y acabados diez y nueve años, buelue a contar desde el principio.

Tabla para saber para siempre, quando sera luna nueva.

A luna nueva, se halla en esta manera todos los meses. Lo pñmero deues buscar en el calēdario el aureo numero, q corriere en el mes q buscares dñ año q estuuieres. Y desde la letra de aquel día, que esta derecha al aureo numero en començaras a contar hazia arriba, por las letras del Calēdario las syllabas siguientes. *In calis est hic.* Dando a cada una de las letras vna syllaba. Y la letra sobre la qual cayere la syllaba *hic* aquella sera el día de la luna nueva.

Regla para saber pa siempre, quando caytala Septuagesima
lanuarius habet dies. xxxj. Luna. xxx.

A Circuncisio Domini,

a

b

c

d

e

f

g

a

b

c

d

e

f

g

a

b

c

d

e

f

g

a

b

c

d

e

f

g

a

b

c

d

e

f

g

a

b

c

d

e

f

g

a

b

c

Antoniabbatis.

Prisce virginis.

Fabiani & Sebastiani.

Agnetis virginis.

Emerentiane virginis.

Conuersio sancti Pauli.

Agnetis secundo.

Cyri & Ioannis.

DE LA SEPTVAGESSIMA.

Februarius habet dies, xxviii, Luna, xxix.

Aure.	d	Ignatii episcopi.
nume	e	
ix	f	Blasii episcopi.
	g	
xvii	A	Agathe yginis.
vi	b	Dorotheæ yginis.
	c	
xiii	d	
iiij	e	Apollonie yginis.
	f	
xi	g	
	A	
xix	b	
viii	c	Valentini præbyteri.
	d	

e ¶ Es de notar, que las diez y nueve figuras de Aureo
f numero, q̄ estan señaladas en estos dos meses de E-
g nero y Febrero, no estã puestas cõforme alaureo
A numero de todos los Calẽdarios, sino q̄ se pusieron
b en la forma sobre dicha, para hallar para siempre la
c Dominica dela Septuagesima. Portanto deues no-
d tar, q̄ para hallar la Septuagesima, has primero de
e buscar el aureo numero del año en que estuieres
f en vno destos dos meses. Y hallado el aureo nume-
g ro, el Domingo primero que se siguiere despues del
A aureo numero, sera la Dñica dela. lxx. Excepto en el
b año de visiesto Y esto quando el aureo numero ca-
c yere en el año de visiesto en dia de sabado : porque
 entonces no sera la. Lxx. el primero Domingo des-
 pues del aureo numero, sino sera el segundo Domini-
 go. Y en esta Regla no aura falta para siempre.

REGLA PARA DESPUES DE SABER
la Dominica de la Septuagésima, saber todas las de mas fiestas mouibles del Año.

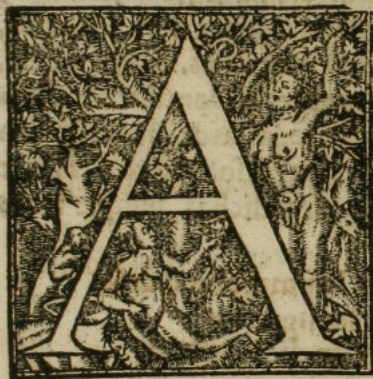
- ¶** La ceniza, es despues dela. Lxx, xvii, dias, inclusiue.
- ¶** La pascua de Resurrección, es despues de la ceniza, xlv. dias, inclusiue.
- ¶** Las letanias menores, son despues de pascua, xxxvi, dias inclusiue.
- ¶** La Ascensión, es despues delas letanias, iij, dias, inclusiue.
- ¶** Penthecostes, es despues dela Ascensión, x, dias, inclusiue.
- ¶** Corpus Christi, es despues de Penthecostes, xi, dias, inclusiue.
- ¶** Y así, el que entendiere, quando es la Dominica de la Septuagésima, entendera quando son todas las de mas fiestas mouibles del año para siempre por la regla sobre dicha. Han se puesto en Romance las reglas sobre dichas, porque todos las entiendan.

¶ Las altitas, que cayen la ympresion deste manual, son las siguientes.

- Fo. 25, pagina. 2, línea. 9, patrem, dicat patrem,
- Fo. 41, pagina. 2, línea. 20, vestustas, dicat vetusta,
- Fo. 43, pagina. 2, línea. 23, omni, dicat omnia,
- Fo. 55, pagina. 2, línea. 13, estimatur, dicat estimator,
- Fo. 61, pagina. 1, línea. 9, presidio, tanq̃ superfluū reiiciatur,
- Fo. 77, pagina. 1, línea. 15, mei, tanq̃ superfluū reiiciatur,
- Fo. 134, pagina. 1, línea. 14, Romani, dicat Romano,
- Fo. 134, pagina. 2, In margine, vbi dicit, De reformatione, dicat De reformatione.
- Fo. 121, pagina. 1, línea. 1, domnum, dicat dominum

Bulla de nro muy sancto Padre
 Pio Papa, 4. concedida, a instancia del Rey Don Phelippe,
 nuestro Señor: en que concede a todos los estâtes y habitâtes
 en esta nueva España, alsí Yndios como Españoles, puedan
 comer queso, leche, mâteca, y lo de mastocante al lacticio,
 por espacio de treynta años. Cuyotenores el siguiente.

PIVS PAPA III.

DE FUTURAM REI
 memoriam, Charissimus in
 Christo filius noster Philip-
 pus Hispaniarũ Rex catholi-
 cus, nobis nuper exponi fecit,
 quod dudum te, re, Clementis
 VII, vel Paulus. III. Roma-
 nus Pontifex prædecessor no-
 ster, considerans in partibus oc-
 cidentalis India maris oceani,
 quam Hispaniam nouam vo-

cant, quadragesimali & alijs anni temporibus, in quibus es-
 sus carnum & lacticioꝝ ab Ecclesia prohibitus est pil-
 ces aliosq̃ tēporibus huiusmodi permittos cibos, non ita fa-
 cile reperiri, ac propterea Religiosorum, Præbyteroꝝ, alio-
 rũq̃ nationis Hispaniæ Christi fidelium, in partibus illis de-
 gentium, victui necessitatibulq̃ subuenire volēs illis, vt qua-
 dragesimali & alijs temporibus prædictis, ouis, butyro, ca-
 seo, & cæteris lacticioꝝ, vsq̃ ad triginta annos, ex tunc imme-
 diatē futuros vesci liberē possint, Apostolica auctoritate in-
 dulgit, prout in eisdem prædecessoris litteris desuper forsam cō-
 fectis plenius dicitur contineri. Cũ autem sic eadem ex-
 positio subiungebat finis triginta annorum prædictorum in-

ster

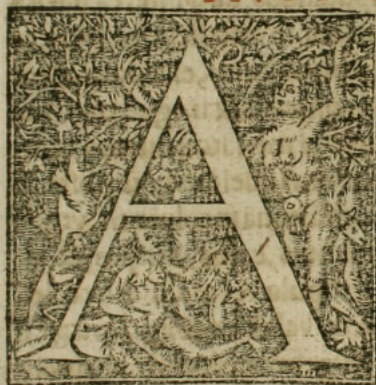
flet & Hispanij, qui in partibus illis multiplicati sunt, ieiunio-
 rum tempore adhuc præmissorum penuria laborent. Idcirco
 præfatus Philippus Rex nobis humiliter supplicauit, quæ-
 renus tempus prædecessorem concessum huiusmodi, ad alios
 triginta annos prorogare de benignitate Apostolica signare-
 mur. Nos igitur qui fideliū omnium præfati in regionibus adeo
 remotis de gentium necessitatibus libenter, quātū nobis ex alto
 permittitur, subuenimus, veriores dictarum litterarum teno-
 res presentibus, pro expressis habentes, huiusmodi suppli-
 cationibus inclinati, tempus triginta annorum ac cum omni-
 bus & singulis in eis contentis clauiculis de super coniectas li-
 teras prædictas, ad alios triginta annos a fine priorum veni iam
 lapsi sunt a datis presentium computandos, ita quod interea fideles
 ipsi dictis temporibus ouis & lacticio vescilicite possint, ea-
 dē auctoritate tenore presentium prorogamus, extendimus, &
 ampliamus, ac potiori pro cautela vniuersis & singulis tā Præ-
 byteris & clericis alijsq; cuiusvis etiā mendicantiū ordinum
 Religiosis q̄ ceteris Hispani nationis fidelibus, qui postero-
 ribus triginta annis eandē Hispaniā nouā incoluerint, vt qua-
 dragesimali alijsq; septibus præfatis ouis, caseo, butyro, & ali-
 js lacticijs, absq; conscientie scrupulo vel censurarū ecclesi-
 asticarū incurſu vescilibere & licite valeāte adē auctoritate &
 speciali gratia cōcedimus & indulgemus. Non obſtatibus q̄-
 busvis Apostolicis acti, putatibus & lnodalibus cōcilij
 edictis gñalibus, vel specialibus constitutionibus & ordina-
 tionibus. Ceterisq; cōtrarijs q̄buscūq;. Et quia difficile foret
 presentes lras ad singula quæp̄ loca, i qbus eis vidē erir deſer-
 ri, volumus, & præfata auctoritate decernimus illarū trāſump-
 tis & impræſis manu notari publicis subscriptis & sigillo
 alicuius personæ in dignitate ecclesiastica cōstitutæ munitis. eā-
 dē porſus fidem etiā in iudicio adhibēdā eſſe, q̄ ipsis presentibus
 adhiberetur si forent exhibitæ vel offensa. Dat. Romæ apud

Sanctum Marcum, Iubannulo Piscatoris. Die, xij. Augusti.
Mileisimo, quingentesimo, sexagesimo secundo. Pon-
ticatus nostri. Anno tertio. Celsar Gloriosus.

Bulla de nro muy sancto Padre

Pio Papa, 4. cōcedida, a instācia del Rey Dō Phelippe nro
Señor, en q se concede a todos los Yndios deste nuevo orbe,
vn mes de termino, para que se confiesen, quando algun lu-
bileo concediere su Sanctidad, y en el termino que da para las
confesiones: los dichos Yndios no se pudier en confessar, co-
mo paresce porel tenor que se sigue.

PIVS PAPA. IIII.

D PERPETVA MREI
memoriam. Cupientes om-
nes Christi fidelium animas,
pro quarum redemptione Do-
minus noster Iesus Christus
Dei filius vnigenitus: pratum
in ara crucis exolvere dignatus
est, nobis diuinitus commissas
redemptioni suo in beatitudi-
nis gloria coniungere, spiri-
tuum gratiarum indulgentiarum

videlicet & peccatorū remissionē assequutionē illis faciliore
nonnunq̃ exhibemus, ecclesiasticāq̃ disciplinę severitatem
non inuitirelaxamus: prout Catholicorum Regum vota re-
quirere, ac personarum locorumq̃ qualitate perscrutata conspici-
mus in Domino salubriter expedire, sanē charissimus in
Christo filius noster Philippus Hispaniarum Rex Catholi-
cus, nobis nuper exposuiffecit, quòd cum in Indijs occidentali-
bus maris oceaniditioni suę subiectis, tanta benedicente do-

mino sit Indorum ad veri Deicultum nouiter conuersorum
 multitudo, ut si quando Iubileum aliquod indulgentiarum
 plenariam ab Apostolica sede ad partes illas emanare conti-
 git, illarum presbyteri, qui populi accedunt numerum respiciun-
 t, admodum pauci, singulorum Christi fidelium ad confessio-
 nes & penitentiae sacramentum pro indulgentiis huius-
 modi consequendis vnde quaque conuenientium, confessio et
 infra breue tempus audire, illud quod exigeretur Eucharistiae
 sacramentum ministrare nequeunt, vnde bona pars ipsorum
 fidelium saluifero dictarum indulgentiarum fructu destitu-
 ta remanet, in illorum nondum sanctae deprecatorum maiori-
 rem non in medio erem. Nos igitur necessitas publica anima-
 rumque viam Domini nuper ingressarum diuinitati & saluti
 quantum cum Deo possumus, prouidere volentes, ipsius Phi-
 lippi Regis in hac parte supplicationibus inclinati, volumus
 ac vniuersis & singulis virisque sexus Christi fidelibus per v-
 niuersas Indias praedictas constitutis, apostolica auctorita-
 te, tenore praesentium concedimus, quod deinceps perpetuis
 futuris temporibus, quando & quoties inibi, aliquas plenaria-
 as vel alias dictae sedis indulgentias etiam cum conditione,
 quod ieiunium & confessio sacraque communio praecedere, de-
 beant, concedi & publicari cogerit, si ante tempus ad in-
 dulgentiarum consequutionem statuti, peccata sua commo-
 de confitei nequuerint, dum recedunt de illis corde contriti
 sint, ac illa cum, primum praesbyteri copiam, confitendi-
 opportunitatem nascuntur, vel saltem infra mensem fir-
 mum confiteantur, propositum habuerint, (facta debita quoad ieiunium
 diligentia) praedictas indulgentias etiam plenarias & praedictorum suorum
 remissiones vere consequantur & consequi valeant in eis & po-
 tate ac si confessionis & sacrae communionis sacramentum suscep-
 sset. Non obstantibus conditionibus praemissis in literis & concessionibus
 praedictarum indulgentiarum huiusmodi etiam per nos & successores

nostros Romanos Pontifices appositis & apponendis necnō
 quibus Apostolicis ac in pūntialibus & Sinodalibus cōcilijs
 aditis gñalib⁹, vel spetialib⁹ cōstitutionibus & ordinationi-
 bus ceterisq; cōtrariis quibuscūq; Et quā difficile foret, p̄sentes
 literas ad singula quæq; loca, in quibus eis vtendum erit de
 ferri, volumus, & prædicta auctoritate decernimus, illarum
 transumptis etiam imp̄s̄is, manu notarij publici subscrip-
 tis, & sigillo alicuius personę in dignitate ecclesiastica consti-
 tutę munitis, eadem prorsus fide metiam in iudicio adhiben-
 dam esse, quæ ipsīs presentibus adhiberentur si forent exhibi-
 tę vel ostensę. Dat. Rome apud sanctum Marcum, sub annu-
 lo piscatoris, Die, xj. Augusti, M, D, Lxij, Pontificatus no-
 stri, Anno tertio, Ce, Glorierius,

Inder copiosus i quo declaratur,
 quę continentur in hoc manuali, vbi
 hoc signum ✠ denotat decisionē sa-
 cri cōcilij tridentini. Ut vero istud ✠
 significat bullā istis Indis cōcessam.

I

✠ Administratio baptismi genere,
 & cognatio spiritalis quę ex illo con-
 trahitur, & quę præmittenda sunt an-
 te illius administrationem secundus
 decreta cōcilij triden, a. fo. 3. vsq; ad. 6
 ✠ Administratio sacramenti matri-
 monij, & nuptię in quibus anni tēpori-
 bus celebrari possunt, & quę faciēda

Index.

in matrimonijs contrahendis iuxta
dispositiones sacre synodi tridentinæ,
a fo. 7. vsq3 ad. 10.

Administratio sacramentorū, secū-
dū consuetudinē metropolis ecclesie
Mexicanę. fo. 21.

Alperſio aque benedictę. fo. 14.

Absolutiō plenaria para qualqu-
er enfermo que tuuere bulla o priui-
legio. fo. 85.

Absolucion para el enfermo, q̄ no
tiene bulla o priuilegio. fo. 86.

Absolutiō de los descomulgados,
por deudas, o por cosas furtiuas, segū
la constitucion de Talauera. fo. 135.

B

Benedictio aq̄ baptismalis. fo. 16

Benedictio fontis baptismi in sab-
bato sancto, ⁊ penthecostes. fo. 17.

Bendiciones nupciales en que ti-
empo estan cerradas, segun el sancto
concilio tridentino, ⁊ quando se puedē
velar. fo. 7. ⁊. fo. 36.

Benedictio ignis. fo. 160.

Bndictiones diuersarū re. fo. 161.

Benedictio ad induēdū puerū vel puellā, habitū p aliquo voto. fo. 162.

Bis sextus quando incidit. fo. 1

Bulla de Paulo. 3. en fauor de los Indios concedida, paq se puedan casar dentro de tercero y quarto grado de consanguinidad. folio. 34. verbo. **U**sas en los.

Bulla concedida por Pio. 4. a instancia dl Rey dō Felipe nro señor, paq los Indios naturales desta nueva España (por espacio de veinte y cinco años) se puedan velar y rescebir las bendiciones en todo el tiēpo del año, (secluso todo estruēdo publico de alegría o regozijo. fo. 7. 2. fo. 36. 2. 37.

Bulla a summo Chri vicario Paulo. 3. (in fauorē Indorū) pstita, in quo conceditur, q̄ a quibuscūq; casibus et tias sed apostolicæ reseruatis, istorum Indorum vicarij, 7 aiarum suaruz curā gerentibus, in foro cōscientiæ (imposita poenitētia salutarī) illos absol.

vere possint. f. 134. verb. Sed anno.

✠ Bulla a pio .4. pont. max. cōcessam
in fauorē omniū vtriusq3 sexus indi-
cæ nationis ch̄ri fidelium, vt tpe inter-
dicti (etiā auctoritate aposto. apposi-
ti) dūmodo illi causaz nō dederit, nec
ideis specialiter interdici cōtingat,
ecclesias suas, ⁊ alia pia loca huiusmo-
di ingredi, ⁊ ibi (ianuis aptis ⁊ pulsa-
tis cāpanis) p̄ parochos suos vel ali-
os p̄sbyteros, missas ⁊ alia diuina of-
ficia alta voce, (excomunicatis ⁊ in-
terdictis exclusis) celebrari facere,
⁊ illis interesse, ⁊ recipere alia ecclesiasti-
ca sacramēta ⁊ illoꝝ cadauera cū fune-
rali pōpa sepelire (ordinarioꝝ locorū
licentia minimē requisita) ad trigin-
ta annos proxime futuros libere ⁊ li-
cite valeāt. fo. 138. ver. Sed ānotare.

✠ Bulla pij. 4. vt possint degentes in
hac noua hispania tā indice nationis
q̄ hispanice, ad triginta annos man-
ducare oua, caseus, butyꝝ, ⁊ alia la-
cticia, in fine ad lōgū poni. fo. 181.

❖ Bulla a Pio. 4. in fauorē Indoruz
concessa, q̄ quando Jubileū, vel ali-
as indulgētias apostolicæ sedis cōce-
di & publicari cōtingerit, cū conditio-
ne, q̄ ieiuniū & confessio, sacra q̄ com-
munio præcedere debeant, si intra tē-
pus statutum peccata sua cōmodē cō-
fiteri nequiverint, dūmodo d̄ illis cor-
de contriti sint, ac illa cum primū p̄s-
byteri copiam, confitendiq̄ opportu-
nitatem nasciscentur vel salteꝝ infra
mensem firmum confitendī proposi-
tum habuerint, facta debita diligētia
quoad ieiuniū, prædictum Jubileum,
& peccatorum suorū remissionē verē
consequantur, & consequi valeant in
omnibus & per omnia, per idē ac si cō-
fessionis & sacræ communionis sacra-
mēta suscepissent, ponitur in fine ad
longum. fo. 181.

❖ Calendariū nouum, cū suis festiuita-
tibus. In principio.
Cōmunio infirmorum. fo. 10

Conjuratio contra locustas, brucum
et omne animal corrosiuū. fo. 148.

Casus episcopales. fo. 132.

Casus reseruati episcopo per cōstitu-
tionem sinodalem. c. 91. huius archie-
piscopatus et prouintiæ. fo. 133

Clericus prima tōsura insignit⁹ cum
unica virgine cōiugatus, etiā si habi-
tū et clericalē tonsurā deferat, non po-
test audire missā, nec alia diuina offi-
cia tempore interdicti. fo. 137.

✠ Cleric⁹ bigam⁹ omni pūilegio cle-
ricali nudatus est, et defferre habitus
et tonsurā clericalē, illi sub anathema
te prohibitum est. fo. 138.

✠ De aduentu. fo. I.

De vnctione infirmorum. fo. II.

De sacramento baptismi. fo. 22

De baptismo adultorum. fo. 30.

✠ Extrauagēte del papa Juā. 22. fo
bre el dar de bendiciones nupciales
a los biudos. fo. 37.

✠ Episcopi, vel eorum vicarii ad hoc specialiter deputati, hodie post concilium tridentinum possunt in sua diocesi delinquentes quoscunque sibi subditos: in foro conscientie absolvere a quibuscunque casibus occultis, etiam sedi apostolicæ reservatis. Idem et in hæresis crimine episcopis tantum est permissum non eorum vicariis. fo. 134.

Examinacion y aprobacion del presente manual, al principio.

✠ Forma baptismi extra ecclesiam. fo. 29
 Forma absolutionis pro fratribus qui quotidie confitentur. fo. 128.

Forma absolutionis communis et quotidiana. fo. 128.

Forma absolutionis plenarie pro habentibus privilegia seu bullas, ut possint absolvi semel in vita. fo. 129.

Forma absolutionis plenarie tam a culpa quam a pena. fo. 130

Forma absolutio. per suspensionem. fo. 130

Forma absolutionis irregular. fo. 131

Index.

Impedimentos que impiden y di-
rimen el sacramēto dī matrim. fo. 34

Instructio confessoris ad visitandos
infirmos. fo. 64

Inuitatoriū i vigilia dñfūcto. fo. 100

Interrogationes scti Anselmi, q̄ de-
bēt fieri infirmis post vnctionē. fo. 86

Letania cātāda, pro petenda plu-
uīa vel pace. fo. 171

Missa dicēda i celebratiōe missa-
rū i diuersis ānī t̄pib⁹. f. 41. vsq̄ ad. 44

Missa pro sponso ⁊ sponsa, secū dū v-
sum Romanæ ecclesiæ. fo. 61

Missa defunctorum. fo. 100.

Missa, ppōtifice ⁊ pro sacerdote, ⁊ om-
nib⁹ fidelib⁹ defunctis. fo. 120. ⁊ 121

Modus administrādis sacramentū
matrimonij, scōm cōciliū. Trid. fo. 31

Modus cōtrahēdi de p̄senti per p-
rocuratorē, scōm cōciliū. triden. fo. 38

Ordo ad reconciliandum ecclesiam
non consecratam. fo. 12.

Ordo ad recipiendum pignus vel
gatum. fo. 12.

Ordo benedicendi aquam domini-
cis diebus. fo. 12.

Ordo ad celebrandum nuptias. fo.
38.

Ordo ad communicandum infirmum.
fo. 67.

Ordo administrandi sacramentum ex-
tremae unctionis. fo. 73.

Ordo ad sepeliendos mortuos. fo. 88.

Ordo ad reconciliandam Ecclesiam
non consecratam siue Cimiterium
propter sanguinis vel seminis effusio-
nem. fo. 124.

Ordo super excommunicationis, et ab-
solutionis forma. fo. 125.

Ordo ad benedicendos terminos. fo.
140.

Ordo ad coniurandum tempestates
fo. 142.

Index.

Ordo ad benedicendum & exorcizandum fructus. fo. 148.

Ordo ad sanandos demoniacos. fo. 151.

Ordo ad recipiendum prelatus vel legatum processionaliter cum cātu **Ecce sacerdos magnus**. fo. 168.

Officium sepulturæ paruulorum christianorum, ante q̃ ad ætatem septem annorum perueniant. fo. 121.

Priuilegio para la impressiõ de ste **AD** annual, al principio.

Quatuor tpa quãdo celebrẽt. fo. 1

Que tempore generalis interdicti de iure fieri possunt. fo. 135.

Quæ tempore generalis interdicti fieri non possunt. fo. 139.

Que fieri debent tempore cessationis ad diuinis circa sacramenta & diuinorum celebrationem. fo. 139.

Reconciiliatio, poenitētia seu absolutio infirmi fo. 66

Regula quis pōt absoluere. fo. 131

Regla del visiesto. fo. 179

Regla pa saber siēpre la. *Lxx.* fo. 180

Regla pa saber las fiest. moui. fo. 181

Responso q̄ se ha de dezir quādo fuer el deffūcto psona ò calidad. fo. 95

Regula sacramētorū cum dubijs q̄ possūt occurrere sacerdotib⁹ iurta forma a sctā synodo *Tri.* datā. fo. 2

T

Tabla ò las letras dñical. fo. 179.

Tabla del aureo numero. *Ibidem.*

Tabla dela luna nueva. *Ibidem.*

Tractatus de effectū in missa occurrentium. fo. 171

Explicit *Almanuale, secundū vsum*

Almæ Ecclesiæ Mexicanæ, summa diligentia nouissimè recognitum, & in suis locis adaptatis, sanctionibus Sacri Tridentini Concilij locupletatum, Impræssu. min præclara vire Mexicana, in officina *Petri Ocharie Impræssoris.* Expensis

Didaci de Sanlōres typis excussum. Anno Dñi, 1563

Decima die mensis Octobris,